

M A G Y A R

TÖRTÉNELMI TÁR.

A TÖRTÉNETI KÚTFŐK ISMERETÉNEK

ELŐMOZDÍTÁSÁRA

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA
TÖRTÉNELMI BIZOTTMÁNYA.

KILENCZEDIK KÖTET.

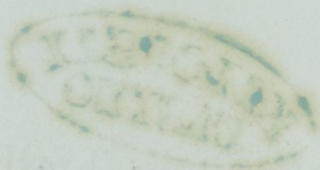
PESTEN,

EGGENBERGER FERDINÁND AKADEMAI, ÚGY GEIBEL, HARTLEBEN, KILIÁN EGYETEMI, LAMPÉI, LAUFFER ÉS STOLP, OSTERLAMB, PFEIFER PESTI KÖNYVÁRUSOKNÁL.

M. DCCC. LXI.

MAGYAR

TÖRTÉNELMI TÁR.

A TÖRTÉNELMI KÖNYV-ISMERTETŐK

TÖRTÉNELMI KÖNYVTÁR

REDAKCIÓ

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA

TÖRTÉNELMI KÖNYVTÁR

KILENCZEDI KÖNYV
KILENCZEDI KÖNYV

PESTEN

16404/58
85. sz.

A M. TUDOM. AKADEMIA
TÖRTÉNELMI BIZOTTMÁNYA

1861-ben.

B. EÖTVÖS JÓZSEF, bizottn. elnök.
CSENGERY ANTAL.
ÉRDY JÁNOS.
NAGY IVÁN.
PODHRADCZKY JÓZSEF.
SALAMON FERENCZ.
SZALAY LÁSZLÓ.
TOLDY FERENCZ, bizottn. előadó és szerkesztő.
WENZEL GUSZTÁV.

TARTALOM.

	Lap.
I. Magyar Regesták a bécsi császári levéltárból 1118—1605. Horváth Mihálytól	1
II. Magyar Regesták a szepesi káptalan, jászai s leleszi konventek, Kassa és Sopron városok, s több magánosok levéltáraiból s gyűjteményeiből, 1228—1643. Első közlés. Horváth Mihálytól.	97
III. Okmányok az erdélyi tudóstársasági igyekezetek történetéhez 1793—1845. Szilágyi Sándortól.	117
IV. Adalékok a magyar tudomány- és iskolatörténethez.	
I. Soproni tudósok, Ráth Károlytól.	213
II. A jénai egyetemen tanult magyarok s erdélyiek névsora, 1550—1850. Révész Imrétől.	219
III. A bázeli egyetemen tanult magyarok névsora 1660—1852 Révész Imrétől. ,	239
V. Kisebb közlések. I—V. Podhradczky Józseftől	243

I.

M A G Y A R R E G E S T Á K

A BÉCSI CS. LEVÉLTÁRBÓL

1118—1605.

HORVÁTH MIHÁLY

ÁLTAL.

Regesták a bécsi császári levéltárból.

1. A sz. László által 1091-ben Magyarországhoz visszakapcsolt s I. Gejza fiának, Álmos vezérnek kormányára bízott Horvátország Velenceze fondorkodásai következtében 1102-ben föllázadt a gyöngye vezér ellen. A magas lelkű Kálmán király, kí országglata elejétől fogva azon nagy eszmével foglalkodott, hogy birodalmát tengeri hatalommá emelje, méltán nagy fontosságot helyezett a tartomány birtokában, hadaival tüstént ott teremvén, nem csak a lázadást lecsillapította, hanem egyúttal a tengerparti Horvátországot, a tulajdonképeni Dalmátiát is meghódította. A tengerparti városok értesülvén Kálmán szándokáról, hogy őket szabadságaikban megtartja, sőt gyarapítja, Crescentius spalatói püspök ösztönzésére, önként megnyitották kapuikat; s ezután történt, mit egy, mint látszik, egykorú, ekként beszél el:

„Colomanus Rex, veniens Jadram, ante ciuitatem, conuocauit curiam. Ibi que de Dalmatiae libertate integra perpetuoque seruanda communiter tractantes, ipse Rex imprimis supra sancta quatuor Dei Evangelia, patre meo Crescentio Episcopo anitente, manu confirmauit propria. Videlicet, hogy Dalmatia régi jogait fentartja, az általok választottat erősíti meg püspökül. Ugyanerre megesküdtek a király kíséretében levő egyházi s világi urak, Lőrincz esztergami érsek, Marczel váczzi, Simon pécsi, Máté veszprémi, György györi, Sixtus váradi, Fulbert kalocsai püspökök, János nádor, Cledin *), Mark, Saul, Uguran, Theobald, Jandin s más urak, kiknek, úgymond,

*) Másként Keled, Guthkeled, bácsi főispán, ld. Katona : 3,214. Saul bihari, Theobald somogyi. U. o.

nem tudja neveiket; mert a püspökökön, s urakon kívül — iurauere hoc idem et multi Centuriorum. Ille enim, qui Pro-uinciam Dalmatiae subesse regi disposuerat, securus esse volabat per multas et magnas personas sibi suisque successoribus . . . antiquam fore debere libertatem. Ad memoriam vero tantae confirmationis tres Cruces aureas dedit Rex . . . unam videlicet Jadrensi Ecclesiae, aliam Spalatensi, etiam (a harmadikat) Arbensi, simul quosque nobiles Provinciae ad se vocauit. A béke így megerősítettén, s a határok megjelöltetvén, — Rex regressus est in Ungariam.

A dalmát városoknak Kálmán király által adott ezen szabadságok, különösen a püspök- és gróf- választásának joga, utóbb is, midőn a városok Velence hatalma alá kerültek, mintegy példány és szabály gyanánt szolgáltak. 118-ban a velencei herceg ily módon esküdött az arbóiak szabadságának fentartására:

„Juramus vobis Arbensibus et vestris successoribus haeredibus perpetuo vestram consuetudinem et statum uestrum et libertatem terrae uestrae, potestatemque quam antiquitus dicitis habuisse sub Imperatore Constantinopolitano et sub rege Ungarorum praesulem vobis eligendi et comitem, confirmatione (*electionis*) communitatis reservata nostrae curiae. Insuper taliter vos regere et manutenere, sicuti unam ex Venetiae oris Riualti, et sicut vobis Dalmatinis Colomanus Rex Hungariae iurauit suis cum Archiepiscopis, Episcopis et Comitibus, ut Breuiario illo continetur“.

A velencei „Libri Pactorum“ I. kötetének 238-dik lapjáról.)

2. A dalmát városok ezóta Éris almája lőnek a magyar királyok, a görög császárok és az azok birtokára vágyó, fondor Velence között. III. Béla azokat Manuel császár halála után visszafoglalván fiának, Imrének, ez pedig utóbb, királylyá levén öcsének, Endrének kormányára bízta.

(Datum . . . anno dom. incarn. M^o. C^o. nonagesimo octauo die ultimo Marcij mensis.) Endre vezér megerősíti az egykor sz. János, újabban Kozma és Dömjén monostornak, in urbe, que quondam . . . Alba vocabatur (Ó-Zára régi neve), azon földek birtokát, melyeket annak hajdan Crescimir és Suennimir horvát királyok ajándékoztak volt.

(A csász. levélt. eredetijéről, melyről négy pecsét függ. Kiadta Fehér is Ced. Dipl. VII. 5. 139. de némi hibákkal.)

3. (Data . . . anno ab incarn. domini 1202°.) Imre király Mártonfalvát Benedek vajdának, a maga hű jobbágyának adományozza. A határok kitűzésében több helység említettik, melyeknek neveit hajdani földiratunk érdekében ide jegyzem: Keletről, úgymond, határos Wolbrum és Mouruhe falvakkal, honnan a határ Ausztria felé hajlik ad locum, qui dicitur Forcos fertes, de quo ad Sum Potochfeu; inde transeunt (metae) ad fines Austriae. Item ex altera parte conterminalis est eidem ville Mortun villa Kethuch, de qua descendunt mete ad Zolounta; inde transeunt ad uillam Pugym, et hinc reflectuntur ad predictam villam Volbrum.

(Eredetiről, mely íróhártján létezik, s viaszba nyomott nagy függő pecséttel van ellátva.)

4. (Datum per manus Petri albensis prepositi et aule regie cancellarij. Anno ab incarn. dom. 1206°.) Imre király oly módon erősíti meg a Benedek vajdának 1202-ben adományozott Mártonfalva birtokát, quod uilla Martini, quam nos eidem contulimus dato privilegio, et aliam villam nomine Boioith (II. Endre 1221-ki okmányában: Boycuth (Borkút?) huxori sue Thote, nobili mulieri pro dote ab ipso assignatas eidem coniugi sue confirmaremus. Mivel pedig, úgymond alább, eadem domina, relicta sua natali patria, cum illustri conjuge nostra Constantia regina Hungarie in servitio suo secluso moratura advenerat, ad petitionem et instanciam eiusdem conjugis nostre omnes redditus supradicte uille Martini ad fiscum pertinentes, scilicet liberos denarios et pondera, chybriones eciam de eadem uilla nobis pertinentes supradicte domine perpetuo iure obtinendas donavimus.

(Eredetiről, melyről arany pecsét függ. E pecsét egyik lapja ábrázolja a trónon ülő, jobbában kormánypálczát, baljában országalmát tartó koronás királyt, e körirattal: Henric: tercii: Bele: Regis: Filius. A hátlapon szív alakú vértben az ország czimere: négy szalag, melyeknek három felsőbbikén két-két orozlán s köztök egy szív, a negyedékén egy orozlán van. Itt a körirat következő: † Dei gracia Hungarie. Dalm. Chroac. Rameq. Rex.)

Ezen adományt II. Endre újabb okmánynyal erősítette meg 1221-ben, átírván Imre király fentebbi okmányát. Bene-

dek vajda, a királyné szolgálatában álló nejének befolyása által Imrétől vezéri címet nyert; — mert Endre okmányában már így találjuk megnevezve: *Benedicto Duci, filio Korlath*; — de Imre halála után, mint ennek a testvérek közt lefolyt viszályokban buzgó híve, száműzetett, s javaitól megfosztatott. Megértvén azonban Endre, hogy az adomány tulajdonképen Tothe vagy Tota asszonyt illeti, a birtokot ennek annyival hajlandóbb volt visszaadni, minthogy Imre halála s Constantin királyné kiköltözte után Tota Endre nejének szolgálatába állott.

Ezen okmányon is arany pecsét függ, hasonló Imrééhez, azon egy eltéréssel, hogy a trónon ülő király jobbjára felül, nyaka irányában egy csillag, baljára felül egy vízirányosan fekvő félhold s felette kisebb csillag áll, ily alakban . Ezen okmányt kiadta Fehér is: *Cod. Dipl. III. I. 316.* de több hibával.

5. (*Datum in Clitia per manus ven. patr. Stephani Vacienensis episcopi. . . . Anno ab Incarn. Dom. 1242°*.) IV. Béla király megerősíti a zárai polgároknak Kálmán öcsésével kötött azon szerződvényeket, miszerint annyi öszveget adand nekik „*qua destructio muri vel ruina ex parte maris ad nostrum commodum et honorem valeat reparari.*“ Ezenkívül némi földeket is adományoz nekik, föltételezve, hogy adózásaikat, melyeket III. Béla kikötött, rendesen leróják.

(*Libr. Pactor. I. 173.*)

6. (*Datum in castris iuxta Castrum Gallas a. d. 1244. jun. 30-kán*.) IV. Béla szerződése Tiepolo Jakab velencezi dogeval, kinek esküvel igéri: *quod dicto Domino Duci et suis successoribus veram, firmam et perpetuam pacem et amicitiam obseruabimus. Item quod D. Ducem et Venetos promittimus tenere Ciuitatem Jadrensem cum pertinencys suis, sicut ciues Jadrenses olim tenuerunt. Nec intromitemus nos per nos et nostros sucessores, aut per nostros homines de ciuitate Jadrensi et suis pertinencys in perpetuum. Item non permittimus vel adsentiemus, imo fidelibus nostris districtius dabimus in mandatis et specialiter Cachetis et Jadertinis omnibus, qui exierunt Ciuitatem Jadrensem et sunt sub potestate nostra, ut Lucis (homines) Jadre commorantes, et alios venetos non presumant de cetero molestare. . . . item memoratos Jadertinos,*

qui exiuerunt ciuitatem et sunt vel esse volunt sub potestate nostra, et in terra nostra, remouebimus a districtu iadrensi et nonenti, et collocabimus eos in 4 milliarys remotis a mari, item nullam conuentionem, nullum pactum, nullam confoederacionem faciemus, et nullam societatem cum aliqua persona . . . contra iam dictum ducem et suos successores ac eciam contra commune Venetianum . . . impendemus . . . nec ipsos inimicos, nec ipsorum nuncios aut homines per terram nostram transire permittemus . . . item cum requisiti fuerimus a predicto duce vel ipsius successore, prout decet ab amico, consilium et auxiliū impendemus contra suos inimicos et infideles, maxime circa maritima . . .

(Codex Trevisanus. 334. l.)

E terhes szerződésre azon szorúlt helyzete kényszeríté Bélát, melybe a tatárbetörés által jutott, s melyet Velence nem késett kizsákmányolni.

A velencei herczeg viszont kötelezte magát, hogy Béla s utódai ellenségeit nem segitendi, ellene semminemű szövetséget nem köt; et nominatim cum Domina Beatrice uxore quondam D. Andreae Regis et filio ipsius, nec nuncios ipsorum contra Dominum regem aut contra ipsius honorem et suorum successorum receptabimus. . . . Item quod duas partes cribitti (vám pénz) porte ad Jadriam . . . permittemus Dominum Regem et suos successores, et homines suos ipsius regis nomine percipere absque inquietatione et contrarietate, sicut ab antiquo antecessores ipsius Regis vel ipse idem tenuit et percepit.

(Libr. Pactor. I. 349.)

7. (Datum per manus magistri Benedicti Praepositi Albensis aulae nostrae Cancellarij A^o ab incarn. M^oCC^o Quadragesimo Quinto, decimo kal. Aprilis), IV. Béla a trawi polgárok-
nak,— a kik a tatárok betörése idején őt és övéit oly vendégszeretettel fogadták, quod iam merito non solum fideles, sed fidelissimi poterant appellari,— megerősíti s gyarapítja szabadalmaikat; különösen hogy püspökjöket és grófjokat szabadon választhassák; ügyeik saját bíráik által ítéltesse meg; a város kapuinál az idegenektől szedett vám egy harmada grófjoké, egy tizede püspökjöké legyen, a többi két harmad a királyé maradván; a polgárok vizen és szárazon vámmentesek

legyenek. Adott a városnak hét napi menedékjogot is, — si quis extraneus de Regno nostro vel aliunde cum uxore filijs et bonis suis propter indignationem regiam contra ipsum exortam ad memoratam ciuitatem confugerit, liberum sit ciuibus ipsum receptare, eumque infra spacium septem dierum retinere, post quos, si gratiam regiam obtinere interim nequuerit, cum uniuersis rebus suis abire libere permittatur.

(A Velenczéből Bécsbe származott Copia de Commemoriali II. köt. 403. l.)

8. (Datum . . . anno domini 1259°). V. István ifjabb magyar király és Stajeroszág hercege, átírja s megerősíti Fridrik herceg levelét, melyet neki fratres Cisterchienses de Monasterio Victoriensi előmutattak, s melyben Fridrik, Ausztria, Stiria és Carniolia hercege, a mondott monostort, pro remedio animae suae conctorumque parentum suorum, kegyúri védelmébe fogadja. (Eredetiről.)

9. (Data in castris apud Velsperg 6° Cal. septemb. = aug. 28. 1278.) I. Rudolf császár tudósítja a velencei herceget az Ottokar ellen vítt diadalmas harcáról. FERIA 5-a proxima post festum Bartholomei eo loco locauimus castra nostra, quod a territorijs dicti Regis Bohemiae vix ad statum dimidij milliarij theutonici distabamus. Mane vero 6-ae feriae subsequentis una cum dilecto filio et amico nostro carissimo Illustri Rege Hungariae procedentes cunctas acierum nostrarum induximus stationi hostium, si quod hora diei quasi sexta inter nos grauis pugna commititur, in qua dictus Rex Bohemiae more strenui pugilis viriliter se defendens, tandem deuictus occubuit.

(Copia de Commemor. I. 385.)

1. (Datum in villa Oronas in festo invencionis S. crucis, anno d. 1290.) Erzsébet V. István király özvegye, a maga s s elhalt férje, fia s ennek neje lelki üdvéért a predikatori szerzetnek az Üdvezítőről címzett temploma felépítésére, rendeli, ut collecta uiginti denariorum, qua nobis hospites nostri de Vereuche racione terragij nostri iuxta nostram ordinationem ex novo factam de singulis portis tenentur eisdem fratribus predicatoribus ad opus supradictum annuatim persolui et dari

debeantur, donec ipsum opus, domino concedente finaliter poterit consummari. (Eredetiről.)

11. (Anno 1300. die 11-a intrante augusto). Pál horvát bán, öccse György és fia Mladen, Dalmatia városainak grófjai egy részről, és Henrik goriczai gróf más részről esküvel kötelezik magokat, hogy ha az első három valamelyikének hat év alatt leánya születik, azt Henrik gróf fiának Rainaldnak, — ha pedig Henrik grófnak születnék leánya, azt a három előbb nevezett gróf fiai valamelyikének adják nőül. (Eredetiről.)

12. (Date Venetijs die 18-a septembr. 1300.) Trevisói Bonzano Péter, III. Endre királynak a római udvarba küldött követe, tudósítja Mauroceno Mihály zárai grófot, a király rokonát, hogy a király, kinél szívesen fogadtatott, pecuniam mittit ad curiam Archiepiscopatus Strigoniensis pro Domino Fratre Antonio (úgy látszik egy, Romában, valamely peres ügyben levő magyar püspök) et promittit mihi, quod in festo beati Martini mittet quaterna millia librarum denariorum pro facto de Brandolo (egy másik levélben: possessione de Brandolo) si non mitteret, . . . et si factum domini fratris Antonij non posset expediri, imposuit mihi, quod de denarijs, quos mittit ad curiam, solvam dictos denarios. Dominus Rex sanus erat, et bene sciebat adventum nepotis Regis Caroli, et de eo non curabat multi barones, qui ei fuerant rebelles et infideles, episcopi omnes et Archiepiscopus Colocensis sunt cum Domino Rege, et multi ex eis erant in Curia . . . Ego vado ad curiam, quam citius possum Rex Alemanniae circa festum b. Michaelis erat (itt hiány van) auxilio omnes barones infideles et inobedientes domino Regi Vngarie, aut vi aut amore ad eius obedientiam reducet.

(Cop. de Commemor. I. 53.b.)

13. (Date Rome 25° Octobr. 1300.) Bonzano Péter III. Endre királyhoz. Noscat vestra Excellentia per presentes, quod die Lune 3° mensis presentis veni ad curiam Romanam, cum omnibus, que mihi dedistis et aurum quod mihi dedistis vendidi Florentie quatuor millibus et quingentis Florenis auri, quos omnes deposui Florentie penes illos de societate de Mozis de Florentia, que est una de melioribus, ditioribus et fidelioribus societatibus . . . spero quod cito a Domino Papa

negotium vestrum et domini Episcopi feliciter expedietur, et cito per Brunadusium et Manfredinum clarius Maiestati vestre scribam sciatis pro certo, quod nepos Regis Caruli contra consilium et voluntatem Domini Papae et Cardinalium amicorum suorum missus fuerit per Dominum Regem ad partes illas et omnes de curia reputant stultitiam, quod dictus Rex misit cum illuc, et male succedet in Sicilia de facili potestis habere puerum in manibus vestris, si vultis, et ego dixi pluribus Cardinalibus, quod aud(ivi ab Excellentia) vestra, quod si haberetis puerum in manibus vestris, quod mitteretis cum ad Dominum Papam, et multum ei placuit.

(Cop. de Commem. I. 54.)

14. István tótországi bán 1310-diki aug. tudtára adja a velencei herczegnek, hogy a velencei kereskedők az ő kormányára alatt levő tartományban vizen és szárazon szabadon közlekedhetnek, s azokat védeni fogja.

(Copia de Commemor. I. 369.)

15. Róbert Károly 1311-ki octob. 10-kén írt levelében kéri V. Kelemen pápát, hogy miután Zára, mely Magyarországhoz tartozik, s melyet Velence csak erőszakkal foglalt el s tartott egy ideig, a magyar király hűségére visszatért, e miatt Velenczétől háborgattatik — propter quod ipsam Jadram veneti inquietant et molestant obsidendo, et iura ipsius, possessiones et insulas in ipsius preiudicium occupando: ezt Velenczének tiltsa meg, s az általa elfoglaltakat adassa vissza. Cetera Vestre Sanctitati refferenda commisimus Jacobo latori presentium, cuius verbis dignetur Vestra Sanctitas fidem credulam adhibere.

(Copia de Commem. I. 417.)

Hasonló kérelemmel járúl V. Kelemen pápához Pál Horvátország bánja, és Bosnya ura — banus Chroatorum et Dominus Bosnie — jelentvén egyszersmind, hogy fiát Mladint, bosnyai bán, védelmökre rendelte a zárabelieknek; mivel pedig, úgymond, gályái nincsenek, mikkel Velence gályáit Zára szigeteinek ostromától elűzhetné, parancsolja el őket onnan Ő Szentsége. (Dat. Scardone die 16-a Junij 1311.)

(Copia di Commen. I. 418.)

16. (Datum in Fürstenvelde a. d. 1312° 10° kal. febr. = jan. 23.) Miklós tárnokmester . . . pensantes dilectionem et

amoris affectum, quem Fridericus dei gracia dux Austrie et Stirie erga nos, Magistrum Andream fratrem nostrum, Johannem et Petrum fratruales nostros filios magnifici viri quondam Henrici bani tocius Schuaonie gessit et adhuc incessanter exequi . . . est intentus — megerősíti azon szövetséget, melyet Bécs-Újhelyt Fridrik herczeggel kötött, s melynél fogva kölcsönös segedelem nyújtásra kötelezik magokat mindenki ellen, kivéve, Miklós részéről, a győri püspököt, és a királyt.

(Eredetiről, melyről három viaszpecsét függ.)

17. Károly királynak és Pál bánnak a pápához intézett kérelme (ld. a 15. számot) sükeretlen maradt: Zára 1313-ban végre is is kénytelen lön magát alávetni Velence hatalmának; minélfogva a város és Velence között 1313-ki szeptember 23-kán ünnepélyes szerződés kötött. Zára aláveti magát „protectioni et gratie Domini Ducis et Communis Venetianum — ut sic per humilitatem mercantur debito exaltari. A velencei herczeg és hatalom ellenben „recipientibus eos more benigni patris“. A zárai polgárok hűséget ígérnek, s viszont bántatlanságot kötnek ki birtokaiknak és személyeiknek; ideiglenes grófjokul Delphino Balduin, Vitali Mihály és Dandolo Mihály velencei urak közül választják valamelyiket; ünnepélyes követséget küldenek a herczeg üdvözlétére, a kik „se inclinent cum mantelis levatis, sicut conveniens fuerit pro honore domini Ducis, petendo ab eo gratiam et veniam cum maxima reuerentia; azután a velencei tanács tagjai közül választanak magoknak grófot minden két évben; ki ha idő előtt meghalna, tizenöt nap lefolyta alatt újat választanak szinte a velencei tanácsból; ezen grófnak évenként két ezer fontot fizetnek, hat lovának és tizenhat cselédjének kitarást adnak. De a gróf ne elegyedjék a város irományaiba; s ez azokat saját cancellára által kezeltethesse. A választott gróf a várost ennek törvényei szerint igazgassa. A gyikosság, gyújtogatás, nőkön elkövetett erőszak, rablás fölött a gróf szabadon ítélhet; az orzást a bírák a velencei törvények szerint büntessék. A foglyok kölcsönösen szabadon bocsáttassanak, az elkobzott javak visszaadassanak. A lefoglalt javak ügyét a herczeg egy velencei s egy zárai bíróval egyetemben ítéli meg. A zárai papság évenként kétszer, karácson és húsvét ünnepén kö-

nyörgést tart a hercegért és grófért. A városnak minden szerződése, melyek a jelen szerződéssel ellenkeznek, megsemmítetnek, — *saluis ot reseruatis omnibus pactis quae ipsi Jadertini habent cum quacunque persona vel uniuersitate ante praesentem guerram; et salus pacto Domini Regis Ungariae et salus etiam pacto domini bani Maladini et fratrum suorum factis tempore praesentis guerrae.* Maladin bán le fog mondani Zára grófi czíméről. . . . Item dabunt Jadertini omni anno Communi Venetiarum 150 perpera in cal. marcij in perpetuum, aut tria millia bonarum pellium Cunicularum. . . . Minden zárai férfiú, a tizennégy évesektől kezdve hűséget fog esküdni a hercegnek s utódainak; ezen eskü minden tíz évben meg fog újíttatni. . . . Valahányszor Velence Raguzáig vagy azon alúl sereget küld, Zára abba 500 fegyverest állít, hajóhadába pedig egy gályát. A záraiaknak tilos társaságba állani kalózzokkal. A Zarához tartozó szigetek a város birtokában maradnak, kivéve Pago szigetét, hova a herceg fog grófot nevezni két évig; ezek eltelte után a grófot Zára választja, de a pagói gróf a zárainak alatta leszen. . . . A zárai polgároknak Velenczében, Arbóban, Vegliában s másutt lefoglalt javai visszaadatnak. A herceg engedelme nélkül semmiféle erődítést nem szabad építeni. stb.

(Libr. Pactor. II. 100.)

18. (Datum in Temesvár die 16-a septembr. anno d. 1316°.) Róbert Károly nyílt levélben hirdeti a délvidéki kereskedőknek, *quatenus per vniuersum nostrum Regnum venientes cum rebus et mercimonijs, debitis tributis persolutis, iuxta antiquam et approbatam per nostros predecessores consuetudinem, ac soluto tricesimo sub nostro castro, quod edificari facimus in portu Zavae, libere et secure procedatis in eundo et redeundo etiam cum personis vestris, fide nostra Regia mediante.*

(Cop. de Commemor. I. 618.)

19. (Datum in Zara in festo martirum Fabiani et Sebastini beatorum 1317.) János Horvát- s Dalmátország bánja, tudatja Superantio János velencei herceggel, hogy mihelyt 120 girányi adósságát megfizetteti — *centum et viginti marchas nobis solui faciatis, et postmodum literas securitatis*

vestris mercatoribus per districtus nostri dominij et nostrorum amicorum dari faciemus, sicut etiam a vobis sumus cupientes.

Figyelemre méltó ezen okmányban a mód, melylyel az urak külföldön levő adósságaikat behajtották: míg pénzőkhöz nem jutottak, megtiltották azon föld kereskedőinek a szabad közlekedést. Még meglepőbb az uzsora nagysága, mely azon időkben üzetett. 120 gira a kamatokkal együtt 1060 girára növekedett, s úgy látszik rövid idő alatt. „Summa in toto nostrae pecuniae 120 Marchae, exceptis usuris, cum usuris autem ad nos mille et sexaginta Marchas computavit (ille Judeus); maga a hitelező is megsokalta, úgy látszik, mert utána veté: sed de usuris sicut uultis faciatis.

(Copia de Commem. II. 1.)

20. (Datum Bude tertio challendas septembr. — aug. 29. — a. d. 1318.) Mivel némely velencei kereskedők Karinthyában, Miani Vitalis velencei nemes pedig Venner László — filium Cuvartnerij de Baduaria — mint látszik, magyarok által kárt szenvedtek, Velence repressaliákkal élván, az oda utazó magyar kereskedőket, a károsultak javára, önkénye szerint adóztatta meg, miből számtalan panasz támadt. Károly király tehát a vizályt oly rendelettel szüntette meg, hogy minden Velenczébe menő magyar kereskedő, oda vitt árujától másfél százalékot fizessen, egyet Miani, felet mások kárvallásának pótlására. Ha pedig a kereskedők ezen adót Velenczébe érkeztek után hat nap alatt önként le nem fizetnék, a másfél százalék helyett büntetésül ötöt fizessenek. Et hoc fieri et persolui volumus a data praesentium infra spacium decem annorum.

Superantio János velencei herczeg Károly királynak e nyílt levelét, melyet magister Joannes de Buda vitt hozzá, azon feltétel alatt erősítette meg, hogy a magyar kereskedők ezen adót ne csak más áruiktól — mercationibus — hanem a Velenczébe vitt aranytól és ezüsttől is fizessék; és hogy si infra dictum temporis spatium pro ipsis Repressaliis fore satisfactum perfecte et ad plenum contigerit, abinde in antea dicti mercatores fideles Regij a soluendis dictis una et dimidia pro centenario eximantur et in statum pristinum reducantur. Si vero infra dictum decennium non fuerit plena satisfactio pro ipsis Repressalijs impertita, nostri fideles predicti, habentes

Repressalias, in residuo eis defficiente ad satisfactionem perfectam in suarum Repressaliarum firmitate permaneant, non obstantibus supradictis. (Datum in nostro ducali Pallatio a. d. incarn. 1319°. . . die 26-a marcij).

A herczeg ugyanazon napon Károly királynak is írt levelet, melyben örömét s meglegedését jelenti annak rendeletével. Kéri, pártfogolja tovább is a velencei polgárokat, kik Magyarországra mennek, ő is hasonlót igérvén a Velenczébe menő magyar alattvalók irányában.

(Copia de Commem. II. 136. köv.)

21. Sebenico 1322-ben martius 1-ső napján, a velenceiek uraságának, mint mondatik, önkényt alája vetette magát. Az erről kelt oklevélben Magyarországra nézve emlékezetre méltó az, hogy eme záradék: *saluis honorificentis et iuribus Domini Regis Hungariae, quae haberet aut deberet habere, in ciuitate praedicta, — több ízben előfordúl.*

22. (Data in Themesuar tertio nonas aug. (5-ke) 1322.) Károly király Superantio János velencei herczeghez. A barátságos viszony, miként e levél mutatja, mind a mellett is fenmaradt a magyar király és a velencei herczeg közt, hogy Sebenico magát emennek alávetette. E levélben Károly köszöni a herczegnek *quod ciuitatibus nostris in terris Croatiae et Dalmatiae constitutis iuvamen et auxilium, — quemadmodum per Venerabilem in Christo Patrem D. Bollezlaum mis. div. Archiepiscopum Strigoniensem, proximum nostrum carissimum, nobis nunciastis, non contra nos, sed nostri nominis ob honorem amicabiliter praebuistis. Jelenti neki egyszersmind, hogy rövid idő múlva fegyveresen menend in dictas terras nostras, ob sommodum et statum pacificum earundem, — intvén őt, hogy vestrae amicitiae sinceritatem nobis in hoc operum exhibitione demonstrantes, quicquam usurpare vel vestro dominio subiugare non vellitis.*

(Cop. de Commem. II. 387.)

23. (Data Tragusij die 29-a novemb. 1322.) Mauroceno Marin trawi gróf Superantio János velencei herczeghez, ennek parancsára átküldi neki a Traw városának a magyar királyoktól adott kiváltságlevelek jegyzékét. Bir, úgymond, a város egy kiváltságlevelet a Rege Stephano filio Regis Bellae, qui

ipsum priuilegium concesserat cum duplici sigillo magno Regali pendente de cera in 1270°. Item eiusdem priuilegij confirmationem habent a Rege Ladizlao cum duplici sigillo magno Regali de cera pendenti in 1275°. Item habent tria antiquiora Priuilegia eiusdem matteriae et cum simili sacramento facto per ipsos Reges, qui ipsa concesserunt, licet ipsorum forma sit breuior; unum videlicet a quodam Rege Bella tercio cum sigillo maiori simplici Regali de cera pendente in 1182°; aliud vero a Rege Hemerico tercij Bellae Regi filio cum duplici Regali Bulla aurea in 1197°; et tercium a Rege Andrea tercij Bellae filio cum sigillo maximo simplici Regali de cera pendenti in 1215° mense Januar. 15°. Challendas Februarij. Item habent unum priuilegium in quo Rex Bella (IV-dik dedit communi Tragurij terram Bistricze . . . et in ipso priuilegis similiter multum commendat illos de Tragurio de fidelitate et seruitijs impensis suis Antecessoribus et maxime ipsi Regi Bellae tempore barbaricae gentis tartarorum, cum duplici sigillo regali de cera pendenti in 1251°. Item habent unum aliud priuilegium in quo Rex Ladizlaus dedit ipsis de Tragurio Monasterium S. Petri de Chlobochye simul cum territorio et alijs vtilitatibus suis et pertinentijs et Vniuersitate in quo dedit et confirmauit communi Tragurij terram Bistricze cum duplici sigillo regali de cera pendenti in 1274°.

(Copia de Commem. II. 402.)

24. (Anno d. 1322° die 14-a mens. decembr.) Marchisino János hiteles jegyző átírja II. Endre király szerződését Ziani Péter velencezi herczeggel. P. (Pontio della Croce) prior domus hospitalis totius Hungariae et Alexander praepositus Transiluanae Ecclesiae, legati Domini A. (Andreae) Dei gracia illustris regis Hungariae accesserunt ad praesentiam D. Petri Ziani d. g. incliti Venetiarum Ducis, et ei literas eiusdem D. Regis aureo ipsius sigillo impressas obtulerunt, quarum tenor erat . . . (egyszerű hitlevél az említett követek számára, ezen általános kifejezéssel: promittentes, quod quidquid cum eis tractaueritis . . . ratum habebimus . . .) A szerződésben, melyet a követek e megbízás erejénél fogva kötöttek, következő pontok foglaltatnak: 1) Super controuersia, quae habebatur inter D. Regem praedictum et praefatum D. Ducem et prae-

decessores eorum de ciuitate Jadra, . . . végeztetett, hogy a király arany pecsétetes okmánynyal örök időkre engedje át Zárát Velenczének, mi aztán a pápa által is megerősítették. A követek erre esküt mondtak. 2.) Endre alattvalói Velenczében szabadon közlekedhessenek, *saluo eo quod octuagesimum in Venetijs de bonis suis persoluere debet*. Viszont a velenczeiek is szabadon jöhetnek a magyar király birtokaiba, megfizetvén azok határain áruiktól a nyolczvanadot. Mind az egyik, mind a másik félnél ki legyenek a vám alól véve — *excepto quod de auro et gemmis, ceterisque lapidibus pretiosis, et pannis sericis atque seta siue de speciminibus nihil dare debent*. 3.) A követek továbbá kibérlettek tíz hajót a király seregeinek átszállítására. Minden hajón, *quae erit milliariorum quingentorum*, kell lenni ötven tengerésznek, s így aránylag többnek vagy kisebbnek, a hajók nagyságához képest. Egy ily „*quingentorum milliarium*“ nagyságú hajóért a király fizetend 550 ezüst girát; a többiekért aránylag a hajók nagysága szerint. De egy hajónak sem szabad kisebbnek lenni, mint „*milliariorum tercentorum*“. A hajók nagyságának meghatározására a király ehhez értő három biztost küldend Velenczébe. A hajók bérének negyedét a király a következő pünkösztig, másik negyedét május végéig, — a többi két negyedét nyolcz nappal elébb fizetendi le a velenczei herczegnek mint a hajók Rioalto kikötőből meginduljanak. A hajók sz. Jakab ünnepére készen álljanak, — *et ibunt ad Spalatum recepturae dictum D. Regem et suos cum rebus suis et equis ad portandum eum ultra mare*. A király meg fog esküdni, hogy a hajókat, — a velenczeiek pedig hogy a királyt és övéit *saluos et securos habebunt*.

(*Libr. Pactor. IV. 335.*)

25. Spalato városa 1327-ki septemb. 18-kán önként aláveti magát Velenczének, de eme záradékkal: *saluis iuribus Domini Regis Hungariae, quae haberet, vel deberet habere in ciuitate praedicta*, — s oly feltételek alatt, hogy Spalatót a velenczei nemesek közül a nagy tanács által választott gróf kormányozza, a város törvényei szerint s biráinak befolyásával. A gróf évdíja 1200 *librarum paruorum*. A grófnak nem szabad vendégségekre mennie, ajándékot elfogadni, s kereskedést üz-

ni. A polgárok, házaik építésére vámmentesen vihetnek fát Velenczéből. A szerződés sérelmének bündíja mind a két részről tíz ezer ezüst gira.

(Libr. Pactor. IV. 1.)

26. Nona városa 1328-ki január 6-kán alá veti magát Velenczének e záradékkal: *saluis iuribus Domini Regis Vngariae quae haberet vel deberet habere in ciuitate praedicta*, — s a következő feltételek alatt: grófot a város kormányára Velencze nevez a velencei nagy tanács tagjai közül; ennek évdíja leszen 600 „*parvorum*“, s kereskednie nem szabad; a városbeliek építési anyagokat vámmentesen vihetnek Velenczéből. sat.

(Libr. Pactor. IV. 14.)

Nona városának több királyaink adtak kiváltságlevelet, egyebek közt II. Endre 1205-ki aug. 1-jén; ezen okmányban mondatik a többi közt, hogy a város nem köteles akarátja ellenére befogadni az oda érkező királynak magyar kíséretét. Ugyanezen okmányt megerősítette IV. Béla is 1244-diki aug. 26-kán kelt levelében, és V. István 1272-ben. Mindezen okmányok másolata s részben eredetie a becsi levéltárban léteznek.

27. (Data Vegliae de 16-a Decemb. 1-ae indict. 1332.) Frigyes vegliai gróf, Ferencz velencei herceghez, ki neki meghagyta volt, hogy tudósítsa őt Károly király megérkeztéről a tengerpartra. *Dominus Rex una cum filio suo peruenit usque ad Albam Regalem, et ibi infirmitate podagrae occupatus, de consilio suorum Baronum tam causa dictae suae infirmitatis, quam etiam occasione hyemis imminentis redit Visegradum, et sic creditur, quod ante tempus novum ad maritimas non descendet. Verum ante non expedit Dominationi vestrae aliquos nuncios siue Ambaxatores vestros ad ipsum D. Regem transmittendos accelerare, donec a nobis de ipsius D. Regis adventu noveritis veritatem.*

(Cop. de Commemor. III. 1. 235.)

28. (Datum Neapoli in nostro Regio castro nouo die 15-a febr. sub anno natiuit. D. N. J. Christi 1348.) I. Lajos király Dandulo Endre velencei herceg és a velencei község alá-

zatos kérelmére a hozzá küldendő követeknek május hónap végéig érvényes menevédet ad.

(Cop. de Commem. IV. 2. 324.)

29. Az elébbi okmány folytában Dandulo Endre velencei herczeg s' a városi tanács teljes felhatalmazást ad Justiniano Mark, Mauroceno Endre és Gradonico Miklósnak, Lajos magyar királylyal minden lehető módon békét kötni. 1348-diki martius 12-kén. (Eredetiről, mely két példányban létezik. — Egy külön, kisebb okmány egyedül a herczeg felhatalmazását foglalja magában.)

30. (Datum Budae die 3-a post octauas apost. Petri et Pauli beator. anno d. 1348°.) I. Lajos teljes felhatalmazást ad Miklós nyitrai püspöknek s legtitkosabb tanácsának (secretissimo consiliario nostro) János mester Sándor fiának csongrádi főispán és szegedi várnagynak (similiter consiliario nostro et aulae nostrae regiae militi), kiket követekül küld Velenczébe, Dandulo herczeggel s a községgel békét és szövetséget kötni.

(Cop. de Commem. IV. 2. 339.)

Hasonló szavakkal hatalmazza fel a velencei herczeg Volpe Miklóst, Sanuto Jánost, Justiniano Pongráczot, Bellegno Istvánt és Mustoi Rajnert, alkudozni s békét kötni Lajos király követeivel 1348-ki aug. 3-kán.

A béke már két nap múlva — aug. 5-kén megkötöttet, oly feltétel alatt, hogy az nyolcz évig tartson, s ezen idő alatt a két fél alattvalói szabadon jár hassanak a másik hatalom birodalmában. Befoglaltatott a békébe Pál Clissa, Scardona és Dalmatia grófja is. A béke megsértésének bündija 100 girára határozatott. A királyon és a herczegen kívül mind a két részről húsz-húsz előkelő férfiú köteleztetett megesküdni a béke megtartására. Az ünnepélyes okmányok kiadása octob. 4-re határozatott, s ha eddig a feltételek nem teljesítettének, a szerződés érvénytelen maradjon.

A velencei herczeg aug. 8-kán bizta meg Nicolettus de Lamberto nyilvános jegyzőt, átvenni a magyar király s bárói esküjét. Az eskü megtörtént Budán septemb. 8-kán. A velencei herczeg s húsz előkelő polgár esküjének átvételére pedig Tamás milliovi választott püspök küldetett a király által Velenczébe.

(Cop. de Com. IV. 2. 340—347. és Libr. Pactor. V. 212—220.)

Lajos egy június 7-kén kelt levelében tudtára adja a velencei hercegnek, ki a Magyarországon elterjedt mirigy-halál miatt késett követeit elküldeni, hogy a ragály már megszűnt. Írja neki egyszersmind: cum Domino papa amicabiliter concordare speramus in praesenti per legatum fratrem et consanguineum nostrum ad hoc ad Regnum nostrum Hungariae destinatum, et Regnum nostrum Siciliae, uti sub potestate nostra habuimus et habemus, sic et possidere sine quolibet obstaculo laboramus.

(Cop. de Commem. IV. 2. 406.)

31. (Datum Pokus, loco venationis nostrae 11-a die mens. julij a. 1349.) Lajos király a velencei herceghez. Inter caetera comperimus in serie earundem (litterarum V. Celitudinis) haberi manifeste, quod alias literas nostras Serenitas vestra recepisset, continentes, ut Treuga annorum octo ab hoc inter nos et vestram Serenitatem ordinata exstitisset et firmata, ut in ipso tempore ipsius Treugae pax perpetua possit firmari et ordinari hincinde, et quod pro tunc instanti tempore ad praesentiam nostram vestros Ambaxatores mittere possetis, et etiam nos ad vestram Excellentiam posseamus destinare, et nisi epidemia, seu mortalitas gentium diuina castigatione feriente in partibus Regni nostri Hungariae viguisset, qua ratione Ciues vestri timuissent venire ad istas partes, Solempnes Ambaxatores vestros admisissetis; . . . et quod per nostras literas responsiuas tempus et locum in quo et ad quem Ambaxatores vestri sunt accessuri vestrae declararemus Serenitati. Jelen-ti tehát neki, hogy a ragályos betegség már megszűnt, s mihelyt Erdélyből visszatérend, hova őt a lakosok meghívták, s hol ő már rég nem volt, azonnal tudtára adandja, mikor s hova jö-jenek követei, kik a békét tárgyalják.

(U. o. 410.)

32. (Datum Budae 17° die mens. decembris anno 1349.) Lajos király a velencei herceghez. . . . Et licet, ut praemit-titur, praedicta pax perpetua nunc inter nos nequiuerit ordina-ri, tamen Treugas inter nos ordinatas usque ad tempus depu-tatum volumus observare.

Ezen béke Budán tárgyalatott; az okok, melyek miatt

végbe nem mehetett, nincsenek megemlítve; lihetőleg abból álltak, hogy, mint a következő levélből is látszik, Velence nem akart hajókat adni Lajosnak nápolyi hadjáratára. Lajos azonban sajnálta, hogy az létre nem jöhetett; nam si praedicta pax perpetua inter nos fieri et ordinari potuisset, nos libenti animo voluissemus.

(U. o. 454.)

33. (Datum Neapoli 10-a aprilis, terciae indictionis = 1350.) Johanna nápolyi királyné a velencei herceghez. Innotuit nobis Regem Ungariae mutasse, more suo, fidem promissam D. Cardinali de Bononia, apostolicae sedis legato, super negotijs huius Regni, et in deceptione S. Matris Ecclesiae ac Domini nostri summi Pontificis nequiter gloriari. Sed habemus amicitiae vestrae gratias immensas, quod Galearum peti- tum per eum a vobis nauigium, in offensam nostram et Regni solitis modis vestrae prudentiae recusastis; quamquam victua- lia per vestros subditos sibi exhibenda concesseritis, quae non poterant ei commode denegari. Kéri őt utóbb, hogy, miután tengernagya Provenceból három, Siciliából két hajóval ellen- sége — Lajos ellen indulóban van, s hajóhadának szaporítá- sára Monacóból is két gályát bérlett, ezek iránt barátságos in- dulattal viseltessék.

(U. o. 477.)

34. (Datum Budae die 10. aprilis 1350.) Lajos király Dandolo Endre velencei herceghez. Válaszol neki, hogy azon károk, melyeket az Osztroviczában levő magyar hadak a sibenigói polgároknak s más velencei alattvalóknak tettek, az ő, édes anyja, s István öcscse, tótországi herceg tudta nél- kül s akarata ellenére történtek. Hogy lássa Velence, mennyi- re kívánja ő a békét vele épségben fentartani, jelenti neki, hogy a dolog megvizsgálására, s a tett károk helyre- pótlására, Pál bánt, István herceg helytartóját, a hely színére küldötte; s felszólítja a herceget, küldene oda ő is biztosokat, kik az ügyet közösen elintézzék.

(U. o. 479.)

Hasonló levelet irt Dandolónak Erzsébet anyakirályné és István herceg. A királyné levelében (Dat. Budae in octava

festi Beatorum Petri et Pauli apost. 1350.) Pál bán „de Vgal“ melléknévvel fordul elő.

(U. o. 485.)

35. (Dat. tercio Idus maij = 13-a anno 1350.) Guido cardinal és pápai követ levelet ír egyben a magyar királynak és velencei hercegnek, melyben jelenti nekik, hogy István, ki magát Rácország császárnak vagy királynak nevezi, alattvalóit erőszakkal hajtja a maga vallására. Inti tehát őket, ne tűrjék ezt, hanem kényszerítsék Istvánt a római egyház híveinek jogait tiszteletben tartani.

(U. o. 483.)

36. (Geben nach Christes gepuerd drevtzehenhundert Jar vnd dar nach in dem zwain vnd fuemftzigisten Jar des nasten Eritags von Sand Bartholomeus Tag des Zwelf poten = 1352. aug. 21.) Graf Nyclas der Teutsch és Graf Nyclas der Vngrisch von Vorchtenstain, kötelezik magokat, hogy öt száz font bécsi fillér adósságuknak felét a legközelebbi Sz. Márton-, másik felét Sz. György napon lefizetik Eysachen zsidónak, a neustati We-rochin fiának; mit ha elmulasztának Haubtgut vnd schaden suln die Juden haben auf alle dem Gut daz wir haben in Österich, in Steyr vnd in Vngern. (Eredetiről.)

37. (Datum Bude anno d. 1353° sexto kal. Junij — majus 27-kén.) Lajos király a maga és Kázmér lengyel király nevében, Károly római és Csehország királyának, a ki „nobis ambobus heredibus et successoribus nostris Hungariae et Poloniae Regibus ducatum Plottzensem cum appendijs dominio et pertinencijs suis necnon omnia Jura quae sibi in praedicto Plottzensi ducatu et alijs principatibus Mazouie competunt, rite donavit, — vizsont Bittzyn és Kreutzeburg városokat adja át, s öt és Bolko schweidniczi herceget minden adósságok- s tartozásoktól felmenti, in quibus prefato Regi Polonie per litteras seu alio quouis modo obligari noscuntur. (Eredetiről.)

38. (Datum Strigonij sexto kal. maij—april 26—1353°.) Lajos király Carnaro Mark és Marino Faletro velencei követeknek tudtára adja, hogy azon „ordinationi quae inter nos et D. Ducem Venetianum et eius commune super facto Dalmatiae fieri debebat, Dnus Stephanus dux totius Sclavoniae Croatiae seu Dalmatiae, frater noster carissimus consensum adhibere no-

luit. Ideo ordinationem praedictam effectui mancipare non potuimus,— mert, úgymond, dominium praedicti Ducatus eius dominio perpetuo subiugauimus, sicut vobis et alijs notum est. A mondott ügyben tehát tovább ne fáradjanak; igéri mindazáltal, hogy Velence ellen háborút nem kezd a nélkül, hogy azt vele három héttel elébb nem tudatná.

(Cop. de Commem. IV. 2. 675.)

39. (Datum Budae 15-a septembr. 1353.) Lajos király védő s támadó szövetséget köt mindenki ellen Károly római és cseh királylyal, Kázmér lengyel királylyal és Albert osztrák herczeggel. (Eredetiről.)

40. (Datum Budae 26-a februar. 1356.) Lajos király tudatja Gradonico János velencei herczeggel, hogy követei, bár mikor jönnek, sértetlenül járhatnak birodalmában.

(Cop. de Commem. V. 113.)

41. (Datum Budae die 1-a martij 1356.) Lajos király írja a velencei herczeghez, hogy miután ez hozzá, mint Bernardo Pál velencei jegyzőtől érté, követeket küldeni szándékozik, a nagy böjt közepe táján Zágrábban mulatand; oda tehát elküldheti követeit.

(U. o.)

42. (Datum apud villam novam Auinionensis Dioecesis 16-a cal. augusti, Pontificatus nostri anno 4°. = 1356 júl. 17-kén.) VI. Incze pápa Gradonico János velencei herczeghez. Rosszalja, hogy, mint hallá, az eretnek rácz királylyal szövetséget kötött, annyival is inkább, mint hogy ezen lépése őt Lajos magyar királylyal, ki az eretnekségnek azon részeken elfojtása végett a ráczokat megtámadni szándékozik, vizályba keveri. Inti őt tehát, mondjon ellene ezen szövetségnek, s annak kötelezése alól őt fel is oldja, sőt azt megsemmíti.

(U. o. 169.)

43. (Data apud villam novam 4-a Idus Augusti, Pontificatus nostri anno quarto = 1656-ki aug. 10-ke.) VI. Incze pápa a velencei herczeghez. Discordia, quam inter carissimum in Christo filium nostrum Ludovicum Regem Vngariae illustrem et Te,^l pacis emulus suscitauit, molesta nobis est admodum,— miként ezt neki a sz. szék követe — Bonioannes Episcopus Firmarensis — által már elébb is üzente volt, — et eo taedi-

osior redditur, quo Dei negotijs praesertim partium Orientis amplius est nociva. Ad succidendum itaque illam vias et modos sollicite perquirentes, a quibusdam nuncijs dicti Regis apud sedem apostolicam constitutis nuper audiuimus, quod idem Rex paratus est in manibus nostris ponere libere omnem, quae inter eum et te vertitur quaestionem, et omnem, quem super terras tuas tenet, exercitum reuocare. Inti tehát őt, hajoljon a békére, miként ez iránt bővebben szóval is izen neki a levél vivője Péter paci püspök sz. széki követ által.

(U. o. 170.)

44. (Datum Jadrae in monast. s. Francisci ord. Fratr. minor. in sacristia Ecclesiae suae . . Anno domini 1358° indict. 11-a die Dominico 18° mens. februarij.) Lajos király, Zárában időzván, 1357-ki nov. 28-kán megjelentek nála Trevisói Péter, Gradonico János és Bencintendi, Delphino János velenzei herczeg s a község követei, neki békét ajánlván, mely azután a mondott 1358-ki febr. 18kán következő feltételek alatt köttetett meg. Velence lemond egész Dalmátországról, a meditate scilicet Quarnarij usque ad confines Duracij, omnibus ciuitatibus, terris castris, insulis, portubus et iuribus, quae habuissent et tenuissent . . . et specialiter ciuitatibus Nonae, Jadrae, Scardonae, Sibenici, Tragurij, Spalati et Ragusij in terra firma existentibus. Item ciuitatibus et terris Obseri videlicet et Chersi, Veglae, Arbi, Pagi, Brachiani, Lesnae, et Corzulae cum insulis et omnibus utilitatibus et pertinentijs eorundem, ac titulis Dalmatiae et Chroatiae, quibus uti consueverant Duces antedicti. Dalmatia és Horvátország ügyeibe soha magokat be nem keverik. A mi a mondottakból jelenleg kezökön van, huszonkét nap folyta alatt a királynak átadják, minden tisztviselőiket visszahívják.— Lajos viszont, volentes ipsos Ducem et Commune habere perpetuo in amicos carissimos, — visszaadja nekik mindazon birtokot, melyet in partibus Treuisanae et Cenetensis ac Istriae seu alibi elfoglalt volt, úgy mindazáltal, hogy ezek lakosaival szeliden bánjanak, mintha soha sem hajoltak volna hozzá. Item, a foglyok mind a két részről szabadon bocsáttassanak, minden károk kölcsönösen elfeledtesenek; de a magán adósságok érvényesek maradván. Tengeri rablást, kalózságot egyik fél sem enged alattvalói által üzetni.

Egyik fél alattvalói a másik birodalmában szabadon közlekedhetnek, s ótalmat nyernek. Ha valamelyik fél e szerződést megsértené, a másik fél az ügyet a szent szék elébe viszi, mely azt egy hónap alatt fogja eldönteni, s a sértő felet annak megtartására egyházi büntetéssel kényszeríteni. Mindezek megtartására és végrehajtására a felek magokat esküvel kötelezik.

Befoglaltatnak e békekötésbe Lajos király minden szövetségesei, úgymint: Miklós aquileai patriarcha, Carrarai Ferencz paduai herczeg, Albert és Maynard Görcz grófjai, Gáspár ceneti püspök, Biachinus de Porcilys, Della Parte Ferencz nemes urak, továbbá a vonikoi nemesek, Guezellonus de Canino és a Colaltói grófok; végre a patriarcha alatt levő császári városok, úgymint: Feltrum, Bellunum. Erről Lajos ugyanazon napon egy más okmányt is adott ki, melyben a fentebbi feltételekhez todatik még az is, hogy minden botrány és viszály elkerülése végett azon velenceziek, kik Zarában és Nonában házakat vagy más javakat bírnak, kötelesek azokat a meghatározandó becsáron a királynak átengedni. Továbbá rendeltetik, hogy két zárai polgárnak, kik jelenleg Velenczében laknak, javaik Zarában visszaadassanak, de magok azon túl a város körén kívül lakjanak.

Egy harmadik okmányban (Dat. Jadrae 20-a febr. 1358.) a király István zágrábi püspököt és Miklós országbírókat hatalmazza fel s küldi ki, hogy a béke hiteles okmányát a velencei herczegnek átadják, s annak hasonló okmányát és esküjét átvegyék, a visszaadatni ígért helyeket pedig átadják. A velencei herczeg okmánya, melyet a nevezett követeknek kézbesített, kelt 1358-ki február 25-kén.

(Liber Pactor. V. 396. köv.)

45. (Datum Tininij 6-a octobr. 1358.) János Dalmát- és Horvátország bánja kéri Velenczét, hogy miután a rác király vagy császár (cum Rege sive Imperatore Raxiae seu Seruiae) ellen néhány hajót küldeni szándékozik, ezeknek a maga hajói által alkalmatlanságot tétetni ne engedjen.

(Cop. de Commem. VI. 56.)

46. (Datum Visegrad die 28-a aprilis 1359.) Lajos király a velencei herczeghez. Elégtételt követel János zágrábi

kanonok részére, ki Avignonba utazván, Alemanni Donát velencei polgárnál 350 ft. tökét és 21 ftot pro lucro campsoris tett le azon feltétel alatt, hogy azt neki valamely avignoni kereskedőház által kifizettesse. Alemanni megrendelte ugyan a kifizetést, de az avignoni kereskedő, kire az utasítást küldötte, nem fizetett. János, visszatérvén, Alemannit Velenczében a tanács előtt bevádolta s elégtétel kért, mivel azonban magát a velencei statutumoknak alávetni nem akarta, az elégtétel tőle megtagadtatott. A király tehát elégtételt sürget, kijelentvén, hogy az ő alattvalói szintűgy nem tartoznak magokat alávetni Velence statutumainak, valamint a velenceiek nem a magyar statutumoknak. Teljes kárpótlást követelvén, így végzi levelét: *alioquin eundem Joannem in dampno relinquere nullatenus nos deceret.*

(U. o. 210.)

47. (Datum in descensu exercituali in Seruia 6-a Julij 1359.) Lajos király meghagyja Miklós Dalmát- s Horvátország bánjának, hogy a velencei polgároknak Zarában és Nonában fekvő birtokaik becsárát, a mint a békeszerződésben meghatározott, vagy a nevezett városok vagy a királyi jövedelmek pénztárából azonnal kifizettesse.

(U. o. 218.)

48. (Datum in Castro S. Michaelis Sibinicensis die 5-a Sept. 1359.) Széchy Miklós dalmát- s horvátországi bán követeli a velencei hercegtől, hogy, mint már máskor is sürgette, a velencei alattvalók által kárt vallott Milanói Ferencz és Zanino királyi alattvalóknak eleget tétessen; különben más eszközhöz kell nyúlnia.

49. (Datum feria 2-a post festum beatt. Fabiani et Sebastiani 1360.) Comes Georgius filius Curiatij (nunc in Regno Hungariae in castro Leuia moram trahens) a velencei herceghez. Kéri őt, küldene neki évenként száz forintot, míg jelen szerencsétlen helyzetében van, (mint látszik, fogoly volt). Másban nincs reménye, mint a hercegben, mert, úgymond, sic communis fama sonat in Regno Hungariae, quod ego contra honorem Domini Ludovici Regis, fauendo vobis, sibi scilicet infidelis et contrarius exstitissem.

(U. o. 290.)

50. (Data Vissegrádi die ultimo mensis junij anno 1360.) Lajos király a velencei herceghez. Válaszolja neki, ki tőle a békeszerződés erejénél fogva Casamata erődöt visszakövetelte, hogy idem castrum tempore guerrarum olim inter nos habitatum non recepimus de manibus vestris seu vestrarum; sed pridem Dominus Imperator Romanorum nobis ipsum cum Ciuitatibus Feltri et Belluni pro nostris usibus deputauit, cui castrum iam dictum iuxta promissa nostra reddere tenemur, quando suae placuerit voluntati. Unde castrum memoratum non a nobis, sed a dicto D. Imperatore repetatis. Hogy továbbá Sz. Mihály napra Dalmátiába megy, s akkor megítélendi Marini da Canarino ügyét. Követének pedig ajánló levelet adott az osztrák herceghez.

(Cop. Commem. VI. 291.)

51. (Datum Vissegradi ultimo die mensis Junij 1360.) Lajos király a velencei herceghez. Inti őt, miként már Pál Freisingeni püspök által máskor is intette, küldje Syndicusát a sz. székhez, hogy ott a békeszerződés a pápa által is megerősítették. Kívánja egyébiránt, hogy azon pont, mely alatt valóinak a velencei birodalomban való szabad közlekedéséről szól, világosabban fogalmaztassék. (U. o. 292.)

52. (Datum Budae die 28-a Augusti 1360.) Lajos király tudatja Velenczével, hogy Pollo János bécsi polgárt magyar polgárrá fogadta, miért iránta is azon kedvezéseket tanúsítsák, melyekben a magyar polgárok részesülnek. (U. o. 306.)

53. (Datum ante Bastitam 4-a Novembr. 1360.) Simon Comes de Medies, consiliarius D.Regis, felszólítja a velencei herceget, hogy Mathlia Jánost, ki némely velencei polgárokat megkárosított, ne ítéljék halálra, hanem küldjék a királyhoz; ő a halált nem érdemli, s van, miből térítse meg az okozott kárt. (U. o. 310.)

54. (Datum Zagrabiae die 17° Novembr. 1360.) Lajos király Delphino János velencei herceghez. Köszöni kijelentett részvétét super morte Illustris Joannis nepotis nostri carissimi (István herceg fia). Egyszersmind bosszankodását fejezi ki a károk miatt, melyeket a Taruisina Marchiába küldött katonái a velencei földön tettek, s elégtételt ígér. (U. o. 313.)

55. (Datum Jadrae 13-a februar. 1361.) Szechy Miklós

horvát bán kéri a velencei herceget, hogy Bethono Simon és Gallus zárai polgárok kárát, kiktől egy velencei hajó legényei a Sz. Mária szigetén 20 juhot és kecskét elraboltak, téríttesse meg. (U. o.)

56. (Data in Pokos die 21-a mens. April. 1361.) Lajos király Delphino János velencei herceghez. Követeli, hogy a békeszerződés okmányában a két fél alattvalóinak szabad közlekedéséről egyenlő kifejezések használtassanak; s azért nem hajol kérésére, hogy az újra szerkeztessék. Szinte tagadó választ ad annak a Casemata erőd iránt tett újabb követelésére. Decedente ven. Nicolao olim Patriarcha Aquilegiensi, sequace nostro, quem utique ad castrum ipsius restitutionem, si hucusque vixisset, iuxta formam pacis compulsemus. Seren. D. Carolus Rom. Imperator dictum castrum recepit, asserens se in ipso . . . illud ius habere, quod habet in munitionibus Feltri et Belluni, minélfogva hagyjon fel nála e követelésével, mert ő sem a császárt, sem a mostani patriarchát nem kényszerítheti annak visszaadására. (U. o. 366.)

57. (Datum et actum Viennae 7-a die mens. Januarij 1363.) Rudolf Austria, Stiria és Karinthia hercege, a maga és testvérei, Frigyes, Albert és Leopold nevében igéri, hog Lodowico Regi Hungariae contra D. Karolum Rom. Imperatorem et contra D. Johannem Marchionem Moraviae eius Germanum, ac contra omnes et singulos ipsorum auxiliares . . . necnon contra quoscunque alios tota nostra potentia auxiliari debemus, sine dilacione qualibet, quando et quociens idem D. Rex nos requisierit monuerit super eo. Exceptis duntaxat obsequiis ad quae S. R. tenemur Imperio, iuxta continentiam litterarum, quas super hoc habemus a diuere record. olim Rom. Imperatoribus, inter alia cautentium, . . . quod dicto Imperio seruire debemus in Hungariam non pluribus personis seu alijs iuuaminibus, nisi solum duodecim uiris armatis per mensem unum sub nostris proprijs sumptibus et expensis. (Éredetiről.)

58. (Datum Tininij 15-a Aprilis 1363.) Zeechy Miklós horvát és dalmátországi bán jelenti a velencei hercegnek, hogy János Trawi polgárnak 1500 arany forint értékű árukkal terhelt s Cyprusból hazafelé tartó hajóját Faretro Miklós

kapitány velencei két gályával megtámadván elsülyesztette. A bán tehát a szeszódések szerint elégtételt és kárpótlást kér.

(Copia de Commem. VII. 1. 77.)

59. (Datae in Castro prope Zakol fer. 2-a prox. ante festum b. Margarethae Virg. 1363.) Lajos király Celsi Lőrincz velencei herceghez. Megérté Vrso Bertalan jegyző- s velencei követtől, miképen a két birodalom alattvalói közt viszályok támadtak s kölcsönösen károk tétettek. Hogy tehát meghagyta Miklós dalmátországi bánnak, hogy az ügyet egy velencei követ s biztos társaságában megvizsgálja s kárpótlást szerezzen. Inti a herceget, legyen békében Padua urával, ígérvén, hogy arra ezt is megintendi. (U. o.)

60. (Datum Lipchae in loco venationis nostrae die 18-a Aug. 1363.) Ugyanaz ugyanahhoz. Vette levelét, melyben tudósítatik, hogy a peres ügyek vizsgálatát a hajókapitányok megtértéig el kell halasztani; s az iránt megelégedését nyilvánítja, csakhogy a kapitányok megérkezte után azonnal küldjön biztost a dalmát bánhoz az ügyet elintézni, a kárt megtéríteni. (U. o. 89.)

61. (Datum Wysegrad 6-a Novembr. 1363.) Ugyanaz ugyanahhoz. Igéri, hogy ennek kérelme szerint nem fogja alattvalóinak megengedni, hogy Velenczének fellázadt cretai alattvalóit bármivel is segítsék. (U. o. 123.)

62. Zára város tanácsa 1364-ki ápril 4-kén és 20-kán, a horvát bán pedig ápril 19-kén írt leveleikben sürgetik a velencei herceget, a velencei hajók által a zárai polgároknak okozott károk megtérítésére. (U. o. 149.)

63. (Datum Budae 17-a Maji 1364.) Lajos király reményét fejezi ki a velencei hercegnek, hogy ez ígétét a megkárosodott zárai polgárok kielégítése iránt mihamarább beváltandja. (U. o. 167.)

64. (Datum in Lipche 26-a Junij 1364.) Lajos király szerencsét kíván a velencei hercegnek a fellázadt cretaiak felett nyert győzedelméhez, miről általa tudósított. (U.o. 170.)

65. (Datum Wysegrad Sabbatho prox. post fest. b. Valentini 1364.) Miklós esztergami érsek és Konth Miklós nádor, közösen a velencei cancellárhoz. Hogy a magyar alattvalók által velencei polgárok, miként a cancellár jelenti, meg-

károsítottak volna, eddigelé mit sem tudnak; ha valóban úgy van, a magyar kormány fog rendelkezni a kárpótlás iránt, mert a békét Velenczével fentartani kívánja. A Pago szigetbeli só ügyében most nem felelhetnek, mert a király nincs jelen, Váradon mulat; de mihelyt annak akaratját e tárgyban megértik, tudósítandják Velenczét. (U. o. 204.)

66. (Datum Varadini 2-a Martij 1365.) Lajos király Celsi Lőrincz velencei herceghez. A kártételek, melyek, mint általa tudósítatik, velencei polgárokön Dalmátiában elkövetettek, akarata ellenére történtek. Nem sokára Zárába fogútazni, s ott mind ezt, mind más ügyeket eligazítand; a herceg akkoron két alkalmas férfiút küldjön hozzá biztosúl; addig is meghagyta legyen tisztjeinek s különösen Baldesari kamarásának, hogy minden összeütközéstől óvakodjanak. (U. o. 207.)

67. (Datae Budae 5-a Martij 1365.) Miklós eszt. érsek és Konth Miklós nádor Beneintendi velencei cancellárhoz. (Ugyanazon tárgy felett mint az elébbi szám.) Az ő és hercege levelét tüstént átküldték a királyhoz, qui auditis talibus novitatibus stupore mirabatur in extasi. De reménylik, hogy ezek miatt a béke nem bomlik fel; mert a király quae illicite facta et perpetrata existunt, reformanda commisit et edixit regio sub edicto (U. o. 208.)

68. Azon edictum, melyről az elébbi számban említés történik, tán az volt, mely kelet, hely és idő nélkül igtattatott be a velencei jegyzökönyvbe, s következő tartalmú: Ludovicus stb. In forma pacis pridem inter nos et Ducem et commune Venetiarum comportatae inter caetera continentur et expresse, quod ad tollendum omne scandalum in futurum, quilibet Venetus habens possessiones intra muros ciuitatum Jadræ et Nonæ infra sex mentes a die pacis contractæ pro extimatione per duos viros eligendos per nos et duos eligendos per Ducem et Commune Venetiarum fienda vendere teneantur, et quod omnes possessiones Marini de Canaruto et Zonæ de Pizelo, quas habent in Jadra et in alijs locis nostræ iurisdictioni subjectis, eisdem integre restituantur . . . quodque omnes fideles et subditi Ducis et Communis in terris et locis nostræ dominationi suprapositis tractentur fauorabiliter et benigne. Quare cum vos contra formam dictæ Pacis in unoquoque supra-

dictorum casuum, sicut fida relatione didicimus, videamus deliquisse: mandamus fidelitati vestrae firmiter et districte, quatenus illa, quae contra nostrum honorem praemisso modo commisistis, taliter debeatis reformare, ut Dux et commune praenotati . . . non habeant ulterius de vobis causam querellandi nobis. Akarja azonban, hogy az eladásra kiszabott hat hónapi határidő, ha eltelik is, ne váljék a velenceziek kárára, cum nostrae sit intentionis, ut ipsis venetis de praedictis ipsorum possessionibus integraliter satisfiat, secus facere non ausuri.

(Cop. de Commem. VI. 499.)

69. (Scripta in Bosna Dominica Ramis Palmarum a. d. 1366°.) Vberto, Dei et Domini nostri Ludovici Regis gratia Bannus Bosnae ac Domina Ellena genitrix ipsius carissima Cornarino Mark velencezi herceghez. Jelenti, hogy a pénzhamisítás, melyről neki a herceg panaszkodik, tudtán kívül történt. Cum enim ipsi nobiles nostri regni sicut primo Deo et nobis aliquantulum infideles, nosque miserabiliter de nostro Regno una cum nostra genitrice pepulerant et totaliter eiecerant; nosque per misericordiam omnipotentis Dei et gratiam incliti Principis D. Ludovici Dei gratia Regis Hungariae iustitia nostra et fidelitate requirente simus iterum in nostrum Regnum aliquantulum recepti, licet non in toto, non volentes ita subito ipsos nobiles pro nostra et etiam pro vestra iniuria punire et incarcerare . . .

(Cop. de Commem. VII. 1. 245.)

70. (Datae sub castro Gurgin in terra Siculorum nostrorum 20-a Junij 1366.) Lajos király Cornarino Mark velencezi herceghez. Köszönetet mond a herceg ajánlatáért, mely szerint ez a török ellen két, három, vagy öt gályát ígért adni hat hónapra s Velenceze költségén fölfegyverezve a királynak. Az időről és helyről, mikor és hova kívánná küldeni a gályákat, őt annak idején tudósítandja.

Ugyanezen tárgyról hasonló értelemben egy másik levél is írt Lajos a herceghez. (Datum in Lippa 24-a Julij 1366.) (U. o. 248.)

71. (Datum Budae die 20-a mensis Sept. anno 1366°.) Ugyanaz ugyanahhoz, ugyanazon tárgyban. Quamvis alias nobis

contra Turchos duas, tres usque quinque galeas armatas, omnibus vestris expensis pro tempore sex mentium obtuleritis, de qua quidem etiam oblatione vobis nunc, sicut prius fecimus, multiplices referimus gratiarum actiones. Tamen nos considerantes labores et expensarum onera, quae quotidie suffertis, et etiam attendentes pacta, quae cum Turchis Palatine (?) et Theologi (?) *) habetis, nolumus vos in tantis expensis agitari, nec quicquam contra ipsa pacta operari. Sed amicitiam vestram attento studio deprecamur, quatenus nobis quinque corpora galearum cum suis armaturis, remis et alijs attinentijs concedatis, quibus nos ad expensas nostras de gente providebimus opportuna . . . Et quidquid super his fideles nostri familiares dilecti Lucanus de Grimaldis et Petrus de Medio praesentium exhibitores dixerint nomine nostro, hoc indubie credere velitis.

E figyelemre méltó okmányból látjuk, hogy Lajosnak már 1366-ban komoly szándoka volt megmérkőzni az emelkedő ozmán hatalommal. Hogy a velenceiek ajánlatát el nem fogadta, oka az lehetett hogy talán már ekkor is ravasznak, kétszínűnek tapasztalta a kereskedését keleten féltő Velenczét. (U. o. 261.)

A török ellen intézni szándéklott hadjáratra bérlendő gályák ügyében még több levelet s követséget is váltott Lajos Velenczével, miként a következő számok tanúsítják.

72. (Datum in Werthus loco nostrae venationis sub annulo nostro secreto 6-a die mens. decembris 1366.) Jelenti Cornario dogénak, hogy szándékát a gályák ügyében megértette követétől Vrsio Bertalantól; miért neki barátságos köszönetét mondja. Tudósítja őt, hogy ezen ügyben Ligij Péter zágrábi polgárt küldi hozzá, ki által választ is küldjön neki a herczeg. (U. o. 277.)

73. (Datum in Werthus, loco venat. n. 6-a decembr. 1366.) Nagy köszönettel fogadja a herczeg készségét a gályák bérbeadásában, mit újabban Luchani de Grimaldis és de Medio Péter zágrábi polgár által, valamint a herczeg leveléből is, melyet ez hozott, megértett. Kéri őt, hogy ugyanazon Péter

*) E két szó szemlátomást hibásan másoltatott le a Cop. de Commem. gyűjteményben.

mester által, kit ez ügyben végezni teljes hatalommal küld hozzá, el ne mulassza megküldeni végválaszát.

A felhatalmazó levél Ligij Péter mester számára: Datum ugyanott 7-a decembris. (U. o.)

Mi lett ezen alkudozás eredménye, mutatja a következő levél.

74. (Datae Wisegrad die 5-a Martij anno 1367.) Lajos a dogéhoz. *Amice carissime. Super eo, quod nobis duo corpora galearum cum suis corredis et opportunis armis per litteras vestras liberaliter obtulistis, amicitiae vestrae ad multiples assurgimus gratiarum actiones, eandem scire desiderantes, quod ipsa galearum corpora debent esse longa pariter et lata, pro quibus etiam armandis et conducendis nuncios nostros ad vestri praesentiam cum de ipsis indigerimus, transmittemus.* (U. o.)

75. (Datum Wysegrad 8-a die termini praenotati — május 8 ka, anno d. 1367.) László oppelni herceg s Magyarország nádora és János a kúnok bírása meghosszabbítják a törvénylátás határnapját Lyndvai Miklós bán János fiának részére, László és Jakab Pasca fiai és Pasca Gall fia ellen. (Eredetiről.)

76.) Dat. 1370. die 26-a april.) Conradus ab Oculo de Aquis in Pedemonte Lombardiae, caput trium banderiarum equestrium alias existentium ad soldum ducalis dominij in partibus Istriae, et Aimericus Vngarus, filius Andreae de Buda Capitaneus et connestabilis omnium Hungarorum existentium ad soldum ducalis dominij supradicti in Istria nyugtatványozzák Velenczét, hogy a fent írt napig tett szolgálataikért díjokat 500 aranyban fölvtették.

(Cop. de Commem. VII. 2. 487.)

77. (Datum in nostro regali Palacio Wysegradij sub anno nat. dom. 1373° indict. 11-a die 21° mens. Junij.) Lajos király kötelezi magát, hogy cum Matrimonij contractum inter Illustres Sigismundum . . . secundogenitum D. Károli . . . Rom. Imperatoris . . . et Mariam secundo natam nostram . . . nuper iniisse noscamur . . . legationes nostras sollempnes ad D. nostrum summum Pontificem quantocius velimus transmittere, et nos quoad consumptionem tractatus huiusmodi sub pena excommunicationis mandare valeat atque possit. (Eredetiről.)

78. (1373-ki júl. 1.) Velenceze és Carrarai Ferencz paduai herczeg közt haború támadván, Lajos evvel amaz ellen szövetséget kötött (ld. Fehér: Cod. Dipl. IX. 4. 483.), s neki az erdélyi vajda vezérlete alatt három ezernyi hadat küldött segélyül. Július 1-ő napján a paduai földön ütközet történt, melyben Dandolo Lénárt és Della Fontana Péter vezérlete alatt a velencezei had lön győztes. Az erdélyi vajda más 30 előkelő magyar és olasz vitézzel, 300 katonával s 600 lóval elfogatott; holtakban két száz volt a szövetséges had vesztesége.

(Libr. Pactor. V. 6.)

79. (Datum Wissegrad in festo B. Mariae Magd. — jul. 22. — a. d. 1373.) Lajos király meghagyja Ragusa városának, hogy miután illos 500 florenos auri, quos ad cameram nostram singulis annis ex parte vestrae Communitatis soluere tenemini, és ezeket ő fideli nostro dilecto familiari Petro de Gondola szolgálatai díjául adományozta: a mondott öszveget neki minden nehézség s költsége nélkül szolgáltatassák kezébe, míg szolgálatában marad.

Ugyanazon évi april 26-ról létezik Lajos nyugtatványa az 500 ft. adóról, melyet a ragusaiak Gondolai Andrásnak, aule militi pro suo salario, a múlt évre kifizettek. (Eredetiről.)

80. (Datum Turini 8-a et 24-a Aug. 1381.) Békeszerződés Magyarország, Velenceze, Genua, Padua, és Aquilea közt, Amadé savoy-i gróf közbenjárására.

Lajos király részéről az alkudozásra Bálint pécsi és Pál zágrábi püspökök és Pasztoch János Domokos bizattak meg 1381. febr. 13-kán.

A fő okmányban következő pontok foglaltatnak:

1. A foglyok mind a két részről (magyar és velencezei) szabadon bocsáttassanak.

2. Velenceze a magyar királynak évenként, sz. István király napján, fizetend hét ezer jó mértékű tiszta aranyat Zára városában. Ha valamely esztendőben Velenceze adós maradna, büntetésül tíz ezer aranyat fog fizetni. Ha pedig három évig mulasztaná el a fizetést, bár annak megtételére felszólított, a béke megszakad.

3. Mind a magyar király s örökösei, mind a velencezei herczeg s utódai esküvel fogják a békét megerősíteni.

4. Mind a két fél kereskedői szabadon közlekedhetnek, a velenceiek a magyar birodalomban, a magyar alattvalók, kivált a zárai polgárok, Velence birtokaiban. De felfegyverzett hajókkal tilos a velencei polgároknak bemenni a magyar király kikötőibe.

5. A magyar király visszaadja Velenczének minden elfoglalt birtokait, Velence amannak átadja Cattaro városát. (Eredetiről.)

A békekötést illetőleg még következő okmányok léteznek:

Lajos király megerősítése 1381. novembr. 26. (Eredeti.)

Megegyezés Lajos és Velence közt, hogy míg az egyház szakadás tart, a pápát nem választják békebírónak a felmerülhető esetekben.

Velence a békeszerződést esküvel erősíti meg.

Lajos király bizonyítja, hogy a békeszerződvény folytatásban Cattaro Velence által neki átadatott.

Kölcsönös egyesség, hogy a békére minden új magyar király s minden új doge meg fog esküdni.

Lajos nyugtatványa az első évre megfizetett 7000 aranyról.

Mária és Erzsébet királynék a békeszerződést esküvel erősítik, Budán 1383. szeptember 5-kén Dandolo velencei követ előtt.

Velence biztost nevez, ki a magyar királyt kérje, hogy a 7000 arany megfizetésének határnapját elhalaszssa.

A magyar biztosok e határnapot 1382-ki august. 30-ra szabják.

(Libr. Pactor. VI. 1. — 187.)

Zsigmond király az esküt 1387-ben vétette át a dogétól, Dömötör chasmai prépost és Szántay János megbízottai által. A felhatalmazás ezek részére kelt Budán 1387-ki ápril 23-kán. (U. o. 283.)

Lajos király inti Pál zágrábi püspököt, hogy miután ő és követtársa Bálint pécsi püspök jól tudják szándékait, prout processistis in factis nostris, sic habita deliberatione matura inter vos et facta collatione cum D. Cardinali Strigoniensi et alijs baronibus nostris concludatis facto in eodem, secundum

quod conspicietis cedere nostro honori. (Dat. in Dyosgeur in fest. b. Nicolai E. et conf. 1381.)

(Cop. de Commem. VIII. 113.)

Lajos nyílt levele Bubek Imre dalmát s horvát bánhoz, vagy annak helytartójához s a városok közönségéhez, melyben parancsolja, hogy miután a béke Velenczével helyreállott, ennek polgáraival barátságosan bánjanak. (Kelet nélkül.)

Lajos nyílt levele ugyanazokhoz, parancsolja hogy a velencei polgároknek határaikban fekvő s a háború alatt elfoglalt javait visszaadják, ezt teendvén Velence is a dalmát polgárok irányában.

Lajos ugyanazokhoz egy másik levélben, melynek mását követei Velenczével is közölték, ugyanazt rendeli a velencei polgárok adósságairól, mit a fentebbi levélben javaikról rendelt, feltévén, hogy Velence is kifizetteti a dalmátok követeléseit. (Kelet nélkül.) (U. o. 115.)

81. (Datum Budaë 21-a Martij 1382.) Lajos király Velenczéhez. Hogy ama hírt, miszerint Mudatio János Tenedo vár kapitánya a várat Amade savoyi gróf követeinek, miként a béke szerződésben kikötöttet, át nem adta, hanem magának tartotta, bosszankodva hallja, s hiszi, hogy ez nem Velence, hanem a nevezett kapitány rossz akaratából történt. (U. o. 120.)

82. (Datum Dyosgeur 2-a Januarij 1382.) Lajos király hitlevele a Velenczébe követül küldött Cicher István titkár s itélőmester részére.

(Cop. de Commem. VIII. 112.)

Ugyanott létezik a nevezett követ utasítása is (Dat. Diosgeur penultima die mensis decembris 1381.), melynek pontjai következők: 1. Adja át a követ a király üdvezletét. 2. Adja elő, hogy a király, bizván az új szerződésben, hiszi, hogy ipsi Veneti, amici sui ad complacentias eidem Dno Regi exhibendas benivolos et gratos se offerent, tőle is viszont ezt remélhetvén. Adja tehát elő, miképen a király adósa a paduai úrnak, közös barátjoknak mintegy ötvenezer frttal, melyeket le akar na fizetni. Considerans, quod ipse Paduanus certa pecuniarum quantitate obligatus existat eisdem Venetis; veneti autem Dno Regi singulis annis in festo b. Regis Stephani 7000 ducatorum soluere sunt adstricti, ut pacta demonstrant: ideo petit ipse D.

Rex, quatenus Dux, Consilium et Commune Venetiarum septem annorum solutionem in antea fiendam, quae summam faceret 49 millium ducatorum nomine huiusmodi solutionis debendae Dno Paduae in sua solutione Venetis fienda defalcare velint. Erről a király nekik nyugtatóványt adand, subiungendo, quod expletis et terminatis huiusmodi annis ad solutionem deinde faciendam, prout in pactis continetur sint astricti. Ha ebben megegyeznek, a paduai herceget többé ne sürgessék a fizetésre.

A velencei tanács erre hajlandónak nyilatkozott ugyan; de mivel a paduai herceg adósságának egy harmadát már lefizette, s a második részletfizetés határnapja is meg volna hátrározva, mit megváltoztatni nem lehet, azért csak a harmadik részlet fizetésbe vehetik be a magyar királynak járó adóból a hátralevő öszveget. Tészen pedig ez $16,666\frac{2}{3}$ aranyat. Ezen öszveget tehát készek a Lajosnak járó évenkénti hét ezer aranyba betudni, s azt a paduai hercegnek a harmadik részletfizetés fejében nyugtatóványozni.

Lajos követe ebben megnyugodott, még csak azt kívánván, hogy mivel a király nem szeretné a harmadik évi hét ezer aranyat részenként külön időben nyugtázni, fizesse ki Velence most a három évi járó egész 21 ezer. arany adót; vonja le abból a paduai herceg részletfizetése fejében a $16,666\frac{2}{3}$ aranyat, a maradványt pedig adja át neki, hogy urának megvigye. Velence ebben is megegyezett; minek következtében Lajos a három évi — 1382—1384-ki adót nyugtatóványozta Budán 1382-ki april. 1-jén. A levél végén ezen fő méltóságok említetnek: Praesentibus Rmo in Christo Patre D. de Metas tit. SS. quatuor coronatorum Presbytero Cardinali, Gubernatore Metropolis Strigoniensis, summo Cancell. Reg. Hungariae, Dno Nicolao de Gara eiusdem Regni Palatino, necnon Dno Nic. de Zeech Iudice Curiae nostrae Maiestatis, qui huiusmodi quietationis testes sunt pro certitudine ampliori. (U. o. 163.)

Méltó még megemlíteni a követség eljárásának leírásából ezen pontot: Petit Dominus Rex, quatenus velint ipsum per litteras eorum certificare de integritate corporis S. Pauli primi heremitae. Nam in una manu dicti corporis tres digiti non habentur, — miből úgy látszik, hogy a békekötés után Velence ezen

szent maradványaival is kedveskedett Lajos királynak. (U. o. 139.

83. (Datum 1-a Septembr. 1382.) Nagymartoni Pál gróf, a Miklós fia becsületes szolgájának Rernharti Konrádnak és Katalin feleségének Milichdorfban egy telket elzálogosít 34 font bécsi fillérért, melylyel ennek tartozott. (Eredetiről.)

84. (Datum Bude sub magno nostro Sigillo sabb. prox. post quindenas festi Pasce domini anno eiusdem 1383°.) Mária királyné Ragusa panaszára, — quod nonnulli forent homines in dictis Regnis nostris Dalmatie et Croatie, qui vinum et sal ad quoddam castrum de nouo per D. Regem Rascie et Bozne inter predictam ciuitatem nostram Ragusij et ciuitatem nostram Katary appellatam in loco Drachawycha nominato constitutum et etiam ad alia loca inconsueta contra libertatem et antiquam consuetudinem ipsius civitatis nostrae Ragusij, . . . portarent et deferrent, — nyilt parancsot küld Dalmát- és Horvátország városaira, hogy azt sub pena amissionis et priuationis vinorum et salium praedictorum, — cselekedni ne merészkedjék. Et hec volumus in foris et locis publicis in dictis Regnis nostris Dalmatie et Croatie palam ubique facere proclamari; presentes priuilegiari promittimus, dum nobis in specie fuerint reportate. (Eredetiről.)

85. (Datum 3-a Aprilis 1385°.) Egy nevezetes szerződése a magyar bányák birtokosainak vagy bérlőinek Velenczével. A szerződést kötötte Partinarius János folerenczi polgár és kereskedő, filius quondam Sandri a következők nevében: Veri de Medicis, Jacobi de Francisco, Andreae, domini Hugi, Antonii de Sanctis, Guidi, domini Thomasii et Galterii Partinarii fratris dicti Ser Joannis Portinarii, participum Montanearum a Ramine (aes, aeramen = ércz) Hungariae. A szerződők kötelezik magokat, hogy minden magyar érczöket, kivéve azt, melyet szárazon Flandriába szállítanak, Velenczébe viszik s ott adják el; továbbá, hogy Magyarországbán nem finomíttatnak — non facient affinari — évenként többet, mint legfeljebb milliarium ducentorum in ducentis quinquaginta. Et quod de omnibus rami(ni)bus praedictis, quae praedicti conducent, seu conduci facient tam de Ramine ab R. (így) quam de secunda sorte, quam etiam de affinato in

Hungaria, defalcentur ex omnibus oneribus, quae habent ad praesens, librae septem et dimidia ad grossos tantum pro quolibet milliario de affinatura. Kötelezik továbbá magokat, hogy a Magyarországon finomított ércz szintoly tiszta lesz, mint a mely Velenczében finomíttatatik. A szerződés kötött hét évre, 1387-ki aprílig.

(Cop. de Commem. VIII. 233.)

86. (Datum Visegrad 18-a Augusti 1385.) Mária királyné nyugtatója a Velenczétől ez évre fölött 7000 arany adóról.

(Libr. Pactor. VI. 273.)

87. (Datum Budae 7-a novembr. 1385.) Mária királyné tudatja Plumatus velencei biztossal, hogy az akadály, mely miatt a 7000 aranyat Zára igazgató tanácsának átadni nem akarta, már elmozdított; adja tehát át a nevezett öszveget.

A velencei biztos erre válaszolá, hogy a királyné akaratát most sem teljesítheti, mert királyi levelének pecsétje hozzá megsértve érkezett. Mária ennek következtében egy újabb levelet küldött hozzá (dd^o 1385. novemb. 20.); melyre azután a biztos az adót Zára tanácsának, — miként ez arról Velenczét tudósítá, — a királyné számára lefizette. (U. o.)

88. (Datum Bude feria 6-a prox. post. fest. d. Jacobi apost. anno 1385.) Erzsébet anyakirályné és Mária királyné megújítják a házassági szerződést Hedvig hercegnő, Lajos leánya, és Vilmos osztrák herceg között. Az okmányt kinyomatta Fejér is: Cod. Dipl. X. 1. 141. egyebek közt azon hibával, hogy 1384. évet ír 1385. helyett, miként az eredetiben áll.

89. (Geben nach Christ gepürd Drewczehenhundert yardar nach in dem sechs vnd achczkisten yar samcztags nach S. Urbans tag. 1386. máj. 27.) István segniai és modrusi gróf (graf zv Segel vnd zv Modros) kötelezi magát, lekötven minden javait, hogy a nejétől Katalintól (des hern von Padaw-Pettau tachter) kölcsön vett 1700 aranyat, mihelyt ettől vagy örökösaitől az iránt megszólíttatik, lefizeti. (Eredetiről.)

90. (Datum Kapronche die 4-a Sept. 1386.) Mária és Erzsébet királynék nyugtatója a Velenczétől ez évre felvett hét ezer arany adóról.

(Libr. Pact. VI. 280.)

91. (Datum in Wespremio 22-a Novembr. 1386.) Zsigmond a velencei herceghez. Hogy a 7000 arany évi adót, mint a királyné nyugtatványa tanúsítja, ez, a florenzi származású Pauli Móricz budai kereskedő által fölvette. Mivel azonban többen vannak, kik a 7000 aranyat Velenczétől magoknak kifizettetni különféle módokon törekednek, kéri a herceget, ne fizettesse ki azt ezentúl senkinek mindaddig, míg az e végre kinevezendő biztosról mind az ő, mind a királynék levele által nem tudósítatik.

(Cop. de Commemor. VIII. 278.)

92. (Dat. 1387. die 23-a April.) Zsigmond király biztosokat hatalmaz fel, kik a velenceieknek az 1381-ki békére teendő esküjüket átvegyék.

(Libr. Pact. VI. 283.)

93. a. (1387. april elején). Barbo Pantaleon velencei követ alkudozása Budán Zsigmond királylyal a királynék kiszabadítását czélzó szövetség tárgyában. Sereniss. D. Sigismundus Rex Vng. dixit in die Pascae in Viridaris suo Domino Ambaxiatori praesentibus Baronibus et Praelatis: Dne Ambaxiator, Nos sumus contenti et requirimus habere ligam cum D. Duce et Comm. Venetiarum, sicut voluerunt et requisierunt mater nostra et uxor nostra; et ideo rogamus vos, ut mittatis notarium Dominationis (ducalis) Venetias propter hoc, et vos remaneatis. Et postea dixit idem D. Rex: Domine Cardinalis Quinqueecclesiensis, nescio bene loqui literaliter, dicatis vos. — A cardinál ezután ugyanazt bővebben ismétlé. Mire a követ így válaszolt: Serenissime D. Rex, Sereniss. Dominae mater et uxor vestra requisierunt Dominationem meam (Velenczét érti) de liga in mari. Dnus Stephanus Voyuoda respondit: ita, ita, de liga in mari dicimus. Tunc D. Ambaxiator dixit: quod quia missus fuerat ad requisitionem Ser. DD. Reginarum, tempore, quo regnabant, Syndicatus dicebat, in personam earum, sed iuxta requisitionem ipsius D. Regis, mitteret notarium Venetias et ipse remaneret.

Ezután Zsigmond, a követet és István vajdát félre szólítván, mondá nekik: Comes Joannes de Vegla scripsit nobis, quod . . . sperabat D. matrem nostram adhuc vivere, sed quod de certo uxor nostra vivebat. Et quod si mitteremus sibi gen-

tem et haberet subsidium a mari recuperaret ipsas. Et ideo rogo vos, committatis notario, quod roget Dominationem (Venetiarum), ut dignetur sibi praeberere subsidium a mari, et ego mittam sibi gentes in terra . . . D. Ambaxiator respondit: Seren. Rex, si placebit Deo et Dominationi meae quod haec liga in mari fiat, postea Serenitas vestra habebit a Dominatione illa ea, quae erunt vobis grata et placibilia secundum formam ligae

Úgy érti, úgymond az urak szavaiból, hogy a szövetséget a lázongó Dalmátország ellen kívánják.

Die 9-a aprilis in Regia Capella, dum missa celebraretur D. Rex dixit D. Ambaxiatori soli: D. Ambaxiator, hoc vobis sit secretum: ego cum Baronibus et Praelatis meis deliberaui, hogy pünköszt után két hétre táborba száll János bán és Palisnay perjel ellen; de mivel attól tart, hogy a lázadók a királynékat tengeren elszállítják, igen kéri őt, hogy küldje tüstént Velenczébe a jegyzőt, de Monacis Lőrinczet, ki nevében megkérje a herceget, hogy zárja el a tengert hajóival; mert ha előbb kötnék meg a szövetséget, igen sok idő veszne el. A követ ezután valóban elküldte a jegyzőt.

(Cop. de Commem. VIII. 297.)

93. b. (Sebenico 1387° die 3-a Maji.) A város tanácsa tudósítja a velencei herceget, hogy, mire őket inti, a magyar koronához hívek akarnak maradni.

Hasonló levele létezik Traw városának 1387-ki máj. 2-ről és Spalatónak (Dat. ultima aprilis 1387.) Mindezen levelek válaszok a velencei herceg levelére, ki megértvén, hogy a lázadók a dalmát városokat elcsábítani igyekeznek, őket a korona iránt hűségre inté. Spalato egyebek közt mondja válaszában, hogy bár a lázadóktól sokat kell is szenvedniök, hűségöket nem szegik meg.

(Cop. de Comm. VIII. 299.)

94. (Datae Segniae 30-a Junij 1387.) Mária királyné Venerio Antal velencei herceghez, kit kiszabadulása után így ezímez: amicorum nostrorum intime. Szolgálatait, úgymond, melyeket kiszabadításában tett, lingua humana non potest exprimere. Nam pro vero dicere possumus, quod circa liberationem nostram partem vestram habuerimus potiorem (azaz:

hogy tőle jött a legtöbb segély). Ezt ő soha sem fogja elfeledni, s nem is mulasztja el neki meghálálni. Et quoniam vir nobilis D. Joannes Barbadico Capitaneus vester et miles noster in exequendo mandata vestra circa Mattem nostram laudabiliter se habuit, vos instantius deprecamur, quatenus eundem nostro intuitu recommendatum habere dignemini. (U. o. 306.)

95. (Actum in villa campestri Rethlrolch probe Zagrabiam penes curiam ubi paedictus D. Rex fuit hospitatus, die 31-a Julij 1387.) Zsigmond király és Mária királyné felhatalmazzák követöket, hogy Velenczétől az évi adót, 7000 aranyat, fölvegye.

A biztos elismerése, hogy azon öszveget fölvette. (Dat. 23-a Aug. 1387.) A király és a királyné nyugtatványa (Dat. in villa Grabranch, 3-a Aug. 1387.)

(Libr. Factor. VI. 299.)

96. (Datum Lucae 18° Cal. Julij, Pontificatus nostri anno tercio 1387-ki jún. 14-ke.) VI. Orban pápa a velencei herczeghez. Nuper vestrae devotionis gratanter accepta literae continebant, quod de mandato vestro nobilis vir . . . (Joannes Barbadico) Capitaneus et gentes galearum ad custodiam Culphi deputatorum, cum dilecto filio nobili viro Joanne, Comite Signiensi et regali exercitu apud castrum Nouum, ubi carissima in Christo filia nostra Maria, Vngariae illustris (regina) detinebatur captiua, cum eisdem galeis convenientes, et ad id pariter intendentes, prudenter ac efficaciter et quantum expediuit, operati fuerunt, quod eadem Regina etiam sub medio per vestros datorum obsidum, qui postea iuxta condicionem habitam liberati fuerunt, restituta extitit pristinae libertati. Magasztalja a királyné iránt tanusított buzgalmát. Tudósítja, hogy erről Mária királynénak és férjének Zsigmond királynak is írt, s közli vele e levél mását.

Ezen említett levélben, melynek egy példánya Zsigmondnak, másika Máriának szólt, örömét jelenti a pápa a királyné megszabadultán, s inti a királyi párt, adjon hálát istennek a kegyelemért, melyet minden emberi remény felett, az egyház könyörgésére nyertek, s a velenceiek iránt illő hálával viselkedjenek. (A kelet mint fentebb.)

(Cop. de Commem. VIII. 304.)

97. (Datum Budae in vigilia festi b. Andeae apost. = nov. 29-ke — anno d. 1387°.) Zsigmond nyilt parancsa. Notum facimus universis praesentes inspecturis, quod nos humillimis et deuotis supplicationibus fidelium civium et mercatorum nostrorum de Ragusio . . . inclinati annuimus . . . ut mercatores ipsorum in terra nostra Syrmiensi residentes, a mercatoribus consociis eorum in terris Bozne et Rascie commorantibus argentum terris in eisdem reperiens (így) et in vsum proveniens precio comparandi et emptum tandem iidem mercatores de Syrmia mercatoribus de dicto Ragusio . . . venditioni exponendi, praefatique mercatores Ragusienses idem argentum versus Ragusium exportandi . . . absolutam habeant facultatem. (Eredetiről.)

98 a. (Datum Budae 22-a Januarij 1388.) Mária királyné kéri Venerio Antal velencei herceget, küldené hozzá Barbádico János kapitányt, kit a megszabadításában tett szolgálato-kért pénzzel és ékszerekkel (aere et alijs jocalibus) kíván megjutalmazni.

(Cop. de Comm. VIII. 384.)

98 b. (Datum in vigilia b. Margarethe Virg. et Mart. 1388.) Nos Joannes denominatus Gleczel Judex castris Nouimontis Pestiensis, Jurati et vniuersi ciues de eodem, tanusítják, hogy Magister Michael Hungarus Aurifaber a mondott várban, a Sz. Szűz templomával átellenben s a nyulakszigetebeli apáczák háza mellett levő házat négyszáz arany forinton floren-cziai Zenoby Onofrius szinte budai polgárnak örök áron el-adta. (Eredetiről.)

99. (Datum in castro nostro Dyosgewr die 22-a mens. Septembr. anno 1388.) Zsigmond király a velencei herceghez. Vette levelét sept. 21-kén: super depositione pecuniae in Jadra facta (a 7000 arany évi adó); azt követe, tisztelendő Dömötör atya (mint a következő szám mutatja; veszprémi püspök) által, kit hozzá s barátaihoz is küld, fogja fölvétetni. Scituri a cetero, quod 15-a die festi Michaelis Archang. prox. venturi ad edomandam banni Boznensium et aliorum nostrorum rebellium superbiam assistente nobis Dei dextera cum victorioso nostro Hungarorum exercitu in Dyaco constituemur dubio quolibet procul moto.

(Libr. Pactor. VI. 326.)

100. (1388. octob. 10.) Bizonyítvány, hogy a veszprémi püspök (Dömötör) a 7000 aranyat ez évre fölvette.

A velencei herceg Zarába küldte volt a pénzt; de mivel a magyar követ oda még nem érkezett meg, azt visszavitte, s a püspök azt utóbb Velenczében vette föl.

Zsigmond nyugtatványa kelt: Vet. Budae 4-a Augusti. (U. o. 323.)

101. (Datum Budae 15-a Januarij 1389.) Zsigmond kéri a velencei herceget, adja át követének a 7000 aranyat, (melynek lefizetése iránt, úgy látszik, némi nehézség támadt). (U. o. 337.)

Ezen évi adó iránt még a következő években is fordulnak elő okmányok, melyeket, rövidség kedvéért, itt egymás után írok le.

1391-ki július 1-jén kéri Zsigmond a herceget, fizesse le a 7000 aranyat: mit ez, mint a nyugtatvány bizonyítja, meg is tett. (U. o. 341.)

1392-ki mart. 30. Budán. Hasonló kérelem, azon megjegyzéssel, hogy annak föl vételére a nürnbergi Grau házat bízta meg. (U. o. 343.)

Ugyanazon évi máj. 28. (Dat. in descensu campestri prope Ersamlío.) Egyenlő az elébbivel, kivéve, hogy itt Puttelberger kereskedőház említettik megbízattnak. Grau és Puttelberger egy házat képeztek. (U. o. 344.)

1394. april 25. (Dat. Budae.) Zsigmond nyugtatványozza a hét ezer aranyat a következő évre. (U. o. 346.)

1394. máj. 1. (Dat. Budae.) Zsigmond az adót három évre, 1396 — 1398., a velencei Contareno cum sociis ház részére utalványozza, mely ház neki pénzt hitelezett. (U. o.)

102. (1392. novemb. 8.) László ki magát magyar királynak nevezi, kéri a velencei herceget, hogy hajóinak, melyekkel Apuliából Zengbe indul, szabad menetet engedjen. (Eredetiről.)

103. (Datum in vigilia festi b. Andreae apost. a. d. 1392.) Nos Joannes Gleczel Judex castris noui montis Pestiensis, Jurati et universi ciues de eodem memorie commendamus, quod nobilis vir Magister Georgius filius Nicolai de Kwnagowrs,

castellanus Strigoniensis coram nobis personaliter comparendo duas domos suas in castro predicto, vnam videlicet in vicinitate domorum Michaelis Nedler et condam Vlrici Albi habitarum, aliam vero domibus Petri Ramhan et Sigismundi Apothecarii vicinam . . . de consensu omnium proximorum suorum concambialiter tradidit Magnifico viro magistro Nicolao filio Joannis de Kanyza Thauarnicorum regalium magistro iure perpetuo possidendas pro quadam possessione de Bennuk vocata in Comitatu Simigiensi adiacenti, úgy mindazáltal, hogy György mester az új birtokost minden követelők ellen a maga költségein védendi azok birtokában — secundum usum et consuetudinem nostre ciuitatis ab antiquo approbatam. Ennek tanuságául adják presentes literas Alphabeto intercisas, melyet, ha visszahozatik, kiváltságlevéllel fognak megerősíteni. (Eredetiről.)

104. (Geben ist der brif nach Christi gepurd 1394. and sand Mertten tag.) Gróf Czikus Gáspár Linczer János fraknói várnagynak huszonhét font jó bécsi fillérért elzálogosít Antauban egy hűbért (Lehen telket), darauf siczet Jekl Pant, egy másik hűbért da di Zeit Pawl der sneyder aufgesezzen ist, továbbá egy elhagyott házhelyet és tizenegy hold (Jewchart) földet, melyek határozatlan évben, sz. János nap lesznek visszaváltandók, a netalán történendő építés akkoron fölbecsültetvén. Tanú Czikus Péter, Gáspár testvére és Sigendorfi Márton. (Eredetiről.)

105. (Geben nach Christi gepurd 1394. an sand Mertten tag — nov. 11.) Antaui gróf Czikus Péter húsz font bécsi fillérért Linczer János fraknói várnagynak elzálogosít egy malmot Antauban, melytől évenként sz. György és sz. Mihály napján harmincz mérő rozs és egy bárány s tizenöt fillér fizetetik haszonbérül. A kiváltásnak, bár hány év múlva történik is, sz. János napján kell történnie; ha a zálogtartó a kiváltásig valamit rajta épít, az a kiváltáskor két becsületes ember által becsültessék fel. A szerződést tanúkép megerősíti s megpecsételi fivére gróf Czikus Gáspár és Sigendorfi Márton. (Eredet.)

106. (Geschehen nach Christ gepurt 1395. Jar ze der Lichtmess, — febr. 2.) Czikus Péter és Gáspár, antaui Czikus Miklós fiai, magtalan haláluk esetére minden Magyarország-

ban s azon kívül fekvő örökös javaikat den edeln mächtigen herren graf Paulein vnd graf Niclosen herrn ze den Forchtenstain adományozzák, kivéve „vnsern elleichen Wirthin Morgngab — nejeik jegyajándokát; s fentartván magoknak a jogot, azokból szükség esetében valamit, de az ő tudtokkal, elzálogosítani, s felhatalmazván őket minden eddigi zálogaikat kiváltani; ezen adományt a pozsonyi vagy győri káptalan hiteles levelével (Chorbrieft is ígérük megerősíteni.

(Eredeti, két függő pecséttel.)

107. 1397-ki úrnap után eső hétfőn Nona városában, Dalmátországban, tartományi gyűlés tartatott, János zágrábi püspök és Garay Miklós horvát- s dalmátországi bán, mint a király képét viselők elnöklete alatt.

108. (Datum Spoleti die 4-a Januarij 1397.) Zsigmond király tudatja Venerio Antal velencei herczeggel, hogy Mocenico Tamás kapitánynak, ki őt a nikápolyi ütközet után a tengeren Dalmátországba vitte, jutalmúl ezer arany évdíjat rendelt, mely neki azontúl a magyar koronának járó 7000 arany évi adóból leszen kifizetendő.

Ugyanazon napról és tárgyról ír a király Mocenico Tamásnak is.

Egy harmadik nyílt levélben pedig rendeli, hogy ezen-túl a velencei adó felvételére kiküldendő biztosok, abból Mocenicónak élete fogytáig ezer aranyat fizessenek. (Dat. Spoleti feria 5-a prox. p. fest. Circumc. D. 1397.)

(Cop. de Commem. IX. 325.)

109. (Datum et actum in ciuitate nostra Passaganam (így! Posega?) anno 1398 die 13-a mensis Junij.) Zsigmond király szerződése Lucai Rapendi párisi kereskedővel. Elbeszélvén a király, miképen a tartományait megtámadó Bajazid török szultán ellen háborúra kelvén, Fülep burgundi herczeg elsőszülött fiának, János nevers-i grófnak társaságában, ki számos francia urakkal és nemesekkel csatlakozott seregéhez, *) a törökkel megütközött; de serege elveszett, a herczeg pe-

*) Jean-Sans-Peur, comte de Nevers, 1396-ki apríl 30-kán indult meg hadával, Dijonból Magyarországba, a török ellen.

Az Európát fenyegetni kezdett török elleni harc nagy népszerűséggel fogadtatott a nyugati tartományokban. Fülep — Le-Har-

dig több magyar és francia urakkal fogságba esett; és mint-hogy ezek a váltságbért magokért lefizetni képtelenek, kijelen-ti, hogy eltökélte legyen magát, azt érettek lefizetni. A váltság-díj valamennyiért százezer aranyat tön; t. i. Argesti Jánosért négy, Poth Raynerért három, a la marchi grófért tizenhárom ezer, a többi 80 ezer a burgundi hercegért. Most azonban ennyi pénze nem lévén, tanácsosai megegyeztével oly szerződést kötött Rapendi (másutt Rampondi) de Luca párisi kereskedő-vel, miszerint ez a váltságdíjt lefizesse, s annak fejében mind-addig, míg azt Zsigmond, vagy utódai neki visszafizetnék, el-zálogosítja neki a Velenczétől fizettetni szokott hét ezer arany évi adót, lemondván jogáról ezen adóra mindaddig, míg a százezer arany a nevezett hitelezőnek egészen le nem fizette-tik. Mint egy más irat tanúsítja, a párisi kereskedő a százezer aranyat valóban lefizetvén, a szerződés életbe is lépett.

(Cod. de Commem. IX. 288.)

110. (Datum Strigoniae die 15-a Augusti 1399.) Zsigmond kéri a velencei herceget, hogy miután a 7000 aranyat, melyet neki a köztársaság évenként fizetni tartozik, Rampondi de Luca-nak kötötte le, azt 1399-re ennek, vagy Martini Már-

di — burgundi fejedelem már 1394-ki aug. 19-kén Arrasban kelt ren-delete szerint, Flandern grófság 65 ezer arany (— nobles — 1 noble teszen körülbelül 18 francot, vagyis 7 pftot) segélypénzt adott e vég-re. Az idézett okmányban egyebek közt e szavak fordulnak elő: *Com-me, pour nous aydier a supporter les grans frais et missions, qu'il nous conviendra faire, que . . . nous entendons a faire a la nouvelle saison diuers les Marches de Hongrie, a l'encontre des Sarrazins, qui de pie-ça sont entrez ondit pays de Hongrie et ailleurs, pour detruire nostre foy, et ont deja conquis et tiennent occupé grant partie dudict pays et d'autres pays chrestyens: les habitans des bonnes villes et plat pays de nostre pays de Flandres nous ayent . . . fait ayde stb.*

Ezen 65 ezer aranyon kívül, Malines és Anvers városok ugyan-azon czélra adtak 4000 noblest.

A flandriai papság aug. 9-kén külön 5265 aranyat adott át had-járatára a hercegnek.

Három évvel később, 1397-ben még bőségesebb volt a segély: Flandern ekkoron 100,000 nobles aranyat adózott a török elleni had-járatra.

(Brüsseli levélt. Invent. des Archives des Chambres des Comptes. III. 97.)

tonnak és Ferencz testvérének, mihelyt nyugtatványát előmutatják, lefizetni szíveskedjék:

Ezen adóról még számos más okmány is létezik; például Zsigmond nyugtatványa, hogy Velence az adót 1399-re Rampondinak vagy Martini Mártonnak lefizette; a velencei herczeg tudósítása (sept. 12-kén 1399-ben) hogy Rampondinak csak azér fizetett öt ezer aranyat, mivel Mocenigónak két évi díjául két ezer aranyat már kifizette volt, midőn neki Martini Ferencz Zsigmond nyugtatványát előmutatta; Mocenico Tamás nyugtatványa ezer arany évdíjának felvételéről 1401-re stb. (U. o. 327. s köv.)

Zsigmond levele Steno Mihály velencei herczeghez, melyben őt kéri, hogy követének, de Guidotis Bertalan bosnyai polgárnak a hét ezer aranyat az elmúlt három évre — 1400—1402 — s a következő 1403-ra fizesse ki, — nam cum ipsi ardua nostra negotia commisimus expediri, — a késedelmezés neki nagy kárt okozna. (Datum in Honnevobergh 29-a nov. 1402). Ugyanazon tartalmú másik levele (Datum in Luna (?) 25-a febr. 1403.) (U. o. 554.)

111. Katalin grófné István modrusi és veglai gróf özvegye 1401-ben Zsigmond királynak 8500 aranyat adott Stanisnak vár birtoka fejében, melyet meghalt férje István még Lajos királytól nyert tízezer aranyért zálogba. István gróf és Katalin asszony leánya Erzsébet utóbb Frigyes cilli grófhoz menvén nőül, a vár is ennek birtokába jutott. Így lőnek a Cilliek birtokosak Tótországban. A zálogot Zsigmond két okmányban erősíti meg, egyben Katalin asszonynak és leányának 1401-ben, másikban Cilli Fridriknek 1415-ki apríl. 5-kén. (Eredetiről.)

112. (Datum Trinaviae — [Tirnaviae] die 12-a mensis decembr. anno 1401.) Zsigmond király, Steno Mihály velencei herczeghez. Jelenti kiszabadultát a fogságból s visszahelelyeztetését az ország kormányára. Igéri, hogy ezután is jó barátságot tartand Velenczével, ha ez okot nem ad ellenkezőre. Ezt pedig, úgymond, azért jegyzi meg, mivel tudja, hogy Rupert herczeg, emulus noster, qui contra ius fasque, contraque litteras et obligationes suas honorem et dignitatem non tantum Serenissimi germani nostri Rom. Regis, sed etiam clarissimae

domus nostrae ausu temerario sibi vindicare praesumsit, vult a vobis accomodare nauigia, super quibus ad urbem pro accipiendis Coronis Imperij valeat se transferre, vult enim modo per dolum dignitatem acquirere, quam per vim, sicut sperabat, sibi Deus acquirere nou concessit. Kéri őt, ne adjon neki hájókát; s ezt a barátságot annál könnyebben meg fogja neki most hálálhatni, mert ab ipso germano nostro solenniter constituti sumus generalis totius sacri Imperij vicarius.

(Cop. de Comm. IX. 452.)

113. (Datum Pragae die 16-a aprilis 1402.) Zsigmond örömét jelenti s kedvezéseit igéri Steno Mihály hercegnek az elébbi levelére küldött válaszáért, melyben a herceg kijelenté, hogy minden szárnyaló hírek ellenére tökéletes barátságban akar maradni Zsigmonddal. (U. o. 462.)

114. (Datum Jadrac 5-a Aug. 1403.) Nápolyi László írja Steno Mihály velencei hercegnek, hogy Magyarország birto-ka, nemzetségeé levén, most ő hozzá tartozik; ezt mintegy előérezve adták neki szülei a magyar László nevet; mióta felnőtt, folytonos törekvése volt Magyarországot, mint örökségét, birtokába venni. Most tehát az ország fő uraitól és püspökeitől is meghíva, Zárába érkezett, ubi morati paululum ingens infra biduum eorundem praelatorum, baronum et magnatum, aliorumque gentium Caterva promiscue superuenit, cuius iam incapax erat dicta Ciuitas et districtus; Coronationi assumptionique nostrae hic dictus est dies, qui licet auidis populis annus visus sit, mox cum affuit, summo omnium assensu et alacritate quam maxima, sacrum capiti diadema, sceptrum dextra, leuaque pomum . . . ceteraque insignia et regalia iuxta morem Regni Hungariae suscepimus . . . (U. o. 568.)

115. (Datum Strigonij in festo b. Ceciliae Virg. et Mart. nov. 22. 1403°.) Zsigmond a velencei herceghez. Meg nem foghatja, miért vonakodnak már négy év óta lefizetni a 7000 aranyat a francziáknak (Rampondi-háznak) vagy biztosainak. Egyedül azért küldi most tehát hozzájuk Lorberer Zsigmond budai polgárt és kereskedőt, hogy ezen adót az elmúlt négy évre kezeibe adják. (U. o. 566.)

116. (Dat. Visegrad die 2-a decembr. 1403.) Zsigmond ugyanahhoz. Audiuimus, licet relatione minus certa, quod Rex

Ladizlaus (a nápolyi) partem Dalmatiae vestro dominio satageret certis sub conditionibus obligare, quam rem opinari non possumus ex parte vestra effectum sortiri debere, mert nem hiszi, hogy Velence a békét ok nélkül megszegni akarná, mely szerint Velenczének tilos Dalmatia ügyeibe vegyülni. László király nem is ura hanem csak bitorlója e tartománynak. Kéri tehát őt, ne hajoljon László király törekvéseire. (U. o. 567.)

117. (Datum Posonij die 9-a aprilis 1404.) Ugyanaz ugyanahhoz. A feltétel, melyet a herczeg levele végére függesztett, kétségben hagyja őt, akarja-e Velence fizetni, vagy nem, a 7000 aranyat, mit már négy év óta le nem fizetett: írja meg tehát világosan akaratát. (U. o. 569.)

118. (Datum Byhigy die dominica prox. post fest. b. Michaelis archang. a. d. 1405.) Zsigmond király gróf Cily Hermant, Garay Miklós nádort, Stibor vajdát, Szecheny Frank országbíró, Bubek Ferencz volt macsóí bánt, Konye Simon ajtónállók mesterét és Rozgonyi Simont felhatalmazza, ut cum Serenissimo principe D. Wladislao Rege Poloniae . . . suisque Praelatis, Baronibus et nobilibus . . . super omnibus et quibuslibet factis, negotijs et agendis tam personam nostram propriam, quam Regnum nostrum Hung. ipsiusque Regni nostri Praelatos, Barones, nobiles et incolas, necnon metas, terminos, limites . . . concernentibus colloqui, tractare, disponere, ordinare . . . et finaliter terminare valeant atque possint. (Ered.)

119. (Datum Byhigy feria 2-a prox. post festum b. Michaelis archang. a. d. 1405.) Zsigmond király Stenychnyak (má-sutt Stanisnak) kir. várra Katalin özvegy modrusi és veglai grófnétól és Erzsébet leányától újabban két ezer arany forintot vesz fel, miszerint azt a nevezett asszonyoknak most már 10,500 aranyért adja újabban zálogba. (1401-ben ugyanis 8500 aranyért adta azt át Katalin grófnénak. ld. a 111. számot.) (Eredetiről.)

120. (Datum Budae die dom. prox. post fest. b. Elene Regine anno 1405.) Zsigmond király a Dráva- Muraközt, Csáktornya és Strygo várakkal s Bednya birtokkal Cily Herman-nak és fiainak 48 ezer arany forintért örök áron eladja. (Eredetiről.)

121. a. (Geben zu Ofen am Eritag nach S. Stanczlaws-

tag 1406.) Zsigmond, Johanna osztrák hercegasszonynak, Albert özvegyének, élete folyamára átadja minden jövedelmeivel Senthmártonhegyét — Senthmertynsperk, mit allen Marktu, dörfen stb. — úgy, hogy ha ezen birtok évenként 4400 font bécsi fillért nem jövedelmezne, a hiányt vagy kész pénzben, vagy javakban fedezendi. (Eredetiről.)

121. b. (Datum Budae feria 3-a prox. post dominicam Ramispalmarum anno 1407°.) Zsigmond király biztosítja a győri püspökség tizedeinek haszonbérlelőit, kik az általa Csehországba követül küldött János győri püspöknek, követségi költségei fedezésére e haszonbér fejében pénzt kölcsönöztek, e tizedek békés birtokáról. Az okmányt átírta a győri káptalan 1407-ki mennybemenetel ünnepe után eső pénteken. (Az átírat eredetijéről.)

122. (Datum in castris Regijs in Vrsaria prope Cortonam positis 15-a maji 1409.) Nápolyi László a maga biztosait Bartholomeo de duce de Napoli kit Ziginék is neveztek, és Malanotte Pantaleont felhatalmazza, hogy Zárát minden hozzátartozóival és Dalmátország birtokjogát Velenczének eladhas-sák. (Eredetiről.)

Az eladási szerződés 1409-ki július 9-kén kötött meg. E szerint László király kötelezi magát, hogy Zára várát s városát, a laureani földdel és várral s minden szigetekkel, ide értve Págo szigetét is, továbbá Novigrád várát és egész Dalmátország birtokjogát, a szerződés napjától számítandó egy hónap lefolyta alatt százezer aranyért — Zechini — átadja. Ha László ezen idő alatt Pagót és Novigrádot, mik jelenleg nincsenek kezein, át nem adná, Velenczének joga van a szerződéstől elállani. (Eredetiről. Íróhártján, mely másfél öl hosszú, s másfél láb széles.)

123. (Datum in castro Ovi extra Neapolim a. d. 1409. die 25° mens. Julij.) Nápolyi László igéri, hogy a júl. 9-kén kötött eladási szerződésnek netalán ellentálló Dalmát városokat semmi módon nem fogja segíteni. (Eredetiről.)

A vételért Velence részenként több határnapon — végre 1411-ki júl. 18-kán, miként az eredeti nyugta bizonyítja, egészen lefizette.

(Cop. de Commem. X. 290.)

124. (Datum Budae 3-a Sept. 1409.) Zsigmond megerősíti s átírja, az egyházi s világi nagyok megegyeztetével, Erzsébet királynénak 1385-ben kelt levelét, melyben Cily Hermann és Vilmos grófoknak, a kik, — dum pridem inter nostros Barones feruens seditio nostra regna turbabat, sumptus grauissimos propterea subire, készek voltak, kötelez a királyi kamarából fizetendő tízezer arany forintot, s míg az lefizettetnék, a maga Zanabor nevű várát adja zálogba. (Eredetiről.)

125. (Datum Budae die 4-a Septembr. a. d. 1409.) Zsigmond a maga ipát, gróf Cily Hermant felhatalmazza, ut Egregio et Strenuo viro Tristano militi de Sauorgnano super omnibus et singulis negotijs gestis et gerendis ex parte nostra loqui, cum ipsoque tractare, disponere ac terminare, et eidem super quibuscunque motibus et conceptibus nostris adversus ipsum ex quacunque causa vel occasione hactenus suscitatis, necnon super commissis omnibus, si quae fuerunt per eundem nostrae Mattis in persona plenam gratiam et remissionem facere, cunctaque alia cum eo concludere et effectiue peragere possit ymo debeat, teljes hatalmat ad. (Eredetiről.)

126. (Geben czu Wienn an Erichtag = kedd, vor Sand Mathi tag, des Zwelifpoten nach Chr. gep. 1409 Jar.) Tamás a bécsi Schott szerzetesek apátja átírja Zsigmond király 1402-diki Mindszentnapján kelt kötelezvényét, mely által Albert osztrák hercegnek, ki érte Erneszt szinte osztrák hercegnek tizenhatezer forintnyi adósságot kifizetett, — vnser Dreiszigist zu Presburg, zu Kerphemburg vnd zu Ödemburg, mit allen jren rechten, gewalten stb. átadja, míg azokból az említett adósság letelik. Ha pedig utóbb e harminczadok Albert hercegnek nem tetszenének, zálogba adja neki Pozsony várát és városát. (Az átirat eredetijéről.)

127. (Datum in Campestri descensu Foro Juliae apud Castelletum anno 1410 die 17-a aprilis.) Zsigmond Velenczével öt évre fegyverszünetet köt, oly feltétek alatt, hogy addig minden a „status quo“-ban maradjon; az öt év alatt a kereskedés mind a két részről szabad legyen; a fegyverszünet alatt az állandó béke XXIII. János pápa közbenjárásával tárgyalassék; Zsigmond a maga seregeivel szabadon átmehessen Velence birodalmán.

(Cop. de Commem. X. 225.)

128. (Datum feria 6-a prox. ante festum b. Elene Regine a. d. 1411.) A győri káptalan átírja János esztergami érseknek Myclai Fekete Miklós udvarnoka által tett óvását Zeeki Mihály s annak Péter fia ellen, kik Zeek, Zaka és Zenthpetur nevű birtokaikat, melyek az érsek birtokainak szomszédságában léteznek, Kwchei Sarffnyk Frigyesnek eladni akarták, cum tamen ipse possessiones . . . dictorum Mychaelis et Petri ratione propinquioris commetaneitatis et contigue vicinitatis nemini alteri, praeterquam ipsi Dno Archiepiscopo et suis fratribus ad emendum et pro pignore habendum, consuetudine regni requirente pertineret. (Hiteles másolatról.)

129. Névjegyzéke azon fejedelmek és uraknak, kik 1412-ben Zsigmond királynál Budán összegyűlve voltak. Előfordúlnak: a lengyel és a bosnya királyok, tizenhárom herceg, tizenegy gróf, kilencz püspök, a pápai követ, a porosz marschal, a kereszties vitézek öt főnöke — chomentewr —, az angol, francia, s más nemzetbeli követek. (Másolat.)

130. (Datum in Lubicza in Dominica Ramispalmarum a. d. 1413°.) Macrai Bencze tudósítása Zsigmondhoz, ki őt a budai fejedelmi gyülekezeten tartott tárgyalások következtében követül küldötte. Követsége célját így adja elő maga a követ: *Vestra Matas misit me ad partes Dominorum Regis Poloniae et Alexandri magni ducis Lyththwanie eorumque adherencium, item ad partes dominorum de Prussia et eorum adherencium pro executione sententiarum per vos inter ipsos tamquam Arbitrum latarum, item ad audiendum probaciones propositorum remissorum ac denuo proponendorum, necnon ad videndum noua opera ac ad respiciendum granicias, azaz, a határokat.* Tudósítja tehát őt, hogy megérkezett ad opidum Kauwe nuncupatum in terra Lyththwanie ad discuciendum ea, que inter Lyththwaniam et Prussiam grauia gerebantur. Úgy találta hogy Veluna várát Sándor herceg a Samayták földén építette, mely 168 és több évek óta a mondott királyok és vezérek elődeié volt. Ugyanezek bebizonyították, hogy Memel vár is a Samayták földén fekszik. Hogy továbbá a király és vezér minden foglyaikat szabadon eresztették stb. (Eredetiről.)

131.a. (Dat. in Campestri descensu Foro Juliae apud Ca-

stelletum a. d. 1413. die 17-a april. Zsigmond Velenczével fegyverszünetet köt e föltételek alatt: 1. A béke tartson öt évig. 2. Maradjon minden satu quoban. 3. Ez alatt a kereskedeés mind a két részről szabad. 4. A szövetségesek a fegyverszünetbe befoglaltatnak. 5. Az öt év alatt XXIII. János pápa békebírósága alatt állandó béke tárgyalassék. 6. Zsigmond, midőn Rómába megy, szabadon átkelhessen Velenceze birtokain.

Cop. de Commem. X. 225. kövv.)

131. b. (Datum feria 5-a prox. post dominic. Judica a. d. 1421.) A szalaszigeti Sz. Adrián monostor bizonyítja, hogy Justina asszony Alsó-Lindvai János bán özvegye, Zobapathaki János, és Kerekthói János, minden pöreikre nézve, melyek egy év leforgása alatt támadnának, ügyvédeknek vallják Ovadi Mátyást, Alsóglavoniczai Istvánt, Szentlászlói Mihályt, Bazai Balázst, Themerdekegyházi Jánost, Kolchai Benczét és Kisfaludy Jánost. (Eredetiről.)

132. (Datum 1424. VI. Cal. sept. = aug. 27.) Zsigmond király megerősíti a Borbála királyné udvartartására tett adományait. Ezen adomány a következő jószágokat foglalja magában: Castrum Buyak et Zonda ac villas, tributa et univertas pertinentias ad eadem spectantes, in Comitatu Newgradiensi existentes; item possessiones Agard in eodem Newgradiensi, possessiones Bodogazzonhathwana in Pestiensi, item possessionum Koka, Almás, Zambok populosarum, ac Raby et Zentegyed desertarum in eodem Pestiensi, necnon possessionum Luch, Taas, Terebes et Roznok in Heueswyvariensi, ac Samsonhaza et loci castris Feyerkw apellati, ac porciones possessionarias in Kazar habitas et possessionem Zewres nominatam in praedicto Newgradiensi, item universarum Tricesimarum nostrarum in quibuscunque locis sub Corona Regni nostri Hungariae habitarum et exigi consuetarum. Ezenkívül megerősíti a váczi, egri és budai káptalanok Statutionalis leveleit. (Eredetiről.)

133. (Datum in Wisegrad feria 2-a prox. ante fest. b. Urbani papae a. d. 1424.) Zsigmond, Borbála királynénak élete folytára, s özvegyi ellátásúl, míg más házasságra nem lép, a következő roppant javakat adományozza: Comitatum Zoliens. et Ciuitates nostras similiter Zoliensem cum domo re-

gia in eadem habita, Brezenbanya et Corpona, necnon castra nostra Dobronya, Lypche, et Wegles in eodem Com. Zoliens. simul cum oppidis Dobronya, Babazeky et Németspelseutz, necnon villis Tothpelsewitz, Dwbowa, Wasekethew Berzencze, alia Berzencze et tercia Berzencze, Porwba, Twrowa, Bucza et Oztraluka, ac tributis in praef. oppido Dobronya et villa Oztraluka exigi consuetis. Item opp. Lypcze cum tributo in eodem, ac villis Felsewlehota, Togarch, Peturlehota, Lupca, Kisgaran, Jeczene, Predania, Samoscia, Zenthmiklós, utraque Zenthandrás, Malichkafalva, Luchachen, Hedel, Podgoutze, Prehod, Zelche, Razthoka, Sokfalwa, Mocha, Pauyk, Lybera, Kyspauik, Dubrawiche et Powraznyk ad praefat. Castrum Lypche. Item tributo circa praenot. Castrum Wegles exigi consueto, ac villis Zalathna, Kiszalathna, Othowa, Horhagh, Zolna, Zebenyn, Cheren, Thethen et Lehota, ad idem Castrum Wegles, item porcionibus in villis Lyskowch et Kyralfalwa, necnon alijs villis Halazy, Ardo, Nagreth, Lwkoacza, Bagyon cum tributo, Trebnya, Theye et Mochfalwa ad praefat. dominium nostrum Zoliense spectantibus. Item castrum nostrum Saskw in Com. Borsiensi . . . cum villis Ladamer, Waralya, Machar, Theplicze, Theplafew, Zekeyl, Culpa, Cusuble, Perk, Kerlyk, Wihne, Rohztho, Kepystie, Vidricze, Nádasfalwa, Alsotharnoka, Felsewtharnoka, Sarach, Kelechen, Wámostharnoka, Zobyá, Lednow et Bezethe ac predijs Kwrth et Hulink, necnon tributis in praescriptis villis Ladamer et Wámostharnoka, ac Castrum Saskw pertinentibus . . . praeterea Ciuitates montanarum nostrarum, videlicet: Bistricziensis, alias, Novum Zolium, necnon Lybeta, item Crempnicz Selnycz, Kwnygspergh, Bakabanya et oppida seu villas Feyerbanya, Hodrych et Goltpach in Borsiensi habitas . . . necnon Castra et Ciuitates cum alijs castris nostris, Ciuitatibus, oppidis, districtibus in Regno nostro Sclauoniae et vltra fluuium Drawe situatis. . . Item vniuersis Mardurinis in ipso Regno nostro Sclavonie ac in Comitatibus Verewcze et de Posega dicari et exigi consuetis, . . . talibus conditionibus interjectis, hogy míg a király maga él, nec ipsa D. Regina, nec ipsius Comes Zoliensis ac officiales sui . . . se de factis urburarum seu montanarum nostrarum, aut Judiciorum expeditionibus, juri-

busque et jurisdictionibus ipsarum Vrburarum nostrarum de Jurisdictione quoque et Judicatu magistri Thauarnicorum nostrorum regalium, sibi in praetactis Ciuitatibus competenti se intromittere . . . non possit; ha pedig a király meghal, a királyné nevezzen oda főtárnokmestert azon ügyek ellátására, melyek a királyi tárnokmester hatósága alá tartoznak . . . hoc etiam expresso, quod sumpma pecuniarum ex veris et consuetis censibus annualibus dictarum ciuitatum oppidorum stb. dumtaxat ipsi D. Reginae proueniens in sortem octo millium florenorum auri eidem Reginae de proventibus vrburarum nostrarum praedictarum singulis annis usque vitae suae spacia per nos serie aliarum nostrarum litterarum . . . aministrari debere deputatorum, debeat computari, et quolibet anno de eisdem octo millibus florenis auri pro nostra Matte relaxari atque defalcari. . . (Eredetiről.)

134. (Datum Bononiae die 13-a Junij 1433.) Bolognese Márton a velencei Signoriához. Irgalmába ajánlja Nicolai Máté szolgáját, a ki captus exstitit a gente inhumanissima Vngarorum, qui nulla legitima causa praecedente . . . sola nequitia manum amputarunt.

(Cop. de Commem. X. elején.)

135. (Datum Budae Sabb. prox. p. festum B. Michaelis archang. — octob. 3-a — a. d. 1433.) Zsigmond király Fraknói gróf Vilmosnak és Pálnak tudtára adja, hogy miután a szomszéd tartományokban a gabonaféle igen megdrágúlt, azon részokról pénzes emberek jönnek az országba, kik itt a gabonát összevásárolván kiviszik, minek következtében itt is drágaság áll be, az egyházi s világi urak tanácsából a gabona kivitelét annak elkobzási büntetése alatt megtiltja. (Másolat.)

136. (Datum in descensu nostro exercituali iuxta portum Tydewrew feria 5-a prox. ante fest. b. Mathei apost. et evang. 1439.) Albert király és Erzsébet királyné. Notum facimus . . . quod cum hys diebus proxime transactis audito aduentu seuissimorum Turcorum partes inferiores regni nostri deuastantium atque obsidione castris Zenderew, occupationeque tocius Regni Rascie per eosdem factis, ad resistendum ipsis Turcis, eosdem ab obsidione antelati castris propellendum, generalem in ipso Regno nostro Hungarie exercitum mouisse-

mus, tandem pausantibus nobis per aliquot dies in hoc descensu nostro propter certas et rationabiles causas, quia tempore intermedio, antequam scilicet ipse noster exercitus cum antelatis Turcis mutuo conuenire comode potuisset, maior pars eiusdem exercitus, qui scilicet ex parte Comitatum venerat, sese ad propria contulit, castrum eciam praetactum paucissimis post hoc diebus elapsis ad manus antefatorum Turcorum traditum exstitit, proptereaque cum illa parte exercitus antedicti, que nobiscum remanserat aliquid contra tam magnam potentiam ipsorum Turcorum, pro eorundem repulsione, aut ab obsidione praetacta amocione attemptare posse nobis visum non fuit, formidantes post ista nunc nouissime omnium visu et scitu emersa pericula proposuimus tantis imminentibus periculis alio modo faciliiori obuiare, ita quod in proximo vere sequenti maximum exercitum, multitudine stipendiariorum armigerorum fulciendum contra antelatos Turcas decreuimus ... instaurare . . . e' végre az egyházi s világi urak tanácsából minden jobbágy, szolgálatban levő, vagy jobbágyokkal nem bíró nemes házától fizetendő száz denár adót vet ki az új pénzben, melyből 150 tesz egy arany forintot. A király igéri, hogy a sereget személyesen fogja rendezni s vezérelni. Az urak közt, kik az okmány végén fölemlítettnek, első Georgius dei gratia Despotus Rascie. Az urak ezen adót megerősítvén, igérik, hogy mindenki ellen, ki azt ellenzeni merészkednék, domino nostro Regi et domine nostre Regine adherebimus et adversus eosdem usque ad penas capitum et ablacionem . . . omnium bonorum ipsorum vnanimiter procedemus. (Eredeti 31 függő pecséttel.)

137. (Datum Bude in festo b. Barnabae apost. a. d. 1439.) Albert király Zeged várát és városát, necnon possessiones seu villas Rezke Ge.....et Chongrad vocatas, ad idem castrum spectantes, az országgyűlésen együtt levő rendek megegyeztével, élete folytára Erzsébet királynénak adományozza. (Ered.)

138. (Datum Bude in festo b. Barnabae apost. a. d. 1439.) Nos Albertus stb. Quia domina Barbara Regina que multiplicium bonorum et rerum temporalium copiosa affluentia in hoc regno nostro magnifice habundabat, malo freta consilio, relictis huiusmodi bonis, . . . atque in manus infidelium nobisque et regnicolis nostris nocivorum hominum tradi-

tis, non coacta, sed sue malitie effrenata voluntate de ipso regno nostro ad Polonie regem, nostrum et eiusdem regni nostri emulum se transferens, maluit dignitate sua pusilaminiter ipsius Regis subdere dicioni, quam in ipso regno nostro, grandi honore dotata, nullique defectui subjecta sui status libertate potiri; inibique constituta plurima regno nostro detrimenta procurare non verens, seipsam ad quorumcunque bonorum in regno nostro in antea fiendam conservationem omnium iudicio inhabilem reddidit et indignam. Hogy tehát gonoszságában kevesebbet ártasson, tőle mindazon javakat elveszi, és nejének Erzsébet királynénak adományozza. A javak következők: Castrum Trynychyn ac oppida similiter Trynychyn et Lewa, 30 faluval; item castrum Swdcha, 7 faluval; item castrum Orozlankeu, 8 faluval; item castrum Bystricze, hasonnevű várossal s 16 faluval; item castrum Strechen (másutt Zerechen) et oppida Waryn ac Solna 14 faluval; item castrum Owar 7 faluval; — mindez, az országgyűlésen együtt levő rendek megegyeztetével s akaratóval.

Ugyanazon napon egy hasonló okmánybau elveszi Borbála királynétól és Erzsébet királynénak adományozza Dyosgewr várát Dyosgewr és Miskolcz mezővárosokkal a hozzá tartozó 15 helységgel; item possessiones Chalamya in Hontensi, Zenthlewrincz, Zywgh et Ryba in Newgradiensi Comitatus situatas ad eandem Chalamya pertinentes.

Egy harmadik ugyanazon napon kelt hasonló okmánybau elveszi Borbálától, és Erzsébet királynénak adja castrum Zonda, hasonnevű várossal 10 hozzá tartozó helységgel; item oppidum Tolnawar . . . praeter cumanos in insula Beche comorantes. (Mind eredeti, részint igen elrongyollott.)

139. A csazmai káptalan átírja Albert királynak Budán 1439-ki ker. sz. János napja előtti pénteken kelt levelét, mely által Tallóczy Matkó Horvát- és Tótország bánjának, és testvérének Franknak elébb szörényi bánnak, most nándorfehérvári kapitánynak, a Tótországban, Kőrös megyében fekvő Szentgyörgy várát, melyet nekik már Zsigmond elzálogosított volt, örök joggal adományozza. Elébbi birtokosaikról, a Prodawycz családról, s különösen annak utolsó tagjáról Prodawyczi Ewrdeg Istvánról a következőt beszéli az okmány: Ste-

phanus dictus Ewrdeg de Prodawyz, hűtlenséget követett el akkoron, midőn olym Bayza Turcorum Imperator post conflictum cum praefato condam D. Sigismundo J. et R. sub castro Majoris Nikopolis initum, debellacionemque exercitus eiusdem . . . Imperatoris et Regis ibidem, proh dolor, habitatem, ipsum Regnum Hungariae hostiliter subintrasset, et iuxta fluuium Drawe prope Walpo fixis tentorijs repansis, deinde ad fines dicti Regni Sclauonie penetrasset, antelato condam Sigismundo Rege post pretactam exercitus sui debellacionem, eotunc a facie dicti Turcorum domini fluctibus pelagi se committente, et inibi laborante, eidem Domino Turcorum, in contemptum Christiane religionis, nequiter adherendo, et partem suam fovendo, contra Coronam Regni Hungariae. Mondatik továbbá, hogy Ördög Miklós, István fia, paterne iniquitatis non expers, nefandissimo scelere directe infidelitatis notam respiciendo, in vilipendium regie auctoritatis . . . inter alios suos multiplices nefarios actus . . . oculos cuiusdam Nobilis Domine Elisabeth consortis Ladislai filij Mathye de Temerye, filie videlicet Benedicti Castallani de Malikowcz et alterius Domine consagvinee et seruitricis eiusdem per ferrum ignitum nullis earum culpis exigentibus effodi, ac insuper quendam Urielem, filium Georgij de Chapalowcz, et nobilem Dominam Sibellam, sororem eiusdem carnalem, tunc pregnantem, modo simili, eorum sine culpa, igne comburi et concremari fecisse, ex cuius quidem Domine Sibellae ventre, propter vehementiam flamme dilacerato, et disrupto abortiuus seu infans novem mensium evolutus fuisse perhibetur; — a miért is azután Ördög Miklós Cily Herman akkori bán s a rendek ítélete által jószág és fejvesztésre íteltetett.

A Tallócziak a jószág birtokába behelyeztettek octob. 22-kén, miként ugyanezen káptalannak arról kiadott okmánya bizonyítja. (Ered.)

140. (Actum et datum in Ciuitate nostra Cracouiensi 8-a die mens. marcij a. d. 1440.) Wladislav lengyel király, magyar királylyá választatván, kötelezi magát, quod cum Illustrissima Principe D. Elisabeth Hungarie Regina ante coronationem nostram contrahere volumus et contrahemus per verba de presenti Matrimonij Sacramentum, quam tamen ad

consummandum eiusmodi Matrimonium contra voluntatem suam usque ad Anniuersarium obitus (Alberti) diem siue infra tempus luctus mortis Ser. et bone memor. Princ. Dni Alberti mariti sui non cogemus inuitam. . . . Továbbá, hogy öt minden javainak birtokában meghagyja, udvarának, tisztviselőinek megválasztásában nem háborgatja, Lászlót, újdön szülött fiát, atyai egész örökségének megnyerésében segitendi; ha maga fimagzat nélkül hal el, Magyarországot is neki hagyja. Végre teljes szabadságot enged a királynénak s az ország rendeknek, a királyné leányát, tetszésök szerint, de mégis az ő tanácsának hozzájárultával férjhez adni. Ugyanezeket ígérik, hogy királyuk megtartja, a lengyel rendek. (Eredeti, számos függő pecséttel.)

141. (Geben ze Rab am Phintztag (csötörtök) vor S. Erasm. tag — jún. 2. — anno im 1440.) Erzsébet özvegy királyné Frigyes római királyhoz. Elbeszéli neki, miként öt a magyar urak, szülése előtt keményen sürgették — menigermall hertiglich vnnd swerlich an vnns khomen sint vnnd begert haben,— hogy a lengyel királyt fogadja el férjéül; bár az, úgymond, soha sem volt szándokában, még is azt vor grosser besorgnuss wegen, meg nem tagadhatta, kivánta mindazáltal, hogy hagyják öt békével megszabadulni terhétől. Miután pedig László fiát megszülte, ugyanazon urak ismét keményen sürgették öt, hogy, ez lévén az ország végzése, nőül menjen a lengyel királyhoz, ő látván, hogy akarata ellen akarják kényszeríteni, s fiát örökségétől megfosztani, abban meg nem egyezett, s azon négy urat, kik követségben járva erről az ő akarata ellen, a lengyel királynak kötelező okmányt adtak, elfogatta. Megin tetett azonban, hogy a többi urak, kik a foglyokkal tartanak, a lengyel királyt erővel is behozni s öt e házasságra kényszeríteni akarják. Ő tehát a hozzá szító egyházi s világi urakkal, kik akkoron nála voltak, tanácskozván, abban egyezett meg velök, hogy László fiát Fehérvárott megkoronáztassa; mit pünköstnapján végre is hajtatott. Míg azonban Buda és más városok polgárai fiának tiszteletére jöttek, több urak, kik azalatt Budán létezének, a nádor segedelmével a lengyel királyt az országba hozták, az ő és fiának kisebbségére. Ezt tehát neki, mint római királynak, s gyermekei legközelebbi rokonának

bepanaszolja, kérvén őt, intse meg a lengyel királyt, hagyna fel ily méltánytalan szándokkal, s menjen ki az ő országából, s hagyja abban békével fiát, László királyt. Ha jogot tartana az országra, keresse azt annak rendi szerint. Az urakat, kik ellene vétettek nem akarja az igazság szigora szerint elítélni, hanem a róm. király adandó tanácsa szerint, kegyelméről biztosítani. Ha pedig ezen irata a lengyel királyhoz sikeretlen maradna, felhívja őt, dass Ir anseht, daz Ir ze vordrist von Gots schickhung vnd verhengnuss, vnd darnach von den Churfürsten vnd andern Christenfürsten ze Römischen Khunig erwellt seit, vnd das alle kayserliche vnd khunigliche gesecz vnd christenliche ordnung jnnhalten, daz ein Römischer Khunig wittibn vnd waisen vor gwalt vnd vnrecht beschyrmben vnd redten soll, őt is segítse s mentse meg tehát, nehogy országát elveszítse. (Hiteles másolatból.)

142. (Datum Posonij in festo b. Lucae evang.— octob. 18-a — a.d. 1440.) Rozgonyi István, Simon fia, Pozsony vár kapitánya, a maga és testvére György nevében bocsánatot kér Erzsébet királynétól, kinek ellenségeivel eddigelé egyetértvén, Pozsonytnekiátadni nem akarta; és miután őt a királyné kegyelmébe visszafogadta, esküvel igéri, hogy ezentúl Lászlót fogja királynának elismerni, őt minden bel s külföldi ellenségei ellen védelmezni és segíyezni; egyszersmind pedig, hogy Pozsony várát a jövő sz. György napig a királynénak vagy e végre megbizandó, de mindenesetre magyar híveinek általadja, ugyanerre kötelezván a maga nejét, várnagyait és szolgálait, ha a mondott határnapig vagy meghalna, vagy az ellenség hatalmába kerülne. (Eredetiről.)

143. (Datum in Nouaciuitate in Festo b. Nicolai ep. et conf. a. d. 1440.) Erzsébet királyné a zágrábi püspökség kegyúri jogát Cily Frigyes és Ulrik grófoknak adományozza, úgy mindazáltal, hogy az időnként kinevezendő püspököt elébb neki, a királynénak, felterjeszszék. (Eredetiről.)

144. (Datum in descensu nostro exercituali campestri juxta oppidum Sabarie secundo die festi Pasce domini, — april 17. — an. ejusd. 1441.) Ulászló király Kottrer Pétert, az egyházi jog tudorát s Albert osztrák herczeg cancellárát, a kit respectu singularis complacentiae per eum in eliberatione Mag-

nifici Emerici de Marczaly, Comitis Sinigiensis de captiuitate, quam idem alias inciderat, nobis ostensae in membrum hujus Regni nostri assumentes et praeficientes, zágrábi püspökké nevezett ki, biztosítja, hogy Tallóczy Matko horvát bán a zágrábi püspökség várait melyeket most az ország védelme végett elfoglalva tart, a legközelebbi karácsonyig neki átadandja. Ugyanezt bizonyítják a magok részéről Rozgonyi Simon egri, János váradi, Péter csanádi püspökök, Újlaki Miklós erdélyi vajda, macsói bán, és temesi gróf, Tallóczy Matko horvát bán, Palóczy Simon főlovászmester, Ország Mihály kincstartó, Marczaly Imre somogyi főispán. (Eredeti, a király és a nevezett urak függő pecsétjeivel.)

145. (Datum in descensu nostro exercituali campestri prope oppidum Sabarie, feria 6-a prox. p. festum Pasce dom. a. ejusd. 1441.) Ulászló király biztosítja Cily Ulrik grófot, hogy egy más levélben tett s esküvel is erősített ígérete szerint, uniuersas et quaslibet litteras in facto captiuitatis pretacti Comitis Vlrici et fideiussionis pro eo facte, emanatas, ad statim velle restituere; de mivel e levelek Visegrádon vannak, azokat tíz nap múlva Tyffer Márton és Mewsenrewter uraknak, a gróf tanácsosainak átadandja; mi ha meg nem történék, azon leveleket mostantól fogva teljesen érvényteleneknek nyilatkoztatja. (Eredetiről.)

146. (Datum Budae 9-a die mens. sept. a. d. 1441.) Ulászló, Erzsébet királyné felszólítására, hogy a vele tartandó értekezletre s a béke megkötésére, követeket küldjön, licet sufficiens concordie eiuscemodi hactenus conducta expectatio aptam ad fouendum jus nostrum occasionem nobis tribuat, ne tamen repugnet mansuetudini id, quod justitiae competit, — teljes hatalmú követekül nevezi Simon egri püsp. s cancellárt, Péter csanádi püspököt, Kwsali Jakch Mihály hajdan erdélyi vajdát, Rozgonyi György országbíró s pozsonyi grófot, Báthory Istvánt, Schamotuli Vincze visegrádi várnagyot és Taarri Rupert Hevesi főispánt. (Eredetiről.)

147. (Datum Budae 10-a die mens. Sept. a. d. 1441.) A Budán összegyült országrendek a kinevezett követeket a magok részéről is felhatalmazzák, s azon esetre, ha közölök egyik vagy másik követségi eljárásában akadályoztatnék, fel-

hatalmazzák az egri püspököt Kwsali Jakch Mihályt és Báthory Istvánt, hogy a békekötés tárgyában a többiek nélkül is végezhesenek. (Eredeti, 21 pecséttel, melyekből csak 8 maradt fen.)

148. (Datum Posonij feria 3-a prox ante fest. s. Galli — octob. 10. — anno 1441.) Szmikusky János de Zdiara, györi kapitány és Czecko Henrik bizonyítják, hogy 2600 forintról, melyekkel nekik Albert király különféle szolgálataikért adós maradt, kötelezvényt kaptak Fridrik római királytól, s hogy azon öszvegből 300 forint nekik már kifizettetett, a többi, felében egyiknek, felében a másiknak maradván fizetendő. Szmikusky a maga részét átírja Chlumeki Sztruch Venczelre, Horeki Venczelre, Holomczek Miklóstra, Horeki Horzeczky Péterre és Libak Jánosra az általok neki hűségesen tett szolgálataikért. (Eredetiről.)

149. (Geben zu Presburg am Sontag nächst nach der heligen Eilftausent Junkfrawen tag 1441.) Erzsébet királyné kötelezi magát, hogy Pakomericzi Czecko györi kapitánynak a zsoldosokra tett költség fejében 7500 arannyal adós, melyből a jövő karácsonykor két ezret, sz. György napra 2500, a többi 3000-t pedig jövő Nagyboldogasszony napján fizetendi le. — Kezesek: Pál egri püspök, Debrenthei Tamás veszprémi prépost, Keselyükői Liptay Bálint és Zágorhiday Demeter a királyné kincstartója. (Eredeti, mely, valószínűleg a tett fizetés következtében, közepén ketté van vágva.)

150. (Datum in Vigilia bb. Petri et Pauli apostolor. a. d. 1442.) A fehérvári káptalan bizonyítványa, hogy Újlaki Miklós erdélyi vajda, macsói bán, székely és temesi gróf, személyesen megjelenvén Kwlpny birtokát, mely elébb Újlak városához tartozott, ugyanazon város lelkészének Thehnyi Balázsnak, s általa László testvérének, Jakab, Mihály, másik Jakab és Simon unokaöcseinek s örököseiknek adományozta. (Eredetiről.)

151. (Datum Jaurinij feria 5-a prox. a. fest. b. Galli conf. anno d. 1442. — octob. 11.) Erzsébet királyné Cily Fridrik grófnak, — per Illustrissimum Principem D. Wladislaum Regem Polonie pro faciendis nobiscum tractatibus ad

Mattem nostram misso, — és 50-től 100-ig való szolgáljának menvédet ad. (Ered. függő pecséttel.)

Tanúkként hasonlót ígérnek Dionisius SS. Romane Ecclesie presbyter Cardinalis, Archiepp. Strigoniens, et Thomas de Zeech supr. thesaurarius dicte regin. Mattis. Függő pecséteik.

152. (Datum Romae Cal. Augusti 1444.) IV. Eugen pápa bullája, melyben Benedeket a zágrábi egyház főesperesét ugyanazon egyház püspökévé nevezi. Az okmányba nevezetes azon záradék, melyben mondatik, hogy miután János püspök rég meghalt, és Albert pápai notarius, kit mint kiskorút, csak generalis administratornak tett volt, szinte megszűnt élni . . . cum itaque ipsa Ecclesia adhuc, ut prefertur vacare noscatur, nullusque de illa preter nos hac vice disponere potuerit, siue possit, reseruacione et decreto obsistentibus

Egy más brevében e kinevezést tudtára adja a kalocsai érseknek, mint metropolitának, s ajánlja neki a püspököt. (Eredetiről.)

153. (Datum die dominica prox. ante fest. Purificat. B. M. V. anno d. 1445.) A csornai monostor conventje bizonyítja, miképen Vilmos Fraknoi gróf, három hiteles levéllel ellátott szolgálja által kijelentette, hogy Fraknó, Kabold és Lanse várait minden hozzá tartozókkal, bizonyos föltételek alatt s öszvegért, Albert osztrák herczegnek elzálogosította. (Eredetiről.)

154. (Datum Romae ap. S. Petrum anno Incarn. dom. 1445. 4° nonas april = apr. 2-a.) IV. Eugen pápa hitlevele Caruaial János követe számára, kit pro arduis negotijs pacem Regni Hungarie et Christiane fidei augmentum concernentibus, Fridrik római királyhoz küld. (Eredetiről.)

155. (Datum Rome ap. S. Petrum sub sigillo Officij Penitenciarie 2 a Id. May. 1445. máj. 14.) De Cesarinis György sz. széki protonotarius a zágrábi püspököt felhatalmazza, hogy illő vezeklés mellett oldozza fel azon Zágráb megyei papokat, kik a pápai interdictum daczára misét olvastak. Történt pedig ez akkor, midőn Benedictus Episcopus Zagrabien-sis in episcopum et pastorem dictae ecclesiae recipi recusaretur, és Matkó bán a püspökség javait elfoglalta.

Ez Zalio Benedek püspök volt, kire Czily Fridrik gróf

az Erzsébet királynétól nyert kegyúri jogot (ld. a 143. számot) átruházta. (Dat. Cilie 1440. secundo die festi b. Michaelis Archang.)

Ugyanezen Benedek püspököt Erzsébet királyné is felruházta a megyéjebeli javadalmak kegyúri jogával. (Datum Pozonij ipso die festi b. Dorothee Virg. et Mart. 1441.)

156. (Datum Rome apud S. Petrum a. incarn. d. 1447. 13-a Cal. junij — máj. 20-ka.) V. Miklós pápa három rendbeli levele, egy az ország valamennyi egyházi s világi uraihoz, másik Dénes bibornok s esztergami érsekhez, harmadik Hunyady János erdélyi vajdához, melyben őket békére inti Fridrik római királylyal, tudtokra adván, hogy annak megszerzése végett János cardinált követéül küldi. (Eredeti.)

157. (Geben zu Rakerspurg an Phintztag nach dem heiligen Phingstag nach Ch. geb. im 1447. Jare.) Ágoston választott győri püspök vallja s bizonyítja és kötelezi magát, hogy ha Fridrik római király Győr várát és városát június 24-kén, ígérete szerint, az ő kezeibe adja, azon adósságlevelet, melyet a mondott király Nagyszombati Lászlónak, Koler Péternek és Kassai Jobstnak, a város és a vár átszolgáltatásáért adott volt, tőlök kiváltja, s a várát és a várost azoknak tartja fen, kiket az a Frigyes király és az ország közt kötött szerződés szerint illet. (Eredeti.)

158. (Geben zu Rab an S. Johannestag zu czimbenden — sonnwenden = jún. 24. — anno d. 1447°.) Ágoston választott győri püspök és káptalana bizonyítja, hogy Fridrik római király Győr várát és városát némelyek hatalmából nagy költséggel kiszabadítván, neki általadta; s kötelezi magát, hogy azt neki s László királynak fentartja. (Eredeti iróhártyán, két pecséttel)

159. (Datum Demesij secundo die festi OO. Sanctorum an. dom. 1450.) Az ország főrendei meghagyják a keresztesek fehérvári conventjének, vizsgálja meg, igaz-e, hogy Rozgonyi János, István fia, Wythan várát és Gallya birtokot Komárom-, Bichke és Bikche, Szentlászló és Chapol birtokot Pest megyében, bár azokat Palóczy László országbíró ítélete szerint Rozgonyi János erdélyi vajdának, és szinte Rozgonyi Reinold és Osvát székelyispányoknak átadta, s ezek azokba

be is vezettettek, azokat mégis többek segedelmével elfoglalta. — A tény, a conventnek tudósítása szerint, igaznak találattott. (Eredeti.)

160. (Geben zu der Newenstat an freitag nach Sand Bartholomes tag, n. Ch. gep. 1451. Jaren = Aug. 20.) Albert osztrák herczeg kijelenti, hogy midőn Fraknó és Kabold várakról a vétellevelet Fridrik róm. királynak kiadta, kötelezte legyen magát, hogy ezt, Magyarország szokása szerint, káptalan által is tanusíttatja; bár ezt tenni elmúlasztotta, a király a mondott várak birtokában senki által nem fog háborgattatni. (Eredeti.)

161. (Datum Posenij feria 5-a prox. ante fest. Exalt. S. Crucis a. d. 1453. — 13.) Dénes bíbornok érsek és prímás, András pécsi püspök, Garay László nádor, Újlaky Miklós erd. vajda és macsói bán, és Palóczy László országbíró, kijelentik, hogy bár a többi főrendekkel már mondottak legyen általános hűségesküt László királynak: azt mégis most ennek kívánságára megújítják s megerősítik, ezentúl hívek maradandók és engedelmesek a mondott király iránt; őt és az ő ügyeinek igazgatóját Cily Ulrik grófot, minden engedetlenek és lázadók ellen, bár kik legyenek, minden tehetségökből, ha kell, személyeik veszedelmével is, segitendik. (Eredeti, pecsétekkel.)

162. (Ex Vienna . . in die St. Stephani pape et mart. a. d. 1456.) Egy névtelen érdekes részleteket ír valakinek Hunyady János és Capistrán János nándorfehérvári győzedelméről. Cras octo dies — úgymond egyebek közt — venerunt quidam christiani de exercitu thurci auisantes Gubernatorem, quod thurcus, et omnes sui nobiliores iuraverunt per Mahimet perdere omnes vitam, et Castrum Krieschwizenberg obtinendum, et quod dispositi sunt feria 4-a quae fuit profestum Marie Magd. aggredi. Johannes Huniad Gubernator, nocte eadem misit per Danubium furtim quasi XII milia peditum et quasi mille equites, quibus se adiunxit, et omnes intraverunt clam castrum. Mane, feria 4-a prout praefati duo dixerunt, factum est. Irruerunt enim bestie crudeles in oppidum ante castrum et pugnaverunt cum nostris per longum tempus, qui a nostris per dei gratiam quasi prostrati sunt omnes. . . . Quod pater iste Capistranus Joannes in pinnaculo in loco eminenti castrum

stans, crucifixum erigens clamabat flebili ejulatu: O deus meus, O Ysu, ubi sunt misericordie tue antique, O veni in adiutorium, noli tardare. Veni libera, quos pretioso sanguine redemisti, veni, noli tardare, ne dicant ubi est deus eorum &c. Bude tantus iubilus fuit cum campanis omnibus et ignibus &c. Ita, mi frater pugna ista duravit multis horis et tres impetus fuerunt, sed nobiscum fuit deus. . . . Infideles prostrati sunt ultra C. millia Huniad scripsit tot esse interemptos, de quorum numero nescit. Insecutus est eos octo miliaribus. Pauci nobiles ibi fuerunt, sed solum mechanici. Vereantur effeminati nobiles, quod tam egregium actum neglexerunt, superbie solum inherentes, et qui vanitates sunt sectantes, non que honor dei et status eorum (poscit). Thurcus omnes nobiliores perdidit et vice Imperatorem, item bombardas 22, maximas de 32 palmis in longum et in latum 7, et huffnitzbugschen 200 et ultra . . . Scribit Gubernator filio suo ut Regi referat, quod si Mtas sua et Regna . . . recuperare velit veniat et non tardet; jam via S. Matti parata. . . . Hodie hora 9. reuersa legatio, per totam Ciuitatem equitauit buccinis praecedentibus proclamando, quod omnes volentes recipere stipendia a R. Matte veniant. (Bécsi csász. könyvtár. Cod. 4498. 186. l.)

163. (Wie vnser genedigister Herr Kunig Lasslaw an Phintztag des Newnjarsabent [decemb. 31.] mit den Hungerichen Herren geredet hat anno 1457.) Als ew wissentlich ist daz wir vnczher von vnserm Veitern, dem von Cili von dem Gubernator zu Behem vnd andern geregiert sein worden vnd haben vnserer jugenthalben vnnsere Kunigreich vnd Land nicht mügen regiern; nu wir aber mit der Hilff des Allmechtigen Gots zu vnserer vernunft vnd Jarn komen sein, vnd not tut, hogy ezután maga kormányozzon, kívánja tőlök, hogy őt segedelmökkal, tanácsukkal támogassák a végre, hogy királyi jövedelmeit kezéhez vehesse, udvarát fentarhassa, azok iránt, kik neki hiven szogálnak, annál több kegyelmet mutathasson; mástól ezután nem hagyja magát kormányoztatni, de az ő tanácsukat szívesen fogadja. Értette, úgymond tovább, mikép a közönségben róla úgy beszélnek, mintha titkon távozni akarna: ezt tenni soha sem volt szándokában, ne is higyjék

ezt róla, mert ha szükség leszen más országaiba mennie, azt az ő tanácsukkal teendi.

Der Hungerischen Herrn antwurtt.

Allergenedigister Kunig vnd Herr, — köszönik ezen nyilatkozatát, hogy ezentúl maga akar kormányozni, s nem szándékozik eltávozni; készségesen segíteni is akarják őt, hogy jövedelmeihez jusson.

Also haben sy nu vnserm genedigisten Herrn dem Kunig seiner kuniglichen Nutz vnd Rennt vnderricht, Wieuil der sein Kunigl. Gnaden yecz haben mag, vnd wieuil Kayser Sigmund Nucz und Rennt in dem Kunigreich Hungern gehabt hat. Also hat sein Kunigl. Gnad noch hunderttausent vnd ainvndsibenzigtausent gulden ain Jar; an (ohne) die Nucz vnd Rent die Her Gyskra hat, die wol fünfczigtausent gulden bringent, vnd an all nucz vnd Rennt, die zu seinen Kunigl. Geslössern hörn, vnd machen in solcher seiner Nucz vnd Rent gewaltig vnd seczen jm all Ambtlewt, vnd Sein Gnad sol sein gelt selber in seiner Kamer halten, vnd geben, wem sein gnad wil.

Darauf hat sein Kunigl. Gnad aber persónlich geantwort.

Most már, úgymond, tudja, mennyi legyen jövedelme; de nem értheti, miként védhesse abból az országot, melyet Bedwenko, Giskra, Pongrácz és mások ellenségesen megtámadtak. Már az is gondot fog adni neki, hogy ily csekély jövedelemből udvarát fentarthassa. Aber das sy gedachten vnd ryeten, das sein Kunigl. Gnad hinder ain gelt keins, daz man frid gemachen mug, sein Gnad deucht auch gut sein das sy ain gelt yecz darlichen, darwmb wolt In sein Gnad Salcz geben. Erre a válasz még váratik; de remélhető, hogy kedvező lesz. (Egykorú irat.)

164. (Datum Budae in festo b. Margarethe Virg. a. d. 1458.) Palóczy László országbíró monyorókeréki Ellerbach Bertholdot a Strem Szentkuth, Bikes, Salman, Szombatfalva, Lak, Csákány Vas vármegyei helységekben levő részbirtokokba, melyek őt zálogkép illetik, behelyeztetni parancsolja.

(A vasvári káptalan aug. 31-kén kelt válaszából, mely szerint a behelyezés valóban megtörtént.)

165. (Datum Bude in festo b. Bartholomei apost. a. d.

1458. — aug. 25-kén.) Mátyás király megerősíti atyjának, Hunyady János kormányzónak, 1450. máj. 5-kén Kowinyóban kelt adományát, mely szerint ez Wcha Györgynek — dicti filij Thome in Kabol commorantis — ajándékoz a török háborúban s máskor is tett szolgálataiért, minden királyi jogot, mely a Valkó vármegyében fekvő Moryan helységet illetné. (Eredetiről.)

166. (Datum Bude Sabb. prox. ante. domin. Invocavit — mart. 1. — a. d. 1460.) Mátyás, Zlopna Gáspár és Menyhért cseh kapitányok kérelmére bizonyítja, hogy miután ők hadi népökkel királyi szolgálatba föl nem vétettek, és Szereden, Rozgonyi Sebestyén erd. vajda jószágán tanyáztak, társuk Orehovszky Miklós rájuk ütött, s őket mindenöktől megfosztotta, több emberöket fogolylyá tette. (Eredetiről.)

167. (Geben zu Wyenn am montag vor Sannd Gregoritag 1460.) Katalin özvegy Cili grófné szerződése Fridrik császárral, miszerint ennek átadja Medve, Rokonok, Kaproncza, Nagy- és Kis-Kamnik, Sz. György, Csáktornya, Triga és Varasd várait és javait, vagy részbirtokait, huszonkilencz ezer magyar aranyért és Adelsperg váráért. (Eredetiről.)

168. (Geben zu der Newnstat an Eritag in de h. Phingstagen 1460) — jún. 4-ke.) Pemkircher András pozsonyi ispán és Graveneg Ulrik soproni ispán vallják, hogy miután Fridrik császár a fentebbi szám alatt említett javakat Cily Katalin grófnétól 29 ezer aranyért átvette, ők ugyanazon javakat a császártól az említett özvegért és más 17 ezer magyar forintért, melyekkel nekik a császár tartozik von der dienst wegen, so wir seinen Kayserl. Gnaden getan haben, vnd zu dem inngang seiner Gnaden in das Kunigreich Hungern, vnd . . . in ander weg tun sullen, s így összesen 46 ezer magyar forintért zálogba veszik. (Eredetiről.)

169. (Geben zu Warasdin am Montag in Phingstfeiertagen 1460. — jún. 3.) Witowetz János tótországi bán, Fridrik császárnak, ki neki Bécsben 1459. octob. 24-kén kelt levelében engedelmet adott, hogy a bánságában létező minden elzálogosított javakat a zálogbéren magához válthasson, hűséget fogad, s ígéri, hogy azokat a császárnak, ha kiváltani akarja, átadandja. (Eredetiről.)

170. (Geben zu Grecz am Eritag [kedd] nach dem Sonntag Oculi in der Vassten 1461. — mart. 10.) Brandisi Giskra János, sárosi gróf, igéri, hogy miután Fridrik császár, auf menig ersuchen der von Preleten, von Adel vnd Steten des Kunigreichs Hungern, auch die Waal an seiner Keiserl. Gnade person beschehen, angenommen, ezentúl az ő részén álland, békében s háborúban vele tart, s öt minden tehetségéből segítendi, damit sein Kayserliche Gnad berüblich vngeirret vnd vngehindert gekronet vnd in des Kunigreichs gewaltsam löblich geführt, dabey gehalten, vnd seinen Kayserl. Gnaden völlige gehorsam getan werde Ha a császár Magyarország tekintetében békét kötend, abba ő is befoglalva legyen. (Eredetiről.)

171. (Datum in descensu nostro exercituali prope Vilam Mazlyncz feria 5-a prox. post fest. OO. Sancto. a. d. 1465. — nov. 7.) Mátyás tudatja a zágrábi káptalannal, hogy a zágrábi püspökség tárgyában Csupor Dömötörrel végkép megegyezett, s ez arról teljesen lemondott; inti tehát a káptalant, hogy helyettest válasszon, s az egyházat gondosan igazgassa. (Eredetiről.)

172. (Datum Bude feria 6-a prox. ante fest. Kathedre b. Petri apostol. a. d. 1466.) Mátyás király Weispriach Zsigmondot s utódait magyar nemességre emeli, s erről szóló levelét aranypecséttel erősíti. (Zsigmond laventhali apát átiratából.)

Egy más levelében (Dat. Bude in festo b. Mathie apost. 1466.) ugyanazt a nádor, országbíró, soproni főispán s minden mások hatósága alól javaival együtt fölmenti, s egyedül a királyi hatóság alá veti.

Ugyanazon kelet alatt Fraknó és Kabold váraitól és népeiktől a kamara-nyereséget neki adományozza.

Ugyanakkor magokat ezen várakat is neki ajándékozza, és szabadságot ad azon várakat, melyeket Fridrik császár zálogban bír, magához váltani.

Erről Mátyás 1467-ben jún. 28-kán, miután Weispriach Fraknó és Kabold várakat kiváltotta, s magát azoknak birtokában a csornai convent által statuáltatta, kiváltságos levelet is adat. (Mind ered.)

Egy más levelében (dat. Bude in festo bb. Fabiani et Sebast. Martini 1470.) Ugyanazon Weispriach Zsigmondnak szabadságot ad az országban jószágokat bármi czím alatt vennie, fentartván azokon a nemesi kötelességeket.

173. (Egy kelet-nélküli, de hihetőleg 1470 — 1476. közé sorozható fogalmazat szerint.) Fridrik császár írja Mátyásnak, hogy némely austriai alattvalók igazságtalanul panaszkodtak ellene a király előtt a pénzhamisításról, a törvényszékek elmulasztásáról, s vámzsarlásokról. Ő, úgymond, Bécsben — per ipsos Hausgnossen — jó pénzt szándékozik veretni, melyből hat nehezék — solidi — tegyen egy aranyat, az új vámot is kész megszüntetni, s a vámszedőktől számot kérni, csakhogy azután ezeknek, ha még követelésök maradna fen, a tartománybeliek eleget tegyenek; a zsarlásokat ezentúl megfogja tiltani, magának csak oly vámot tartván fen, hogy egy szekér (karrata, karren) egy fontot, egy hordó bor hat nehezék fillért — sex solidos denariorum — fizessen. Ez iránt diaetát tartand. A mi a törvényszékeket illeti: bárói közöl egyet marschalnak fog nevezni, ki az igazságszolgáltatásra felügyeljen. — Super quibus Ser. Vestra dictos subditos provinciales nostros, qui Serti Vestrae talia suggessere, cerciores facere poterit assecurareque, et eos inducere, ut hujusmodi iustis et aequis oblationibus nostris acquiescant, et nobis, ut eorum naturali et hereditario principi et domino, quemadmodum tenentur, pareant et obediant.

174. (Datum Bude Sabb. prox. post festum b. Andreae apost. — decemb. 1. — anno d. 1470.) Mátyás a Verőcze vármegyében fekvő Gothowcz birtokot, mely Gothovich István magtalan halála által a koronára szállott, szolgálatai jutalmául Monoszlai Chupor Miklós erdélyi vajdának és székelyek grófjának adományozza. (Eredet.)

175. (Datum Bude in festo b. Michaelis Archang. 1473.) Mátyás király a magtalanul kimúlt Zapor Péter és Anyos Gál nemesek Veszprém megyében Zapor helységben fekvő rész-birtokait, melyek a koronára szálltak, szolgálatai jutalmául Paczman Tamásnak adományozza. (Eredeti.)

176. (Dat. 1478. kelet nélkül; de ezen évi februárba teendő.) Fridrik császár az országgyűlésen Budán együtt levő

országrendekhez. Elébe adta, úgymond, Zsigmond, sz.-györgyi és bazini gróf, miképen Mátyás király ő felsége előtt bevádoltatott s gyanúba hozatott, *pro eo, quod superiori anno apud Wiennam nobiscum fuerit, quod nobis promiserit, ut si annueremus, quod ipse castrum Hardegh et alia bona, que a nobili fideli nostro dilecto Michaele Comite de Maidburg pignori tenet, pleno iure sibi conquireret, et jus nobis in eisdem bonis competens ei largiremus, ipse nobis adversus praefatum Regem assisteret et opem preberet.* Et quia nobis constaret, se in hoc inique delatum, nobis supplicavit, ut eum ab huiuscemodi suspicionibus ac delacione expurgare ac rei veritatem patefacere dignaremur. Mondja tehát, hogy Zsigmond grófot maga hívta legyen meg Bécsbe 1477-ben, pünköst táján, s csak azért, hogy őt a maydburgi gróffal a zálog dolgában megegyeztesse; de minthogy ez nem sikerült, Zsigmond grófot távozni engedte, a nélkül hogy vele a király ügyeiről, vagy annak kárára, csak egy szót is szólott volna. (Eredeti fogalm.)

(Az aláhúzott sorok elébb így voltak írva, de kitöröltettek: *qualiter ipse nobiscum tractauerit, que contra salutem et statum ipsius regis fuerint, utpote nobis per eum fuisse promissum, ut si consentiremus et Castra ac alia bona, que a nobili fideli nostro dilecto Michaele Comite de Maydburg pignori tenet, largiremus et consentiremus, ut ea pleno jure possideret, quod nobis aduersus ipsum Regem assisteret et opem preberet.*

Ezen kitörölt sorok mellé a szélen elébb ez íratott: *nonnulla contra statum et salutem ipsius Regis tendentia nobiscum tractauerit, — de ez is kitöröltetett, s úgy íratlak azután az aláhúzott sorok).*

177. (Datum in Wissegrad die dom. prox. ante fest. b. Katherine Virg. et mart. a. d. 1478. — nov. 22.) Mátyás király teljes hatalmat ad György vál. kalocsai érseknek s fő cancellárnak, Protáz olmücsi püspöknek, Zápolyai István sléziai főkapitánynak, Chernahorai Boskowycz Venczelnek és Széchy Miklósnak, kiket az Olmüczben nem sokára tartandó diaetára követekül nevezett, hogy ott Wladiszlaw cseh király követeivel *super confirmatione et publicatione illorum tractatum, et conclusionum, que inter nos et ipsum D. Wladislaum Regem nouissime facte sunt, értekezhessenek, végezihessenek, a szer-*

zödést megerősíthessék, s minden egyebet tehessenek, mit, ott lévén, maga volna teendő; igérvén, hogy az általuk végzendőket megtartandja. (Ered. függ. pecs.)

178. (Datum Crembnicie in festo b. Blasij Ep. et mart. 1479.) Mátyás király, tekintve hasznos szolgálatait Lanngsfelder János körmöczi polgárnak, — que idem Matti nostre longo tempore maxime in officio cimenti et auritraccionis fecisse perhibetur, — hogy ezentúl annál buzgóbb legyen, azon hivatalt minden hasznaival neki s örököseinek adományozza, feltevé, hogy neki s utódainak híven szolgálják és — salvis semper juribus regalibus. (Eredeti füg. pecséttel.)

178. (Egy kelet nélküli, úgy látszik 1476-ban, az első osztrák háború előtt írt, sok helyt zavart értelmű, igen bajosan kibetűzhető fogalmazatban, következők érdemelnek figyelmet:) Ex scriptis Episcopi Albensis ad Reverendissimum D. Cardinalem S. Marci. Rex Hungarie vult obsidere Castellum, quod super litus fluuii Save erexere turci ¹ tempore, quo filius Regis Polonie intrauit Regnum Hungarie (Ez Szabács vára). Si presidia aderunt plura . . poterit et ulterius procedere.

De agendo cum Grauenekger et alijs ne molestentur ² &c. (így) Regia Maiestas non requirit alium testem quam R. D. Vestram et D. Ferrariensem; que si non fuissent, et se non exposuissent, plus quam pro rebus proprijs, haberent negotia illa alium finem; at oblivioni sunt tradita collata beneficia, et cotidie in alium, quam deberet, interpretatur partem; nuncque R. Maiestas factura est, quod S. Celsitudinem non deceat. . . . Ezután a császárrali viszonyokról szól, elég homályosan, mint ha ez, az egyház kárára, eretnekek segélyével akarna élni. Bizonyos liga levele, úgymond, caesarem cum hereticis intelligentiam fecisse . . . demonstrat. . . Cetera, que liga illa continet nota sunt. . . Dixi me dubitare, quod nunquam credidissem Cesarem, quem tanto tempore novi, et sapientem et deuotissimum apostolice sedi, talia debere facere, et presertim quos et ipse novit intus et in cute. Si autem figmenta sunt illa hereticorum acta, ita quod illa possint melius interpretari, pro mea in suam Mattem deuocione et fide, nihil . . . magis libenter audiam; si autem vera sunt, deploro infelicia tempora nostra, labentemque Petri naviculam. . . .

Miror ³ . . . de literis datis Grauenekger per D. Ferrariensem, cum id ut fieret, apud Reg. Mattem multis precibus obtentum est; et ille nonnisi magnis minis cum suis complicibus et multis lacrimis, post innumeros labores adhibitos voluit — Zelene cum complicibus fratribus denuo intrarunt Austriam, de quo plurimum dolendum est, (vix. credi potest, id Regem dolere, cum nemo id ipsum, quod velit doleat). Fertur ex requisitione Cesaris &c. (így) notatos hereticos pro eius expulsionem, et castigandos alios . . . Scitur quantum profecerunt Bohemi, quoties ad Austriam fuerunt vocati, et an non maiora ipsi intulerint paupercule patrie damna, quam illi contra quos vocabantur

Zeleni et infiniti alij nebulones sub quorum umbra, ope, fauore et auxilijs Austriam vastauerint, turbentque, ipsi sepe numero confessi sunt, quorsum etiam et ad quorum presidia . . . persecuti, turbatique confugerint, quorum mandata et saluos conductus vereantur et obseruent, luce est meridiana clarius....

A szövegben előforduló számokhoz a széleken hosszú commentárok állanak, melyekből egynémi itt következik.

1.) Ductu Regis, ut conicitur . . . jobb volna, úgymond, si gentes ille (que iam ad annos Cesarem in Austria indesinenter turbant, quod et nutu et ope Regis fieri non diffitentur) aduersus turchos in dictis faucibus concertarent, cuius etiam pretextu per totum Regnum plura centena aureorum millia sepius exacta, non autem in eos usus impendi uisa sunt.

2.) Verborum similium et oblacionis regie vulgaris extat memoria, facti vero notorietas presefert, Regem, contra fedus cum Cesare, apostolica auctoritate, dudum firmatum ascuisse sibi Grauenekgium et complices eius, dum Cesari naturali suo domino rebellare student, . . . illosque in sui summum patrocinium et tuicionem per suas patentes literas recepisse etiam postquam super strictiori intelligentia tractatus penderent, et regie littere desuper apud D. Ferrariensem iam in depositum consignate essent. Utinam rex hijs fidem adhibuisset, que Cesar organo proprio Episcopo Albensi coram referenda commiserat, ut Rex emulorum suggestionem semota, amplius Cesari, ut patri confideret, vicissimque Cesar plenam in regem fiduciam ponere velit; quamquam feratur, id

in aliam interpretatum partem, et Regi dictum fuisse, quod nullo pacto ex Cesare expectaret initorum tractatum prosecutionem; et quod Cesar non studeret, quam verbis omnia ducere

3.) Si quis res illas priuatas inter Cesarem et Regem nuper tractatas perpenderit . . mirabitur, quam ob rem Ferrariensis literas Cesaris Ulrico Grauenekger tradiderit; nam eodem tractatu . . . rex se astrinxit, ipsum Grauenekger &c. pro honore et voluntate Cesaris . . . cohibere velle. Et cum id, quod componendum tandem futurum censuit, convenit, ut iuxta conceptam et conclusam minutam Grauenekger &c. se inscriberet, et Cesar e contra propterea Regi scriberet, illos in gratiam recipiendos, quodque ambarum partium littere desuper apud Ferrariensem deponerentur, et tandem expedite circa festum OO. SS. vicissim traderentur, prout se Ferrariensis facturum astrinxit. Deponit Cesar suas, quas Ferrariensis mox Regi, et Rex Ulrico Grauenekger tradidit; interea Grauenekger literas Cesari dandas expedire non curavit, quinimo minutam depositam variavit, corrupit, et literas vix tandem quinto mense, aliter quam convenit, expeditas deposuit.

179. (Datum Bude feria 5-a post fest. Circumcisionis d. 1486.) Mátyás, Paczman Tamás palotai várnagy kérelmére átiratja Tornay István, míg élt, németújvári várnagy levelét, melyben ez kötelezi magát és Katalin nejét, hogy Szigliget várát, melyet Miklós bosnyai királytól 1500 aranyért zálogban tart, a mondott királynak, vagy nejének Dorottya királynénak, vagy fiának, Lőrincz vezérnek, vagy végre Paczman Tamásnak, mihelyt kiváltani akarják, a zálogbér letétele után visszaadja. (Eredetiről.)

180. (Datum Sopronij die dom. prox. p. festum b. Urbani pape a. d. 1487.) Mátyás király a magtalanul elhalt Frangepán Márton gróf halála után a koronára szállott Bekar tengeri várát és kikötőt Horvátországban, érdemei és szolgálatai jutalmául nemes Cynthius Ferencz de Dionisjjs, anconai polgár, aransarkantyús vitéz, babéros költő — poeta laureatus — udvari emberének — familiaris noster — és általa Vincze, Péter, Jeromos és Sándor testvéreinek s örököseiknek adományozza. (Eredetiről.)

181. (Datum Bude feria 6-a prox. p. fest. b. Michaelis arch. a. d. 1489.) Mátyás király megszánván az egészen leégett Győr városának nyomorát, hogy romjaiból hamarabb felépülhessen, annak polgárait hat év alatt minden adótól fölmenti. (Eredetiről.)

182. (Actum Pruck circa flumen Leittaw 28-a Septemb. 1490.) Kanizsay László, János és István testvérek Miksa római királyt királyuknak vallják, s neki hűséget ígérnek. (Eredet.)

183. (Datum in Castro Veszprimiensi in festo Concept. b. Marie Virg. 1490.) Bainai Both Endre Medvevár kapitánya, a maga, Ambrus és János testvérei, Lábathlani Gergely rokona, és Szenterzsébeti Warst Györgynek özvegye Ilona nevében, Fridrik császárt vagy Miksa fiát királyuknak vallják. (Eredetiről.)

184. (Datum Megyes a. d. 1492.) Lottus Mátyás megyesi bíró s a polgárok bizonyítják, hogy a Fridrik császárral és Miksa királylyal kötött béke szerint, ha Ulászló király fiörökös nélkül halna meg, őket vagy örököseiket ismerik el királyuknak.

Hasonló levelet adott magáról Brassó 1492-ki máj. 1. Szeben máj. 5. Kolosvár 1492-ki april 27. (Eredetiről.)

185. (Datum Bude 8° die Novembr. 1492°.) Ulászló király kéri Barbadico Ágoston velencei herceget, hogy miután a tenger melléki magyar városok nagy szükségben szenvednek, engedné meg ezen egy esetben, hogy az uralma alatt levő tengeren, Castelliono Bertalan segniai polgár egy hajón Anconából és Apuliából 200 hordó bort, 2000 mérő gabonát, 2000 font lehéjazott mandulát, ugyanannyi káprit — Capparis — Segniába hozhasson. (Eredetiről.)

186. (Datum Bude feria 5-a prox. ante fest. b. Luce evang. a. d. 1493.) Ulászló király s az ország zászlósai és püspökei bizonyítják, hogy miután Orbán egri püspök és Báthory István országbíró és erdélyi vajda, kik a király megkoronáztatása után koronaörökké választattak, nehogy halálok esetére a korona és Visegrád vára felelős örök nélkül maradjon, ezen esetre amaz a maga unokaöcscsét, István szerémi püspököt s királyi személynököt, emez Báthory Endrét, Szatmár és Szabolcs megyék főispánját, a maga testvérét, válasz-

tották ideiglenes koronaőri helytartókká; és miután a két koronaőr valóban meghalálozván, a korona, Visegrád, s azon okmány, mely szerint Morva, Slézia és Luzsicza Magyarországnak 400,000 aranyért beíratott, emezek őrizetére jutott: István püspök és Báthory Endre a jelen országgyűlésen felszólíttatván, azokat, mint kellett, általadták; a király és főrendek tehát őket nyugtatványozzák. (Eredeti harminczhat függő pecséttel.)

187. (Datum Bude in festo b. Katherine Virg. et mart. a. d. 1493.) Czobor Márton nándorfehérvári bán, a Fridrik és Miksa-, más részről Ulászló s az ország közt kötött szerződés szerint esküvel kötelezi magát, hogy azon esetre, ha Ulászló fiörökös nélkül múlik ki, Miksa róm. királyt ismeri el magyar királynak, s neki tartja fen a kezére bízott várat és bánságot.

Mindenben megegyezik evvel Kanizsay László Dalmát-Horvát- és Tót-országok bánjának levele (Datum Bude in die b. Cecilie Virg. a. d. 1493. És Belteki Drágfy Bertalan erdélyi vajdáé (Dat. Bude ugyanakkor.)

188. (Datum Posonij fer. 4. prox. post fest. Resurrectionis dom. a. eiusd. 1496°.) Nos Wladislaus considerantes, quod in hoc Regno nostro nusquam Officine siue Conflatoria separantia argentum a cupro, Vulgo Zagerhwthen nuncupata habeantur, — mi mégis munkát adván, nagy hasznára lenne a népnek; — azért tehát anyjának Erzsébet királynénak, és testvérének Albert lengyel királynak ajánlatára, Bethlenfalvai Thurzó János krakói polgár és polgármesternek, azon érdeimei fejében is, melyeket iránta s az ország iránt különféle módon szerzett, neki és György fiának s örököseiknek megengedi, hogy Besztercze körül, vagy a hol nekik alkalmasabbnak látszanék, hasonló olvasztókat állíthassanak, s az általuk bírt vagy utóbb bírandó bérlett vagy bérlendő bányákból nyert érczet azokban felolvaszthassák, az ezüstöt a réztől elválaszthassák; és ezen választókat instar aliarum hereditatum et jurium ipsorum bírassák Ex quo autem eiuscemodi argentum in talibus conflatorijs separatum nullibi terrarum ad Cameras presentari consuevit, et ne etiam cum tempore per nos aut Reginas ac alios quoscunque in dampnum ipsorum Jo-

hannis et Georgij vel heredum suorum aliquod cuprum occuparetur, — arról őket biztosítja, s rendeli, hogy a kamara tisztjei őt s örökösait soha se kényszeríthessék, az így nyert ezüstöt a kamarának adniok, vagy a rezet lefoglalniok, azokat ök, kinek tetszik, szabadon adhatván el. (Eredeti; létezik egy, ugyanazon évi máj. 17-kén kelt átirata is.)

189. (Datum Crisij fer. 4-a prox. post festum b. Ladislai regis a. d. 1496° — jún. 29.) Egy hatalmaskodási esetet ír le, melynek részletei némi érdekléssel bírnak az akkori társadalmi élet és közlekedés tekintetében. Gyulai János és Bradách István albánok és ispánok, előadják, hogy Alsóindvay Miklós úr megkeresésére, ennek birtokába egy szolgabíró-t küldtek ki egy hatalmaskodási eset megvizsgálására. A vizsgálatból következő tény sült ki: Miklós úr két jobbágya, Domez vajda és Igercsevics György, négy lovas kocsin gyapjút vittek a gyümölcsföldi vásárra; midőn azonban Dobra Rucha tanyához értek, Magas Miklós, Székely Jakab úr tiszttartója, őket a nyilvános úton fegyveresen megtámadta, kocsijokat, lovaikat elvette, mi által nekik 50 arany forintnál több kárt okozott. (Eredetiről.)

190. (Datum Bude fer. 2-a prox. post fest. b. Valentini mart. a. d. 1500. — febr. 17.) Ulászló király bizonyítja, miképen Farkashegyi László pozsegi kanonok előtte szóval azt vallotta legyen, hogy bár Beriszló Ferencz, jaiczai bán, őt egy ideig fogságban tartotta, de utóbb Beriszló őt megengesztelte, s elkövetett hatalmaskodásáért neki 100 arany forint kárpótást fizetett. (Eredeti.)

191. (Datum Romae 3-a aprilis 1500.) A pápa ítélete, mely által Ulászló királyt a Beatrix királynéval kötendő házasság kötelezettségétől fölmenti. Ezen okmányból e házassági viszonyra nézve következők derülnek ki: Beatrix királyné, Mátyás özvegye, a pápa előtt panaszt tett, hogy Ulászló, ki neki nem csak szóval ígért házasságot, hanem azt testi szövetség által is végrehajtotta, — carnali copula consumauit, — vele most forma szerint egybekelni vonakodik. VI. Sándor pápa e panasz következtében Ursus theani püspök által több ízben megintette Ulászlót, tenne eleget kötelezettségének, s tekintené Beatrixet hitvese gyanánt, különben adná okát a szentszék

előtt vonakodásának. Ulászló azonban nemcsak nem engedelmeskedett a püspöknek, hanem azt is kijelentette, hogy e házasság miatt a szent szék előtt megjelenni nem akar; sőt a nevezett püspöknek, s Ferdinánd siciliai király követének, ki a püspököt támogató, egyenesen megtiltotta, e tárgy miatt udvarába jöniök s vele szólaniok. Ulászló utóbb, hogy más házasságra léphessen, a pápát több ízben sürgette, oldaná fel őt teljesen a Beatrixsal kötendő házasság kötelezettségétől; mivel azonban a siciliai és spanyol királyok e házasságot fentartatni kívánták, a pápa sokáig nem hajlott Ulászló kérelmére, s 1496-ki sept. 12-kén hozzá intézett levelében újra inté őt a házasságra Beatrixsal, igérvén egyszersmind, hogy fölmentendi a brandenburgi Borbálával szó által kötött házasságától, miért mind Ulászló, mind Borbála őt kérték volt. A pápai futár, De Miranda Bertalan, e levelet 1496-ki nov. 17-kén adta át a királynak, Tatán, hol akkoron az ország nagyjainak kíséretében múltatott; s hogy őt személyének hitelessége felől meggyőzze, futári ezüst pálczáját — baculum seu mastiam argenteam — is előmutatta, s a breve tartalmát is elmondta. Ulászló, saját kezével vévén át tőle a levelet, azt tüstént elolvasta. Utóbb a pápa, midőn Ulászlót még ezután is vonakodni tapasztalná, az ügy felett formszerint törvényt látott; és miután a király, sok sürgetésekre végre követet küldött, ki által Beatrix állításait megczáfoltatta, a pápa őt a fentírt napon a házassági kötelezettségtől fölmentette. (Eredeti.)

192. (Ulm, 1502. február 3-kán.) Miksa császár utasítása a Gelnhausenban összegyűlt fejedelmekhez küldött Stadion tanácsosa számára, melyben Magyarországot illetőleg következő pont létezik: Wir zaigen Inen auch diese erschrockenliche new Zeitungen an, das die Türggen ganntz gegen die Christenheit überhandt nemen, vnd wo die Zwen heidnischen Kunig, nemlich Chareman vnd Vssenkuttan den Türggen mit so schwerlichen bekriegten, so hiet er auf disen tag die Venediger vberzogen, vnd als zubesorgen gewesen were, das Meer gewinnen. Aber diselben haiden haben den Türggen douon gewendet, dardurch die Türkk nu zumal auf die Cron Hungern zewcht, wo dann dieselbe Cron khein hilff beschiecht, es

werden die haiden vnd Türggen mit einander gericht oder mit, so ist Hungern verloren, dieweil des Türggen macht gros vnd baiden partheyen stark genug ist; darzu ligen der Kunig von Polan vnd die Littawer an einem, vnd der Reyss vnd die Tattern and andern teil gegen einander in Veld, vnd zuversichtlich, daz sy einen Streyt tun werden, wo nu Polan vnd die Littawer den Streyt verlieren, so werden dieselben auch vertrieben. . . . Solten dann dieselben drey Schilt, als Hungern, Polan vnd die Venedigischen Mer also erobert werden, das got verhueten welle, mag meniclichen gedennckhen, das nit muglichen wir den Vngelawbigen einichen Widerstand mer zu thun; deshalben die obligend not erfordert vnverzogenlich in die hendl zu sehen, des wir dann lange Zeit her mit erpierung vnser leib vnd gut darzustrechen begert haben. (Eredeti fogalmazat.)

193. (Datum Bude feria 4-a prox. post festum Visitacionis b. Marie Virg. a. d. 1502° — júl. 6.) Ulászló király Winarthi Gereb Péter nádorhoz. Hiszi, hogy azon hatalmaskodások, melyeket némely megyék, kivált Bihar, a szomszéd megyékben elkövettek, már értésére esett. Ha a bihariak Czobor Imre által, kit hozzájok küldött, bocsánatot nem kértek és a jövőre engedelmességet nem ígértek volna, keményen megvala őket büntetendő. Ezen háborgásokat ő annál inkább restelli, minthogy azoknak híre már a külföldre is elhatott. Harmadnap előtt érkezett hozzá a pápa követe, ki egyenesen azért küldetett, hogy lássa, miben vannak itt az ügyek, s igaz-e, hogy alattvalói lázonganak; és a pápa, ki éppen a török ellen készül, hajlandó neki szükség esetén maga is segedelmet nyújtani, s arra más keresztény fejedelmeket is ösztönözni, — quia nollet, neque ipsa Christianitas pateretur, ut hoc regnum, quod antemurale et clipeus est Christianitatis, per intestina bella periret. Szégyenli a király, hogy ily hírek szárnyalnak külföldön az országról. Ezen nyugtalankodásokat tehát ezentúl nem fogja tűrni. Továbbá emlékezetébe hozza, miképen a vármegyék, kiadott parancsait nem teljesítvén, elmulaszták fegyveres népeiket Jaicza segedelmére küldeni, s csak néhány úr küldötte le zászlóalját, melyeknek azután sikerült azon várba élelmiszereket szállítani. Ezen hanyag vármegyéket tehát

nem akarja büntetlenül hagyni, mert — adja hozzá egész naivsággal — hoc modo, si semper scribimus et sub penis jubemus, et nunquam mandatorum nostrorum fit executio, nunquam res nostre et regni nostri bene procedent; et poterit per hoc ipsum regnum periclitari. Azonban, folytatja, nem a szegényebb nemesek a hibások, — quia certum est, quod ipsi de bonis suis pecunias exercitiales solverunt; sed illi magis sunt in culpa, qui sunt officiales eorum, puta thesaurarij, dicatores, et alij. Et iccirco istos potiores et maiores potius, quam vniuersitatem nobilium illorum comitatum, qui gentes non miserunt, castigandos et bona eorum occupanda statuimus. De a nádor tanácsa nélkül semmit sem akar kezdeni. Felszólítja tehát őt, tudassa minél előbb véleményét, kelljen-e ezek javait elfoglalni, vagy nem; s ha kell, az egész ily vármegye, vagy csak a főbbek jószága legyen-e elfoglalandó, — quo mandatis nostris satisfiat, et deinde ea exequentur mert, így végzi, tantam temeritatem et inobedientiam subditorum nostrorum impune deinceps pertranseundam nequaquam putauimus. (Eredeti.)

194. (Datum 1505.) Töredéke egy szerződésnek, melyet özvegy Zapolyai Istvánné, Hedvig herczegasszony és Beatrix, Corvin János özvegye, gyermekeiknek, Zapolyai Györgynek és Corvin Erzsébetnek leendő házassága felett kötöttek. A szerződés egy pontja így szól:

Item conclusum est, quod dum prefata puella Elisabeth (a ki egy másik pont szerint 9 éves) ad legitimam pervenerit aetatem, hoc est duodecim annorum fuerit, extunc partes prescripte, hoc est prefati D. Georgius (a ki 22 hónappal volt idősebb a leánynál) et puella Elisabeth in oppido Depreczen, vel in alio loco competentente, ubi partibus ipsis visum fuerit, simul constitui et convenire debebunt, et ibidem absque quovis quesito colore et subterfugio aliquali huiusmodi sponsalitia solito juramento per verba de presenti per modum legitimi matrimonij confirmare tenebuntur, ubi prefati Dominus Georgius cum dicta puella Elisabeth coniuge sua, si voluerit mox ibidem nupcias celebrare, eandemque maritali affectione pertractare valeat atque possit . . . Ha azonban ez bár mi okból akkoron meg nem történnék, — ex tunc ab eo tempore easdem

nuptias ultra etatem decem et septem annorum completorum ipsius puelle Elisabeth nequaquam in ulterius tempus differre debeat.

Hedvig herczegasszony oly annyira kívánta e házasságot a gazdag örökséget nyerő leánynyal, hogy bár a leány csak 9 éves, György gróf pedig 10 éves és 10 hónapos volt, nem átallá kijelenteni, licet hec immatura etas prolium ambe partis quouismodo dicta sponsalicia et matrimonij subsequentem copulam impedire et perturbare videretur; nichilominus ipsa Illustrissima Domina nostra (Hedviget értik a biztosok) pro bono publico et commodo utriusque partis dicta sponsalicia inter dictum D. Georgium filium suum et ipsam puellam Elisabeth contrahenda, et in posterum et matrimonij copula consummanda, non obstante etatis defectu, libenter acceptat, et ex nunc omnibus illis articulis qui per familiares et Consiliarios utriusque partis Bude conclusa fuerant, firmiter adheret. . . . (Ezen budai szerződés még Corvin János életében köttetett.)

Ezen utóbbi szerződés részletesen rendelkezik arról is, miféle jószágokat hozzon férjének a mátká mindjárt a házasság alkalmával, mik maradjanak Beatrix herczegné kezén, ha második házasságra lép stb. (Másolat.)

Ebből világos, hogy tévedett Engel, midőn Zápolyay Jánost jegyezteté el György helyett Corvin Erzsébettel; de téved Szalay is (Magyarország Tört. III. 447.) midőn azt hiszi, hogy *semmi* házassági szerződés nem létezett Zápolyayék és Corvin özvegye közt.

195. (Datum in Ciuitate Viennensi die 19-a mens. Julij a. d. 1506.) Gergely kalocsai, és György pécsi püspökök, továbbá Péter Sz. Györgyi és Bazini gróf, erdélyi vajda, Buzlay Mózes, főudvarmester, mint Ulászló király követei, küldőjök nevében ígérk, hogy azon özvegből, melylyel Ulászló király és az ország rendei Miksa római királynak adósak, jövő Sz. Mihály napig 20,000 magyar arany ki fog fizettetni, fentartván a két fejedelemnek a még fizetetlen maradandó hátralékról rendelkezni. (Eredeti.)

196. (Datum in Noua ciuitate nostra die 20-a mensis martij anno d. 1506.) Miklós római királynak három, egy-

mással részben megegyező okmánya, melynél fogva a német birodalom és Magyarország java előmozdításának tekintetéből a két fejedelmi ház között házassági szerződést alapít meg. És pedig az egyik okmány szerint:

„Cum iam dicta soror nostra charissima Regina Hung. et Boh. nunc grauida existat et per dei gratiam future prolis partum in dies prestolatur, si deus omnipotens eam filio masculo potiri concederet, azon esetre a házasság ezen születendő fiú, és a maga fiának, Fülep spanyol királynak ifjabb, Mária, leánya közt köttessék meg . . . Prefati liberi nostri, futurus filius procreandus, in quantum nascatur, et neptis nostra natu minor Dna Maria nunc et in posterum vero et irrefragabili vinculo sponsaliorum et futuri Matrimonij inuicem astricti et colligati sint et esse debeant atque permaneant. Et nos utrinque predictos liberos nostros nemini ulterius locare, sed quousque ad annos nubiles . . . peruenerint, inuicem prestolari facere et interim regie et splendide . . . educare debeamus. Et cum annos . . . conuenientis aetatis attigerint eos cum sacramento matrimonij et conjugij copulari . . . faciemus, et interim super dote dotalicio atque donario et reliquis . . . fraterne et amicabiliter conueniemus. Et neque ob hoc, neque aliam quampiam causam huiusmodi matrimonium pretermitti . . . permitemus.

A másik okmány szerint, melynek eleje amazével teljesen egyenlő, Miksa és Ulászló királyok kettős házassági szerződést kötnek. Primo videlicet, inter nepotem nostrum Archiducem Ferdinandum et fratris ac sororis nostre Regis et Regine Hung. et Boh. filiam iam natam scilicet Dominam Annam. Et secundo, cum iam dicta soror nostra charissima Regina Hung. et Boh. nunc grauida existat . . . inter supradictum filium procreandum et neptem nostram natu minorem Dnam Mariam . . . Si vero contingeret, quod prefata soror nostra chariss. Regina Hung. non produceret filium masculum, sed feminam, nichilominus debet aliud matrimonium inter nepotem nostrum Ferdinandum et D. Annam . . . subsistere et suum debitum sortiri effectum. Et si sepredicta Domina antequam nubiles annos attingeret et huiusmodi matrimonium consummaretur . . . ex humanis decederet, tunc predicta filia, que procreabitur nepoti nostro Ferdinando legitime desponsata et promissa esse debeat

A harmadik okmányban, melynek kezdete szinte megegyez amazokéval, intézkedik Miksa, hogy ha a magyar királynénak leánya születnék, és Anna hercegnő meghalna, a születendő leány legyen Ferdinánd neje. (Eredetiről.)

197. (Dat. Bude 27-a die mens. marcij a. Christi 1506.) Anna magyar királyné kötelezi magát, hogy ha terhétől megszabadulva fiat szürend, az Miksa császár unokáját, Fülep spanyol király leányát, Mária főhercegnőt veendi nőül. (Ered. a királyné függő pecsétjével.)

Ugyanazon napon kelt Anna királynénak egy más okmánya a kettős házasságról Ferdinánd és Anna, meg a születendő fia és Mária főhercegné között.

Hasonló két okmánya létezik ugyanazon napról Ulászló királynak is. (Mind eredeti.)

198. (Datum Bude 28-a mens. marcij a. Christi 1506.) Ulászló azon esetre, ha turbulentis his temporibus meg talál-na halmi, nejét és gyermekeit, Miksa róm. király védelmébe ajánlja. (Eredetiről.)

199. (Datum in Woythsparg 1-a die Maij a. d. 1506.) Miksa róm. kir. Ulászlóhoz. Scripta fraternitatis Vestre factum seu negotium debiti, quo nobis Corona Hungarie ratione tractatus Posonij conclusos obligavit, tangentia, intelleximus, et facimus scire Matti Vre, quod priusquam eiuscemodi scripta eiusdem nobis venissent, iam antea aliquam gentem nostram seu copias . . . ad ipsam Coronam Hungarie ad requirendam . . . unam partem dicti debiti . . . misimus; et tandem illis contra infidèles uti volumus. Miután ezt, úgymond, exigente honore et necessitate cselekedte, reméli, hogy azt rossz néven nem veszi a király. (Eredetiről.)

200. (Geben zu Ynsprugg den 13-ten Tag Octobr. a. d. 1507.) Miksa rom. király Polhaim Farkas Alsó-Austria főkapitányához. Tudtára adja hogy Mratschgi Jánost, János püspökkel a magyar királyhoz küldötte, kitől neki azon követek két okmányt fognak általhozni az ő örizete alá. Ő a római király, szinte két okmányt küld követei által a magyar királynak, s ezeknek mását vesse össze Polhaim a magyar királytól hozzá érkezendő két okmányval, s lássa, megegyeznek-e azok lényegökben egymással. Általában meghagyja neki, cse-

lekedjék úgy, miként a Mratschginak adott s vele is közlendő utasításban találandja. (Eredetiről.)

A Mratschgi János drosendorfi gondnok számára adott utasításban mondatik, hogy miután most Miksa király a maga unokái és a magyar király gyermekei közt János püspök által házassági szerződést kötött, ugyanazon püspök által a magyar királynak két okmányt adatott által, melyeknek egyike a mondott házasságot, másika a gyermekek feletti gyámságot illeti; ezeknek mását megküldi Mratschginak. János püspök a magyar királytól hasonló két okmányt fog kieszközölni s Mratschginak átadni; mind ezeket, mind a másolatokat adja át Mratschgi őrzés végett Polhaim Farkas alsó-austriai főkapitánynak.

Miután azon értekezlet, mely a bécsi végzés szerint a magyar és osztrák alattvalók közti viszályok kiegyenlítésére vala tartandó, bizonyos akadályok miatt létre nem jött: e végre Miksa újabb határnapúl tüzi ki Háromkirályok napját, mit János püspök a magyar királynak is tudtára fog adni, hogy az biztosokat küldhessen, kik az ő biztosaival értekezzenek. Mratschgi pedig tudósítsa erről Polhaim főkapitányt.

Továbbá, miután János püspök jelenleg Magyarországon van, keresse fel a kalocsai érseket, a pécsi püspököt, Péter bazini grófot, és Wuszlay (Buzlay) Mózes, kik vele Miksával, Bécsben nem rég szerződtek, hogy az ország, a maga tartozása fejében, neki 20,000 aranyat fog lefizetni. Mondja meg a püspök a nevezett biztosoknak, hogy ezen összegből 10 ezer még fizetetlen, annak lefizetését tehát eszközöljék ki, különben kénytelen lesz azt a szomszéd vármegyékben erőszakkal is megvenni. (Eredeti.)

201. (Datum in Arce nostra Thatha 25-a mens. Julij a. d. 1510°.) Ulászló király Beriszló Péter fehérvári prépostot s kir. titkárt és Ákosházi Sárkány Ambrus pozsonyi főispánt teljesen felhatalmazza, ut ipsi eum Sermo et Excellmo Principe et Dno Dno Maximiliano . . . ad cuius Mattem nos eosdem nomine nostro misimus, convenire, et cum sua Cesarea Matte, et cum Sermo Principe et Dno Dno Ludovico . . . Rege Francorum . . . super expeditione recuperandi Regni nostri Dalmatie tractare, ordinare, disponere et concludere aliaque om-

nia iuxta nostram ipsis nostris oratoribus . . . datam Instruccionem facere possint

Miként ez s a következő okmányok tanúsítják, Ulászló a magyar urak ellenzése daczára, melyet ezek az iránt a múlt évben tanúsították (ld. Istvánffy IV. 55.) mégis hozzászegődött a cambrayi szövetséghez. Ugyanis Beriszló Péter és Sárkány Ambrus a vett felhatalmazás szerint következő szerződést kötöttek:

(Datum Constantie 1-a die Octobris a. d. 1510.) Nos Petrus Berizlo Prepositus Albe Regalis, Secretarius et Ambrosius Sárkány de Akosháza Comes Posen. Consiliarij et Oratores apud Cesaream Mattem Sermi Principis . . . Wladislai d. g. Hung . . . Regis fidem facimus et tenore presentium profiteamur, quod post aliquos tractatus habitos et discussos cum Matte Cesarea super incremento et commodo Corone Reg. Ungarie, et pro uniendo eidem Corone Regno Dalmatie, dolo et fraude Venetorum alias erepto . . . deuenimus ad infrascriptam concordiam, unionem, fedus contra eosdem Venetos, communes hostes nostros, et hoc vigore specialis mandati nobis ab eadem regia Matte Hungarie dati, cuius tenor (lásd fentebb.) Vigore cuius mandati devenimus ad infrascriptum tractatum, cuius etiam tenor est talis. Maximilianus stb. A szövetség nem csak a Velenceiek, hanem egyszersmind a török ellen is kötöttetett, — inivimus, úgymond, fedus . . . contra eosdem venetos, et recuperatis quilibet suis . . omnes vnanimi voto susciperemus expeditionem contra Thurcos. A szerződési pontok következők:

Inprimis itaque . . . concordatum est cum eisdem Oratoribus, quod ipse Ser. Vngarie et Boh. Rex habitis primum auxilijs a nobis et reliquis confederatis nostris . . . 1-a aprilis . . . debeat dictos Venetos inuadere . . . non desistendo usque ad integram recuperationem Regni Dalmatie nec faciet aliquam pacem cum eisdem hostibus Venetis, donec nos recuperauerimus omnia nostra. Viszont ők sem szűnnek meg háborúskodni, míg nem Ulászló Dalmátországot visszanyeri.

Ugyanazon april 1-jén, midőn a magyar király Velenczét megtámadandja, a szövetségesek is minden hatalmokkal intéznek Velencze ellen támadást,

A szövetségesek Ulászló segedelmére ezer fegyverest és tizenkét ágyút kötelesek küldeni három hónapra; továbbá a dalmát tengeri városok és szigetek ostromának könnyítésére adnak neki 24 jól felszerelt három evezősoros gályát és hat teherhordó hajót, mindaddig a magyar király kapitányainak rendelkezése alatt maradandókat, mígnem egész Dalmátország visszafoglaltatnék.

A magyar király a maga részéről igyekezzék Ragusát és Segniát reábirni, hogy annyi hajót készítsenek fel, mennyit tőlök telik.

A magyar király, Dalmatiát visszavévén, ha más háborúja akkoron nem lesz, köteles a szövetségeseket Istriában és Friaulban tehetsége szerint segíyezni.

Továbbá a magyar király a Cambrayban kötött szövetségnek társává fogadtatik ugyan; de ennek egyéb pontjai reá ki nem terjesztetnek, s az említett segélyen kívül semmi egyéb segedelmet nem köteles nyújtani szövetséges társainak.

A fentebbi pontokról legfőlebb Sz. Katalin napig a francia király is köteles okmányt adni a magyar királynak; különben ez magát semmire sem tartandja lekötelezettnek.

Ha ezen háború alatt a magyar király a töröktől megtámadtatnék, a szövetségesek öt tehetségök szerint segítenek.

A magyar király mindaddig nem köteles háborút üzenni Velenczének, míg a szövetségesektől ígért segélyt kiállítva nem látja; minélfogva, ha a szövetségesek a hajóhadat bármi okból ki nem állíthatják, a magyar király sem köteles a fentebb megírtakra.

Ha időközben valamelyik szövetséges meghalna, utódja köteles annak helyét elfoglalni a szövetségben.

....Nos igitur prefati Petrus Prepositus et Ambrosius Comes ...küldőjök nevében a szerződést megtartani, s azt Ulászló király okmánya által megerősíteni ígérjük, mihelyt a francia király megerősítő okmánya Ulászló királynak át fog adatni. (Eredeti a követek pecsétével.)

202. (Datum Bude in festo Inventionis S. Crucis a. d. 1511°. Nos Wladislaus . . . miután, úgymond, magyar királylyá választatásakor feltételül szabott, hogy Morva, Slézia s mindaz, mit a cseh tartományokból Mátyás bírt, a cseh ren-

dek megegyeztével is, Magyarország zálogbirtoka maradjon, — akkoron ő erről okmányt adott volt ki. Quia vero post obitum praefati D. Mathiae regis varia bella et discordie in hoc regno orte, domusque regia thauernicalis, in qua littere et litteralia instrumenta huius Regni servantur per nonnullos violata, et potioribus litteris atque priuilegijs huius regni nostri spoliata . . . fuerat, — s többek közt ama cseh tartományok záloglevele is elveszett: ezt tehát megújítja, átírván benne a Mátyással 1479-ben kötött béke okmányát is.

(Eredeti, melynek végén ezen sorok: *Ista omnia supradicta fatemur ita facta esse et conclusa fuisse, et secundum illa hoc regnum hungarie plenum ius in dictas provincias Morauiam, Silesiam ac Sex Civitates et Lusaciam habere Wladislaus rex manu ppa scripsit, — a király saját keze által vannak írva.*)

203.) Datum 12-a febr. 1514.) A kereszturak fehérvári conventje, Perényi Imre nádor parancsa szerint közli vele vizsgálata eredményét, miszerint Hederváry Ferencz Somogy megyei Deuch helységben Bencze lelkész házát feltörte, s annak és a templomnak vagyonát kirabolta, miért őt segédeivel együtt a nádor elébe idézte. (Eredeti.)

204. (Datum Bude feria 5-a in vigilia Mathiae apost. 1514.) Ulászló parancsolja az esztergami érsek helyettesének, hogy bizonyos pört, mely Dóczy Ferencz két jobbágya és Dobrowycza János és Mihály nemes közt fenforog, mint nem a sz. szék elébe tartozót, a kir. személyes jelenlét elébe küldje. (Eredeti.)

205. (Datum Ofen Eritags vor Gregori a. d. im Sechzehenden.) Ulászló a császárhoz. . . Wir seind aus Verhengnuss des allmechtigen Gots mit grosser vnd schwerer krankhait beladen, vnd vnsers lebens in gefehrlichait stehen . . . kéri tehát őt, tekintse e levelét, mint végakarátát, s miként íranta eddig barátságos indulatot tanúsított, halála után Lajos fiára s leányára is legyen gondja, — die wir Ewr Lieb zu einem Gemahl gegeben. (Eredeti.)

206. (Kelet nélkül, e felirattal: An den Lanttag gen Vngern; — s minthogy e gyűlés 1516-ki apríl 24-re volt kihirdetve, ezen okmány is ez időre esik.) Weil vnser liber pruder

vnd Ohem mit tot ist verschiden, vnd vns aus psunderm lieb vnd vertrauen Seynen liebsten Sun Kunig Ludwig peffolhenn, sein Lieb für sein (talán unsern) Sun haben, und ime in nichts verlassen,

So ist vnser pegern an ewch, ir werdet dass regiment vnd regirung dermassen annemen, vnserm liebsten Sun Kunig Ludwigen auch vncz Zw guten vnd bei gutten fridn zwischen ain annder pehelten.

Doch darinne auff diesem Lantag aussr der helb vnser Willen vnd Wissen nycht peschlisen; wan wir des Wilens sind, pald mit vnser ajgner person hin ob ee vnser leut kemen.

Vnd da wellen wir ewr fürnemen auch regirung gern fernemen, auch dar zw ritten vnd helffen, dass suliche regirung vnserm liebsten Sun Kunig Ludwigen vnd vns auch den Kunigreichen zu allem guttn schrit kumen, auch wie es nott wolt sein, vnserm liebsten Sun Kunig Ludwig in nichte verlassen, der vns insunderheit is peffolhen worden von seinem lieben Vatern. (Fogalmazat.)

207. (Datum Bude in festo b. Agate Virg. et Mart. a. d. 1517.) Lajos király a bodoni Wythéz Lénárt magtalan halála után a koronára szállott Kisbodont és más Bács megyei javakat nemes Brezniczei Jánosnak adományozza szolgálatai jutalmául, némely hiveinek ajánlatára. (Eredeti.)

208. (Bude in vigilia festi b. Andree apstoli a. d. 1518.) Verböczy István kir. személynök Veszprém megye rendeihez. Ex precedentibus litteris meis . . . easdem intellexisse credo causam, et rationem laboresque et fatigia ac expensas meas, quibus intuitis quinque denarij per totum hoc Regnum (t. i. minden jobbágytelektől) mihi fuerunt oblata. Ismételve kéri tehát, szedessék be azt, s küldjék azon esküthöz, qui ad exactionem pecuniarum pro gencium conservacione dicandarum et contribucionem presbiterorum deputabitur, — nehogy e miatt még több költsége legyen, különben is in hoc quoque itinere meo ad sumpum Pontificem et Cesaream Mattem magnos sumptus, vltra eam summan, que mihi ad id oblata est facere debebo. (Eredeti.)

209. (Datum in Monte Serrato die 6-a februarii a. d.

1519.) Károly spanyol király jelenti Lajos királynak Miksa császár halálát. . . . Cum inter reliquos Principes Christ. Serenitatem Vestrám vehementer amemus, ac animo agitemus, vt aliquando concordibus armis atque animis Christi fidei hostibus et praecipue Solyma Turcarum regi deo auspice infesta signa inferamus, et quod vtrique nostrum Caes. Matas fuerat, id alter alteri futurus. Cuperemus mirifice in Regem Romanorum eligi; — az ágostai gyűlésen, úgymond, e végre már több választó fejedelmet megnyert; de segítheti őt Lajos is, mint cseh király, kéri tehát őt, hogy követeket küldjön a királyválasztásra, kik szavazatukat reá adják. (Eredeti.)

210. (Datum feria 2-a prox. post festum Inventionis S. Crucis, 1522°.) György esztergami érsek, a Zemplén megyei papságnak parancsolja, hogy a közelebb lefolyt országgyűlésen az országnak a török elleni védelmére rendelt adót, melyet ő már minden barmaitól s jövedelmeitől megfizetett, a magok részéről szinte haladék nélkül fizessék le. (Eredeti.)

Úgy látszik, hogy a papság, nemesi kiváltságánál fogva magát ez alól felmentettnek tartotta, s kérdést intézett az érsekhez. Erre mutat a következő hely: Nos quoque, tam videlicet Domini Praelati ac Barones coacti sumus et cogimur illud ex bonis et proventibus nostris sine dilatione exsolvere.

211. (Datum Bude in festo purificationis b. Mariae Virg. 1522°.) Lajos király, a Budán összegyűlt főrendek megegyeztéből, Közmöcz, Selmecz, Besztercze, Bakabánya, Bélabánya, Libetbánya, Úrvölgy, Brezna, Korpona bányavárosokat minden bányáikkal, Zólyom várat, Óbudát, Csepel szigetét, Kevy várossal s a sziget egyéb helységeivel, Máramarost a sóbányákkal, Huszt és Róna várakkal, Huszt, Szigeth, Thező és Visk városokkal, Munkács várát, Beregszász, Munkács, Vári városokat, Diósgyőr várát, Miskolcz és Diósgyőr városokkal, Mohy, Mezőkövesd és Keresztes helységekkel, szóval minden javakat és jogokat, melyek akár az elébbi szerződéseknél, akár az ország szokásából a királyné koronáját illetik, nejének Mária királynénak adományozza hitbérül. (Egykorú hiteles másolat.)

212. (Datum Nuremberge in Festo b. Thome apost. 1522°.) Verböczy István kir. személynök és kincstartó kötelezi magát, hogy a Ferdinánd főherczeg kincstárnokától, Sala-

manca Gábortól, kölcsön vett 300 ftot Saurer Lőrincznek Bécsben lefizetendi. (Eredeti.)

213. (Datum Bude in festo b. Thomae apost. 1524°.) Lajos király parancsolja az ország rendes biráinak, hogy, miután Magnificus Ladislaus de Kanysa, Comes Comit. Castriferrei causa deuotionis et solvendi voti sui ad Ecclesiam beatiss. Virginis Mariae de Loreto peregrinatum proficiscitur, visszajöttéig minden pörei felfüggesztessenek, s jelen állapotukban hagyassanak. (Eredeti.)

214. (Datum Vienne die 2-a mens. Octob. a. d. 1524.) Ferdinánd főherczeg szerződése gróf Zrínyi Miklóssal, mely szerint ez a Horvátország határszélein fekvő Újvár (Neuhaussive Newgrád) és Dobraniwa várait, a török elleni védelem tekintetéből, a főherczegnek két évre általadja, hatalmat adván neki, a vár tatarozására, magtárak stb. építésére szükséges fát erdeiben vágatni, s közel fekvő malmait használni. (Eredeti.)

215. (Geben Zu Offn am 28-ten tag Octobris 1524.)

Mária királyné szerződése György brandenburgi határgróffal, miszerint ez Medved, Rokonok és Lukowicz várakat és városokat a királynénak minden hozzátartozókkal 22 ezer magyar arany forintért eladja; a királyné e vételárból azonnal 10 ezer ftot lefizet, némi adósságokat György gróftól átvesz, miszerint még 19,800 fttal marad adósa, melyeket egy év folyta alatt köteles lefizetni. Ezen adósság fejében leköti neki az általa Lusiczában bírt hat városi adót. Átveszi továbbá az említett javakban és várakban levő löszereket és gabonát, a lőpor mázsáját 12 ftjával, miként azt Pogl Seibold árulja, az ágyúkat súlyok szerint, mázsájától egy forinton, a gabonát folyó áron. (Eredeti.)

216. (Datum in Ciuitate nostra Vienna die 22-a mens. Octobris a.d. 1524°.) Ferdinánd főherczeg szerződése gróf Zrínyi Miklóssal, némi javak cseréje iránt. Zrínyi ugyanis kötelezi magát, hogy Kosdanko és Lesnitz várait bányáikkal együtt Kazta városért s uradalomért átadja, ha az alku két és fél hónap alatt teljesen megtörténik. (Eredeti.)

217. (Datum Bude 29-a decembr. a. d. 1524°.) Lajos király Ferdinánd főherczeghez. Mint hallja, úgymond, gróf Zrínyi Miklós Bécsben járt, hogy Horvátországban fekvő né-

mi ezüst bányáit eladja, vagy más módon elidegenítse. Nem tudja, mi választ kapott a gróf a főhercegtől. Tudósítja őt, miképen a mondott gróf, annis superioribus ob iustissimas causas lege Regni nostri in amissione Capitis et bonorum suorum adversum nos, fuerat lata sententia contemnatus, nec quicquam obstitit, quominus omnia eius bona Coronae et fisco nostro regio adjudicata occupaverimus, quam nostra in eum et familiam eius ex qua multi viri boni et fideles prodierunt, clementia; distulimus etiam animaduersionem nostram et ei pepercimus, habito respectu vastitatis prefati Regni nostri Croaciae, ut incolumi fortuna et statu suo integro partes illas pro virili tueretur. Quin etiam fodinas argenti, quae ad nos optimo jure fuerant devolutae permutatione aliorum bonorum nostrorum ex pacto redeminus. Még ugyan a csere tényleg végbe nem ment, a bányákért adandó javak más kézen lévén: de azt végrehajtani szándékozik. Inti ennél fogva a főherceget, ne vegyítse be magát e bányák ügyébe, melyeket csak azért szerzett meg, hogy azok jövedelmeiből a bánok Horvátországot védelmezhessék; s nem tűrheti, hogy alattvalója azon bányákat elidegenítse, s ilyesmit tegyen akarata ellenére. (Egykorú másolat.)

218. (Datum in Innsprugg die 23-a decem br. 1524.) Ferdinánd főherceg bizonyítja, hogy a Zrínyi Miklóssal october. 22-kén kötött szerződés szerint Neuhaus vagy Neugrad és Dobraniva várakat két évre a kikötött feltételek alatt átvette, s kötelezi magát, hogy azokat két év múlva visszaadja. (Eredetiről.)

219. (Datum Innsprugg die 3-a Januarij a. d. 1525.) Ferdinánd válaszol Lajosnak December 20-kai levelére (ld 217. sz.) Megismeri ugyan, hogy azon ezüstbányák iránt tárgyal vele gróf Zrínyi Miklós Bécsben, de a dolog akkor csak abban maradt, hogy azokat megvizsgálattja. Nem is végzett volna az iránt a király tudta nélkül; kit azonban int, hogy kincstárának java s Horvátország jobb védelme végett gondosabban műveltesse e bányákat. (Eredeti.)

220. (Datum in Innsprugg, die 3-a mens. januarij 1525°.) Ferdinánd főherceg, vévén Lajos királynak a 217. szám alatti levelét, annak mását Zrínyinek is megküldé, hogy lássa, ügy-

mond , minő jogot követel a bányákra Lajos király, — de quo tue integritatis erat nos si ita res se habet, admonuisse prius. Nam tanta apud nos est fides Sermi Regis istius, nisi tu evidentius docens, rem aliter se habere, et hec fortasse ex emulorum, quibus nemo caret, suggestione esse profecta. E végett tehát válaszát várja. (Fogalmazat.)

221. (Dat. Insprugg 8-a januar. 1525.) Ferdinánd a Zrínyi két várát illető szerződményt íróhártyára írva küldé át Alsó-Austria kormánytanácsához, meghagyván annak, hogy azt, mihelyt a gróf a két várat átadja, pecséttel lássa el, s küldje át Zrínyinek.

Az okmányon azonban semmi nyoma a pecsétnek, mi azt látszik mutatni, hogy az Zrínyinek nem küldetett át, talán, mivel a bányák iránti szerződés megghiúsult, a várakat illető sem lépett valóságba.

222. (Actum in Ciuitate nostra Vienna Austrie 23-a die mens. Septembr. a. d. 1525.) Ferdinánd szerződése Karlovith János corbaviai gróffal és Kobatschitz Jánossal a török mozgalmainak kikémlése végett. Minthogy eleitőlfogva nagy gondot fordított, úgymond Ferdinánd, a keresztény vért szomjazó török legyőzésére, s ezt tenni a jövőben még inkább szándékozik: szükséges egy jó kémrendszer, mely által a török mozgalmainak tudomására juthasson. Eddigelé egy idő óta Kobatschitz János egyedül viselte e tisztet; de minthogy arra egymaga elégtelen, Katzianer János, a főkapitányság helytartója reá vette nagyságos Karlowith János corbaviai gróft, hogy ebben Kobatschitznak társa legyen. Karlovith tehát ezentúl a Horvátországnak hegyvidékén túl, — Kobatschitz pedig a hegyvidéken innen fekvő részeken kötelesek felügyelni a török minden mozgalmaira, s azokat, akár nagy, akár kis sereggel készülnek, lovas futárok által följelenteni Karniolia kapitányának, küldvén ez iránti levelöket Pirsch János Metlica kapitánya által Laibachba, vagy a hova kívántatni fog, hogy a tartomány lakosai az ellentállásra idején felkészülhessenek. Ha Ferdinándnak akkoron valamely hadvezére időzend Magyar- és Horvátország határain, a híreket evvel is közöljék. Mihelyt pedig bizonyosan kikémlendették, hogy a török Ferdinánd tartományai felé már megindult, egy második levelet

is küldjenek a metlikai várnagyhoz és a netalán azon részen időző fővezéréhez, semmit sem kímélvén a hír gyors eljuttatására szükséges költséget. Nehogy azonban alattvalói szükségtelen költségekre indíttassanak, gondjok legyen, hogy a küldendő hír bizonyos legyen. Ha egyikök elveszne, a másik ezt tüstént jelentse fel Carniolia kapitányának, s addig is, míg helyébe más küldetnék, egymaga intézze az egész kémkedést.

Ferdinánd e hűséges szolgálatokért nekik egy évre ezer arany fírtot kötelez kincstárából (aranyát 80 krajczárral számítva), úgy hogy nekik minden évnegyedben 250 arany fizetessék le. A szerződés tart egy évig, s kezdődik 1525-ki aug. 23-kával. A díjban a két vállalkozó egyenlőleg részesül. (Fogalmazat.)

223. (Datum Wien am 1-ten tag octobris 1526.) Az alsó-ausztriai helytartó és kamaratanács bizonyítja, hogy a Bécs városi tanács által 1526-ki sept. utolsó napján készített leletár szerint, Cotta János, budai polgár, Sz. Mária Magdolna budai kolostorából a következő templomi ékszereket vitte föl Bécsbe, futván velök a törökök elől:

Ain Schilt, gehört an ain Chorkappen, mit vnnsrer Frauen Crenung von peerlen gehefft.

Item zwo gulden Leissten, gehern an ain Chorkappen mit peerlen pilldern gehefft, hat jede Leissten sechs pillder.

Item zwo Leissten auf zway Humeral, sein baid mit peerlen gehefft, die ain Leissten hat ettlich Stain, werden nit für gut geacht.

Item ain Messgewant von ainem gulden Stugkh, mit ainem Creitz, hat pilder, sein mit peerlen gesprenngt.

Item ain Humeral mit peerlen gehefft.

Mer ain gemüsiert Samatin Messgevant mint ainem Creitz hat pillder von peerlen gehefft, darinnen ettlich Stain versetzt, die nit für guet geacht werden.

Ain Schwartz gemusiert Samatin Messgewant, mit ainem schlechten gulden Creitz.

Ain praun Thomaschken Messgewannt, mit ainem schlechten gulden Creitz.

Ain roth Themaschken Messgewannt mit ainem gulden Creitz.

Zween Schwartz atlassen Lefitten Rogkh, mit jrer Zugehörung.

Ain allt Messgewannt von gulden Tuech, mit ainem schlechten Creitz.

Ain Chorkappen von gulden Tuech, mit weissen pluemen.

Ain Messgewannt vnd zween Lefitten Rogkh von roth gulden Tuech.

Zween Lefitten Rogkh von gulden Tuch, mit weissen pluemen.

Ain Swartz Samatin Messgewannt mit gulden portten.

Ain Chorkappen von gulden Tuech, mit rotem Samatin pluemen.

Ain Messgewannt von guldn Stugkh, mit gruen Samatin pluemen, des Creitz mit wenig peerlen gehefft.

Ain weiss Tomaschken Messgewannt, das Creitz mit wenig peerlen gesprenngt.

Ain rot Samatin Messgewannt, mit gulden pluemen, mit ainem schlechten gulden Creitz.

Ain Leberfarb Tomaschken Messgewannt.

Ain Messgewannt von rotem gulden Tuech.

Mer ain Messgewannt von guldin Tuech mit praunn Samattin pluemen, das Creitz mit wenig perlen gesprenngt.

Ain Messgewannt von guldin Tuech mit weissen pluemen.

Ain rot Samatin Messgewannt, mit gulden pluemen.

Dreizehen Kellich vnd vierzehen pateen, klain und gross, wegen dreissig Margkh vnd zwo margkh, zerprochen Monstranzen, vnd pilder, wigt alles zusammen sechsvndfunfzig margkh, sambt dem Heilthums Stain vnd was dabey ist.

224. (Datum Bude Dominica Invocavit = febr. 18. a. d. 1526.) Lajos király átírja s kiváltságként megerősíti V. Lászlónak Pozsonyban Sz. Dorottya másnapján 1453-ban kelt levelét, melyben Újlaky Miklós erdélyi vajda és macsóiban kérelmére annak városát Újlakot ugyanazon szabadalmakkal ajándékozta meg, melyekkel Buda polgárai élnek.

225. (Datum in Ciuitate nostra Vienna die vltima mens. novemb. 1526°.) Ferdinánd cseh király biztosítja, hogy Báthory István nádort, Tamás veszprémi, Brodaries István cancellár szerémi püspököket, Batthyány Ferencz horvát bánt,

Thurzó Elek tárnokmestert, Tahí Jánost az auranai pörjelség igazgatóját, Horváth Gáspár fő étekfogó mestert, Macedóniai László pécsi prépostot, kir. tanácsosokat, Gerendy Miklós fehérvári örkanonokot, Nádasdy Tamás és Oláh Miklós esztergami főesperest, kir. titkárokat, Varjasi Nagy Imre alnádort, Rujay Ferencz ítélő mestert, ha királylyá választatásának elmozdítása miatt megkárosíttatnának, eisdem in quantum damna illa per liquidationem vera inventa fuerint, satisfaciamus, eis que intra biennium aut amissa recuperabimus aut paribus beneficijs et bonis equivalentibus . . in Dominijs nostris ubi ipsis commodum erit eosdem contentos reddemus. Interea vero unicuique eorum loca in quibus tuto et commode pro ipsorum conditione vna cum uxoribus, liberis et familia residere possint in Dominijs nostris assignabimus, et honestam pensionem pecuniariam, pro conditione cuiusque status, dignitatis ac amissionum proventuum constituemus et solui faciemus . . . Prelaturas autem, Dignitates et Beneficia Ecclesiastica, ac Bona et Jura hereditaria et officia, que ad collationem nostram regiam quocumque titulo deuolventur, prefatis consiliarijs reginalis Mattis et hijs qui nostras partes sequentur, pro suis cuique meritis ante alios donabimus et conferemus. (Eredeti.)

226. (Dat. Pragae 15-a novemb. 1598.) Rudolf csász. és kir. Mátyás főherceghez. Hallja, hogy a nagyváradi várban öt öntött szobor létezik, s ezek közül egy Mátyás királyé. Kéri őt, hogy miután azokat látni s bírni szeretné, küldje fel hozzá.

Mátyás erre Kassáról ugyanazon évi decemb. 1-jén válaszolta, hogy nem őt, hanem csak négy öntött rézszobor van ott, s nem is Mátyás királyé, hanem egy, a középső, Sz. Istváné, jobbról Sz. Lászlóé jobb kezében harczbárddal, balról Sz. Inrée. Ezenkívül van még egy lovas szobra Sz. Lászlónak a templomban, szinte bárddal a kezében. Jelenti, hogy azokat nem küldheti fel, nem csak mivel súlyok nagy, hanem inkább, mivel a magyarországi és erdélyi népnek az a hite, hogy míg e szobrok megvannak, addig a török Váradot be nem veheti, s a lakosok ostrom alkalmával már többször le is kiáltottak falukról a törökre, ne fáradnának hasztalan, sz. királyaik őket megvédendik. A törökök ennek következtében oly nagy és magas sáncokat csináltak, hogy azokból a városba láthatnak, s a templom előtt létező szobrokat lödözték, de még soha sem találták el golyóikkal.

Rudolf erre decemb. 14-kén Podjebradból feleli, hogy

öccse leveléből látja, miképen rosszul volt tudósítva, midőn azt hallá, hogy ama szobrok világi tárgyúak; mert tudván, mi-ben van a dolog, nem kívánta volna azokat, valamint hogy most már nem is kívánja. (Mind eredeti.)

227. (Kelet nélkül.) Báthory cardinálnak útasítása a Báthory Zsigmond erd. fejedelemhez küldött követe számára. A császár neki oly javadalmat nem adhat, mely Erdélylyel felérne; inti s kéri őt, ne adja oda Erdélyt, mely 200 év óta áll már a Báthory nemzetség urasága alatt, a németeknek, kik azt szintúgy nyomorba döntendik, mint Magyarországot. Ha, mint hallja, papi méltóságot kíván, oda engedi ő neki Erdélyért a magáét, mely oly nagy jövedelmet ad, minőt a fejedelem a császártól nem nyerne. Birja ő, a cardinál, a warmi püspökséget, melynek évi jövedelme körülbelül 400 ezer (?) forint, s melyen kénye szerint uralkodik; birja a michovi prépostságot, mely oly gazdag, hogy maga elég volna egy egyházi férfiú fényes ellátására, s melyet csakis nagy családok tagjai szoktak birni; birja végre a ceruini apátságot is. Mindezeket kész átengedni Erdélyért, csakhogy ennek birtokától el ne essék nemzetségek. Még arra is reá áll a bíbornok, hogy a fejedelem számára Olaszországban jószágot vesz, vagy Erdély jövedelmeiből a fejedelem által meghatározandó bizonyos összeget fizessen neki évenként. (A bécsi csász. könyvtár. Cod. Hist. Prof. Nro 222.)

228. (E castris ad Budam positis 28-a octobr. 1602.) Wullins Jeromos, Schröpfer Gáspár osztrák tanácsoshoz. . . . Hodie venturus est Maximilianus Archidux Graecensis, cum heri pernoctavit . . . Strigonij, moraturus est, ut audio, dies aliquot, et fortasse visurus, quod nollet. Nudius tercius milites nostri Pestani, facta nonnumerosa egressione in munitiones hostium, qui proxime ad Civitatis murum, vallis amplissimis, fortissimisque aggeribus sese continent; cum aliquantulum anticipiti marte pugnatum esset utrinque, tandem non cum exigua jactura coacti sunt tanto impetu atque Turcarum persecutione pedem referre, ut prae nimia festinatione Hungar suum Praefectum Dnum Hussár Péter pedibus conculcaverint, atque suffocauerint, hominem profecto non solum de Caesare, totaque Christianitate optime meritum, verum etiam rei militaris . . . peritissimum. Megsebesítettett a tolongásban Schaffenstein is a Pesten levő német és belga hadak főnöke. (U. o.)

229. (Datae in exilio 17-a maji anno 1604.) Illésházy István, Rudolf császárnál kegyelemért könyörög.

Ugyanaz Mátyás főherceget is kéri, szerezze vissza neki a császár kegyelmét. (U. o.)

230. (Datum Januarii 21. Julij 1605.) Forgács Ferencz nyitrai püspök hosszan leírja Nyitravárnak Rédey, Bocskay hadnagya által lett megvéételét. (U. o.)

II.

M A G Y A R R E G E S T Á K

A SZEPESI KÁPTALAN, JÁSZAI S LELESZI CONVENTEK, KASSA ÉS SOPRON VÁROSOK S TÖBB MAGÁNOSOK LEVÉLTÁRAIBÓL S GYŰJTEMÉNYEIBŐL.

1228—1643.

HORVÁTH MIHÁLY

ÁLTAL.

*Regesták a szépesi káptalan, jászai s leleszi convent,
Kassa és Sopron város, s több magánosok levéltárai-
ból s gyűjteményeiből.*

I. (Anno ab incarn. Dom. 1228.) Tamás esztergami prépost és a káptalan tanúsítja, miképen constitutis in presentia nostra Leustachio Comite, filio Borch ab una parte; Paulo filio Terezeu, Vid filio Farcasij, et Dobruzlov, jobbagionibus castri Borsiensis pro se et pro sua cognacione . . . ab altera, proposuerunt iobbagiones castri, quod ipsi terram Rychka nomine, et terram nomine Bela ad se et ad omnem cognationem suam pertinentes . . . ex permissione D. Andree Regis Hung. Leustachio Comiti pro quinquaginta marcis argenti vendidissent perpetuo possidendam. — Az eladásnál jelen volt Samuel Comes et Burunch filius Symeonis de villa Musla, mint a király biztosai. — A birtok határai, (egy, a tudomány érdekében netalán készitendő ó-kori földrajz adataúl), ime következők: Prima meta terre Rychka . . . incipit in superiori parte Boron (*Garan*) . . . ubi torrens . . . Draguna cadit in Boron, et ascendendo per Dragunam tendit ad torrentem nomine Hrabich, et inde ad torrentem nomine Rychka . . . a parte meridionali meta . . . incipit in inferiori parte Boron, super vadum, quod dicitur Brisneborod et ascendit super rupem et tendit super summitatem montis qui vulgo dicitur Berch (*Bércz*) usque ad torrentem Rychka. — Item prima meta terre Bela, que est ab orientali parte ultra Boron incipit in eo loco ubi torrens nomine Bela oritur de Boron, et vadit . . . ad radicem montis qui dicitur Zucule . . . et vadit per summitatem montis qui dicitur Berch usque ad argenti fodinam . . . (Eredeti a szépesi káp. levéltár.) ,

II. (Datum per manus Mathie prepos. Zagrab. et aule n. cancellarij anno verbi incarn. 1229°.) IV. Béla ifjabb király tanúsítja, hogy öcsese, Kálmán király Sykist Dömötör mesternek Lypolth (másutt Lipoue) birtokot ezer gírán eladta legyen. (A szepesi káptalan 1407.) (in festo b. Anne matris Virg. Marie) kiadott átiratából.)

Ugyanezen átiratban létezik Kálmánnak (dei gr. Rex Ruthenor. et dux tocius Sclauonie) Béla öcsésének egy okmánya év nélkül, mely mind a királyi kíséretnek — Comitatus — mind egyebek tekintetében a következő érdekes részleteket foglalja magában:

Ad uniuersorum . . peruenire volumus notitiam, quod cum Laurencium filium Opus, Comitem in Gercha primo stautissemus, non ut provisor in eo aliquid lucri fecit, sed tanquam malus mala intulit; — miért is őt e tisztól megfosztotta. Később Lőrinczet testvéreinek, Dyonisij tunc temporis palatini et Michaelis magistri, kérelmeire ismét kegyelmébe fogadta, et Comitatum sibi . . . de Podogoia contulimus, qui non obliviscens nequiciarum 24 villas ad eundem (így) castrum pertinentes . . . combussit miért is őt coram patre nostro Rege Andrea et omnium iobbagionum suorum, consensu ipsorum discuciendum statuimus. Bűnösnek találtatott; az ítélet szerint minden javait el kellett volna vesztenie; de többek kérelmére neki ismét megkegyelmezett, s birtokaiból csak egy Lipoue nevű prediumot vett el, melyet azután (Sykist) Döme mester hívének ezer gírán el is adott. Ideo eum a nobis tam care emit, qui libertate et institutione eadem, qua tota predia nostra tenebantur, sibi vendidimus, quoniam tunc nobis de prediis nostris est a patre nostro institutum, quod nulla collecta vel aliqua exactione, quam in Regno suo constituit, predia ad nos pertinentia teneantur. (Szepesi kápt. levéltár.)

Ezen okmány is tanúsítja, hogy a Comitatus szó nem mindig tulajdonkép úgy nevezett vármegyét, hanem gyakran oly *bérbirtokot* jelent, melyet a királyok s a herczegek hadi szolgálat fejében ideiglenesen adtak híveiknek, minélfogva azok birtokosai sem nevezhetők grófoknak vagy ispánoknak. Az ily Comitatum talán leghelyesebben *hadbérnek*, s a személyt, kire az ruháztatott, *hadbéresnek* lehetne nevezni. Az ily

nagyobb hadbéréken várak is léteztek, mind például a podogojai hadbéren.

III. (Datum per manus Mgri Thome Eccl. Albensis Electi aule n. vicecancellarij . . a. d. 1252.) A leleszi monostor kegyúri jogát IV. Béla Endre hadbéresnek — comiti, — Miklós bán fiának e szavakkal adományozza, melyek a monostor eredetéről tanuskodnak: Jus patronatus monasterij S. Crucis de Lelez, quod quidem jus in ipso monasterio nobis cesserat venerabilis Pater Bogyzlaus quondam Episcopus Vacien-sis, qui ipsum monasterium in predicta terra Lelez, que fuerat castrum de Zemlyn ex concessione felicis recordacionis Andree regis, kariss. patris nostri fundauerat . . . donavimus dicto Comiti Andree et suis heredibus . . . perpetuo et irrevocabiliter possidendum, ita . . . ac si ipsi iidem a tempore fundacionis ipsius monasterij speciales eiusdem patroni et fundatores exstitissent . . . (A jászai levélt.)

IV. (Dat. per manus . . magr. Smaragdi Albens. Prepos. aule n. vicecancellarij a. d. 1257°.) IV. Béla bizonyítja, hogy Petrus, Demetrius, Nicolaus, Chepan et Stephanus de genere Dem, cum suis cognatis; Martinus et Nicolaus ac Laurentius similiter cum suis cognatis; Benedek, Phylip, Chede, Emerich et Martinus similiter cum suis cognatis; Chete, Paulus, Pouka et Jacob de genere Pettho similiter cum suis cognatis, et Dyonisius filius Petos cum suis fratribus . . . humiliter nobis supplicarunt, ut terram nomine Bew iuxta Ticiam, quam ipsis continuo post recessum Tartarorum, cum vacua et desolata remansisset, contuleramus, que quidem antea per Saracenos possidebatur, nostro dignaremur privilegio confirmare . . . Megadja kérésöket, hozzátévén, vt ratione eiusdem terre quotcunque sunt, ad nostrum exercitum decenter armati debeant proficisci. (Kún László 1279-ki átiratából, melyet Béla levelével együtt ártirt Kont Miklós nádor 1361. — Szepesi káptal. levélt.)

V. (Dat. 1257. 5° id. octob.) IV. Béla Kurui Fülep mesternek különféle követségekből (kár hogy nem mondatik meg, minőkben) szerzett érdemeiért a Sopron várához tartozó Harka nevű jószágot adományozza. (Sopron városi levélt.)

VI. (Datum in Churgou in fest. S. Georgij a. d. 1260°.)

IV. Béla meghatározza a vámokat, melyek in Jaurino, Abada et Fygetegeur more antiquitus observato, — szedendők: de quolibet curru teutonico veniente in Hungariam tributarij debeant habere 4. denarios, et Comes Jauriensis duos denarios regales. De curru transeunte de Hungaria az adózóknak 8, a főispánnak 2 den. fizetendő. Item si venerint in nauj cum suis mercimonijs debeant computare . . ad quantitatem curruum, et de quolibet curru tributarij debeant habere 4. den. et Comes 2. den. Sed si superius eant in nauj, de boue cuiuslibet currus 8 den. tributarijs et 2. den. Comiti. Item si teutonici boves superius deferant, de quolibet bove 2. den. et Comes 1. den. de duobus bobus . . . Item de curribus hungaricis tributarij 2. den. et Comes de duobus curribus 1. den. Item de bobus ungarorum, superius deferencium 1. den. de duobus bobus, et de 4. bobus Comes 1. den. Item de curru mellis tributarij . . tria pondera, Comes 1. pondus. Item de quolibet tunello vini tributarijs 8. den. et Comiti 2. den. Item de curru salium Vngarorum duos sales, et dimidium in porcionem Comitis. Item de 100 marcis piperis tributarij debent habere unam marcam piperis, et de 100 Chirotecis 2. chirotecas, et sic de alijs minutis mercimonijs. Item de curru hospitum latinorum unum franconem. Item in Fygetegeur de curru teutonicorum . . homines habente, 1. den. de reliquis autem mercimonijs, bobus scilicet et alijs nihil dare teneantur in Fygetegeur. Item in Obbada de duobus curribus teutonicorum 4. den. soluant tributarijs. Item de duobus bobus 1. den. Item pedites teutonici nihil persolvere tenentur. (Sopron városi levélt. hit. más. mely 1351-ki aug. 14-kén íratott le a kamaránál levő eredetiről.)

VII. (Dat. per manus Mgri Lodomerij aule n. vicecellarij anno d. 1265°.) V. István ifjabb király — consideratis seruitiorum et fidelitatum meritis Ladislai et Stephani filiorum Stephani Castrensis de villa Obnunch, que iidem in pluribus expeditionibus nobis cum Tumboldo Comite ipsorum, Comite scilicet Gumuriensi exhibuerunt . . . eosdem Ladislaum et Stephanum ac eorum heredes . . . extrahendo a iugo, seu honore seruitutis, donauimus absolute et auree libertati, ita scilicet,

quod de cetero de numero seruientium nostrorum computabiles habeantur . . . (Jászai levélt. ered.)

VIII. (Dat. per manus Mgri Petri aule nostre vicecancellarii a. d. 1268.) V. István ifjabb király Gergely és Bertalan — filiorum Pauli fratris Pauli Comitis filij Ipuđ, udvari szolgálainak, azon érdemeikért, melyeket ab infantia eorundem in curia nostra jugiter famulando, fideliter exhibuerunt, . . . specialiter in persecutione Parentum nostrorum . . . nobis adheserunt . . . quandam terram Thoh vocatam, cuiusdam jobbagionis castri de Zothmar sine herede decedentis, . . . quam primitus Magistro Joanni archidiacono de Zathmar . . . clerico aule nostre . . . contuleramus, et demum nullo cogente, . . . ob fauorem nepotum suorum prefatorum manibus nostris resignauit, örökösen adományozza. (Leleszi levélt. ered.)

IX. (Datum anno d. 1268.) Nos Chaak banus, comes Zaladiensis, Pousa, Hernicus, Vid, Goganus, Valentinus et Buchk iudices a D. rege super restitutione terrarum in Comitatu Zaladiensi deputati . . . declaramus, quod cum Bela . . . rex Vngarie et Stephanus . . . dux tocius Sclauonie illustris eiusdem filius . . . decreuerint ut . . . possessiones quelibet nobilium, seruientium videlicet suorum per tocius regni sui districtum apud quoscunque . . . inuenirentur occupate, pristinis possessoribus, quos iure hereditario tangerent, redderentur; nos igitur . . . tanusítják Domokos Mour fiának és testvéreinek egy ekényi földjét a kezii várjobbágyok által elfoglalva találván, presentibus jobbagionibus castri, Blasio Comite, Gothardo majore speculatorum, Martino fratre eorundem, Oliuerio majore exercitus, castrensibus de eadem villa Kezy . . . nekik visszaadták.

A bírák ugyanazon birtokosoknak visszaadtak még negyven hold földet, melyek jogtalanúl foglaltattak el per populos domine regine et per castrenses de Hon, Cuechesporog (Kövespereg) örökségükből.

(Ered. íróhártyán, a bírák függő pecsétével, Dr. Sturgyüjteményéből.)

X. (Dat. per manus Mgri Benedicti Orodien. Eccl. prepositi, aule nostre vicecancellarii, a. d. 1272° 14° kal. mart.) V. István átírja s megerősíti a maga, mint ifjabb királynak

1267-ben kelt levelét, melynél fogva Enezka birtokot Pows mesternek, a Todor fiának — familiaris juvenis noster, — és Domokos testvérének adományozta. Az első, 1267-ki adománylevélben következő adatok foglaltatnak: Nos attendentes . . . servitiorum merita fidelium nostrorum Magistri Pows, et Dominici fratris eiusdem, specialiter tamen ipsius Mgr. Pows, que nobis in castro Fekethewyg existentibus exhibuit . . . ita videlicet, quod cum Laurencius, filius Kemini expugnaret contra nos dictum castrum, ipse idem Mgr. Pows de castro quam plures de nostris, precurrens, contra hostium nostrorum multitudinem viriliter dimicavit; porro, cum consequenter, cum ipso Laurencio, et cum omni exercitu patris nostri contra nos usque ad dictum castrum destinato, collectis viribus nostris, conflictum ibidem haberemus, multa fidelitatis opera exhibuit laudedigna. Ceterum, cum permittente domino de castro predicto ad partes danubiales direxissimus gressus nostros, idem ipse Mgr. Pows in conflictu, quem in Irsnazeg contra generalem exercitum predicti patris nostri habuimus, hostium cuneos intrepidus penetrando, multis per eum interemptis, Johannem filium Herrici palatini ad nos captivatum adduxit.

Enezka (most Enyitzke) fekvéséről s más viszonyairól mondatik, sita inter villam Cassa et villam Styna, quam fluvius Crismend pertransit, que — Enezka — fuit terra Izrad, jobagionis castri Abawyuar, sine herede decedentis, quam etiam cum ad manus nostras fuisset deuoluta, Johanni medico nostro dederamus, et ipso mortuo Stephano filio Thekus contuleramus, a quo propter notam infidelitatis auferendo, ipsi Mgro Pows et Dominico fratri eiusdem . . . dedimus . . . jure perpetuo. . . .

A birtok határainak kijelölése közt méltó említésre a következő: deinde vadit — meta — ad *statuam lapideam*, que dicitur *Balwankew*.

A megerősítő okmányban V. István király még ezt adta Pows mester és öcsöcse elébbi érdemeihez: Servitia . . . que postmodum impendit in expeditione nostra habita contra Regem Bohemorum.

Az ország fő hivatalnokaiúl ezek említettnek: Fülep esz-

tergami, István kalocsai, — cancellár —, János, spalatói érsek, Lampert egri, Job pécsi, Briccius csanádi, Fülep váczai, a királyné cancellára, Pál veszprémi, Timotheus zágrábi, Ladomér váradi, Dénes győri és Péter erdélyi püspökök, Moys nádor és sopronyi főispán, Miklós országbíró, somogyi főisp., Egyed, tárnokmester, pozsonyi, Joachim tótországi bán, Máté erd. vajda és szolnoki főisp., Lőrincz szörényi bán, dobokai főisp., Péter főétekfogómester, Comes de Guechke, Albert főlovászmester szebeni, Fülep pohárnokmester, Pál bácsi főisp., Gergely a királyné főtárnoka, vasi főisp., Ponyth bán, szalai főisp., Péter fehérmegyei, Mihály nyitrai főispán.

(Báthory István országbíró 1464-ki átíratából, melynek ered. a szepesi kápt. levélt.)

XI. (Datum per manus Mgri Nicolai prep. Albens. Transsylvanie a. d. 1272.) IV. László átírja s megerősíti V. István 1270-ben — kalend. julij — kelt levelét, mely által ez Tamás mestert, de genere Puk, Janitor . . cariss. patris nostri . . . megerősíti a IV. Bélától nyert következő birtokokban: possess. Kus, terra castri Musuniensis, et Teth, terra Byssenorum, vicina terre de Puk in Comitatu Jaurinensi existentes; item Joanusij (Jánosháza) et Izkaz, terre castri Vesprimiensis; item terra Varasd Ivouce . . in Comitatu Zaladiensi.

(Szepesi kápt. levélt. eredeti.)

XII. (Datum a. d. 1273.) Theodoricus mester tanúsítja, hogy nejének és fiainak megegyeztével, terram nostram Koy vocatam concessimus hospitibus, causa commorandi venientibus, tali tenore libertatem eisdem ordinando, quod quinquaginta iugera terre arabilis ad quamlibet mansionem condonando, et pratum sylvamque eisdem sufficientem, et rivulum . . . exceptis duabus piscinis, possint libere piscari. Item in revolutione quarti anni a die sui adventus in festo S. Michaelis quelibet mansio pro terragio dimidium fertonem annuatim solvere teneatur. Item ab eodem tempore annuatim quelibet mansio denarios exercitiales vnum pondus in festo S. Georgii solvere teneatur. Item in Natiuitate Domini hospites eiusdem ville portabunt pro muneribus vnum pecudem pascualem, valentem vnum fertonem, et cerevisiam cum vase, continentem tres tinas, duos panes, et vnam gallinam de qualibet mansione.

Item de iusta decima eorum vnum pondus quelibet mansio annuatim nobis soluere debeat. Ceterum Herbordum pro villico habeant, quamdiu fuerit ibidem conversatus et suam Curiam sine debito libere possidebit. Herbord után tetszésök szerint választhatnak villicust, azaz bírót. Ez fog megítélni minden pört, kivéve az orzást, gyilkolást s erőszakot, miket cum nostro homine iudicabit, duasque partes iudicij nobis exigendo, terciam vero villico relinquendo. Templomot szabadon építhetnek, papot választhatnak. A ki elköltözni akar, szabadon teheti, engedelmet kapván, minden vagyonával. A ki örökös nélkül hal meg, javait hagyhatja, a kinek akarja.

(Szepesi kápt. levélt. eredeti.)

XIII. (Datum per manus Mgri Benedicti Budensis Eccl. prepos. aule n. vicecancellarii . . . a. d. 1274. pridie kal. Februarij.) IV. László király, Leustach, Petryk, Petryzlow, Márton és Buchte, az Atrachyk fiai, s gömöri várjobbágyoknak, kik István király alatt több hadjáratban hűségesen szolgáltak, valamint neki is, specialiter cum in Moraviam contra Regem Bohemorum nostrum exercitum misissemus, kivévén őket a várszolgalat alól, örökös földjeikkel együtt nemességet adományoz.

Az egyházi s világi méltóságokban levők e sorban számláltatnak el: Metr. Strig. Eccl. sede vacante, . . . kalocsai, János spalatói érsekek, Lampert egri, Job pécsi, Briccius esanádi, Fülöp váczai, Pál veszprémi, Ladomér váradi, Timotheus zágrábi, Dénes győri, Péter erdélyi püspökök, Dénes nádor, Comes de Oklych, Henric tótországi bán, Miklós országbíró, Comes de Gechke, Joachim tárnokmester, Comes de Pilis, Miklós erdélyi vajda, Pál szepesi bán, Renold étekfogómester, szolgagyőri ispán, Moys, somogyi ispán, Dedulus, szalai, János soproni főispánok.

(I. Károly királynak a jászai levélt. létező, 1328-ki átiratából.)

Kún-Lászlónak egy, a következő, 1275-ki évben kiadott okmányában, melyben V. Istvánnak, Samphleben és Oblkassai polgároknak javára 1261-ben tett adományát (ld Fejér Cod. dipl. IV. 3. 49) megerősíti, nagy változást találunk a hivatalok személyzetében. Egyebek közt az egri püspök már

nem Lampert hanem András, a csanádi pedig Gergely, a veszprémi Péter; a nádor Miklós vajda, egyszersmind soproni főispán, az erdélyi vajda Máté, a tótországi bán János stb. miből látszik, mily gyakran változtak akkoron a fő hivatalnokok. (Kassa városi levéltár.)

XIV. (Anno d. 1277°.) Az egri káptalan tanúsítja, hogy Comes Petrus, filius Nycolai, filii Detrici de Cherne, ac Demetrius frater eiusdem . . . quamdam terram ipsorum hereditariam, Redemech, alio nomine Wyl vocatam, Nycolao, Egidio, Stephano et Dominico filiis Comitis Pous, a domina sorore ipsorum procreatis . . . dedissent . . . (Szepesi káptalan levélt. eredetiről.)

XV. (Datum in Supronio in crastino b. Elysabeth a. d. 1277°.) IV. László consideratis fidelitatibus et seruicijs Stephani villici de Suprunio, et specialiter pro expensis eiusdem quas nobis et nostris baronibus cum omni fidelitate et bona voluntate, dum viso Domino Rudolpho Rege Romanorum affine nostro carissimo, Suprunium accessissemus, amministrauit, pro damnis eciam eiusdem complurimis, que ibidem nobis per septimanam manentibus est perpessus — — a soproni várhoz tartozó Zoan helységben egy ekényi földet adományoz.

Sopron városi levélt. Ugyanott létezik egy okmány ily kelettel: Datum in Seble feria 3-a anno presenti — mely által IV. László, István mesternek, Fülep mester soproni polgár fiának érdemeiért, que nobis in legacionibus D. Alberto duci Austrie et Styrie deferendis exhibuit, Egered nevű soproni várjóságot adományozza.

XVI. (Datum per manus ven. viri Mgri Johannis prepos. Budensis, Coloc. Eccl. Electi, aule n. vicecancellarii . . . a. d. 1282°.) IV. László király Kis Seraphinnak, Miklós zólyomi főispán szolgájának, Chormona nevű birtokot — de terra ville majoris Polugea vocate abcisam, in Lipotu existentem — adományozza azon érdemeiért, que nobis idem Comes Seraphinus a primevis sue etatis temporibus . . . exhibuit . . . in diuersis expeditionibus Regni nostri et specialiter tunc, quando cum Comanis notorijs infidelibus Regni nostri expeditionem habuissemus in Houd, qui non solum Regnum nostrum sibi subiugare, verum eciam Coronam nostram Regiam subri-

pere conabantur, idem Comes Seraphinus in ipso prelio non sine sui sanguinis effusione viriliter dimicando unum Cumanum nobilem captum nobis presentavit. (Leleszi levéltár.)

XVII. (Datum prope Iwanushyda in festo S. Jacobi apost. a. d. 1283°.) IV. László — ex relatione fidelium ... hospitem de Sopronio intelleximus, quod quidam ex eis derelicto castro nostro Supruniensi in rure continuo residerent et ab honore (talán: honore) et seruiicio dicti castrum se penitus retraxissent, et magna pars ipsius castrum per hoc vacua haberetur. Vnde cum ipsum castrum nostrum sit in confinio et continuis vigilijs et custodijs debeat conseruari, volumus, ut uniuersi in ipso castro porcionem habentes continuam faciant residenciam in eodem, alioquin concessimus ipsis hospitibus, ut utilitates possessionum ad ipsam ciuitatem pertinencium percipiant in ipso castro residentes, nullam extra residentibus dando porcionem de eisdem. (Sopron városi levélt.)

XVIII. (Dat. a. d. 1284°.) Erzsébet királyné a Pest vármegyében létező Thos földet a maga tárnokmesterének Istvánnak adományozza. — Határai: Lugos, Frigetarka, az Ákos nemzetségbeliek birtokai, Monorofő Hatvan, Futradfő. (Leleszi levélt.)

XIX. (Datum per manus Ven. patris Thome d. g. episcopi Vaciens. aule n. cancellarij a. d. 1286.) IV. László János és Benedek, Nógrád vármegyei nemeseknek, a kik neki in diuersis expedicionibus tam generalibus quam particularibus, specialiter ultra Alpes in confinio tartarorum, híven szolgáltak, Wanorch birtokukat, melyet Kaurthi Miklós elfoglalt, visszaadatja. (Jászai levéltár.)

XX. (Actum in Cracouia a. d. 1287.) Nos Lestco dei gr. Dux Cracouiae, Sandomiriae et Siradiae bizonyítja, hogy miután vir nobilis Comes Georgius, quem nobis in subsidium cum alijs Rex illustris Hungariae, D. Ladislaus, amicus noster miserat, s a ki ellenségein győzedelmet nyert, neki adományozza villam in Castellatura de Sandech, quae Welglova polonico sermone dicitur, aliasque villas ad eam pertinentes. (Jászai levéltár.)

XXI. (Datum prope Iwanushyda in festo S. Jacobi, év nélkül.) IV. László írja László soproni főispánnak: Sagittarij nostri

de villa Lwer iuxta Sopronium constituti dicunt nobis conquerendo, quod tu compelleres eos exhibere tibi seruicium ad quod iidem antiquitus non tenebantur. Unde cum Bela auus noster et Stephanus pater noster incliti Reges Hungarie felicium recordacionum et nos eosdem sagittarios pro conseruacione castris nostri Supruniensis hospitibus de eodem mediantibus priuilegijs adiunxerimus in eorundem libertate hospitem permansuros — parancsolja tehát neki, hogy őket ne háborgassa. (Sopron városi levéltár.)

XXII. (Datum prope Iwanushyda in festo S. Jacobi ap. év nélkül.) IV. László — Fideli suo Herbordo filio Herbordi . . . Cum vicesimam decimarum . . . Supruniensium nobis prouenientem nos et progenitores nostri . . . hospitibus de Suprunio pro conseruacione castris nostri Supruniensis contulissemus ab antiquo — parancsolja neki, hogy abban őket ne nyugtalanítsa. (U. o.)

XXIII. (Datum per manus . . . Mgri Theodori Albens. Eccl. prepositi, aule n. vicecancellarij a. d. 1293.) III. Endre király — — considerantes fidelitates et meritoria obsequia Herbordi et fratrum suorum (Joannis et Rubini) que . . . specialiter in conflictu nostro contra Albertum Ducem Austrie Regni nostri capitalem inimicum habito, ubi iidem Herbordus et Johannes in expugnacione castris Row vocati lethalia vulnera . . . sustulerunt . . . exhibuerunt — nekik adományozza Geru nevű földet Vas megyében.

(A bécsi csász. könyvt. kéziratái között.)

XXIV. (Datum per manus ven. patr. Theodori . . . episc. Jaurin. aule n. vicecancellarij . . . a. d. 1295. XVII-a kal. sept.) III. Endre átírja s megerősíti a maga 1291-ben — sub castro Wolter — kelt levelét mely által a Rába mellett fekvő Mérges, és a Rábca mellett levő Ryty birtokot Puki Tamás mesternek újból adományozza, pro fidelibus seruicijs suis nobis in exercitu nostro quem contra Ducem Austrie et Styrie habebamus, et pro morte Nycolai fratris sui, qui in expugnacione castris Roro exstitit interemptus. (Szepesi levélt. eredeti.)

XXV. (Datum in Mead a. d. 1296. in die Margarete Virginis.) Nos Ladislaus filius Mgri Nycolai bani de Mead attendentes fidelitatem ipsorum seruiciorum, Wolfgero et Ni-

colao Ebroni et Andree et Michaeli filijs Ebroni dicti Mendel de Mead . . . quedam bona sua in Mead, videlicet quatuor feoda et dimidium cum quibusdam agris, qui communiter ober mazze nuncupantur, et quamdam partem sillve et dimidium feodum suum in Mortunzzaben contulimus nomine feudali secundum terre Austrie iusticiam . . . possidenda.

(Sopron városi levéltár eredeti.)

Ez is, mint több más ezen kori okmány, bizonyítja, hogy Ausztria határszélein sok tekintetben az osztrák törvények dívatoztak az országban.

XXVI. (Datum . . . a. d. 1297.) III. Endre király Hanus kamara-grófnak adományozza a Kassa és Gölniczbánya közt levő erdőt, melynek határait Mizla, Chernuta, Béla és Kis-Gölnicz patakok képezték, s annak birtokába őt Feldrik pataki várnagy által be is vezettette. (Kassa városi levélt.)

XXVII. (Datum in festo Pentecostes a. d. 1297.) A szepesi káptalan tanúsítja, hogy Hemungus Comes de Kolchova a maga és fiai nevében hereditatem suam Claram vallem dictam, locandam, exstirpandam et in formam ville iure Saxonum redigendam eidem Ladon de Gargov et suis heredibus contulisset. Hogy pedig, úgymond, hasznát is lássa, az alkotandó helységben reá ruházza a bíróságot, ad neki örökösen s adómentesen házhelyén kívül 20 hold mívelt földet, ugyanannyit a kiirtandó cserjében . . . ita quod tantum in causis et judiciis minoribus utpote fertonem non transcendentibus ad vsus suos iudicandi habeat facultatem. Hogy pedig minél előbb telepedjenek le gyarmatosak, azoknak következő birtokot és szabadságot engedett: házhelye fölött mindenki kap 8 hold mívelt s 22 hold cserjés földet; három évig egészen adómentesek lesznek; a következő öt év alatt minden házhely évenként két tiszta ezüst nehezéket — duo pondera fini argenti — fizet Hemungnak vagy örököseinek, ezek eltelte után pedig évenként hét nehezék ezüstöt — cum pondere Cypsiensium — pünköst napján; sz. Márton napján pedig egy tyúkot, egy kalácsot — tortam —, egy üveg sört — lagenam cerevisie, tres tinas continentem, és egy sertvést. A ki elköltözni akar, lefizetvén adóját, házát s földet szabadon eladhatja. Ha Hemung a királyi adót is megnyerheti, annak felét magoknak engedi át.

(Szepesi levélt. ered. függő pecsét.)

XXVIII. (Datum . . . a. d. 1297° XII. kal. febr.) III. Endre tanusítja, hogy Magister Nycolaus filius Pauli, Comes Jauriensis . . . quandam piscinam Mgri Gregorij Canonici Strigoniensis, filij Comitum Andree et Mgri Gregorij Canonici Strigoniensis, filij Comitum Andree et Mgr Georgii, filii Comitum Cene, fratris eiusdem, Lugur vocatam super fluvio Dudvág existentem, ugyanazon Gergelynek és Györgynek visszaadta.

(Eredeti, hosszú keskeny íróhártyán függő pecsét. Dr. Stur gyűjtemény.)

XXIX. (Datum . . . a. d. 1297. Quintodecimo Kal. novemb.) III. Endre Cum nos in Ciuitatem nostram Supruniensem venissemus, et paupertatem, inopiam seu depressionem Ciuium ac omnium hospitem nostrorum in eadem Ciuitate . . . commorantium, necnon murorum eiusdem . . . confractionem ex nimia antiquitate . . . vidissemus . . . mindezekén segíteni óhajtván, medietatem tributi de Fertev, quam D. Rex Bela auunculus noster . . . pro conseruacione turrium Castri Supruniensis prediti donauit, donacionem huiusmodi attendentes esse minus utilem, presencium auctoritate premissam donacionem irritando reuocamus, et eandem medietatem tributi . . . Ciuibus . . . vniuertis de Suprunio ad vsum et vtilitatem communem, et pro renovacione . . . murorum Castri dedimus, donauimus (Sopron városi levélt.)

XXX. (Datum in Ivanch feria II-a prox. post festum S. Petri ad Vincula. Év nélkül.) III. Endre Sopron város polgáraihoz. Quia Comitem Wlwynum et Mgrum Andream concives vestros cum litteris vestris ad nos, ad partes tam remotas, ad visitandam personam nostram et ad propalendam querimoniam vestram ad nos transmisistis, fidelitati Vniuersitatis vestre referimus multas grates . . . Quod perterriti fuistis, quod nos Magrum Johannem Comitem Supruniensem et Castriferrei vobis in Capitaneum prefecimus, noveritis, quod non fecimus, ymo conservabimus vos in illa et eadem libertate vestra in qua a tempore DD. Bele et Stephani illust. Regum Hung . . . cariss. aorum nostrorum iuxta ipsorum continenciam priuilegiorum permansistis usque modo . . . Item concessimus, quod sagittarios populos, quos D. Stephanus et D. Ladislaus reges

vobis in socios deputarunt, relinquimus et nos vobis in eadem libertate permansuros. (Sopron városi levéltár.)

XXXI. (Datum Bude a. d. 1304° tertia feria prox. post octavas apostolor. Petri et Pauli.) Wenczel, ki magát Magyarországbán Lászlónak hívatta, általános szavakban megerősíti Sopron városának minden elődeitől nyert szabadságait. (Soproni levélt.)

XXXII. (Datum 3° die post octavas fest. Natiuitatis S. Johannis Bap. a. d. 1311°.) Nos Mgr. Nicolaus diuina misericordie per gratiam Sumpmi Pontificis in Episc. Jauriensem confirmatus . . . significamus . . . quod super destructione siue diruione Pallacij et edificiorum in Rakus, que est curia episcopalis . . . (mi fölött Sopron város ellen Gentilis bíbornok pápai követ előtt pört is indított) . . . taliter concordauerimus, quod ydem Judex et Ciues pro dictis dampnis et iniurijs nobis solverunt centum marcas, quas quidem 100 marcas nos solui-mus pro debito Ecclesie nostre D. Legato prenotato. (Soproni levélt.)

XXXIII. (Datum in Cassa in dom. prox. p. festum b. Michaelis Archangeli a. d. 1311°.) Nos relicta Omodei Palatini, Joannes, Nicolaus, David, Ladislaus, Omodeus et Dominicus filii eiusdem significamus, hogy Cassa városával, az ott támadt zavarban megölt férje s atyjok halála miatt keletkezett villongást békésen kiegyenlítették. A feltételek, melyek alatt a béke megkötetett, ugyanazok, melyek az egri káptalannak Fejér által is — Cod. dipl. VIII. 1. 405. közlött okmányában foglaltatnak. (Kassa városi levélt.)

A Fejér Cod. dip. i. h. közlött egri káptalani okmány eredetie a szepesi kápt. levéltárában létezik, melylyel Fejér közleményét összevetvén, ezt nagyon hibásnak és hiányosnak találtam.

XXXIV. (Datum in Potok in festo bb. Petri et Pauli apost. a. d. 1312°.) Nos Karolus . . . considerantes fidelitates et seruicia . . . Petri et Georgij filiorum Jakau de Tyrinna que nobis exhibuerunt . . . maxime cum nos contra filios Omodei et Mgrum Demetrium filium Nicolai, qui homines Mgri Mathei de Tyrinna contra nos adduxerunt, conflictum habuissemus, melyben egyebek közt Miklós, Péter fia megöletett,

több fegyveresei elfogattak vagy megsebesítették, — necnon cum castrum nostrum Sarus vocatum obsedissemus, quod idem Mgr Demetrius contra nostram detinebat Mattem, szinte sok szolgálatot tőnek, mikért nekik a magtalanúl meghalt Simon várjobbágy Rap nevű birtokát adományozza Nógrád megyében. (Leleszi levélt.)

XXXV. a. (Dat. per manus . . . Johannis albens. eccl. prepos. aule n. Vicecancell. et Archidiaconi de Kukuleu . . . 10° Calend. novembr. a. d. 1317°.) Karolus . . . Consideratis . . . meritis Comitis Stephani patris sui (Corradi) que idem sacris progenitoribus nostris Bele videlicet et Stephano illustribus regibus Hung. et demum Ladislao regi fratri nostro kariss. . . . eo tempore, quo Othakarus rex Boemorum, eo in etate tenera constituto, ipsum hostili incursu prosequabatur, in conservacione Ciuitatis Supruniensis predicto Othakaro Regi datis in obsides Nicolao filio suo et duobus fratribus suis filiis videlicet dominarum sororum suarum, et eisdem relictis ibidem, sumpme fidelitatis affectu exhibuit et sic eandem Ciuitatem Supruniensem illese et absque ullo periculo ipsi fratri nostro et per ipsum nobis restitui procuravit, prout in literis privilegialibus Ladislai regis continetur; — revocatisque in memoriam eiusdem Corradi Comitis fidelitatibus et presertim quia per Andream filium Gregorij tunc nostre Matti rebellantem . . . in rebus 400 marcas valentibus exstitit dampnificatus . . . mindezen érdemeiért a soproni várhoz tartozó Egered birtokot neki adományozza. (Sopron városi levélt.)

XXXV. b. (Dat. in die b. Clementis pape. a. d. 1320°.) A szepesi káptalan átírja a maga 1318-ban kelt levelét, melyben tanuskodik, hogy Vernerus filius Thome de villa Levk cum tribus filiis fratrum suorum nyolczvan holdnyi örökös szántó-földjüket Levk helységben, ötven giráért eladták. (Szepesi kápt. levélt.)

XXXVI. (Datum . . . quarto idus april. a. d. 1323°.) Károly a soproni polgároknak, kik őt híven támogatták, kérelmekre következő kiváltságot ad: Videlicet, quod monetam nostram tam presentem quam quamlibet aliam pro tempore constituendam, necnon et successorum nostrorum nullo unquam temporis curriculo teneantur acceptare, sed pristina sua

potiri debeant omnimoda libertate. Et quod solucionem fertonis vel dimidij fertonis, qui in alijs regni nostri partibus solet exigí, eisdem relaxare perpetuo deberemus, de Regie benignitatis gracia speciali. . . . (Sopron városi levélt.)

XXXVII. (Datum per manus. Mgri Ladislai Albensis Eccl. prepositi Aule n. vicecancellarij . . a. d. 1323° quarto Calend. April.) Károly a Balog nemzetségbeli Ivánka Miklós fiainak, Péter, László, Miklós (Castellanus de Hoznus) és Dénesnek (magister dapiferorum nostrorum et Castallenus de Myhald et de Sydowar), kik trónra jutásától fogva, — bár akkoron propter multitudinem infidelium Regni nostri diuersorum potentia et honoris regii culmine parue perfulgente — iránta hívek voltak, s különféle hadi szolgálatoakat tettek, mind ezekért, s mind azért is, hogy testvérök Pál sub Castro Meguiche vocato, quod per filios Herrici tunc infideles nostros . . contra nostram Mattem detinebatur, az ostromlottaktól megöletett, uniuersas possessiones . . . condam Joannis filii Herrici filij Oth, item Michaelis, Petri et Pauli filiorum Nicolai filii eiusdem Oth, item Oth Thome, et Vza filiorum Corradi de genere eiusdem Bolug, infidelium nostrorum, simul cum castro eorundem Bolug nominato . . . cum omnibus villis ad idem castrum spectantibus adományozza.

(Szepesi kápt. levélt.)

XXXVIII. (Datum per manus . . Ladislai prepositi Eccl. Albensis Aule n. Vicecanc. . . a. d. 1323°, tredecimo Kal. junij.) Károly átírja a maga 1317-ben kelt levelét, melyben bizonyítja, hogy László mester, Tamás fia, a maga, s testvére Donch nevében, — és János, s Péter György fiai neki előadták légyen, quod quia magister Synke, filius Thome proximus eorum, filius videlicet domine sororis predicti Comitís Georgii de Sowar patris eorum, se tempore D. Andree quondam Regis Hung. . . . ante Castrum Wyennensem fortune casibus submittere pro eodem Comite Georgio non formidavit, et contra aciem Theonicorum viriliter dimicavit, — ezért s több más érdemeiért, Synke mesternek hatvan girát köteleztek Sóvár birtokukból fizetni. — A király a maga részéről is több érdemeit számlálja el Synke mesternek, egyebek közt, hogy midőn Trencsén várát ostromoltatta, a nevezett Synke, a vár-

beliek által ködobással megöletett. Rendeli ezért a király, hogy a nevezett sóvári urak Péternek, Synke fiának a 60 gira fejében hetenként egy girát s egy nehezéket fizessenek. (Jászai levélt.)

XXXIX. (Datum per manus . . Mgri Endre lectoris Eccl. Quinqueeccles. et aule n. Vicecancellarii . . a. d. 1324° tercio Idus May.) Károly átírja s megerősíti a maga 1321-ben kelt levelét, melyben possessionem Nicolai Kolus et Lachk filiorum Kolus, Zanthow vocatam, prope magnam insulam existentem, — melyet ex importunitate petencium Johanni filio Bontond adományozott, ettől visszaveszi, s igaz birtokosaiknak a Kolus testvéreknek visszaadja. (Eredeti Dr. Stur gyűjteményében.)

XL. a. (Datum per manus Mgri Endre prepositi Eccl. Albens. et aule n. Vicecanc. a. d. 1324° quarto Idus Decembris.) Károly király Jakab kassai plebános, és testvérei, Miklós, Detrik, Zeurus és Chank személyeit és javaikat, azon érdemeikért, hogy a Kassa melletti ütközetben vele Chák Máté ellen harczoltak, minden megyei bírák hatósága alól fölmenti, — eosdem et ipsorum posteritates nostro, vel Palatini iudicio reservantes, populosque ipsorum, eorundem vel Officialium suorum examini seu iudicatu committentes. Ha valakinek pöre lenne jobbágyaikkal, s ők igazságot szolgáltatni elmulasztának, magok, ne pedig jobbágyaik idéztessenek a király vagy nádor törvényszéke elébe.

(A szepesi káptalan 1346-ki átiratából, ugyanazon kápt. levélt.)

XL. b. (Datum a. d. 1325° prid. Idus sept.) Károly Sopron városának számos érdemeiért, melyeket magának a király védelmében szerzett, Wolf nevű helységet adományozza. Mondatik egyebek közt az adománylevélben: Eo semper in nostris seruitijs ipsorum probata fides et sancta devocio est reperia fervencior, quo lesionem et damna hactenus pertulerunt graviora; presertim pro eo, quod in persecutionibus, quas iidem ciues . . pro fide et deuocione nostri nominis ab infidelibus nostris sunt perpessi, quorumdam ipsorum patres, aliorum filij, aliorum fratres et nonnullorum ymo fere omnium propinqui, consangvinei et cognati extiterunt interempti, ac totum sub-

urbium Ciuitatis eiusdem fuit per omnia concrematum. (Sopron városi levéltár.)

XXI. (Datum . . . a. d. 1326° quarto Idus Junij.) Károly király Jánost és Pétert, Sóvári György fiait, a kik neki panaszkodtak, quod ipsi per frequentes citaciones multorum hominum ad presenciam iudicum Regni nostri diuersorum, in eorum personis factas, et innumeras iudiciorum exactiones plurimum aggrauati et attriti, debito modo nobis famulari non valeant, — minden mások bírósága alól fölmentvén, egyedül a maga és az országbíró hatósága alá veti. (Jászai levélt.)

XLII. (Datum in alto Castro fer. 3-a prox. a. fest. b. Barnabe ap. a. d. 1328°.) Károly parancsolja a soproniaknak, kik a többiekkel összeveszvén, a város falain házakat építettek s ott kezdtek lakni, hogy e házakat lerontván a városba visszatérjenek.

A polgárok azonban vonakodtak engedelmeskedni, miért a király e parancsot 1330-ban is megújítja. Ezen okmányban a falakon kívül épült házak összesége Burg-nak neveztetik. (Sopron városi levélt.)

XLIII. (Datum die dominica prox. p. festum Nativ. b. Joannis Bapt. a. d. 1329.) A szepesi káptalan tanúsítja, hogy Jakab a Jank fia, Péternek és Miklósnak a Levk fiainak, Levk helységben 18 hold szántóföldet 9 gírán adott el.

(Szepesi kápt. levélt.)

XLIV. (Datum in Vysegrad in festo b. Valentini Mart. a. d. 1332°.) Nos Karolus . . . quia in regalibus seruicijs, videlicet in exercitibus, tornamentis et alijs quibuslibet armabilibus processibus et expeditionibus regni personas fidelium proprij insignij titulo a diuersis consueuerint distinguere, et hoc non ab alio aliquo valet optineri nisi a regia maiestate, — tehát Kolus mesternek, az ő érdemeiért, és örököseinek, pro signo et titulo insignij galealis formam angustarij vulgariter cimer dictam, perpetuo duximus conferendam, úgy hogy azt senki más ne viselhesse. (Ered. hosszú keskeny íróhártyán. Dr. Stur gyűjtem.)

XLV. (Datum in Wysegrad fer. 4-a prox. post octav. festi b. Jacobi ap. a. d. 1336°.) Károly meghagyja Zothmar Miklós kamara-grófnak, hogy a kamara-nyereséget a soproni

polgároktól, kiket a királyné az alól kiváltságlevele által felszabadított, ne hajtsa be. (Sopron városi levélt.)

XLVI. (Datrm feria quarta post octavas Pasce domini a. 1336°.) A győri káptalan jelenti Károly királynak, hogy 1335-ki Sz. Iván nap előestején Vissegrádon kelt levelének tartalma szerint, a Tapolcza folyó mellett, Veszprém megyében fekvő Acsad nevű tárnoki földet Dalkai Miklós királyi apród — familiaris aule nostre iuuenis — részére, kinek tudniillik azt adományozni szándékozik, a királyi ember jelenlétében körüljáratta, s a nevezett Miklóst abba behelyezni akarta, de Mezölaki László, Pál és István ellentmondottak. Az ellentmondókat a király és káptalan biztosa a király elébe idézte; de a káptalan, mivel úgy találta, hogy a királyi levél, melyet Dalkai Miklós előmutatott, — *dies suos legitimus, ut nobis visum fuit, longe preterisse cognoscebatur*, — s azért az idéző levelet a Mezölakiak ellen kiadni nem akarta. Dalkai Miklós ezután újabb királyi levéllel jelent meg a káptalan előtt, (datum in Wysegrád fer. 2-a prox. p. oct. Pasce 1336°) melyben ennek meghagyatott, adja ki neki az idézőlevelet, mert ő — *propter occupationem seruiciorum nostrorum, que nostre maiestati impendit, non poterat ipsum suum factum prosequi tempore legitime expedienti* — mire a káptalan is kiadta Dalkainak a levelet, mely által a Mezölakiak a király elébe idéztetnek.) Eredeti íróhátyán. Dr. Stur gyűjtem.)

XLVII. a. (Dat. in Wysegrád in oct. festi Epiphan. dom. a. e. 1338°.) Károly Pozsony városának és a határszéli ispánoknak parancsolja, hogy a soproniak boraitól, kik neki panaszkodtak, hogy midőn azokat vagy magok, vagy német-, cseh- és lengyel kereskedők kiviszik, nagy vámokat zsarolnak, ezentúl mérsékelt vámokat szedjenek.

(Sopron városi levéltár.)

XLVII. b. (Datum feria 5-a prox. p. fest. b. Georgij mart. a. d. 1340°.) A szepesi káptalan bizonyítja, quod Michael Coco, filio Nicolai Obus cum domina Anna consorte sua, una cum filiis suis ... ab una parte, et Michael filio Martini de villa Kazmerij ab altera coram nobis personaliter constitutis, idem Michael cum d. Anna consorte sua et filiis ... sunt confessi, quod Scultetiam in Villa ipsorum de nouo fun-

dandam, iuxta riuum Hennyugpataka vocatam in Comit. Scepus. existentem ... predicto Michaeli filio Martini pro decem marcis grossorum vendidissent.

E scultetiához vagyis bírósághoz az alkotandó telepben, következő javadalmak léteztek kapcsolva: egy egész házhely, a hozzá tartozó földekkel — una curia cum integro lanco terre ad eandem pertinente, fél malomjog a helység határában, mely malmot az új Schultheis saját költségén építhet, törvénylátási jog azon pörökben, melyeknek taksája egy fertot meg nem halad, s az onnan bejövő egész birság, a nagyobb pörök birságának harmadrésze. Ezenkívül a kiirtandó erdő helyén keletkező telepre nézve meghatároztatik, hogy az új lakosok tíz évig minden adótól mentek lesznek, azok eltelte után pedig minden házhelytől s a hozzá tartozó földektől évenként egy girát — denariorum numeri Scepusiensis — t. i. Sz. Iván napján 16 garast — grossos — szinte annyit külön-külön Sz. Márton napján és a nagy böjt közepén, fizessenek. A földesúri jog megismeréséül, — racione honoris — pedig az egész község minden húsvétkor négy bárányt és tizenkét sajtot, s minden házhely négy tojást, Sz. Ilona napján minden házhely egy csibét, egy kalácsot — tortam panis — s egy sajtot, s végre minden karácsonkor mindenik házhely egy köből zabot, egy csibét és egy kalácsot tartozzék adózni a földesúrnak. Ellenben a lakosok mindegyike tetszése szerint építhet sörházat.

XLVIII. (Datum in Waradino die dominico post fest. Inuencionis S. Crucis a. d. 1341°.) Károly király a száműzött s különben is magtalanúl elhalt Rádai Benedek Pest megyében fekvő Ráda nevű birtokát Kuluz mesternek — aule nostre iuveni — adományozza. (Ered. íróhártján, Dr. Stur gyűjtem.)

XLIX. (Datum Bude feria 3-a prox. p. festum b. Petri apost. ad vincula a. d. 1352°.) Lajos király Fondormel János szarukövi várnagyhoz. Tudtára adja, hogy a Sopron megyében fekvő Medgyes helységben szedetni szokott fertőtavi vámot Miklósnak a Hertul fiának, a maga czimernökének — cimerarius noster — (vagy ez tán komornyikot jelent a német Zimmerből?) — Medgyes helység földesurának adományozta. (Sopron városi levélt.)

L. (Datum Bude fer. 3-a prox. post festum b. Petri apost. ad vincula. a. d. 1352.) Nos Ludovicus . . . quamvis Joannes, filius Petri, tempore, quo olim Exc. Princeps D. Carolus R. H. . . . uniuersa instrumenta omnium nobilium, Comitatum de Zolyom, de Thurutz et de Lypto, quorum titulis ipsi possessiones in dictis Comitatibus conseruare dinoscebantur, cum suis Prelatis et Baronibus diligentissime examinasset, — a nevezett Péter instrumenta sua, quorum vigoribus Possessiones Akalichna, Poruba, Zent-Stephan, Chervina et Harankfyahaza vocatas in Comitatu Liptoviensi, existentes, conseruasset, előmutatni nem tudta, — az említett javakat mindazáltal új adományképen reá ruházza azon érdemeiért, melyeket magának specialiter in partibus transmarinis szerzett, hova az öcsésének, András siciliai királynak halálát megbosszuló király zászlai alatt ment volt, s hol nem csak fogságban esett, hanem sebe következtében egyik szemét is elvesztette.

(Leleszi levéltár.)

LI. (Datum a. d. 1352° quarto Idus Februarii.) Lajos király Kassa városát azon ígérete szerint, melyet midőn a városban időzött, a polgároknak tett volt, fölmenti azon 10 forint adó alól, melyet évenként kilencz nehezék arany helyett fizettek Föl-Kassa és Hoph javak birtokáért.

E kegyelem okául azon hűség említettik, melylyel a város Károly iránt viseltetett — in conflictu eiusdem contra Matheum dictum de Trenchino . . . cum tentoria potentie eiusdem patris nostri suos funiculos nondum late extenderant, ante ciuitatem Cassensem habito eidem patri nostro solita fidelitatis constantia . . . collateraliter adherentes, — per quorum adiutorium precipue predictus pater noster victoriam iusticia suffragente obtinisset.

(Kassa városi levéltár.)

LII. (Datum Bude fer. 6-a prox. p. Nativ. b. Marie Virg. a. d. 1352°.) Lajos parancsolja a Sopron városi polgároknak, hogy bent, a város falai közt lakjanak, nehogy határszéli várrok elpusztúljon.

Hasonlót parancsol egy más levelében is ugyanazoknak (datum Bude fer. 4-a prox. post fest. b. Petri et Pauli ap. a. d. 1353°) (Sopron városi levéltár.)

LIII. (Datum 15° die Congregationis nostrae . . . a. d. 1353°.) István egész Tót- Horvát- és Dalmátország vezére a Zágrábban — in quindenis festi b. Georgij mart. Miklós horvát- és tótoszági bán, ac Magistri G . . . (curi)ae nostrae Protonotarii, et Comitis de Orbáz vice nostrae personae . . . delegatorum elnöklete alatt tartott közönséges gyűlés alkalmával oly ítéletet mondott a Kőrös megyében fekvő Kanizka jószág fölött, melyért László, a Mihály fia, Bazarat és Buccius testvérei és neje Rózsa egy részről, és Lathon, Pausa László fia más részről pörösködtek, hogy miután mind a két fél László király adománylevelét mutatta elő, de az előbb nevezettek hamisnak, utánzottnak találtatott: Kanizka helység ez utóbbi legyen; az elsők közül pedig László a hamisításért fejvesztésre, a többiek hamis levél előmutatásáért jószágvesztésre ítéltetek. (Sopron városi levélt.)

LIV. (Datum Bude feria 3-a prox. post festum Pasche dom. an. eiusd. 1353.) Ludovicus . . . fideli suo Magro Andree filio Iuan Comiti Scepusiensi . . . Porciones possessionarias Stephani alio nomine Kunch filii Michaelis Ceti ipsum solum in dicto Comitatu tangentes, racione subtractionis cuiusdam Piccarij nostri, in Cracovia nobis pridem inibi existentibus, per ipsum Stephanum facte, medio tempore, quousque dictum Piccarium nostrum ab eodem rehabere poteritis, nostro nomine per vos volumus occupari . . .

(A szepesi káptalan 1355-ki átíratából.)

LV. (Datum per manus D. Nicolai Episc. Zagrab. aule n. vicecancell. a. d. 1356. 4° Idus Martii.) Lajos király Miklós-nak, a Hertul fiának, a maga udvari festészenek — pictor noster — Medves helységet, melyet még Hertul Károly királytól nyert, de szükségétől nyomattatván, elzálogosított, s melyet most Miklós festész kiváltott, újra adományozza. Méltók említésre az okmány ezen szavai: attendentes fidelitates et meritoria seruicia eiusdem, qui arte pictoria varia et diuersa, eo cara quo placibilia, opera nobis parauit et optulit, in quibus regalis nostra excellencia merito potuit et poterit delectari.

(Sopron városi levélt. ered. függő. pecsét.)

A művész hasonnevű fia magtalanul halt el, s birtoka a fiscusra került. Ugyanazon városi levéltárban létezik Mária

királynénak is két levele, egyik (dat. in Posaga fer. 5-a prox. p. fest . . . 1385°) melyben a vasvári prépostnak meghagyja, hogy őt Medves helységnek, — mely per Nicolai, filij Nicolai mortem condam pictoris, absque heredum solacio decessi, regie collacioni est deuoluta, — jövedelmeiről tudósítsa; másik (datum Bude die dom. ante fest. b. Galli confess. a. d. 1385°) mely által Medves helységet — condam Nicolai filij Nicolai, filij Herchlin (előbb: Hertul), hominis sine herede decedentis — Sopron városának adománzozza.

LVI. (Datum in Wissegrád feria 5 a prox. ante Dom. Letare, a. d. 1359°.) Lajos király János bíró előadása következtében megszánván Sopron város szegénységét, az évi adót, melyet száz girában vetett volt reá — quamlibet marcam cum 4 flor. computando — elengedi; kívánja mindazáltal, hogy ezen adót a következő évre Sz. György napján lefizessék, különben azt erőszakkal fogja megvetetni.

(Sopron városi levélt.)

LVII. (Datum in Posenio Sabb. post Natiuitatem S. Johannis Bapt. a. d. 1362°.) Rudolf Ausztria stb. fejedelme biztosítja a soproni polgárokat, kik birodalmába s különösen Neustadtba járnak, ut nullus de nostris quempiam ex eis indebite aut unum pro debitis alterius in rebus vel persona presumat aliquatenus arrestare, sed omnes cause eorum in ea ciuitate, qua tractantur debeant . . . terminari; ita quod predicti ciues Suprunienses in eorum rebus . . . in quibuscunque locis terrarum nostrarum suis gaudeant libertatibus . . . a mint hogy Lajos király is hasonlót biztosított a neustadti polgároknak.

(Sopron városi levélt.)

LVIII. a. (Datum in Seuniche (?) loco venationis nostrae fer. 4. prox. ante Fest. b. Laurentij mart. a. d. 1372.) Lajos király, Stojan Jakab és Lenárt kassai esküdtek kérelmére, Kassának áru-megállító jogot ad — quoad omnes mercatores de regno nostro Poloniae et de alijs regnis extraneis et prouinciis . . . in regnum nostrum Hungariae per vias ex parte ipsius Regni Poloniae ad Hungariam tendentes . . . praetextu venditionis suarum rerum et mercium. (Kassa városi levéltár.)

Egy évvel előbb is hasonló jogot adott Lajos Kassának,

Albert városi bíró és Jakab polgár kérelmére. (Ld. ezt Fehérnél. Cod. dipl. IX. 3. 241.)

LVIII. b. (Datum in Wissegrad Sabb. prox. post octav. festi Purificacionis Virginis gloriose a. d. 1363°.) Lajos király Vasvári Miklóst és Jánost, Tamás fiait, hasznos szolgálataik jutalmául, jobbágyaikkal együtt minden megyei bíróság alól fölmenti, s közvetlen a maga, a nádor és országbíró hatósága alá helyezi. (Jászai levéltár.)

LIX. (Dat. in festo decollacionis S. Johannis Bapt. a. d. 1366°.) A szepesi káptalan tanusítja, hogy Veres István, famulus Egidij, Nicolai et Ladislai filiorum Johannis filij Nicolai de Sygnye, . . . in personis dominorum suorum per modum protestationis significare curavit . . . predictum patrem ipsorum ne aliquam partem de possessionibus alicui vendere . . . aut quovis alio modo ab ipsis alienare possit, uniuersosque vicinos . . . ab usu . . . dictarum possessionum . . . prohibuissent.

(Szepesi kápt. levélt.)

LX. (Datum Bude feria 6-a prox. ante Carnispruium an. d. 1368.) László opolyi vezér és nádor meghagyja Sopron megye birtokosainak, különösen a fraknoi két hadbérésnek — comes — quod quia regia Mattas ciuitatem suam Soproniensem populorum copiositate decorare volens nostre commisit defensionem . . . jobagiones vestros, qui obtenta licencia iustoque terragio et alijs suis debitis persolutis voluerint se transferre ad predictam regiam ciuitatem, vissza ne tartóztassák.

(Soprony városi levélt.)

LXI. (Datum Bude feria 2-a prox. ante festum Ascensionis dni, an. eiusd. 1370°.) Lajos király — quia nos nobilem Dnam Neste vocatam consortem Jacobi filij Kolus de Zantow, filiam videlicet Nicolay filij Stephani de Nema in cunctis possessionibus et juribus possessionarijs ipsius Nicolai patris sui, item Johannis fratris et filiorum eiusdem Nicolai verum heredem et legitimum successorem mediantibus alijs litteris exinde confectis dinoscimur prefecisse, — szabadságot ad neki tetszése szerint rendelkezhetni javairól. (Eredetiről.)

LXII. (Datum in Wissegrad in festo b. Bartholom. apost. a. d. 1372°.) Lajos király — fidelibus suis Magistris Stephano et Dyonisio filijs condam Dyonisij Voywode eorumque Offici-

alibus in villa Patana parancsolja, hogy miután Georgium et Stephanum filios Stephani in Boden residentes . . . in nostram regiam recepimus protectionem, viceque nostre Mattis in persona vobis commiserimus protegendos, mindenki ellen, különösen pedig a nobili domina relictá et Mgro Stephano filio condam Mgrí Symonis bani . . . molestare volentibus védelmezzék. (A szepesi kápt. 1451-kei átiratából.)

LXIII. a. (Dat. in Wissegrad 20-a die octauar. festi b. Georgij mart. a. d. 1376°.) Egy nevezetes ítélete Garay Miklós nádornak, mely bizonyítja, hogy a kir. jószágadomány egyedül még nem nemesített meg, s hogy az adomány békés és biztos birtokára szükséges volt a nem-nemeseknek külön meg nemesíttetniök, a nemesek közé felvétetniök. „Verum — így fejeztetik be a hosszú okmány bonyodalmas szövege — *quamvis prelibatus D. Ladislaus rex praescriptam terram Zanton vocatam Castri Albensis, et iuxta eandem aliam terram Week, hominis sine herede decedentis praelibatis Petro, Abraam ac Comiti Jacobo et Herbordo Tauarnicis et dapiferis suis . . . contulerit* (és bár, ú. m. tovább ezek utódai e birtokot 1320-ban egymás között felosztották,) . . . Tamen, quia . . . nec prefatus D. Ladislaus rex prelibatos . . . tauarnicos et dapiferos suos . . . tempore donacionis . . . nobilitasse, nec postmodum Valentinus . . . s a nevezett tárnokok többi utódai per aliquem regum Hungarie in cetum seu numerum nobilium regnicolarum recepti, nec etiam de premissa condicionaria videlicet Tavarnicali et dapiferali seruitute exempti (fuisse), sed tam prelibati Petrus et Abraam ac Comes Jacobus et Herbordus, quam et ipsi Valentinus stb. (amazok utódai) premissam possessionem . . . a tempore annotati D. Ladislai regis usque hodiernum diem sub condicionaria tauarnicali et dapiferali seruitute . . . tanquam Jurium regalium occultatores . . . possedisse . . . adinveniebantur . . . és e szerint a nevezett birtokot Laczk fiainak és Kolus Lászlónak az élő király, Lajos, de Jure dare et conferre valuisse . . . tehát az említett birtokot azon nemzetségtől, mely azt már egy század óta bírta Kun László adományából, elvévén, az új adományozottaknak Laczk és Kolos fiainak adatja által, őket annak birtokába be is helyeztetvén.

(Garay nádor eredeti ítéletéből.)

LXIII. b. (Datum in Dios Geur die dom. prox. ante fest. Ascensionis dom. a. eiusd. 1376°.) Lajos király a Kassa városhoz tartozó Fekete-erdőt, melyet idai Chirche Péter és Miklós magoknak csalárdul adományoztattak, ezektől visszavéven, Kassa birtokában hagyja. (Kassai vár. levélt.)

LXIV. (Anno dom. 1381.) A budai káptalan bizonyítja, hogy Lajos királynak Visegrádon Nyakavágó Sz. János napján, 1381-ben kelt parancsa szerint — melyet szóról szóra átír, Jakabot, Némai Kolus fiát egy részbirtokba, mely hajdan Briccius és Simon, Teber fiaié volt, a Fejér vármegyei Szántó helységben, ellentmondók nem jelentkezővén, tényleg behelyezte. (Eredeti. Dr. Stur gyűjtemény.)

LXV. (Datum Bude in festo b. Catharine Virg. et Mart. an. dom. 1385°.) Mária királyné, tekintvén érdemeit Mgri Jacobi filij Kolws de Zantho, aule nostre militis . . . pro furum latronum et aliorum malefactorum in regno nostro multiplicatorum exterminio . . . birtoka határaiban karhatalmat adományoz. (Ered. Dr. Stur gyűjt.)

LXVI. Zsigmond 1387-ben királylyá választatván, az ország rendei irányában következőkre kötelezte magát:

Primo. Quod omnes et singulos Praelatos, Barones, Proceles, Nobiles et alterius cuiuscunque status homines ... in omnibus eorum libertatibus ... saluos conservabit ... novitate absque omni.

Item promisit . . . quod antiqui consilarii sui esse debeant Praelati, Barones, eorumque successores et Baronum heredes, quos alias Ungariae Reges pro eorum consilarijs habuerunt, et duntaxat Ungaricam et non alias nationes in suis consilijs et pro suis consilarijs teneret

Item, quod nec . . . viris ecclesiasticis seu etiam personis secularibus quibuscunque alienis et extraneis . . . aliquas dignitates, beneficia vel officia, possessiones . . . donationis titulo dare valeat . . .

Item quod omnes conceptus et rancores, quos hactenus contra . . . Praelatos, Barones et Nobiles . . . qualitercunque gesserit, de intimis sui cordis penitus evellet, eisdemque indulget . . . praesertim his, qui suae personae, dominabusque Reginis . . . fidelitatem observant . . .

Item quod omnes donationes in Regno Ungariae

quibuscunque personis hactenus per litteras suas . . . factas, simul cum litteris suis exinde confectis cassabit

Item, quod nec amore, fauore, consilio aut quacunque inductione mala personam vel personas, . . . quam vel quas in praesentem ligam recipit aut recipiet, eas vel aliquam earum relinquet seu deseret, nec eis . . . nocumenta faciet, seu de ipsa liga . . . excludet, nisi omnes unanimiter talem vel tales duxerint excludendum

Item quod si praemissa . . . omnia in parte vel in toto dictus D. Marchio non observabit, et in his . . . persistere nollet, ex tunc nos Praelati, Barones et alij, quorum sigilla praesentibus sunt appensa simul vel diuisim absque omni nota infidelitatis ipsum D. Marchionem facere non admitemus, sed ad observandum praemissa, viis quibus possumus, ipsum tenebimus.

Item quod omnem . . . ligam . . . quam fortassis contra S. Coronam dicti Regni Hungariae, aut contra aliquos regnicolas . . . cum aliquo vel aliquibus huius Regni Hungariae Regnicolis iniisset et fecisset, de voluntate ipsorum colligatorum ipsam et ipsas friuolas fore vult et nullius . . . firmitatis

Item, quod omnes captiuos per ipsum D. Marchionem, et alios quoscunque Boemos tempore suae pristinae guerraefactos . . . liberos faciet remitti, dempto . . . Thomlino de S. Georgio, ad cuius etiam liberationem erga fratres suos Marchiones Moraviae partes suas diligenti cura intendit ponere adiutrices; aliaque agere, facere et complere . . . quae felicem statum ipsius Coronane respiciunt

LXVII. (Datum Tirnavie in festo OO. Sanctor, a. d. 1393°.) Zsigmond király a magvaszakadt Dorogi Miklós Szabolcs és Szathmár megyékben fekvő javait, névszerint Diószeg, Sárső, Egyed, Nagyér, Telegd, Kutfő, Tiszapálháza, Csokál, Acsád, Percs, Térésámson, Román, stb. helységeket Dávidnak, Albeus Márton fiának adományozza azon érdemeiért melyeket kivált Morvában Bizench vár ostromában szerzett. (Eredeti. a Jászay levéltár.)

LXVIII. a. (Dat. Cracovie in die Cinerum 1394.) Kassa városának szerződése Krako várossal, melyben ez amazt biztosítja, — ut possint in nostram ciuitatem Cracoviensem cum

suis mercaturis advenire, et in qualemcunque provinciam, prout ante omni iure adveniebant, non vero ad Borussiam, cum non fuerit ordinatum, et nos etiam in eorum Ciuitatem Cassoviensem ... cum nostris mercaturis, et ibidem depositorium habere, ... prout antea fuit, et que pars ex nobis has ordinationes non servaret, eadem ante quattuor menses insinuare debebit, ut cuiusvis merces domum possint expediri, et una pars alteri quoad debitores indilatam iustitiam administrare possit.)

(Kassa városi levélt.)

LXVIII. b. (Datum Bude in Dominica Ramispalmarum anno d. 1394°.) Az ország rendei a leleszi préposthoz és Rosali Kun Lukácshoz. Volumus vos non latere, quomodo nos vnanimiter super defensione seu tuitione hujus Regni ab insultibus Paganorum necessario debenda mature tractando, inter alia mediantibus aliis literis nostris super his Uniuersitati Nobilium et alterius Status hominum sicut in aliis Regni Comitatus, sic non minus in Comitatus de Ungh, de Beregh et de Ugocha constitutorum directis, eo modo sanciendo duximus decernendum: ut de singulis duabus portis curiarum jobagionum tam scilicet Regalium, quam aliorum quorumcunque singulus unus florenus aureus dicari oporteat, et debeat exigi necessario. Et cum nos de vestrarum probitatum personis in hac parte plene confidentes, ad dicationem et exactionem huiusmodi pecunie in dictis Comitatus de Ungh, Beregh et Ugocha fiendam vos eligendo duxerimus deputandos ... minélfogva kérik őket, hogy haladék nélkül és személyesen menjenek az említett megyékbe, és szedjék be a mondott adót, nullorum seruientium seu conditionariorum curias obmittendo, s azt tizenöt nap lefolyta alatt beszédvén, a pécsi bíbornok, az esztergami érsek, Leustach nádor és István zagoriai gróf kezébe adják, — ne dicti Regni exercituaalis expeditio et eius defensio valamiképen meggátoltassék.

(Ered. a leleszi convent levélt.)

LXIX. (Datum Bude feria 6-a ante fest. b. Elene regine, an. dom. 1394°.) Zsigmond király kijelenti, hogy Ugocsa vármegye nemessége által elébe terjesztetett, quomodo secundum constitutionem ... Ludovici Regis ... ubilibet in Regno nostro, dempto ipso Comitatu Ugucha tam in nostris, quam etiam alio-

rum Baronum et Nobilium Regni nostri Possessionibus nona pars Frugum et vinorum et aliorum Leguminum exigeretur; supplicantes nostro culmini . . . quod et nos super ciuitate nostra Zeuleus . . . huiusmodi nonam . . . exigere dignaremur, ut et ipsi in eorum possessionibus ipsam nonam . . . exigendi haberent omnimodam facultatem . . . Tudtokra adja tehát, hogy ő a kilenczedet Szőlösön ezentúl szedetni fogja, minél-fogva szedjék azt a nemesek is saját birtokaikban.

(Leleszi levélt. Ered.)

LXX. (Datum Strigonij feria 6-a prox. post. festum b. Lucie virg. et mart. a. d. 1395°.) Zsigmond király Ung megye rendeihez. Constat vestre Uniuersitatis fidelitatibus, quomodo nos pridem etiam mediantibus aliis litteris nostris vestre intimavimus Uniuersitati, quod Bajazad Turcorum Imperator iam in duabus suis litteris nobis per ipsum destinatis, Matti nostre manifestauit seriose, ut ipse cum tota potentia ad dictum Regnum nostrum Hungarie hostili cum insultu venire, suaque personali assissentia in festo b. Mathiae Apost. terminos eiusdem Regni nostri inuadere . . . niteretur, nuncque certissimus explorator noster ad nos veniens nobis retulit seriose: ut ipse Bayzad ex ista parte maris . . . cum tota sua potentia esset constitutus; . . . quia approbato Regni nostri ritu . . . vniuersi vestrum uniuersaliter et singulariter . . . adversus huiusmodi emulorum nostrorum potentiam . . . insurgere . . . teneamini; nosque nunc pro premissis disponendis et expediendis nobilem virum Mgrum Gallum de Sech una cum Comite vestro . . . plene hac in parte per nos informatos illuc in medium Uniuersitatis vestre duximus destinandos, . . . mandantes igitur et dicte vestre Uniuersitatis fidelitati . . . precipientes edicimus, quatenus visis . . . presentibus, ipsis Mgro Gallo et Comite vestro . . . presentibus, . . . Congregationem facientes generalem . . . ordinetis, ut uniuersi vestrum . . . cum equis, armis, et aliis exercitui necessariis exercituantium more se debeant . . . congregare in eadem die et loco, ad quos, dum iidem homines nostri vobis insurgere commiserint, mox . . . cum eisdem hominibus nostris ad defensionem ipsorum confiniorum Regni nostri . . . proficisci valeatis . . . Az engedetleneket jószágvesztéssel fenyegeti, mi rajtok ez úttal

múlthatatlanúl végre fog hajtatni. (A leleszi levélt. eredetijéről.)

LXXI. (Datum Sopronij feria 6-a prox. ante dom. Ramispalmarum, a. d. 1386°.) Sigismundus . . . pensantes inviolabilem et magne fidelitatis constantiam, quibus . . . Ciues et tota uniuersitas populorum Soproniensium a longeuis iam temporibus obtinuerunt famam, prout eciam moderni ciues . . . imitantes suorum progenitorum vestigia hoc ipsum approbarunt, nos et Sermam D. Mariam Reginam . . . in presentibus dissensionibus fidei cum constantia reuerenter honorando, . . . et presertim in eo, quod ipsi ciues se . . . ad nostram licitam postulacionem nostre claritati subjugarunt, ipsamque ciuitatem . . . nostris manibus liberaliter resignarunt, promittentes . . . quod ipsi . . . nostris et dicte D. Marie Regine . . . parere debent et obedire, ac ipsam ciuitatem ab uniuersis alijs quibuscunque condicionis hominibus . . . nobis fideliter conservare . . . miért is igéri, hogy őket szabadságaikban megtartani és védeni fogja. (Sopron városi levélt.)

LXXII. (Datum Strigonij in vigil. festi Assumpcionis b. Marie Virg. a. d. 1398°.) Sigismundus . . . Datur nostre intelligi Matti, quomodo vos illos 600 fl. auri, quos fideles nostri Rever. in Chr. pater Michael Episc. Eccl. Nitriensis et Stephanus de Debrew Thesaurarij nostre Mattis pro conseruacione quarundam galearum nostrarum ad vestram Uniuersitatem imposuisse perhibentur eisdem persolvere cunctassetis ac cunctaretis . . . parancsolja tehát nekik, hogy a mondott összevet haladék nélkül fizessék le, különben őket az eredhető károk megtérítésére szoritandja. (Sopron városi levéltár.)

LXXIII. a. (A leleszi prépost, Domokos, IX Bonifác pápa 1399-ki sept. 17-kén kelt brevejének értelmében Újlaki Tót Miklóst — Nicolaum dictum Sclauum de Újlak, ki Martini Fabián Pécs egyházmegyei papnak — pro usurpacione vinorum száz aranynyal adósa volt s fizetni nem akart, egyházi átokkal sújtja (Leleszi levélt.)

LXXIII. b. (Dat. in Vyssegrad in Crastino Circumcis. Dom. a. e. 1399.) Zsigmond Kassa városának árúmegállító jogát Kilián Jakab és Talenti János polgárok kérelmére úgy kiterjeszti, quatenus . . . mercatores intra vel extra regnorum nostrorum de qui-

buscunq̄ue partibus, et signanter . . . partium nostrarum Transylvanarum et de Varadino . . . qui cum suis rebus mercimonialibus cuiuscunq̄ue materiei . . . in praedictam Ciuitatem nostram Cassouiensem pervenerint, ibidem suas mercantias deponere vel vendere debeant, nec eas inde clam vel palam abducere sub privatione . . . talium rerum mercimonialium quomodolibet audeant. — Az így elkobzott árúkat a polgárok — in ipsius Ciuitatis usum, emendationem et meliorationem, conuertant.

(Kassa városi levélt.)

Ugyanazon napon egy más, az árúmegállító jogról általában szóló okmányt is adott Zsigmond Kassa részére, melyben nekik ugyanazon jogot biztosítja, melylyel a budaiak élnek. Okául a kiváltságnak azt adja, hogy a várost tűzvész és más nyomorok sanyargatták. (U. o.)

LXXIV. (Datum in Alba Regali feria 2-a prox. post fest. OO. Sancto. a. d. 1403°.) Sigismundus . . . memoriae commendamus . . . quod Ladislaus filius Emerici de Bessenew . . . propositis suis fidelibus seruitijs . . . per ipsum exhibitis, signanter his elapsis disturbiorum temporibus, quibus nonnulli Praelati, Magnates, Proceres et Nobiles Regni nostri ingrati et inmemores beneficiorum a culmine nostro largiffue perceptorum, rebellionis calcaneo ducti . . . inito fraudulentio consilio, quomodo . . . dominum iustum spernendo refutarent . . . sicque tractantes et hincinde enunciantes, quomodo alium in Regem eligendo introducerent, vota eorum devia . . . in personam Ladislai filij condam Caroli de Duracio direxerunt, cuius tandem Banderium erigendo per diuersa loca Regni, in eiusdem et Regnicolarum deuastationem . . . detulerunt, et quod nefandius est, in locis Capitulorum et Ecclesiarum cum Reliquiarum processionibus . . . dictum Banderium venerari disposuerunt, praefato Ladislao quam plurimas Ciuitates, Possessiones et Loca, signanter in Dalmatia et Croatia subiugari faciendo, quae adhuc in manibus aemulorum nostrorum retinentur . . . in quibus quidem erroneis processibus Gregorius et Andreas de Chaz, de Comitatu Heues Wjwariensi, . . . Dominico, Andreae et Ladislao filijs condam Emerici Wajwodae adhaerendo, sub Banderio eorundem praemissa perpetrare . . . minime expaverunt, praefatus autem Ladislaus . . . numero

familiarum fidelis nostri Mgri Nycolai filij Stephani de Wayda adhaerendo . . . una cum ceteris fidelibus nostris . . . praenotatis . . . rebellibus (se) opponere studuit . . . Mindezekért Chaz helységét a nevezett lázadóktól elvévén, Bessenyei Lászlónak adományozza. (Jászai levélt.)

LXXV. a. (Datum Bude feria 3-a prox. p. festum bb. Viti et Modesti Mart. a. d. 1404) Zsigmondnak egy nevezetes kiváltságlevele Kassa város árumegállító joga körül. A kassai polgároknak, úgymond, hűségök jutalmául, városuk gyarapodására — Quemadmodum ipsi inter alias libertates et prerogativas mercantiarum . . . potiuntur . . . prout superinde litteras predecessorum nostrorum . . . et etiam nostras dignoscuntur habere efficaces: ita huiusmodi prerogativas . . . pro eisdem expressius ampliare intendentes sanximus, statuimus . . . presentium per vigorem, ut puta: Quod omnes et singuli mercatores seu forenses homines extranei et advene, qui videlicet in ipsa Ciuitate non morantur, neque ius ciuile inibi habent, cum aliis mercatoribus extraneis et advenis, non alio modo, quam consequenter subscripto mercari debeant, neque presumant, primo: quod iidem mercatores ad dictam Ciuitatem nostram cum rebus et bonis eorum tendentes . . . easdem res et bona in nullo loco neque in via reponere et vendere debeant, sed in ipsam ciuitatem apportando, inibi venditioni exponant. Venditionis autem limitatio et modus taliter seruetur: quod iidem mercatores in rebus et bonis venalibus quantitatem et numerum venalium . . . in venditionibus non excedant, ut puta: Sex petias panni Polonialis, tres pannos colonicales (talán polonicales?), duos pannos finos, unam Tuzenam caligarum et pileorum seu mitrarum, duas petias Syndonis, quatuor petias parchani, triginta coopertoria, seusuperducturas plumarum, autlectisterniorum; mediam libram croci, unam libram piperis, de quibuslibet speciebus mediam libram, de quibuslibet centum coriis seu cutibus unum quartale, videlicet viginti quinque cutes, centum pelles alias Rauchvar, duas petias chirsai duas pecias Harnassi, item parvas seu minutas res venales usque valorem et quantitatem unius floreni auri, quamlibet ampliozem seu maiorem quantitatem ac summam ceteris mercatoribus alienis seu extraneis vendere aut commutare valeant atque possint. Prefati autem Cassovienses

ab eisdem advenis et quibuslibet aliis ad summan et quantitatem pretactam ac maiorem vel minorem emendi et vendendi habeant facultatem. Ceterum nullus eorundem mercatorum advenarum et extraneorum libram aequabriam, pondera mensuras et ulnas in hospitio ac Bolta seu Camera pro usu suo habere debeat, sed ad pondus et mensuram ciuitatis recurrat, dempta aequabria in qua pecunia seu denarii ponderatur ac mensurantur, que eis licite admittatur

Relatio Marci de Nuremberga. (Kassa városi levéltár.)

LXXV. b. (Datum iu descensu nostro Campestri praed. terrae Moraviae prope Oppid. Podyvyn aliter Kostel nuncupatum, feria 3-a prox. ante fest. Assumpt. Virginis Gloriosae a. d. 1404°.) Sigismundus . . . Consideratis multimodis servitiorum praeclaris meritis magistrorum Ioannis et Thomae filiorum Peteö de Gerse, quibus ipsi . . . praecipue in proxime praeteritis disturbiorum temporibus, ipseque Thomas novissime in partibus Moraviae nobis exercitualiter incedentibus . . . nostrae se gratos exhibere studuerunt Matti . . . possessiones Sz. Péterfalva, Ivanfölda, alias Saar Mihálfalva, alias Saar Dienesfalva aliter Sarlak aliter Saar vocatas . . . penes fluvium Gyungeo in Comitatu Castriferrei habitas, quae quondam Johan. et Markus filiorum Nicolai filij de dicta Szentpéterfalva . . . absque haeredum solatio defunctorum dicuntur praefuisse memoratis filiis Peteö de Gerse . . . novae nostrae donationis titulo donavimus

Relatio Piponis de Ozora Comitis Camerarum Salium Regalium. (Bécsi csász. könyvt. kéziratai közt.)

LXXVI. (Datum in descensu nostro Camp. terrae Moraviae iuxta Oppidum Ruchovann, fer. 6-a prox. p. fest. b. Laurentij mart. a. d. 1404°.) Zsigmond ugyanazon bevezetéssel, mely a LXXIV. sz. alatt áll, Zentpéterfalvai István és Bertalan — familiares Andreae filij Henrici de Rohonez — jószágait ugyanazon Petheö János és Tamás testvéreknek adományozza.

Az okmány végén figyelemre méltók e szavak: tali conditione, quod iidem Ioannes et Thomas de uviuersarum sessionum jobagionumque in dictis portionibus possessionarijs . . . habitorum numero ad fidem eorum Deo debitam, fidelitatemque nobis et sacro nostro regio diademati observandam teneantur certius informare. (U. o).

LXXVII. (Datum Bude Sabb. prox. ante Dominicam Reminiscere, a. d. 1405°.) Sigismundus . . . memorie commendamus . . . Quod . . . Nobiles Viri Balthazar Vice Janitorum nostrorum regalium Magister et Gaspar, filij Basow de Zenth Elsebeth, (így,) familiares fidelis nostri . . . Magnifici Symonis filij condam Konye Bani de Zechen, nostre venientes in conspectum stb. — itt is ugyanazon bevezetés áll az idők zavaráról, melyet a LXXIV. sz. alatt közlöttem. — A nevezett Boldizsár és Gáspárnak adományozza a hütlen Bochator János, Beeli Miklós és Gergely és Csele Péter, János, Pál, Gergely és Barnabás Gömör vármegyei Hidegkút, és Heves vármegyei Szent-Domonkos, Monosbél, és a Borsod megyei Sajó-Nempthi jószágait.

A nevezett hütlenekről mondatik: hogy ők Tamás egri püspökhöz és János kalocsai érsekhez csatlakoztak, s azoknak zászlói alatt keltek föl Zsigmond ellen, László nápolyi király mellett; míg ellenben Szentersébethi Boldizsár és Gáspár Konya Simon bán zászlai alatt sorakoztak Zsigmond védelmére. Ezen korban ugyanis, miként számos más okmányból is látható, már szokásban volt, hogy a kisebb birtokú nemesek, kiknek saját zászlajok nem volt, a megyei banderiumokat kerülve, nagyobb birtokúak banderiuma, zászlaja alá álltak fegyvereseikkel, ellenére a törvénynek, mely az ily kisebb birtokúakat a megyei zászlók alá sorozta. (Jászai levélt.)

LXXVIII. (Datum Bude in festo Purific. b. Marie Virg. a. d. 1406.) Zsigmond király Szerdahelyi Péter Zemplén megyei nemest, ki a hütlen Debrői Istvánhoz csatlakozván, felségsértést követett el, megkegyelmez, engedelmet adván neki, hogy javai iránt azokkal, kiknek azok adományoztattak, úgy mint lehet, megegyezhessen.

E javakat akkoron már testvére, Ferencz bírta, ki azonban nem késett azokat neki visszaadni. (Leleszi levéltár.)

LXXIX. (Datum Bude fer. 4-a prox. post fest. Exaltationis S. Crucis a. d. 1411°.) Zsigmond — uniuersis et singulis nobilibus ac aliis possessionatis hominibus a Ciuitate Zikzow vocata usque ad Ciuitatem nostram regalem Sarus nuncupatam, tributa habentibus Cum de victualibus nobilium pro usu eorum proprio undecunque ad domos ipsorum proprias adducendis non sit licitum tributum exigere — parancsolja nekik,

hogy azon boroktól s más élelmi szerektől se vegyenek vámot, melyeket Uzfalvi Márton — majoris cancellarie nostre regie notarius — és testvére Jakab, vagy ennek fia Pál, Uzfalvára vagy Moholára, házaikhoz vitetnek. (Jászhai levélt.)

LXXX. a. (Datum Cassoviae Sabb. prox. p. festum Pasche Domini a. e. 1412°.) Sigismundus considerantes damna, pericula et expensas, quas fideles nostri dilecti Cives et signanter mercatores Ciuitatis nostrae Cassoviensis perceperunt ex eo, quod quotiescunque de Regnis alienis, praesertim Vratislavia, Polonia, Prussia . . . Regnum nostrum Hung. intrantes ad opidum Rimasumbathya cum ipsorum rebus et bonis mercimonialibus pervenissent per cives et hospites Ciuitatis nostrae Levcheviensis nullatenus ad propria habitacula remissi, sed de eodem opido Rimasumbathia ad dictam Ciuitatem Levcheviensem cum eorum rebus . . proficisci sunt compulsi. E teheről tehát a kassaiakat fölmenti, és a löcseieknek ez iránt bárkitől nyert kiváltságát megsemmíti. (U. o.)

LXXX. b. (Datum Bude in festo Ascensionis dom. an. eiusd. 1413°.) Borbála királyné a Sopron megyei nemeseknek s birtokosoknak parancsolja, hogy — quia nos ab emulorum nostrorum et regni nostri insultibus confinia Regni nostri invadere proponentium ex omni parte intendimus tueri . . . volumusque ut vestra uniuersitas pro eorum regnorum nostrorum tuicione exercitualiter se conservet . . . minél előbb felkészüljenek, ut quamprimum fidelis noster Magnif. vir Stiborius Wayuoda noster Transilvanus vobis nunciaverit, mox et in continenti . . . exercitualiter consurgendo ad illas partes, quas ipse vobis dixerit cum eisdem vestris gentibus accedere . . . valeatis Secus sub pena occupacionis possessionum vestrarum . . . facere non ausuri. (Sopron városi levélt.)

LXXXI. (Datum Cis Renum in Ciuitate Spirensi feria 3-a prox. post fest. b. Jacobi Apost. a. d. 1414°.) Zsigmond király Palóczy Mátyus diósgyőri várnagynak és Imre öcscsének — specialium aulicorum nostrae Mattis — engedelmet ad, hogy jószágaikon várakat építhessenek. (Leleszi levélt.)

LXXXII. (Datum Constancie in dominica Ramispalmar. a. d. 1415°.) Sigismundus . . . licet nos quasdam possessiones

Newtyth, Gwd, Zewd et Kezew vocatas in Comitatus Pestyensi et Neugradiensi habitas, iuridice procedendo . . . a fidele nostro Magnif. Nicolao de Zeech pridem Thauarnicorum nostr. reg. Magro . . . pro nostra occupari fecerimus Matte . . . mégis megfontolván Miklós érdemeit, expressanter autem, quod ipse hac vice ad singularem nostram requisicionem, relictis in ipso Regno Hung. conthorali, heredibusque et fratribus . . . in has satis remotas . . . Alamanie partes se pulcro et decenti familie et apparatum ornatu fulciendo ad nostram veniens Mattem, pro tituli nostri regii Romani exaltacione . . . non sine gravibus laborum et sumptuum suorum exposicionibus . . . studuit nostre sublimitati complacere — — az említett javakat neki visszaadja.

(Szepesi káptalan levélt.)

LXXXIII. (Datum Constancie in Domin. Esto mihi a. d. 1415°.) Sigismundus . . . honorabilibus viris, Capitulo Eccl. Agriensis . . . Displicenter intellexit nostra Serenitas, quomodo vos . . . ciues et hospites Ciuitatis nostre Cassoviensis interdum in causis forum seculare concernentibus, aliquando etiam in causis iudicium spirituale respicientibus contra vos diuersimode in causam attrahendo multipliciter turbaretis, . . . presertim nunc respectu quarundam decimarum in Lubenye . . . per Juris eccl. rigorem . . . niteremini . . . meghagyja nekik, hogy ettől szűnjenek meg; majd ha visszatér, megvizsgálja e pörös ügyet. (Kassa városi levéltár.)

LXXXIV. (Datum Parisijs in dominica Judica a. d. 1416°.) Sigismundus . . . fidelibus Ciuibus . . . Ciuitatis Soproniensis . . . Inter ceteras nostras feliciam nostrorum successuum prosperitater, incolumitatem nostri regij corporis, qua . . . perfruimur vobis ad singularem vestram consolacionem dignum duximus nunciandum; nec cuiuspiam tedij gravitas nos obruit, sed potius vestre fidelitatis . . . integritas nostram clementiam regiam vobis delectat fauore regio declarare, quod sarcinosis s. uniuersalis Eccl. unionem et salutem respicientibus nostris laboribus, quos celsitudo nostra regia pene quinque annualibus in suis humeris sponte sustulit revolucionibus . . . ad optate felicitatis portum deuenimus, ut nunc non censetur restare aliud, nisi quod, — pace aut treugis inter Sceniss. principes Karolum Francorum et Ericum Anglie reges . . . positus et

ordinatis, ad quem quidem Anglie Regem huiusmodi rei gracia finaliter via sumus profecturi celerrima, . . . dum in Ciuitatem Constanciensem . . . circa festum Penthecostes . . . venerimus, ad unius veri et indubitati electionem sumpni pontificis . . . procedemus . . . iter versus pretactum . . . Regnum nostrum Hungarie infra presentis anni transitum dirigamus. — Mind ez, úgymond, nem csak nagy fáradságába, hanem sok költségbe is kerül, minélfogva már eam substantiam qua nostre Regie Celsitudinis regia mensa aureis et argenteis splendebat clenodijs . . . exposuerimus, voluimusque pro nostre novo Mattis mense splendore, principumque plurimorum nobiscum accessorum honore . . . per Vestram fidelitatem certis pecuniarum quantitibus, quibus mediantibus premissa aurea et argentea clenodia per fidelem nostrum Piponem de Ozora, Comitem Themesiensem parari facere commisimus, nostram honorare Mattem. Inti tehát őket, hogy azon bizonyos pénzüszveget vagy Pelsöczy János tárnokmesternek, vagy Pipo grófnak, vagy Rozgonyi János kincstartónak, mihelyt általok felszólíttatnak, vonakodás nélkül lefizessék, különben arra kényszerítettetni fognak. (Sopron városi levéltár.)

LXXXV. a. (Datum Bude fer. 2-a prox ante fest. Ascensionis dom. a. e. 1417°.) Borbála királyné körlevele az ország minden egyházi s világi rendeihez. Elbeszéli, miképen Bernhardi Gáspár budai polgár s harminczadainak ispánya és Mariot francia, jelenleg budai lakos, az ő megbiztából, embe-reiket Velenczébe küldötték, hogy számára ékszereket vásároljanak; de az utasokat bizonyos János ötvös, szinte budai lakos több gonosztevővel szövetkezve, a Balaton tava mellett, ezer háromszáz arany forinttól megfosztotta. Kéri tehát mindazokat, kik az orvoknak nyomába jöhetnek, hogy, miután a kár az övé, elfogni, a pénzt tőlök elvenni, magokat Budára küldeni el ne mulasszák. (Sopron városi levéltár.)

LXXXV. b. (Datum Bude fer. 4-a ante fest. b. Magd. 1418°.) Borbála királyné nyugtatványozza Sopron városát, hogy az új évi ajándokot — strena — négy vég posztóval (panni brevis de Levano) róttá le.

Hasonló posztót adott ezen adó fejében Sopron 1419-ben

és 1422-ben is, miként a királyné nyugtatványa tanusítja. 1425-ről pedig Zsigmond adott nyugtatványt a városnak két vég levetői posztóról. (Sopron városi levélt.)

LXXXVI. (Datum Constantie in festo b. Petri apost. ad Kathedram regnor. nostr. anno Hung. etc. 31°. Romanor. vero octavo, tehát 1418. — az év hiányzik.) Zsig. király Thuróczy Pálhoz. Cum nos SS. Rom. Ecclesie et S. Imperij . . . negocijs . . . iam ad gloriam (altissimi) in bono Statu existentibus et relictis, in presenti . . . propria nostra in persona in Ciuitate nostra Tirnauensi cum Prelatis et Baronibus nostris, ceterisque dicti Reg. n. Hungarie proceribus et nobilibus, quos ibidem erga nostram Mattem constitui mandamus, super hys, que eiusdem Regni nostri . . . defensionem . . . respicere et promoveri videbuntur mature tractatum constitui intendamus, huiusmodi tractatibus finaliter conclusis . . . propria nostra in persona cum gentibus nostris more exercituancium iter nostrum versus Franciam in subsidium Sereniss. Principis Henrici Regis Anglie . . . tam celeriter dirigere intendamus, quod per totum mensem May proxime affuturum in dicta Francia constitui valeamus. Et quia nos vestram fidelitatem modis omnibus personaliter cum nostra Matte . . . volumus proficisci, vestre igitur fidelitati firmissime precipimus, quatenus mox visis presentibus vos cum vestris gentibus, et signanter sagittarum valentibus, quanto pluribus potestis apromtuare . . . studeatis, ut dum nos dictis tractatibus finitis . . . a predicta nostra Ciuitate Tirnauensi vel Posoniensi, in quacunque illarum constituemur, ubi ad nostram celeriter venire debeatis Mattem, ibidem a nobis pro conductione dictarum gentium, ad singulos quatuor sagittarios centum viginti florenos, per centum parata in pecunia indubie recepturi, — iter nostrum versus Franciam arripere voluerimus, propria vestra in persona ac gentibus predictis . . . cum nostra celsitudine proficisci valeatis. Körmöcz városi levélt. ered.)

LXXXVIII. (Datum Constancie feria 3-a prox. post fest. Pentec. a. 1418°.) Sigismundus . . . előadatván neki a szepesi káptalan által, hogy annak egy Rethy, előbb Zalusan nevű birtoka, mely régóta nemesi szabadsággal bírt, Réthy Márton által a Tiz lándzsás nemesek hatósága és szolgasága alá vetetett — decem lanceatorum Nobilium . . . iurisdictioni et

condicionariae seruituti subiecisset, — ő, azon helységet a mondott káptalan kérésére, ezen hatóság és szolgálat alól kivetszi, eandemque possessionem jurisdictioni et libertati, quibus ceterorum . . . verorum et sincerorum nobilium, ac ceterae suprascripti Capituli possessiones ab omni condicionaria seruitute exemptae sunt, subjecimus. (Leleszi levélt.)

LXXXIX. (Datum Bude in vigil. festi b. Thome Apost. a. d. 1419°.) Zsigmond, Palóczy Mátyus és Imre munkácsi várnagyokhoz. Nicolaus Volahus filius Sandrini de Dolha nobis studuit declarare, . . . quomodo temporibus diu preteritis quondam Illustris Princeps Theodorus Dux Podolie, Gubernator ipsius castri nostri Munkách, Kenezatum in Possessionibus . . . Kwchnycha et Kerechke vocatis in eiusdem castri nostri Munkach pertinencijs habitum, sibi iuridice pertinentem, ab ipso indebite et sine lege recepisset et abstulisset . . . Meghagyja tehát a nevezett várnagyoknak, hogy az említett Miklós leveleit megvizsgálván, ha panaszát alaposnak találják, ama kenézségeket neki adják vissza. (Leleszi levélt.)

XC. (Datum in Regno nostro Bohemie, in nostra Ciuitate Pous nuncupata in festo SS. Innocencium Mart a. d. 1420.) Zsigmond, a Heves megyében fekvő Réde felének birtokát újból Sándornak, Waniarcz Dömötör fiának adományozza, azon szolgálatai jutalmául, melyeket neki csehországi hadjáratában tett. (Szepesi káptalan levélt.)

CXI. (Geben zu Pressburg am Sontag vor S. Michaels Tag, 1421.) Zsigmond azon esetre, ha fiú vagy több leány örökösei nem születnének, mind Magyar- mind Csehországot Morvával, Erzsébet leányának s jegyesének Albert osztrák herczegnek hagyja örökségben. Ha azonban még más gyermeke is születnék, jogot ad Erzsébetnek a mondott országok közül egyet, akár Magyar- akár Csehországot választania magának örökségül.

XCII. (Dat. in Ciuitate Cracoviensi 3-a die mens. Octob. a. d. 1421.) Walfram Péter, krakói kanonok, az apostoli kamarának Lengyelországban adószedője — Camerae Apostolicae debitorum collector — tanusítja, hogy György szepesi préposttól javadalma első évi fél jövedelmének fejében, az

apostoli kamara különös megbízásából, 250 magyar fíot vett legyen fel, miről a nevezett prépostot nyugtázza.

(Szepesi kápt. levélt.)

XCIII. (Anno d. 1422°.) Miklós leleszi prépost tanúsítja, hogy Garay Miklós nádor rendeletének következtében Kölchei László, egyike a hat Kölchei nemeseknek, sz. Iván nap nyolczadán előtte megjelenván, esküvel bizonyította legyen, hogy a Domahydai nemesekkel viselt pörben ő és rokonai, a többi öt Kölchsei, már 3000 tiszta arany forintot költöttek el.

Ha ily kis nemeseknek is annyiba került akkoron a pörlekedés, elgondolhatjuk, mily drága volt az igazságszolgáltatás.

(Leleszi levéltár.)

XCIV. (Datum in Pekrecz die dom. prox. post fest. S. Pauli primi Erem. a. d. 1424°.) Nagymiháli Albert auranai pörjel és horvátországi bán a szepesi prépostot és káptalant nyugtávtványozza azon 300 fnyi taksa lefizetéséről, melyet Zsigmond király rájok vetett s a nevezett bánnak kifizetni rendelt. (Szepesi kápt. levélt.)

XCV. (Datum in Posonio secunda in^d dominica Domine ne longe a. d. 1426°.) Zsigmond parancsolja Sopron városának, hogy miután Zsófia özvegy cseh királynénak a Sopronban való lakást megengedte, őt, ha csakugyan oda megyen, szívesen fogadják, s családjával együtt azon házban helyezték el, melyben ő maga szokott megszállani. (Sopron városi levélt.)

XCVI. (Datum in Ciuitate nostra Nándoralbensi feria 6-a prox. post fest. b. Emerici Ducis a. d. 1427°.) Sigismundus . . cum nos Ciuitatem nostram Nándoralbensem, jurisdictioni banatus nostri Machoviensis subiectam, que prius multitudine populorum Cath. fidem colencium fuit decorata, et nunc . . . Turcarum infestacionibus occurrentibus huiusmodi populo christiano existit desolata, . . . iterum velimus sub diuersis et multiplicibus libertatibus et prerogatiuis . . . in alijs litteris nostris superinde confectis clare specificatis multitudine populorum Cath. fidem diligencium facere decorari . . . meghagyja Sopron város előljáróinak, hogy — duos artifices de medio vestri et de societate tocius artis mechanice pretacte Ciuitatis nostre Soproniensis cum uxoribus liberis ac cunctis rebus et bonis eorum ad dictam Ciuitatem nostram Nándoralbensem,

in eodem moraturos dirigere . . . debeatis. Meghagyja ezenkívül, hogy sem ezektől, sem másoktól, kik bár honnan Nándorfehérvárra költöznek, újtokban senki és seholy vámot venni ne merészeljen.

Zsigmond azonban szintoly hasztalan erőködött a harcok színhelyévé vált Nándorfehérvárt s annak iparát virágzatra emelni, mint Velence kereskedését elnyomni, s a világkereskedés piacát onnan Genuába általtenni.

(Sopron városi levélt.)

XCVII. (Datum in Feldwar parcium nostrarum Transsilvanar. in die Cene dom. a. e. 1427°.) Zsigmond király Némái Kolos Jeromosnak és Bewsi Ewrdug István osztályos rokonának azon négyszáz magyar arany ftért, melyeket tölök — pro arduorum negociorum nostrorum, utilitatem et commodum Regni nostri Hung. concernencium expedicione — kölcsön vett, annak lefizetéséig Zawoth birtok felét, és Tewel, Kekényes, Bolettha, Veke, Kisapar, Teryek és Gerenes falukat, Tolna megyében, melyek Ozorai Pipó magtalan kimúlta után a fiscusra szálltak, elzálogosítja, szabadságot adván nekik, hogy valahányszor ő vagy utódai a királyi jobbágyokra rendkívüli adót vetnek, azt, de mérsékelten, a zálogtartók is vethessenek zálogos javaikra. (Ered. iróhártján, Dr. Stur gyűjtemény.)

XCVIII. (Datum die dom. post fest. b. Valentini mart. — febr. 16. — a. d. 1427.) A zágrábi káptalan bizonyítja, hogy Blagai János és testvérei László és Antal gróf Cily Herman tótországi bántól, azon hatalmaskodások- és károkért, melyeket ennek Cruppa vára körül elkövettek, bocsánatot kértek s nyertek, melynél fogva Cily Gróf lemond jogáról ellenök keresetet indítani.

XCIX. (Datum in Fewldwar parcium nostrar. Transsilv. die dom. prox. ante fest. b. Helene Regine, a. d. 1427°.) Zsigmond király, elbeszélvén, miképen gróf Cily Herman, tótországi bán, neki előadta, hogy több nemes és nem-nemes személyektől, kivált pedig a Blagay uraktól, több ízben, mint állítja, hazug módon, bevádoltatott ő felségénél, mintha báni hatóságával visszaélve, számosak ellen igazságtalanságot sőt hatalmaskodást is követett volna el, jószágaikat pusztítván s felgyújtván; minél fogva kérte a királyt, hogy ezen, állítólag hamis vádak alól, még azon esetre is, ha azok igazak volnának, fölmenteni mel-

tóztassék: ő tehát, a király, hajolván kérelmére, a nevezett grófot és bánt, még ha olyakat tett volna is, mik a felség és korona méltóságát sértik, minden hatalmaskodás vádja s büntetése alól fölmenti.

C. (Datum 12-a die Congregacionis nostre predictae in loco memorato. An. dom. 1429°.) Sigismundus . . . memorie commandamus, quod cum in presenti congregacione nostra generali uniuersitati Nobilium Comitatus Jauriensis et Komaromiensis . . . feria 2-a prox. ante fest. b. Barnabe apost. prope Oppidum nostrum Thata celebrata, iudices nobilium juratosque Assessores dicte n. congreg. in eo: in quibus locis tributa . . . ab antiquo in ipso Comit. Komaromiensi fuissent, et in quibus tributarias exactiones indebite extorsissent et exigent; ac ubi et in quibus locis via falsa et abusiva, aut justa et directa haberetur, requisitos habuissemus, — ezek hit alatt állították, quod in possessione Was, Jeronimi filij Jacobi dicti Kolos de Néma in fluuio Danubij semper omnibus viatoribus portus nauigij fuisset, et hoc eciam scirent, quod idem Jeronimus ex nostra donacione conservaret. (Ered. íróhártján. Dr. Stur gyűjtem.)

CI. (Datum Parme fer. 5-a prox. post domin. Letare. A. D. 1432°.) Zsigmond király parancsa Zsidovár jobbágy népeire, hogy azon adózásokat, melyekkel neki tartoznak, jelenleg Chap László volt alcancellárnak és testvérének Istvánnak fizessék, a mondott vár az ő kezökön lévén — pro honore.

Az akkori pénzviszonyok ismeretére nézve érdekes az okmány következő helye: Censuum et collectas ex parte vestri . . . cum nova maiori nostri moneta, que iam in Regno nostro Hung. de nostra dispositione pro denariis pro tempore currentibus cursum habet, cuiusque centum faciunt florenum auri, vel cum florenis auri in specie, aut valore eorundem cum minori moneta nostra Quating vocata, puta, pro uno quoque floreno auri, seu pro centum denarijs ipsius maioris monete nostre singulos decem florenos per centum, prout videlicet iam per Prelatos et Barones nostros dispositum est et ordinatum, ita videlicet, ut ubi hactenus in sortem huiusmodi censuum seu collectarum unum Centenarium Denariorum pro tempore currenti soluistis, ibi nunc pro talismodi Centenario Denariorum unum florenum auri in specie vel centum denarios pretacte nove

monete nostre, qui unum florenum auri representant, seu valorem eorundem cum dicta moneta Quating appellata, decem ut prefertur florenos per centum . . . persolvere debeatis.

(Leleszi levéltár.)

CII. (Geben ze Wienn an Mittichen vor der h. dreyer Kunig tag. Anno domini 1432°.) Türs Vilmos, a bécsi sz. István egyház prépostja Sopron város tanácsához. Wir lassen ew wissen das der erber Hanns Kotaner, vnser Kamrer mit seinen freunten an die erbern fraun Helen des Gelusch Petern seligen wittib zu kanleichen (házassági) sachen freundschaft gesucht vnd begert hat, die Im, mitsambt Irm Vater vnd Iren freunten willig wer, vnd mit Im in den Orden der heiligen Kanschafft (= Ehe, házasság) mainet zu treten, doch auf ewr verwilligung vnd gunst. Piten wir ewr weishait mit besonderem vleiss, seindmalen baid tail in de Stand der h. Kanschafft mit einander willig sein zetreten, Ir wellet ewr gunst vnd willen auch darczu geben.

(Sopron városi levélt.)

Gelusch Péter, míg élt, soproni tanácsos vala; özvegye Ilona, miként ezen okmány tanúsítja, bécsi kamarás Kottaner Jánoshoz ment ismét férjhez. Utóbb Erzsébet királyné megbízott komornája lön, s mint ilyen nagy szerepet játszott a korona elsikkasztásában Visegrádról, mint a maga által készített emlékiratban leírta. Az emlékiratot kiadta Endlicher: „Denkwürdigkeiten der Helene Kottanerin“ cím alatt.

CIII. (Datum Posonij secundo die festi b. Catherine Virg. et Mart. a. d. 1434°.) Zsigmond Lőcse város panaszára, miszerint, bár az árumegállító jogot egész Szepességre nézve a király nekik nemrég megújította, azt mégis más, különösen Késmárk és Igló városok is bitorolják, meghagyja Perényi János szepesi főispánnak és alispánjainak, hogy Lőcse városát ezen kizáró jog élvezetében védelmezzék, Késmárk, Igló s más szepesi városoknak pedig azon jog használatát tiltsák meg.

Ezen árumegállító jogot az okmány e szavakban határozza meg: „Quod universa mercimonia per quoscunque mercatores et alterius cuiusuis status homines, tam scilicet regnicolas, quam extraneos ad dictam terram nostram Scepusiensem quouis tempore importanda in eadem tantummodo ciuitate

nostra Leutscha ante omnia apperiri et disligari, ac vendi cambiarique et aliter quomodolibet mercificari deberent . . . libram etiam generalem seu stateram communem pro rebus ponderandis . . . opportunam . . . duntaxat in ea ciuitate tenendi et huiusmodi res ponderandi haberent facultatem.

(Szepesi káptalan levélt.)

Késmárk és Igló városok azonban a magok számára hasonló jogot követeltek, s ez iránt a királyhoz is folyamodtak; ki azután az ügy megvizsgálását a Szepes megyei hatóságra bizta. (Lásd. Fehér: Cod. dipl. 10. 7. 541.)

CIV. a. (Datum Posonij in festo b. Georgij mart. a. d. 1435°.) Zsigmond király nyílt parancsa minden egyházi s világi birtokosokhoz. Ad nostrae Mattis audientiam est deductum, quomodo nonnulli extranei et forenses, signanter ciues et mercatores, — kárára, úgymond, a királyi városoknak és az egész országnak, — dum per Iudicem et Juratos Ciuitatum nostrarum liberarum in eorum consortium et concives non acceptarentur, in aliis oppidis seu villis et possessionibus descenderent, ac per totius Regni nostri ambitum ad nundinas et fora pergerent, et diuersas negotiationes, emptiones, venditiones, cambia exercendo, lucrum imo quasi victum, quibus tam nostrarum Ciuitatum, quam vestrorum oppidorum et villarum inhabitatores sustentari possent, ab eisdem alienando, sibi ipsis attraherent, lapsisque quibusdam paucis temporibus, rursus extra Regnum nostrum, quo maluerint, absentarent Ne igitur sub his palliatis dolosis viis lucrum et sustentatio priorum nostrorum Regnicolarum in usus alienorum corvertatur parancsolja, hogy a királyi s királynéi városokban semmiféle kalmárkodó idegen ne lakhassék, kivéve azokat, qui se in nostro regno in quibuscunque locis radicati et fixi moraturos disposuerint; s meghagyja a birtokosoknak is, hogy ilyeneket javaikon ne tőrjenek, hanem azokat, midőn a városok előjáróitól megkerestetnek, ezeknek javaikkal együtt általadassák. (Kassa városi levéltár.)

CIV. b. (Datum Wienne fer. 2-a post fest. Ascensionis domini a. e. 1436°.) Zsigmond parancsa Sopron városhoz, hogy 400 arany forint adóját, melyet Walpurga asszonynak, Gutgesell pozsonyi polgár özvegyének, és fiának Istvánnak

3204 forintért elzálogosított, ezeknek évenként minden nehézség nélkül lefizesse, míg bajmóczi Noffry Lenárt — Comes Triesimarum et Cusionis monete — vagy más, erre különösen megbizando által mást nem parancsolna.

(Sopron városi levélt.)

CV. (Geben zu Prespurg am freitag nach S. Georgen tag. Anno d. 1437°.) A Pozsony városi tanács jelenti Sopron város tanácsának, hogy a császár rendelete szerint a jövő szerdán Weyden helységbe a Fertő tava mellett gyűlésre hivatnak, s mivel hallják, hogy Sopronhoz is hasonló rendelet érkezett, kérdezik őket, meg fognak-e jelenni? Jelentik ezenkívül, hogy a császár rendelete szerint Brantzi Pongrácz úrnak ezer arany ftot fizettek le, s mint ezen úr nekik mondja, Sopron is ugyanannyit köteles, de nem akar fizetni. Intik őket, ne vonjanak bajt a nyakukra. (Sopron városi levélt.)

CVI. (Datum Prage feria 3-a prox. post domin. Ramis-palmar. a. d. 1437°.) Sigismundus . . . Providis Magistro Ciuium stb. Ciuitatis Soproniens. Fidelitati vestre . . . precipimus, quatenus . . . de et pro illis residuis mille flor. auri, quibus in sortem solucionis 2000 fl. super vos pro taxa extraordinaria impositorum Nostre obligamini Matti, quorumque alios mille flos auri iam . . . persoluisse dinoscimini, duodecim naues, vulgo Hochnawr dictas in Wienna vel alias comparari, et ad unamquamque navem singulos tres homines ad gubernandum et nauigandum aptos apreciari, ipsasque naues ad festum Penthecostes . . . in Posonio statuere et manibus magnifici Georgij de Rozgon Comitiss Posonien. vel eo absente, Johannis Kakas sollicitatoris laborum nostror. posoniens. assignari facere . . . debeat; in quibus Capitaneus Taboritarum cum suis Taboritibus et gentibus per Danubium vsque ad Nándoralbam . . . conducantur . . . (Sopron városi levélt.)

CVII. a. (Datum Bude die domin. prox. post fest. Natiuitatis b. Marie Virg. a. d. 1440.) Ulászló rendelete Palóczy László és Simon, Pelsöczy Imre, Miklós és István, Thornai Silvester urakhoz, és azon seregek többi vezéreikhez, melyek contra illos peruersos cives . . . ciuitatis nostre Cassoviensis, qui rebellionis ducti calcaneo nec ante coronacionem nostram, nec post aliqualem obedientiam . . . usque modo exhibere vo-

luerunt, quin potius de prauis et iniquis eorum conceptibus in peiora prolapsi, partem D. Elisabeth Regine, nostrum et dicti Regni n. Hung. statum tranquillum turbare, machinationes foventes et homines advenas seu forenses in ipsam civitatem nostram pro sui defensione introducentes, et una cum eis illas partes nostras iam ut prefertur, vastantes, munitiones eciam et fortalicia nostrorum regnicolarum expugnare et auferre pretendunt — kiküldettek. A rendelet tartalma az, hogy miután ezen lázongó kassaiak a jászai convent kastélyát s templomát körül táborolták, jobbágyait háborgatják, a nevezett vezérek Jászót védelmezzék, a lázongókat pedig büntessék meg. (Jászai levélt.)

CVII. b. (Dat. Bude d. dom. prox. p. fest. b. Jacobi ap. 1440.) Uladislauus Cum nos pro fidelibus seruicijs Ladislai de Palócz Magri Curie nostre Castrum Illustris Georgij Despoti Rascie Munkách vocatum quo et aliis uniuersis bonis in hoc regno habitis ipse Despotus eo, quod predacionum et vastacionum regni per . . Turcos, in quorum medio et duo filii eius existunt, factarum conscius et consenciens fuisse suspicatur, pro eo etiam quod tempore ingressus nostri in huius regni regimen ipse Despotus de hoc regno ad aliorum terras se conferens contumacie et rebellionis potius quam fidelitatis et obedientie nobis prebuit argumentum privari debere creditum, simul cum cunctis possessionibus prefato Lad. de Palócz usque vite sue tempora . . . duximus conferenda, velimusque ipsum, non obstante ipsa adhuc non habita privatione Despoti in dominium eiusdem introduci — meghagyja a leleszi conventnek, hogy őt abba bevezessék. (Leleszi levélt.)

CVIII. (Datum in descensu nostro exercituali sub castello Marwánkw vocato, feria 3-a prox. post fest. b. Gregorij pape a. d. 1441°.) Rozgonyi Simon egri püspök s cancellár, Héderváry Lőrincz nádor, s más tizen négy egyházi s világi úr Sopron város tanácsához. Hallják, hogy a királyné városukat a római királynak elzálogosította; minthogy azt nem csak a királynék, de még a királyok sem tehetik jogosan, intik őket, hogy városukba semmiféle idegent be ne bocsássanak, azt elidegeníteni ne merészeljék, különben fejeikkel fog-

nak lakolni; Et nos ac totum Regnum contra vos usque ad eradicationem vestram finalem procedemus.

(Sopron városi levéltár.)

CIX. (Datum Bude in vigilia festi Epiphaniar. Dni, anno eiusd. 1443°.) Ulászló hitlevele Nachadi Kolde János, Berzeviczi Pohárnok István hevesi főispán, és Zlubiczai Vindicius budai kapitány részére, kiket némi ügyekben Kassa városához küldött. (Kassai levélt.)

Úgy látszik ezek előkészítői voltak azon békekötéseknek, melyek a következő okmányokban foglaltatnak.

CX. (Datum apud predictam Ecclesiam b. Martini feria 4-a prox. post fest. Exaltacionis S. Crucis a. d. 1443°.) A szépesi káptalan átírja a Brandisi Gyskra János részéről Heydenreich Kristián és Villámfi Frize János löcsei polgárok által bemutatott s íróhártyán beadott levelét Rozgonyi Simon egri püspöknek, Palóczy László főajtónálló-mesternek, Pelsőczy Istvánnak, Szecsenyi László nógrádi főispánnak, Homonnay Istvánnak, Zudar Jakabnak, Bebek Lászlónak, Nagymihály Lászlónak, Zerkei Györgynek, Tornai Silvesternek, Perényi Lászlónak és Sebesi Istvánnak, melynek tartalma következő:

(Datum in descensu nostro Campestri prope Oppidum Iglow . . in festo b. Egidij abb. a. d. 1443°.) Nos Symon de Rozgon Ep. Eccl. Agriens. Regieque Mattis supr. Cancellar. personam Sereniss. Principis D. Uladislai . . Hung. Pol. &c. Regis representans, ac mandatum eiusdem et potestatem quoad infrascripta habens, memorie commendantes significamus hogy azon három évi súlyos viszályok után, melyek Ulászló király s a meghalt Erzsébet királyné közt kitörték, s az országot sanyargatták, nunc una cum fratribus nostris inferius declarandis ex transmissione D. nostri Regis in hys partibus Scepusiensibus pro premissorum malorum perpetratorem reformatione constituti, cum Egregio Joanne Gyskra Capitaneo Cassoviensi, item Ciuitatibus Cassoviensi predicta, Lewczoviensi ac alijs ciuitatibus et fortalicijs montanis et oppidis , partem videlicet ipsius condam D. Regine tenentibus . . . cum eisdem unam Dietam inferius declarandam indiximus, in qua de pace perpetua tractabitur . . . Sed ut partes . . . cerciores reddantur, omnisque timor de medio eorum tollatur

clara censuimus ratione . . . ut cum eisdem Joanne Gyskra et ciuitatibus predictis treugas, pacem iniremus . . . prout et iniuimus secundum articulos infra declarandos : . . . Primo videlicet, quod ipsa treuga pacis duret a die datarum presentium usque ad festum S. Michaelis archang. anni proxime futuri. . . .

Item quod guerre, depredaciones, spolia, combustiones, hominumque captiuationes et quecunque mala cessent ad utramque partem.

Item quod omnes homines huius Regni Hung . . . utrumque partium sint liberi, in eorum domibus . . . (debeant) stare pacifice et quiete . . . nec eosdem infra tempus treugarum . . . partes ipse impediunt seu dampnificant . . .

Item quod census vulgo Hold vocati dicto Joanni Gyskra . . . per omnes jobagiones et rusticos nostros ac aliorum dominorum spiritualium et secularium personarum, qui ipsum censum Hold prius . . . solverunt et de presenti solunt, bina vice ipsum censum Hold et medietatem victualium ad ipsos duos Hold recipi solitarum, ubi alias ipsa fuerunt soluta, una cum lucro camere anni presentis . . . persoluantur; ita videlicet, quod dicti jobagiones et rustici unum Hold in quarta ebdomada a die datarum presencium computando, alium vero censum, similiter Hold dictum in septima ebdomada a dicta quarta ebdomada . . . sine mora et recusa soluere debeant . . . Et nos per nostros et quemlibet dominorum infra dicendorum per suos jobagiones et rusticos persolui faciemus et . . . teneamur eosdem Hold, lucrum camere, et victualia antedicta . . .

Item quod neutra pars in alterius partis preiudicium . . . fortalicium quodcunque de novo . . . erigere infra tempus treugarum quoquo modo possit . . .

Item quod nulla partium faciat . . . infra dictum tempus treugarum . . . ciuitatem vel castrum . . . alterius partis . . . expugnare . . . recipere seu usurpare . . .

Item omnes et singulos prouetus regales . . . una cum lucro camere . . . in locis et ciuitatibus sub potestate ipsius D. Johannis Gyskra existentibus eidem Johanni Gyskra annuimus libere percipere . . .

Item Decime archiepiscopales et episcopales aliorumque . . . virorum ecclesiasticorum proventus . . . in ciuitatibus et

oppidis et villis sub potestate ipsius D. Joh. Gyskra existentibus . . . dictis . . . viris ecclesiasticis persolui debeant . . . Etiam beneficia . . . contra iuris ordinem occupata libera et pacifica dimittantur illis qui ea legitime possederunt.

Item quod omnes mercatores utrarumque partium sine omni impedimento et dampno . . . libere ire valeant . . . iuxta ipsorum libitum . . .

Item quod ad festum purificationis Virg. Marie proxime venturum pars prefati D. Uladislai Regis . . . teneatur conuenire in Buda vel in alio loco . . . prope Strigonium, pars vero altera, videlicet D. Johannes Gyskra . . . teneatur cum Reverendiss. D. Dyonisio Archiep. Strigoniensi, Baronibus et Ciuitatibus suprascriptis in Strigonio conuenire, tractaturi . . . de pace perpetua, datis . . . salui conductus litteris

Item si alicuius partis homines contra premissa . . . facere contingeret . . . propter talem excessum huiusmodi treuge non debeant esse violate, sed pro talium excessuum reformatione iudices . . . Magnificos Stephanum de Pelsewez et Ladislaum de Seczen Comitem Newgradiensem deputamus, dantes eisdem plenam potestatem . . . ut, quod iuris sit decernant partes inter litigantes

Alá vannak írva a fentebb megnevezett urak.

(Íróhártyán, Kassa városi levéltár.)

A gyűlés Pesten tartatott meg, de a béke ott állandóan meg nem köttethetvén, újabb gyűlés tartatott Szinán, mint a következő okmányból látható.

CXI. (Datum in Syna feria 5-a prox. ante festum b. Margarethe virg. et mart. anno 1445°.) Nos Comes Georg. de Rozgon, Jud. Curie Reg. etc. Emericus Bebek filius Wayuode de Pelsőcz; et Nicolaus Barczal de Dobra, Capitaneus Kesmarkien. loco et in persona Magn. D. Joannis Gyskra Capitanei, ad infrascripta deputati, nec non Judex et consules Ciuitntis Cassouiensis, una cum ceteris Ciuitatibus superioribus nobis adiunctis et adherentibus, nouissime in Congregacione gen. Pestiensis pro executione Decreti ibidem editi per uniuersitatem regnicolarum a fluuio Danubii usque ad Ticiam Capitanei generaliter electi et constituti, memorie commendamus
Miatán, úgy mondanak, a vizsályok lecsöndesítésére Szina

helységbe közgyűlést hirdettek. In cuius quidem termino, videlicet dominica prox. post festum Visitationis gloriosiss. Marie nos unacum Magnificis DD. infrascriptis . . . tam de Baronibus quam de Communitatibus ad hoc transmissis, pro unionis et concordie . . . roboratione, necnon . . . iuris et iusticie administratione dictique Decreti executione insimul fuimus constituti . . . A határozatok következők:

1°. Super ruptura fortaliciorum et castrorum in his disturbiorum temporibus erectorum conclusum est . . . quod ex quo Nicolaus Barczal Vice Capitaneus sine scitu M. D. Joannis Gyskra . . . dicit se executionem facere in his non posse, ideo hoc negocium prorogatum est . . . et interim pax et treuge hincinde ex omnibus fortalicijis debetur . . . observari. Mi ha nem történnék Barczal köteles a megkárósítottak ura részéről elégtételt szolgáltatni, s a hatalmaskodót Gyskra s a városok minden erejével s hatalmával megbüntetni. Egyebiránt Barczal ezek iránt urától, Gyskrától, minél előbb határozottabb utasítást szerezzen, hogy az ország ez ügybeni végzései végrehajtsanak.

Item quod nullus Dominorum, Ciuitatensium et Castellatorum debet tenere seu fovere quoscunque homines vagos sine seruiicio stantes, neque ipsis hospitalitatem prebere, nisi sine dampno et quorumcunque lesione. Ha ily kósza ember gonoszt követett el, gazdája köteles őt letartóztatni s a fő kapitányoknak kiadni; különben köteles a kárvallottaknak maga tenni eleget.

Item si quis contra formam decreti . . . fortalicium siue castrum alterius furtim vel potencialiter invadere attemptaret, . . . tunc teneantur capitanei deputati cum omnibus regnicolis istarum parcium contra tales malefactores insurgere, et ipsos destruere.

Item quicunque ab aliquo qualemcunque iniuriam pateretur, idem per se non debet potentialiter se solum vindicare, sed procedat in hijs secundum antiquam regni consuetudinem, aut perquirat DD. Capitaneos, qui sibi iusticiam superinde impendant secundum regni decretum.

Item si que nouitates, damnorum videlicet illaciones post dispositionem Regni in Pest factam contra quemcunque . . .

forent commisise , super talibus fiat legis expressio secundum formam decreti.

Item nullus Capitaneorum . . . seu quorumcunque officiorum . . . se de bonis Ecclesiarum . . . et proventibus ad ecclesiasticas personas pertinentibus intromittat.

Item , quod nullus hominum presumat emere pecora . . . spoliata et ubicunque talia pecora seu res reperte fuerint, auferantur ab eisdem sine omni solucione et restituantur hys, quorum fuerunt.

Továbbá vámok csak az illetékes helyeken szedessenek; az árumegállítások a szokott helyeken történjenek. A tizedek s más egyházi jövedelmek a pesti végzés napjától kezdve az illető tulajdonosoknak fizetessenek. Törvényszékek a vármeigyékben szokott napokon tartassanak. Mindazok, kik jövő Sz. Lőrincz napig Kassán vagy a kapitányoknál följelentik , hogy ezen végzéseket megtartani akarják , a béke-szövetségbe fölvétessenek. A ki pedig az alúlírtak közül ezen egyességet megtörné , azt Rozgonyi , Pelsőcz és Giskra s a többiek megtámadják , s a pesti végzések megtartására kényszerítendik.

Mindezek megtartására a fentebb nevezetteken kívül még Perényi János tárnok-, Palóczy László ajtónálló mesterek, Homonnai István , Olnodi Czudar Simon , ifj. Perényi János, Pohárnok István, Pelsőczy László Péter volt nádor fia, Rozgonyi Sebestyén , Nagymihályi László , és több más világi s egyházi urak s megyei követek kötelezik magokat.

(Ered. Kassa város levélt. 22 pecséttel.)

CXII. (Datum Vislicie feria 3-a prox. ante fest. S. Marie Magdalene. a. d. 1445°.) Prelati et Barones Terrarum Cracouiensium in conuentione generali Visliensi . . . constituti, Magnificis, nobilibus stb. Georgio de Rozgon Judici Curie R. Mattis , Emerico Wayuode de Pelsewcz , Nicolao Barczal de Dobra , Judici Consulibusque Ciuit. Cassoviensis, ceterisque . . . proceribus Regni Hung . . . Ezeknek ama kérelmére , melyet nekik György követök által adtak elő , ne engedjék, mint eddig történt , Zsófia lengyel királyné alattvalóinak károkat tenniök magyar földön , válaszolják : miképen ök minden erejök-ből azon vannak, hogy a béke fentartassék , s minden hatalmaskodások meggátoltassanak. Non possumus tamen ita diligentes

existere, quin astutia et perversitas hominum novas vias exquirat, . . . et propterea si quando aliquae injurie aut dampna subditis Regni Ungarie inferuntur, certi sitis, illas preter scientiam, ymo contra prohibitionem nostram fieri, et nos, quantum in nobis est, non cessamus illas et corrigere et cohibere. Küldtek ez iránt Zsófia királynéhez is követet, s hiszik, hogy velök ez is egy értelemben van. Meghagyták a lengyel kereskedőknek is, hogy áruikat az árumegállító helyekre vigyék, s a harminczadot Lublyón rendesen megfizessék.

(Kassa városi levéltár.)

CXIII. (Datum in Hodvasarhely in festo Conversionis b. Pauli apost. a. d. 1445°.) Joannes de Hunyad Wayuoda Trans. Egregio Viro Valentino de Zokol Castellano de Giula. De transmissione equi vestri magnas grates vobis referimus, multo tamen magis voluissemus ut valorem eiusdem equi estimassetis. Sed quia id nobis nunciare distulistis, adinuenimus quatuor et viginti flos auri ipsum equum valere, quorum medietatem in pecuniis et aliam medietatem in flor. auri per Georgium Literatum exactorem lucri Camere Comitatus de Zarand cui superinde literas nostras cum presentibus transmissas direximus, exolui mandauimus. Quas quidem literas nostras memorato Magistro Georgio dirigere velitis. Rogamus igitur Fraternitatem Vestram, quatenus preuia ratione nolite nobis aegre ferre, in quibus enim placebimus vestrum ad nutum et commodum parebimus. Postquam eciam glacies dissoluentur, salesque per aquam Morusii descendere incipient, in continenti nostra propria in persona Lippam accedere volumus. Quo et vestra Fraternitas unum suum specialem ad nos transmittat hominem. Tale enim subsidium vobis in salibus faciemus, de quo eritis peroptime contenti. Valete. (Bécsi csász. könyvtár kéziratái.)

CXIV. (Dat. Bwde in festo b. Joann. Bapt. a. d. 1446°.) Palóczy László országbíró körlevele, melyben jelenti, hogy a neki járó birságokat Kállai Lewkes Jánosnak adományozta szolgálatai jutalmául; kik avval neki tartoznak, ennek fizessék.

(Pécsi könyvtár.)

CXV. (Datum Bude feria 2-a prox. ante fest. Exaltat. S. Crucis an. dom. 1446°.) Az ország rendei határozzák, hogy a pesti végzések szerint Jodok kassai plebános azon négy évi

dézma-díjakat — census —, miket rajta az egri káptalan követel, minthogy azokat az elmúlt háborús időkben Gyskra János erőszakosan vette el tőle, megfizetni nem köteles. Et quod eciam Ciues Ciuit. Cassouiensis . . ad restitutionem Domini (talán dimidii) decimarum eiusdem Ciuitatis, pretextu quarum Plebanus antedictus predictos Census Capitulo Agriensi soluere consuevit, per neminem compelli possint.

(Kassa városi levélt.)

Ugyanazon nap e tárgyban hasonló értelemben írtak az ország rendei az egri káptalannak is, mely az ügyet az érseki székhez fölebbezte volt, határozatuknak okául adván: Quia in Pestiensi congregatione nostra generali decreuimus, pro faciliiori pacis subsecucione, ut omnes injurie dampnaque vicissim et mutuo per quempiam facta et illata simpliciter condescendant.

Ez ügyben még egy harmadik okmány is létezik ugyanazon levéltárban Jodok plébánostól (datum sequenti die festi OO. SS. 1446.), melyből kitűnik, hogy ő a tizedek fejében évenként 15 ezüst girát tartozott fizetni az egri káptalannak, s miután ez hat évi követeléséből kettőt elengedett, a felek barátságosan megegyeztek, hogy a plebános négy évi járandóságul a hatvan girát lefizeti.

CXVI. (Ex castro Scepusiensi die S. Nicolai Conf. a. d. 1447°.) Nicolaus Barczal de Dobra Capitaneus Kezmarckensis kijelenti, hogy miután Eulenbach város polgárai királyi levelekkel bebizonyították előtte vámmentességöket, őket azoknak fizetésére sem Kolesdorfban és Kirchdorfban, sem másutt nem kényszerítendi.

(Szepesi káptalan levélt.)

CXVII. (Datum Mediolani die 28-a aprilis 1448.) Fülep milanói herczeg Hunyady Jánoshoz. Molestum habentes subortum inter vos et D. Ulricum Cily bellum, quod quidem nullum producere fructum bonum potest, emittendum illuc duximus et emittimus ea de causa dilectum familiarem nostrum Franciscum de Laude, praesentium exhibito rem; et nonnulla sibi commisimus superinde Magnificentiae Vestrae nomine nostro vivaec vocis oraculo referenda. Libeat ergo, rogamus, suis relictibus . . . fidei plenitudinem impertiri. (Bécsi csász. könyvt.)

CXVIII (Datum Bude 2° die festi Natiuitatis b. Johan-

nis Bapt. a. d. 1449°.) Hunyady János kormányzó nemes Syma Péter és testvérei Chehth nevű birtokát Külső-Szolnok vármegye hatósága alól fölmentvén, Békés megyébe kebelezi, mivel ennek törvényszéki helyéhez közelebb fekszik.

(Szepesi káptalani levélt.)

CXIX. (Datum Bude fer. 3-a prox. post dom. Judica, a. d. 1449°.) Az ország rendei, Kassa polgárainak azon előadására, miképen félnek, hogy Zemczei Franknak schaczai birtokán létező háza könnyen ártalmas emberek kezére kerülhet, kik azt megerősítvén rablófészekké tehetik, meghagyják a város előljáróinak, hogy ha a dolgot megvizsgáltatván, e félelmet alaposnak találják, a Frank házát rontassák le.

(Kassa városi levélt.)

CXX. (Datum in Ciuitate Cassoviensi fer. 3-a post Domin. Ramispalmar. a. d. 1450.) Nos Johannes Gyskra de Brandis Incl. Princip. D. D. Ladislai Hung . . . Regis Capitaneus generalis . . . Quia nos cum Sp. et Mgfeo D. Johanne de Hunyad R. H. Gubernatore, Rev. in Chr. patre et D. Ladislao de Hedrehwara Episc. Eccl. Agriens. necnon Magn. D. Comite Ladislao de Palowcz Judice Curie Regie et Joh. de Perensen. Mgro Tauernicorum Reg. et quibusdam ceteris Baronibus et regnicolis pro tunc in simul congregatis nomine et in persona tocius Uniuersitatis Incl. Reg. Hung ad perpetue pacis deuenimus concordiam . . . prout litere inter nos . . . desuper emanate lacius continent. Tandem famosi et circumspecti viri Judices, Jurati etc. Ciuitatum Casscha, Lewtschaw, Bartffa et Epperyes necnon Ciuitatum Montanarum Crempnicz, Schebniz et Noui Zolij pro maioris rei certitudine . . . ad instantes nostras petitiones sigilla sua penes nostrum appendi fecerunt . . . Biztosítja őket, miután a szerződést megtartani akarja, hogy ebből reájok semmi kár, költség, kisebbség nem fog háramlani.

Az említett gyűlés Hevesen vagy inkább Kövesden tartott, mint ezen okmány következő hátirata is bizonyítja: *Litera indemnitatis super obseruatione pacis in Hewes ordinate.*

(Íróhártján, Kassa városi levélt.)

CXXI. (Datum Bude feria 5-a prox. post. fest. bb. Viti et Modesti mart. a. d. 1450.) Az ország rendei, Széchy Miklós

kérésére, s az ország javának előmozdítása végett, Rimaszéchen Úrnap és Sz. Mihálynap hetében országos, minden szerdán hetivásárt engedményeznek. (Szepesi kápt. levélt.)

CXXII. (Datum Posonij 3-a die festi b. Emerici a. d. 1450°.) Hunyady János kormányzó tudósítja Sopron városát, hogy a soproni, budai, és pozsonyi harminczadokat pozsonyi polgároknak adta haszonbérbe. (Sopron városi levélt.)

CXXIII. (Datum et actum in Ciuitate eadem (Kassa) feria 5-a prox. ante fest. b. Zophie vid. et mart. a. d. 1451°.) Gyskra János a kassai pénzverő kamarát s pénzváltást Modrar Pál nagyidai kapitánynak és Gremczer Ágoston volt kassai bírónak, egy évre öt ezer arany forintért, haszonbérbe adja. A föltételek közül méltók említésre a következők:

A fizetés évnegyedenként, felében tiszta aranyban, más felében denárookban — kétszázat számítva egy forintra — történik. Ita tamen, quod in Camera Crempnicziensi monetatio in huiusmodi liga, pondere et valore absque ulla diminucione inuolabiliter observetur.

Conductio et arendatio quoad solutionem nobis desuper faciendam vigorem habere debeat et effectum, si et in quantum ipsa moneta per Comitatus ab antiquo ad Cultellum-siue Camera Cassouiensem spectantes, videlicet Scepus, Sáros, Abaujwar, Vngh, Zemplyn, Torna, Gymern et Borsod, progressum habeat et cursum aggrediatur

Item, hogy a haszonbérzők consuetum pisetum, hoc est de singulis marcis pecunie cuse unum pondus seu pisetum, cum pecunia cusa Eccl. Strigoniensi et eius Archiepiscopo persolvant Ipsa autem pecunia cudenda non alias nisi sub custodia pisetarii Archiepiscopalis, prout consuetum est in Camera ad hoc deputata in scrinio fideliter conseruabitur

Moneta autem cudenda sic habeat suam dispositionem: Recipient ipsi Comites — a haszonbérzők — unam marcam argenti puri et tres marcas cupri; ex istis quatuor marcis in simul fuis cudi faciant aut denarios rotundos et albos ad formam inferius specificatam, sic quod ad unam marcam taliter mixtam cedant denarij quadringenti, aut obuli octingenti. Et si in una marca sic ut prefertur mixta . . quatuor aut sex denarij defecerint siue excreuerint in pondere, hoc absque dolo

et fraude fieri permittimus. Volumus tamen, quod omnis diligentia apponatur, probatore duntaxat, qui ad id iuratus esse debeat, una cum homine Archiepiscopali pisetario, omni commixtioni argenti et cupri semper presentibus. Ipseque probator probam exinde consuetam reseruet, quam ex post cuse pecunie modo consueto poterit adequare. Si vero monetarij ipsorum diligentiam non adhiberent, et ipsa moneta per ipsorum negligentiam indebite cuderetur, ac formam et dispositionem pretitulacionis, dealbacionis et aliarum correquistarum non retinerent, numerusque ultra sex aut septem denarios frequenter in una marca excresceret, extunc ipsi singuli et uniuersi denarij ad cautium debent reponi, quam massam sic resolutam ipsi monetarij vice versa fundere et cudere teneantur.

Ha a metzó, qui in hoc legitime deputabitur, a metzésben elég szorgalmat nem tanúsít, extunc alium, quem superior magister sculptorum ad hoc deputaret, possint acceptare.

Insuper volumus et committimus, quodsi Comites per nos deputati monetam argenteam et mixtam ubicunque cusam, in uniuersis locis, districtibus, terris et communitatibus circumjacentibus per suos proprios homines, quos ad hoc deputauerint, pro expeditione dicte curie Cassouiensis et nove monete ubicunque locorum modo consueto et competenti cambiare valeant atque possint. Si vero quoscunque alios homines seu mercatores preter suos familiares in huiusmodi cambio ubicunque experirent huiusmodi pecunias seu in cambio siue per forisationem qualitercunque in detrimentum Camere acquisitas, absque ulla commendatione siue pecuniaria solutione, prout alias consuetum est, plenam ab eisdem recipiendi habeant facultatem; prohibicione tamen in sedibus et communitatibus circumjacentibus prius publicata, formaque denariorum sic ut premititur rotunda et dealbata, ex una sui parte habeant crucem duplicatam et in eadem parte in circumferenciis obtineant has literas epythaphiales: Wladislai R. Ungarie; et in medio crucis duplicate unam literam C. locum ubi moneta cuditur, et aliam literam similiter de alphabeto, nomen Comitum cudentis aut cudifacientis designandam. Ex alia vero parte habeat clypeum quadripartitum, adinstar floreni auri, sed tamen trac-

tus triangulares videlicet tripas eundem transmeantes; in superiori parte, in principio clypei, clipeum octo linearum, arma Regni Hung. representantem. Alia autem parte retro easdem lineas, similiter superius leonem figurante, arma Regni Bohemie denotantem. Terciam autem partem inferiorem sub leone tres lineas habentem clipeum ducatus Austrie significantem. Et quartam partem, similiter inferiorem aquilam comprehendentem Marchionatum Morauie denotantem. — In obulis autem eadem apparitio crucis duplicate ex una, et clypei quadruplicati in altera parte, sine descriptione literarum epithaphialium debet contineri.

Et de pecunia sic in huiusmodi lega, forma, necnon debito et vero pondere reperta unum pisetum pro pecunie proba debet reseruari, et aliter de Camera exire non permittatur.

(Kassa városi levéltár.)

CXXIV. (Datum in descensu nostro exercituali prope Ciuitatem Crempniciensem feria 3-a prox. post festum b. Stephani Reg. a. d. 1452°.) Hunyady János kormányzó Majthéni Györgynek parancsolja, hogy levelét vévén, fegyveres népét sietve táborába vezesse, — postquam erga nos perveneritis, cum paratis pecuniis vobis soluemus. Committimus etiam vobis, ut terciam partem uniuersorum populorum, qui fossoria, ligones, secures, et cetera attinentia et ingenia adlaborandi fortalicij sub Ciuitate Crempniciensi fiendi, habentes, una vobiscum adducatis, per quos etiam forum defense faciatis, qui si populi venire recusarent, sciatis, quod omnes possessiones illorum nobilium comburi faciemus.

(Bécsi csász. könyvtár irataib.)

CXXV. (Geben zu Wien am Samstag nach des heil. Kreutztag, Exaltationis an. 1452.) Eyczinger Ulrik jelenti Sopron városának, hogy László király Bécsbe jött, s ennek következtében ő eddigi főkapitányi s kormányzói hatóságáról lemondott; azon ügyet tehát, melyre nézve őt megkeresték, hogy t. i. két polgártársuknak Engerstorfer ellen, ki tőlök egy öszveg pénzt s némi szereket elvett, igazságot szolgáltatasson, a király és Cily úr elébe vigyék.

(Sopron városi levélt.)

CXXVI. (Datum Wienne die b. Galli Confess. a. d.

1452°.) László király Kassa városához. Oratores, qui hac vice ex parte Regni n. Hung. missi ad nos venerant, grato et bene volo animo vidimus, et ea que nobis exposuerunt grata fuere. Cum igitur maior pars earum rerum, quas dicti Oratores . . . hic apud nos tractabant, ad futuram dietam . . . que ad fest. S. Martini . . . instituta est, prorogata existat; credamusque omnia facta nostra et illius Regni in ipsa convencione tractanda melius et efficacius per vestri medium . . . ac aliorum nostrorum fidelium concludi posse: meghagyja nekik, hogy oda követeket küldeni el ne mulasztásák.

(Kassa városi levélt.)

CXXVII. (Datum Vienne feria 4-a prox. post dominic. Reminiscere a. d. 1452°.) Nos Prelati, Barones, nobiles et proceres Regni Hung. universi fatemur et recognoscimus quod ex quo per certi temporis spacium his diebus effluxis cum Ill. principe D. Ulrico Cilie, Ortemburge, Zagorieque Comite ac Regni Sclauonie Bano necnon compluribus Regni Bohemie, Ducatus Austrie et Marchionatus Moraue Comitibus, Baronibus, Ambassiatoribus, Consiliarijs et Ciuitatensibus in facto eliberacionis Illustrissimi Principis et D. nostri . . . Regis Ladislai . . . de manibus Ser. D. Friderici Rom. Regis . . . in hac Ciuitate Viennensi diuersis insistendo laboribus ad certam deuenimus unionem. Post quorum quidem conclusionem nos cum prefato D. Comite Ulrico, et ipse nobiscum in omnibus et singulis dicti Regni Hung. factis et negocijs nostri ad scitum et voluntatem disponendis . . . pro una . . . assumpsimus et assumpsit stare persona. Cuius respectu Iudices et Jurati . . . Ciuitatum Casscha, Leweza et Bartfa una nobiscum congregati, vestigia nostra sunt secuti attento maxime, quod idem Johannes Giskra limites . . . certarum litterarum Regno Hung. et nobis datarum, pro quarum obseruatione ipse ciuitates se obligauerant, transgressus est et excessit ideo prefate Ciuitates pro sua conseruatione . . . se antelato Dno Comiti Cilie honorifice submiserunt, et ipse easdem usque ad pretacti D. Regis n. Ladislai in Regnum suum Hung. introitum in suam singularem recepit et acceptauit gubernacionem et defensionem nobis per omnia placet et bene contentamur, annuimusque . . .

(Kassa városi levélt.)

CXXVIII. (Geben zu Wienn an Montag vor S. Veitstag a. d. 1453.) László király Kassa városához. Als Ir uns yecz durch ewr boten habt anbringen lassen vnd bittet ew solch gelt, so Ir dem edeln vnsern lieben getrewen Janen Gyskra zu hilf wider vnser veindt gelihen sullet haben, an ewren jerlichen gaben vnd Schatzstewren abczecziehen Das Ir mit ewr Kaufmanschafft in Hungern dreissigist frey weret, — das haben wir vernomen. Tudtokra adja, hogy azon szabadalmakban, melyeket atyja és nagyatyja alatt élveztek, őket szinte megtartandja; egyebekről majd tanácskozik az ország rendivel. (U. o.)

CXXIX. (Datum Vienne in festo Ascensionis dom. a. e. 1453°.) László király jelenti Kassa városának, hogy azon rablók ellen, kik Szepességben Axamith vezérlete alatt várakat építvén a vidéket fosztogatják, — et quod adeo iam eorum presumptio invaluit, ut novissimis diebus plures nostros fideles ad eos compescendos congregatos in campestri bello conflixerunt, — megbüntetésükre Hunyadi László besztercei grófot és Horvátország bánját nevezte ki vezérré. Parancsolja tehát, hogy ők is fegyverre keljenek, ágyúikkal László grófhoz csatlakozzanak, neki engedelmeskedjenek, városukba, valahányszor sereggyűjtés végett vagy más okból bemenni akar, készséggel befogadják. (Kassa városi levélt.).

CXXX. (Datum Vienne fer. 2-a prox. post fest. SS. Corporis Christi a. e. 1453°.) László király Kassa városához. Surgentibus pridem in terra nostra Scepusiensi quibusdam malefactoribus, qui raptu vivere asueti sub ducatu cuiusdam Axamith . . . fideles nostros rebus et bonis spoliabant, cum ad exturbandos eosdem terrigenarum illarum partium facultas non sufficeret, scripseramus certis nostris baronibus et quorundam Comitatum nobilibus, ut in auxilium illius terre procederent. . . . Sed cum in ea re mora longior fuisset protracta . . . invaluit malicia, numerusque auctus est hominum prauorum adeo, ut iam plura non solum in terra illa, sed et prope Cassouiam et alias fortalicia erexerint, ex quibus illarum terrarum incolis post crebras predas, sub censu coactis ulterius repere ac eciam alias circumvicinas partes penetrare et inuadere

moliuntur Quia huic morbo . . . non quelibet partialis provisio sufficit, decreuimus non parcere etiam proprie persone, sed assumere defensionis laborem et etatem nostram asuefacere portandis oneribus officii nostri . . . Itaque . . . hys diebus personaliter nos ponemus ad campum, ducturi nobiscum bonam copiam gentium et de Austria et de Morauia Ennélfogva nekik is közönséges fölkelést hirdet, hogy Sz. Iván napjára készen lévén, ágyúikkal s fegyvereseikkel hozzá csatlakozzanak. (Kassa városi levélt.)

CXXXI. (Datum Bude fer. 3-a prox. ante fest. Purif. Virg. glor. a. d. 1454°.) Hunyady János főkapitány jelenti Kassa városának, hogy a király a város újévi adózását — proventus Strennales vulgo Bed — Ország Mihály főajtónállómesternek részére rendelte; minélfogva a város ezen adót Ország megbizottainak lefizetni el ne mulassza. (U. o.)

CXXXII. (Datum Vienne feria 3-a prox. ante fest. bb. Viti et Modesti mart. a. d. 1453°.) V. László nyiltparancsa minden rendű urakhoz s tisztviselőkhöz. Panaszkodott ú.m. neki Kassa városa, — quomodo nonnulli ex vobis contra iura et priuilegia ipsis super depositione rerum venalium mercatorum in in Ciuitate Cassoviensi facienda . . . nonnullos mercatores ipsorum mercimonia . . . ab huiusmodi depositione furtim occultare volentes in vestris possessionibus . . . officiolatibus ac vestri medio foveretis, et huiusmodi mercantias venditioni exponere permetteretis; insuper quidam forenses homines in aliquibus nostris liberis ac etiam vestris Ciuitatibus, oppidis in societatem ciuium se fraudulenter ad tempus recipi procurantes . . sub libertatibus huiusmodi ciuitatum, oppidorum et villarum absque Tricesimarum et tributaria solutione fraudulenter negotiationes exercere, congregatisque diuitiis se tandem viceversa ad exteris Regiones moraturos conferre consuevissent, parancsolja tehát, hogy se árulni ne engedjék őket a magok javain és hatóságuk alatt, sérelmére a városok árumegállító jogainak, — sőt a várostól megkérgetve tartozzanak őket kiadni, — se pedig lakásra bene fogadják őket, — nisi se prius fideiussoria cautione et sub poena solutionis 32 marcarum argenti obligaverint, quod infra unius anni revolutionem in dicto Regno nostro ducta legiti-

ma uxore et emptis hereditatibus fixam residentiam facient ...
(Kassa városi levélt.)

CXXXIII. (Datum in Oppido Zemplén in festo diuisionis apost. an. dom. 1456°.) László egri püspök, Palóczy László országbíró, Perényi János tárnokmester, Palóczy Simon, Homonnay István, Palóczy János, Homonnai Bertalan, Olnodi Czudar Jakab, Thornai Silvester és Modrár Pál tanúsítják, hogy, — quia Judex et Ciues Ciuitatis Cassoviensis secundum compositionem . . . nunc inter nos ab una, ac Johannem Thalafuz parte ex altera factam, fortalicium Jazo, a manibus dicti Thalafuz tanquam ad manus communes per ambas partes electas occupare et ad certum tempus conservare habebunt: ideo eisdem Judici et . . . Ciuibus . . . indulgemus, . . . quod s nos secundum declarationem literarum nostrarum obligatoriarum Johanni Thalafuz super ipsa compositione . . . datarum, primum vel ultimum terminum solutionis per nos dicto Johanni Thalafuz fiende negligeremus tunc iidem Judex et Ciues . . . possint . . . dictum fortalicium Jazo . . . eidem Johanni Thalafuz . . . resignare. A vár fentartására a városnak 200 aranyat ígérnek adni, s azt is megtéríteni, a mennyivel arra többet költenének. (U. o.)

CXXXIV. (Datum Wyenne fer. 2-a prox. post fest. ad vinc. b. Petri apost. a. d. 1456°.) Georgius de Welche a soproni polgárokhoz. Sciatis, quod die hesterna venit quidam homo domini Gubernatoris de castro Nándoralbensi, qui retulit, quod trina vice Turci receperant idem castrum, sed semper per D. Gubernatorem fuerunt expulsi, vltimatim adeo fuerunt prostrati ipsi nefandi Turci, quod solum ipsi equites cum maximis dampnis, et ipse Imperator solus euasit, pedites omnino sunt prostrati et occisi in campo, pauci ex ipsis fugam dederunt. Lucrati eciam sunt 12. Bombardas magnas, quorum longitudo 32. palmarum, latitudo . . . 7 palmarum, parvas autem pixides 140 cum maximis ingenijs bellicosus Turcus Imperator cum equitibus usque ad sex milliaria sunt prostrati (üzetett). (Sopron városi levélt.)

CXXXV. (Datum Bude 2-a die festi Circumcisionis domini a. e. 1457°.) László király Kassa városához. Audiuimus intimata vestra ex parte fortalicij Jazo, ad que vobis ta-

le respondemus, quod scripsimus egregio Johanni Thalafuz certum reddentes eundem de intentione nostra, ut non obstante obligatione, si quam pro distractione dicti fortalicij a vobis aliquando exegisset, vos ad distrahendum et rumpendum istud fortalicium de cetero non arceat insuper eciam ut nil novi facere attemptet, per quod damna et spolia illis partibus possent euenire. Misimus propterea literas generoso D. Joanni Gyskra, mandantes . . . quod et ipse loquatur sibi, atque inducat eundem Joh. Thalafus ut se in premissis omnibus voluntati nostre conformare debeat prout se facturum promisit. Inti tehát őket, hogy Jászó megtartása felett jól örködjenek; mert ha az ismét rablók kezébe kerül, a vidék sorsa gonoszabb leendene az elébbinél, — hűséges szolgálataikért kegyelmeket igérvén. (Kassa városi levélt.)

CXXXVI. (Datum Bude fer. 2-a prox. post fest. b. Matie apost. a. d. 1457°.) László király Kassa városához. Az országot, úgymond, mindenfelől veszély fenyegeti; fent a rablók egyre hatalmaskodnak, lent a török nagy erővel készül a jövő nyárra megtámadni az országot. Miután e bajoknak szűk jövedelmeiből elejét nem veheti, jövő Sz. György napra Pestre a Rákosra gyűlést hirdetett, in quem et omnes nobiles et possessionati homines huius Regni nostri tenebuntur per singula capita conuenire: ők is küldjenek néhány követet. (U. o.)

CXXXVII. (Datum in loco nostre residentie feria 2-a infra octauas festi SS. Corporis Christi, a. e. 1457°.) Petrus de Liptouia AA. LL. Magister in Sacra pagina baccalaur. plebanus Cassouiensis . . Judex et Commissarius per Reuerendiss. in Chr. Patrem et D. Johannem m. d. Sti Angeli SS. Rom. Eccl. Diaconum Cardinalem, per Germaniam, Hungariam stb. Apost. Sedis de Latere legatum specialiter deputatus in quadam causa de et super declinatoria fori siue foro competenti inter honestam Catherinam Byrkammern ciuem Cassouiensem ex una et quemdam Marcum aurificem laycum de Lewcha parte ex altera, vertente ez utóbbi Jodok és Simon kassai altaristák által törvényszéke elébe idézi. (U. o.)

CXXXVIII. (Datum Bude die dominico prox. ante fest. b. Prisce Virg. a. d. 1457°.) László király Győr és Sopron vármegyék hatóságához, és Tamás Zágrábi pöspök s a pannon-

hegyi apátság igazgatójához. Miután ő Poki Simont, Mártont és Pétert különös védelme alá fogadta, meghagyja a nevezetteknek, hogy őket mindenki, különösen Laki Kachor György ellen védelmezzék. (Szepesi kápt. levélt.)

CXXXIX. (Datum Vienne fer. 6-a prox. post fest. b. Bartholomei apost. a. d. 1457°.) László király Gúti Ország Mihály kérelmére egy irsai részbirtokot, mely a hamis pénzverés miatt hűtlenné lett Irsay Antaltól elesett, Mátyásnak, és és Mihálynak, Kozma László fiainak adományozza.

(Jászai levélt.)

CXL. (Datum Bude 2° die festi b. Andree apost. a. d. 1457°.) Dénes Cardinál-érsek, László egri, Vincze váczzi, Ágoston győri, Pál bosnyai püspökök, Gara László nádor, Újlaky Miklós és Rozgonyi János erd. vajdák, Perényi János tárnokmester, Ország Mihály fő-udvarmester, Marczaly János, Czudar Simon, s az országnak Budán összegyűlt többi egyházi s világi nagyjai, Kassa városát az Új-év napra Pestre kihirdetett királyválasztó országgyűlésre hívják. (Kassa városi levélt.)

CXLI. a. (Datum in Ciuitate Pestiensi fer. 3-a prox. ante fest. Conuersionis S. Pauli apost. a. d. 1458°). Horogszegi Szilágyi Mihály macsói bán, nándorfehérvári kapitány s az újdön választott Mátyás király személye helyett az ország kormányzója, Kassa városának Mátyás megválasztását Deák Balázs solymosi várnagy által adja tudtára, *volentes vos semper singularibus honoribus et gaudijs ipsius Dni Mathie noui sanctissimi (?) regis fore participes et consortes fieri* . . Gaudeatis et letamini de tantis letitijs, que Deus altissimus e celo ipsi D. Mathie et nobis et huic Regno Hung. *presenti die* concedere dignatus est. S figyelmezteti a várost, hogy a hirnököt illendő ajándokkal tiszteljék meg.

A város előljárósága ezt iratta utóbb a levél hátára: *Super hac litera dati sunt lateri pro dono florenorum auri viginti.* (Kassa városi levéltár.)

CXLI.b. (Dat. Bude fer. 5-a prox. p. fest. Resurr. Dni. a. e. 1458°.) Mátyás kijelentvén, hogy Sopron városa iránt kegyelemmel viseltetik, s azt rövid időn kiváltani is szándékozik, meghagyja nekik, hogy Sári Péter titkárát, fehérvári örkanonokot, kit Fridrik császárhoz küldött, Németújvárosig s

onnan vissza minden szükségesekekkel lássák el. (Sopron városi levélt.)

CXLII. (Geben zu der Newnstat an Suintag Jubilate a. d. 1458°.) Fridrik császár Sopron városához. Wir lassen ew wissen, das wir auf . . . begern ettlicher namhafter geistlicher vnd weltlicher des Kunigreichs Hungern, der gantzen Christen-hait vnd vnserm loblichen Haus Oesterreich zu eer vnd nutz, auch von gemaincz frieds willen vnser erblichen lannd, vnd andrer redlichen vrsachen wegen vns vmb dasselb Kunigreich vnd seiner regierung . . . auch vmb den Kuniglichen nam . . . angenommen haben, vnd vns, alpeldist wir mugen, in das benent vnser Kunigreich zefügen, vnd ferner der Kuniglichen Krönung, als sich gepürt, loblich nachzegeen mainen. Kivánja ennélfogva, hogy jól felfegyverzett tíz lovast és negyven gyalogot s négy szekeret küldjenek nyolcz nap alatt Kőszegre, hová több sereget is gyűjt — den Veindten widerstand zetun damit lannd vnd leut zu fried vnd gemach bracht werden vnd wir in dasselb Kunigreich Hungern zu emphahung vnserer Kuniglichen Krönung dester . . . füglicher komen mugen . . . Ha ezen fegyvereseket oly sietve ki nem állíthatnák, küldjenek annyi pénzt, mennyi egy hónapra esik, minden lovasért egy hétre egy font fillért, s minden gyalogért fél font fillért számítva, hogy e pénzen maga fogadhasson fegyvereseket.

(Sopron városi levélt.)

CXLIII. (Datum Bude fer. 2-a prox. ante fest. Cathedre b. Petri apost. a. d. 1458°.) Matyás király Zentgwrgli Tamás auranai pörjel és Gerebeni Bithowecz János tótországi bán, Horvátország fő kapitányaihoz. Miután az ország rendei Horogzei Zylagy Mihályt az ország kormányzójává választották, s maga is minden kormányhatalmat reá ruházott, minden levelei s parancsainak úgy engedelmeskedjenek, mintha azokat magától a királytól vennék.

(A bécsi csász. könyvt. kézírata.)

CXLIV. (Datum Bude in festo bb. Petri et Pauli Apost. a. d. 1459°.) Matyás király Parlagi Pál diósgyőri várnagynak és öcscsének, Parlagi László budai tiszttartónak s a kúnok bírójának, nemzetsége iránti érdemeikért, — nam ipsi a seruiicio prefatorum Genitoris et Fratris nostrorum nunquam discessis-

se visi sunt, — s most neki is oly hüven és ügyesen szolgálnak, — ut alijs omnibus fierent pro exemplo bono, — az Abaúj vármegyében fekvő Boldogkew várát, s a hozzá tartozó Puzta-Zent-Lőrincz, Úyfalu, Rad, Arpas és Basko helységeket adományozza. (Szepesi káptalan levélt.)

CXLV. a. (Datum Zegedini in profesto Epiphaniarum Dom. a. e. 1459°.) Mátyás király Homonnai István és Bertalan urakhoz Intelleximus quomodo plerique essent mercatores forenses et presertim Poloni, qui dimissis veris et antiquis viis per quasdam novas ad possessiones vestras cum ipsorum rebus et bonis mercimonialibus venire et ibidem huiusmodi res venditioni exponere et super aliis rebus commutare consuevissent . . . nagy kárára a városok árúmegállító jogainak. Meghagyja tehát nekik, hogy ezt ezután ne tőrjék, mert rendeletet bocsátott ki, hogy az ily kereskedők elfogassanak, s elébe vitessenek. (Kassa városi levéltár.)

Ugyanezt megújítja Mátyás egy a következő 1460. évi Sz. Erzsébet napján minden hatóságokhoz kiadott nyílt parancsában. (U. o.)

CXLV. b. (Datum Bude tercio die festi resurrectionis Dni a. e. 1459°.) Mátyás király Kassa városához. Ismételve meghagyja, hogy miután azon felső részeken Palóczy László országbíró és Czudar Simon fő-udvarmestert nevezte ki kapitányokká, nekik mindenben engedelmeskedjenek s agyúkat adjanak. (Kassa városi levélt.)

CXLVI. (Datum Bude Sabb. prox. post fest. b. Andree apost. a. d. 1459°.) Ugyanaz ugyanahhoz. Dicséri hűségét és buzgalmát, melyet Palóczy László tudósítása szerint kifejt, s mely annál érdemdúsabb, minthogy oly időben történik, — quo uniuscuiusque subditi fidelitas et firma constantia desideratur; ezt neki kegyelmeivel meg is fogja jutalmazni; legyen azért kintartó. — Habituri sumus brevi tempore dietam una cum Sereniss. Bohemie rege, in qua cum illo certos quosdam tractatus habituri sumus; quibus tandem, ut certo tenemus, feliciter conclusis, talem iuvante Domino pro statu et utilitate illarum partium dispositionem faciemus, ut et emulorum easdem infestantium audacia reprimatur, et eedem partes ac ipsarum incole quiete valeant permanere. Postremo intelleximus, quod fideles

nostri ciues de Eperyes prorsus tepidi essent in dando auxilio pro communi bono, nec agerent exemplo aliarum ciuitatum, que nobis cum summa constancia fideles esse student. Intsék tehát Eperjest, hogy mondott hűségesküjét tényleg tanusítsa, miszerint iránta azután ő is kegyelmes lehessen.

(Kassa városi levéltár.)

CXLVII. (Datum Zegeđini in festo b. Laurentij mart. an. dom. 1462°.) Mátyás kir. Kassa városához. A principio felicis regiminis nostri semper precipua cura nostra illa fuit, ad hocque dies noctesque in vigiliis duximus, ut sublatis de medio omnibus dissensionibus atque guerris, que totam rempublicam Regni nostri multis ab annis turbabant, sacram coronam atque antiquas metas ejusdem Regni nostri in manus alienas dudum deventas recuperaremus ... eoque tandem validiores ad retistendum Turcis redderemur. Verum cum in hys labores faceremus, et maiorem diligentiam nostram pro rectificatione certarum ciuitatum nostrarum et metarum, quas in illis partibus superioribus Regni nostri aliene quedam manus tenent, apponeremus, intervenerunt eciam certi tractatus . . . in facto . . . sacre corone cum D. Friderico Rom. Imper. habiti, ut Idem Imperator habita summa quadam eandem s. coronam nobis reddere paratus esset, in quibus rebus Prelati, Barones et Nobiles regni nostri pridem Bude congregati considerantes facultatem nostram minime posse sufficere ultro et bene . . . ad hanc rem convenerunt, et non solum ipsi sed eciam fidelis noster Illustris Princeps Stephanus Rex Bozne et Ciuitas nostra Ragusina et multe alie . . . nobis notabiliter subuenerunt . . . E végre tehát Kassa városára is öt ezer arany forintnyi adót vet ki, meghagyván neki, hogy azt a hozzájok küldött fehérvári prépostnak kézbesítsék.

(Kassa városi levéltár.)

CXLVIII. (Datum in Futhag in vigilia festi Natiuitatis b. Johannis Bapt. a. d. 1463°.) Mátyás meghagyja a kassai polgároknak, hogy — illam summam florenorum auri, quam secundum dispositionem nostram pridem Bachie vobiscum factam, Matti nostre soluere debetis, manibus fidelis nostri nob. mgri Pauli de Zewles notarii Cancell. nostre dare debeat. (Kassa városi levélt.)

CXLIX. (Datum . . . Sabbatho prox. post festum b. Joannis ad portam latinam a. d. 1463°.) Mátyás parancsa a kapitányokhoz ; megyei hatóságokhoz és — Leuatoribus presentis exercitus nostri contra Thurcos instaurati — , miszerint Thuróczy Lőrinczet, Kelger Osvátot, Vérthes Jánost, Poki Simont, Réthli Lászlót, Pathai Mihályt, Erdélyi Jánost, Koronczói Istvánt, Wathi Mihályt, Varsányi Józsat, Marczalthói Györgyöt, Alapi Györgyöt, Koronczói Barnabást, Pétert és Györgyöt, Radváni Miklóst, Velkei Istvánt, Deegi Lászlót, Béri Bricciust, Notsy Gáspárt, Nagy Albertet, Dyolaki Bálintot, kik Győr, Szombat, és Kezy várak őrizetére vannak rendelve, a táborba menni ne kényszerítsék.

(A szepesi káptalan ugyanazon évi átiratából.)

CL. (Datum in Oppido Dombro, Regni Sclauonie, Sabb. prox ante fest. Purificationis b. Marie Virg. a. d. 1464°.) Mátyás kir. Sopron városához. Postquam feliciter dono domini geste sunt res pro recuperacione Regni Bozne, quod infelici casu amissum erat — tudokra adja, hogy megkoronáztatása napját a következő Virágvasárnapra tűzte ki, melyre tehát ők is küldjenek néhány követet. (Sopron városi levélt.)

Egy más levelében (Dat. in descensu exercituali in vado Pacha fluvii Zavi fer. 2-a p. p. fest. b. Michaelis arch. 1464°.) meghagyja a városnak, hogy falaikat, melyek, mint hallja, egy részről ledőltek, a Sopron megyei nemesség segedelmével, melynek ez iránt szinte írt, fölépítsék.

Egy évvel előbb, 1463-ban Fridrik császár az iránt kereste meg Sopron várost (ddo Samstag nach Pangratz) hogy a városban vert új pénzből megtekintés és megítélés végett küldjön hozzá egy forintot.

CLI. (Datum Bude feria 6-a prox. post. festum Tiburtij et Valeriani mart. a. d. 1467°.) Mátyás Kassa városához. Cum in congregacione generali prelatorum, baronum et nobilium Regni nostri nouissime Bude celebrata loco luci Camere tributum fisci regalis appellatum de omnibus comitatibus solui institutum sit, itaque iuxta huiusmodi dispositionem . . . misimus ad dicandum et connumerandum Comitatum Abauuariensem hos homines nostros mandantes fidelitati vestre quatenus . . . vos cum possessionibus ad vos pertinen-

tibus . . . instar aliorum . . . dicare permittere debeat (Kassa városi levéltár.)

CLII. (Datum Posonij in die b. Servasij pape et mart. a. d. 1468°.) Mátyás Kassa városához. Hallja, hogy előbbi, kemény hangon írt levele miatt megijedtek, mintha irántok a király nehéz szívvvel viseltetnék; megnyugtatta tehát őket, hogy azon levél nem haragból credt, hanem azon idő körülményei által szükségeltetett; s miután a kívánt pénzösszeget átküldötték, őket kegyelméről biztosítja. (U. o.)

CLIII. (Datum Bude festo b. Clementis pape a. d. 1468°.) Mátyás király Ferenczet, Poki Pethew kamarásának fiát, minden más bíróság alól fölmentvén, egyedül személyes jelenlétének törvényszéke alá helyezi. (Szepesi kápt. levélt.)

CLIV. (Datum Bude die dom. prox. ante fest. b. Marie. Magd. a. d. 1469°.) Mátyás meghagyja Sopron városának, hogy propter certum quoddam negocium, quod litteris committere non possumus duos aut tres potiores de vestri medio ad nos festinantissime mittere debeat (Sopron városi levélt.)

CLV. (Datum Brune fer. 2-a prox. ante Carnis priuim a. d. 1469°.) Mátyás tudtára adja Kassa városának, hogy castrum capitale totius Marchionatus Morauie Spielberg nuncupatum, supra ciuitatem Brunensem situatum, una cum alijs ciuitatibus et castris prox. Dominica Esto mihi cum manu potenti et valida occupauimus (Kassa városi levélt.)

CLVI. (Datum in descensu n. exercituali sub fortalicio Wezele feria 6-a prox. post festum b. (Anne) Matris Marie a. d. 1469°.) Mátyás Kassa városához. Inter alia que nobis hys diebus prospere successerunt, id nobis diuina volente clementia prosperius successum est, quod fer. 5-a prox. post fest b. Anne, Matris Marie prox. preteritum Victorinus filius Georgij Podebrath heretici in ciuitate Wezele captiuitati nostre mancipatus, nunc erga manus nostras captiuus detinetur (U. o.)

CLVII. (Datum in Olomucz in fest. Invent. S. Crucis a. d. 1469°.) Mátyás Kassa városának tudtára adja, hogy a cseh, morva és sziléz uraktól, kik az egyház iránt hívek maradtak, e napon Olmüczben tartott gyűlésökön cseh királylyá válasz-

tatott, mit ő — inducti de consilio Reverendiss. dominorum Apost. Sedis legatorum — el is fogadott. (U. o.)

CLVIII. (Datum Strigonij Sabbatho prox. post fest b. Michaelis archang. a. d. 1469°.) Ugyanaz ugyanahhoz. Cum decedente Paulo filio Woyuode de Pelsöcz ab hoc seculo sine heredibus, universa castra et bona eiusdem ad nos . . . deuoluta sint. László budai prépostot küldi azok átvételére, s azon esetre, ha a várnagyok engedetlenek lennének, meghagyja a városnak, hogy a nevezett prépostot, vagy Parlagi György diósgyöri kapitányt, azoknak elfoglalásában segítsék. (U. o.)

CLIX. (Datum feria 3-a infra Octav. OO. SS. a. d. 1469.) A szepesi káptalan tanúsítja, hogy miután Pál, Pelsöczy Bebek Imre vajda fia, magtalanul meghalt, és annak várait s javait a király lefoglaltatta, Szapolyai Imre szepesi gróf, és neje Orsolya asszony, Bebek Imre leánya, s a meghalt Pál testvére, Kaczkay László várnagyuk által a káptalan előtt óvást tétettek, e javak elfoglalása és eladományozása ellen. Qua protestacione . . . facta, Regiam Mattem ac omnes et singulos . . cuiuscunque dignitatis . . . homines sint, de tali iniusta et potenciaria dictionum castrorum, ciuitatum stb occupatione, retencione, fructuum perceptione prohibuissent. (Szepesi káptalan levélt.)

CLX. (Datum Jaurini in festo b. Lucie Virg. An. dom. 1469°.) Mátyás király . . Cum antiqua et approbata lege et consuetudine regni nostri . . quiuis nobilis . . suos jobbágyones . . . in quibusuis causis demptis duntaxat furti, homicidij, latrocinij, incendij et alijs causis publicis criminalibus ipsemet iudicandi liberam habeat facultatem: Parancsolja ennélfogva, hogy nemes Poky Ferencz kamarása jobbágyait se merje senki megítélni, hanem azok maga Poky vagy tisztjei által ítéltesse meg, ki ha az igazságszolgáltatásban hanyag volna, ne jobbágyai, hanem ő maga idéztessék meg a rendes bírák elébe. (Szepesi kápt. levélt.)

CLXI. (Datum in Broda hungaricali fer. 4-a prox. ante festum Invent. S. Crucis a. d. 1470.) Ugyanaz Kassa városához. Quantos labores et impensas contra Bohemos hereticos . . . habuerimus . . . vobis notum esse credimus. Nunc autem ceptum opus ad finem prosequi intendentes personaliter

adversus hereticos predictos cum omnibus copijs et gentibus nostris campum tenemus. Mandauimus fideli nostro magnifico Nicolao Chwpwr Wayuode Transilvano, ut ipse post Mattem nostram complures gentes transmittat . . Ez pénz nélkül nem jár, a város tehát 15 nap alatt két ezer aranyat küldjön a vajdának; miért is annak rendes adóját elengedi. Ha a város vonakodnék, Csupornak parancsa van azt kényszeríteni.

(Kassa városi levéltár.)

CLXII. (Datum in Brunna fer. 3-a prox. p. Festum Pace Dni, a. e. 1471°.) Ugyanaz ugyanahhoz. Facta nostra iam dudum contra hereticos inchoata, in quibus optatum finem consequi posse speramus maturius et celerius quam unquam alias dirigi debent; sic non minori imo maiori prouisione, quam alias, castra nostra finitima versus Thurcos habita, nobis ad presens hic . . . occupatis, egent . . . Pénzre van szüksége, mit, úgymond, tőlök vár leggyorsabban. Rendeli tehát, hogy 1200 aranyat küldjenek át minél előbb Ernust János zólyomi főispánhoz, hogy ez ama várakat a szükségeseikkel idején elláthassa, nehogy távolléte alatt azok veszélybe essenek. — Sciat autem, quod nos vobis et in acquisitionibus rerum vestrarum talem libertatem concedimus, ut infra breves dies maius lucrum in duplo habebitis, quam haec summa faceret

(Kassa városi levéltár.)

CLXIII. (Datum Bude 2-a die Circumcisionis dni, a. e. 1471°.) Rozgonyi Rajnald nemrég kinevezett fő-fárnokmester Kassa városát felszólítja, hogy miután tárnoki szék rég nem tartatott, s e miatt a király előtt is többen panaszkodtak, Vizeskeresztre a nevezett törvényszéket összehívja; miért Kassa is küldjön alkalmas követeket. (U. o.)

CLXIV. (Datum Bude fer. 5-a prox. ante dominic. Inuocauit a. d. 1471.) Mátyás király Byczy Imre és Hathalmi László és Mihály javait, mivel Biczgy György udvarát Bicz helységben Veszprém vármegyében megtámadták, őt magát megölték, hűtlenség miatt elkoboztatván, Poki Ferencz kamarásának adományozza.

CLXV. (Datum Iglavie . . in festo Ascensionis dom. a. e. 1471°.) Mátyás parancsa, hogy a Symai és Lengyel nemesek jobbágyait magokon kívül senki se merje a rendes ügyek-

ben megítélni; azaz biztosítja számukra az úriszéki hatóságot. (Szepesi káptalan levélt.)

CLXVI. (Datum Bude in festo b. Barthol. apost. a. d. 1471.) Mátyás király Simay László udvari emberének, és általa a Simay és Lengyel nemzetség többi tagjainak, engedelmet s jogot ad, a Békés megyében fekvő Syma és Felhalom birtokaikban a Körös folyamon réveket, — vada seu transitus navales — állítani, s azokon a szokott díjakat szedni.

(Szepesi káptalani levéltár.)

CLXVII. (Datum Bude a. d. 1471. pridie Idus Septembr.) Mátyás király Tärchay Tamás panaszára, ki régi levelekkel bebizonyította, hogy Héthas mező-városa és a Sáros megyében fekvő falui, régtőlfogva — ob multos respectus, precipue vero ob intemperiem aeris, que in illa parte Regni nostri Hungarie circum castrum suum Tharkeo decimacionis expectationem non patitur, a singulis capeciis tritici, siliginis, ordeii et auene csak egy garast fizettek tized fejében az egri püspöknek: a nevezett Tarcsay s a püspök közt e miatt támadt pört akként döntötte el, hogy Tarcsay Tamás és örökösei ezentúl minden birtokaiktól évenként hatvan forintot fizessenek Sz. Márton napján a nevezett püspöknek tized fejében. Figyelemre méltó, hogy János egri püspök ezen egyességre a Tarcsay családdal „de consensu sui venerabilis Capituli“ lépett. (Jászai levélt.)

CLXVIII. (Ex ciuitate nostra Wratislouiensi dominico die prox. ante fest. b. Lucie Virg. et Mart. a. d. 1474°.) Mátyás király Kassa városának azon panaszára, hogy szabadságaik sértetnek az által, hogy az ország rendei által a török ellen rendelt pénzsegély tőlök is — more villarum .. hostiatim szedetik: azt válaszolja, hogy nem akarja szabadságaikat kisebbiteni, s azért megparancsolja Ernsth Jánosnak — compatri nostro — hogy ezentúl őket akként, kapuszámra ne adóztassa.

(Kassa városi levéltár.)

CLXIX. (Datum in ciuitate nostra Wratislouiensi in festo b. Andree apost. a. d. 1474°.) Mátyás király Nagypataki Ferencz udvari emberének és Charnai István ipjának engedelmet ad birtokaik valamelyikén várat építeni, úgy mindazáltal, hogy abból a környék lakosaira semmi kár ne háromoljék.

(Szepesi kápt. levélt.)

CLXX. (Datum in oppido Tholna in festo bb. Simonis et Jude apostolor. a. d. 1475°.) Mátyás Kassa városához. Constatre vobis non dubitamus, quod iam nos unacum uniuersis gentibus et copiis nostris personaliter adversus Thurcos progredimur. Mivel távolléte alatt az ország ügyeire nem viselhet gondot, Szapolyai Imre szepesi grófot ruházza fel a kormányhatalommal; ennek tehát a város, a maga hazatértéig mindenben engedelmeskedjék. (Kassa városi levéltár.)

CLXXI. (Datum Bude feria 4-a prox. post fest. b. Michaelis archang. a. d. 1476°.) Mátyás király Kassa városához. Más leveleiből úgymond, eléggé megérthették, hogy rövid időn tartandó menyegzőjére pénzre van szüksége, miért is intette legyen őket, hogy akaratának megértése végett magok közül néhányat küldenének György pécsi préposthoz s kincstárnokához. Mivel azonban ezt tenni elmulasztották, jelenti nekik, hogy ezennel hozzájok küldi Mehezinger Sebold hívét, ut ipse vos et quemlibet vestrum secundum exigentias rerum nostrarum uniuersaliter dicare et connumerare debeat. A mit tehát biztosa reájok kivetend; öt nap alatt állítsák ki; ne is küldjenek e miatt hozzá valakit, mert — si quos miseritis, vacuos sine relatione remitemus. Nam ipse Seboldus a nobis informationem habet plenariam, qualiter vobiscum agere debeat.

(Kassa városi levéltár.)

CLXXII. (Datum Zagrabie feria 3-a prox. ante fest. b. Francisci Conf. a. d. 1480.) Mátyás király Szabolcs vármegye rendeihez. Scire potestis quod graues . . . his preteritis temporibus expensas habuerimus ad conservandas gentes in diuersis Regni nostri partibus pro defensione huius Regni nostri et arcendis Thurcorum incursionibus, precauimus ne inferiores et superiores Regni nostri partes Thurci hoc anno irrumperent; et non solum ab huius Regni deuastatione illos coercuimus, verum etiam locatis in Croatiam et Sclavoniam et presertim in partes Transalpinas gentibus effecimus, ut non solum non permitterentur Thurci penetrare intra confinia nostra, sed et a Transalpinis, quos olim occupauerant, expellerentur, ac partes illae recuperarentur ditioni nostrae. Ad quae omnia opus fuit maximis laboribus et expensis, nam gentes illae, quae in Transalpinas intraverunt, con-

sumptis omnibus, destructis etiam personis et equis fatigatae redierunt; aliaeque gentes nostrae in utraque confinia tam superiorum quam inferiorum partium positae, ita omnibus exhaustae sunt, ut nisi de eis provideatur, durare nequeant. Mivel pedig a töröknek folyton tartó betörései miatt az ország védelméről szakadatlanúl kell gondoskodnia, seregét pedig az ország lakosainak segedelme nélkül meg nem újíthatja: inti őket, hogy az ország rendei által Sz. Márton napra fizettetni rendelt adót, e napot meg nem várva, előre fizessék, most levén arra sürgető szüksége. (Jászai levéltár.)

CLXXIII. (Datum Bude die 10-a post fest. b. Francisci Confes. a. d. 1480°.) Nos Mathias ad nonnullorum fidelium nostrorum instantiam per eos pro parte uniuersorum politorum, pellificum ac artificum frenorum et corrigiatorum necnon hastiparum, arcuparum et clipeatorum, selliparum et fabrorum in ciuitate nostra Varasdiensi commorantium ... azon szabadságokat adja nekik, melyekkel ezen iparosak más királyi városokban dicsekedhettek. Különösen, hogy czéhtársulatot alkothassanak, évenként egy czéhmestert választassanak, ki a társulatot igazgassa s a mesterségre vonatkozó pöröket megítélje. Mesterré csak az lehessen, kit a czéh és annak mestere befogad; az új tag a czéhbe felvételésekor két arany forintot, négy font viaszt, s a czéh többi tagjainak egy ebédet köteles adni. Ki a czéhbe felvéve nincs, mesterségét a városban nem üzheti; ha üznél, műveit a czéhmester elkobozhatja, valamint azon idegen műveket is, melyeket a kereskedők a városba hoznának. Továbbá meghagyja a város bírának, hogy a mesterembereket a mesterségöket illető pörökben törvényszékek elébe ne idézzék, őket jogaikban ne háborgassák, a czéhmestert az idegen művek elkobzásában ne gátolják; különben ezek megtartására a bán és főispánok által is kényszerítettetni fognak.

E czéh-szabadalom a dunántúli országrészben sok ideig példányúl szolgált, mely szerint más városok iparosai is igyekeztek biztosítani üzletöket. Bizonyítja ezt Nádasdy Pál következő levele:

My Nádasdy Pál Fogaras földének örökös és Vass vármegyének főispánya stb. Adjok emlékezetére mindeneknek

az kiknek illik, hogy az mi jószágunkban lakozó mesteremberek könyörgésekkel my előnkbe jöven, egy hárttiáro irott függő pecsétés Czéh levelét az Varasdi városnak pöcséti lévén rajta, mely magában foglalja az boldog emlékezetű első Mátyás királynak Czéh levelét, kérvén azon minket, hogy mijs bizonyos czéh levelet adnánk az mi jószágunkban minden rendbélyi mesterembereknek az mely nekünk mutatott levélnek igénkint való rendi így következik: Nos Mathias stb. My annak okáért meg tekintvén az mesterembereknek törekedéseket és az közönséges igasságot és azt is hogy minden dolgok az mi urasságainkban jó renddel viseltessenek az fölül megirt levelet és az mesterembereknek kivánságát dicsértük, jóvá és helyessé hattuk, meg is erősítettük illen formán és illyen okkal, hogy ők magok között minden rendbeliek Czéh-mestert rendöllyenek attul fügienek és ahoz halgassanak és az mestersignek rendiben mestersigeknek helyin hagyását avagy fogyatkozását az Czéhmester az kit ők esztendönkint választanak, melléje rendöltetett hüttvös emberekkel megitélhesse, és az kit büntetni köll, megbüntethesse. De az mesterségeken kívül való vitkekért az my büntetésünk alá legyenek vettetvén. Annak fölötte munkájoknak árát és jutalmát valamint az több urak és főrendek velünk egyetemben limitállyák, magokat ahoz tartsák. Továbbá midön nekünk mesterségekre szükségünk leszen, esztendönkint tartozik minden mesteremher avagy maga avagy elegendő mesterlegényé az my vároinkban vagy Udvarházainkban mivelni. Végezetre ezt is megengedtük, hogy az my jószáginkban lévő sokadalmakban idegen helyrül való mesteremberek az sokadalmaknak estén és más nap is kilencz óráig ne árulhassanak; kilencz óra után mindeneknek közz légyen az vásár és az marha eladása. Mind ezeknek bizonságára erősségére attuk ez my jelen való levelünket kezünk irásával és pöcsétünkkel megerősítvén. Datum in Castro nostro Sárvár in festo b. Symeonis et Judae apost. a. d. 1617°.

Mind ez átírva találatik II. Ferdinánd 1634-ki mart. 12-kén kelt levelében, mely által Csepregh és Sz. Miklós mezővárosok mesterembereinek a Nádasdy Pál által adott czéh-szabadalmat megerősíti. (Sopron vármegye levélt.)

CLXXIV. (Datum Bude feria 4-a prox. post fest. appa-

ricionis b. Michaelis Archang. a. d. 1481.) Mátyás parancsa a Szepesi káptalanhoz. Exponitur nobis in personis . . . Judicis . . . ac totius Communitatis Ciuitatis nostre Bartpha, quod quamvis Ciues Ciuitatis n. Epperyes contra dealbacionem telarum nullum prorsus jus habuerint et habeant; sed huiusmodi dealbacio telarum simpliciter ad ipsos Ciues de Bartpha ab antiquo pertinuerit . . . prout hoc tam . . . Ladislai regis . . . predecessoris nostri, quam eciam nostre littere adiudicatorie . . . in causis inter ipsos Ciues de Bartpha . . . ac dictos Ciues de Epperyes . . . motis . . . declararent. Tamen . . . Communitas dicte Ciuitatis n. Epperyes . . . non curatis huiusmodi . . . litteris nostris . . . adiudicatoriis, ita et perpetuo silencio quod ipsis Ciuibus de Epperyes super dealbacione telarum imposuimus . . . instrumenta et loca dealbandi, siue dealbatoria telarum . . . erexissent, et telas dietim dealbarent. Meghagyja tehát a káptalannak, küldje ki a maga emberét, ki a király emberével az ügyet megvizsgálja, s ha azt úgy találja, mint előadatik, Eperjes közönségét a Sz. Jakab nyolczadában tartandó törvényszékre a királyi jelenlét elébe idézze.

(Szepesi kápt. levélt.)

CLXXV. (Datum Strigonii 28-a Octobr. a. d. 1481.) Beatrix királyné válaszol Kassa város levelére, melyet, úgymond, szánakodással olvasott. Inti őket, legyenek kitartók, — quoniam totis nostris viribus . . . in dies damus tam apud Sereniss. D. regem, quam etiam DD. Prelatos et Barones . . . operam, quorum in breui copias armatas in auxilium suscipietis vestrum Ut et anno transacto, ita et presenti quos habere potuimus vobis in defensionem nostros misimus milites, quos sequi iam et D. Regis et praelatorum ac Baronum in dies parant, et nonnulli iam suum ad istas partes continuant iter . . . Legyen tehát türelmök, quoniam omnia . . . vestrum evenient ad votum et hostium nostrorum exterminium. (Kassai levéltár.)

CLXXVI. (Datum Bude feria 4-a prox. post fest. Concept. Marie Virg. a. d. 1483°.) Mátyás király Kassa városához. Commisimus fideli nostro Egregio Andree de Labathlan Capitaneo nostro in Saaros et Ztropko, ut ipse inter alia castra Stephani de Peren etiam castrum Therebes obsidere et ex-

pugnare debeat. De mivel erre neki magának elég ereje nincs, meghagyja a városnak, hogy őt ágyúkkal is, fegyveresekkel is segítsék, igérvén, hogy ezen költségeikért bőséges jutalmat veendenek, s a további zaklatások s károktól magokat is megmentendik. (Kassa városi levéltár.)

CLXXVII. (Datum Bude fer. 2-a prox. post Dominicam Judica a. d. 1486°.) Mathias Quia . . . clarius didicimus, quomodo Ecclesia S. Nicolai Ep. et Conf. de Mysle, eiusdemque possessiones per . . . Stephanum de Zbugya et Nicolaum de Lapysspatak plurimum impedirentur ut videlicet iidem Stephanus et Nicolaus facilius fidelem nostrum Ven. D. Nicolaum de Slancz praepositum dictae Ecclesiae ad renunciandum huiusmodi praepositurae suae cogere.. possent, eamque et eiusdem bona... pretextu.. Juris Patronatus pro se distrahere et dilapidare possent, eundem variis ac grauibus injuriis, sicuti etiam prioribus temporibus mortuo quondam Praeposito Mislensi quidam fratres et progenitores dicti Nicolai, nobiles de Segnye eandem Praeposituram . . . et omnia bona illius pro se diripuerunt. Ezeknél fogva tehát, a nevezett Miklós és István kegyúri jogát, ha az kétségtelen volna is, megsemmíté, s a mislei prépostságot a maga s utódai királyi kegyurasága alá helyezi. (Jászai levéltár.)

CLXXVIII. (Datum . . . in obsidione Novae Ciuitatis Austrealis in festo bb. Petri et Pauli ap. a. 1487°.) Mátyás a leleszi conventhez. Cum nos consideratis fidelitate et seruitijs fidelium nostrorum pugilium Nicolai de Zekhelfeő ac Petri Rátz et Michaelis Parvi de Vagh, quae nobis his diebus proximis in obtentione et expugnatione castri Australis Swarchenpoch vocati, de quo videlicet eidem Regno et Regnicolis nostris pergentes imperiales variae hostilitates, depraedationes incessanter inferebantur, opportuno admodum tempore impenderunt; undecim sessiones jobagionales in Kalnyk et unam aliam in Benedek, possessionibus in Comitatu de Beregh existentibus habitas, quae alias Egregij Thomae Parvi de Lak Cubicularii nostri praefuerant, sed ex eo, quod idem Thomas immemor fidei et honoris sui, dum scilicet sibi eiusque fidei multum tribuimus, multaque credidimus, plurima furticinia et rapinas incredibiles non tantum in pecuniis, sed

etiam in argenteriiis, ceterisque preciosis rebus nostris commississe manifeste deprehensus exstitit, in perpetuum contulerimus, — meghagyja a conventnek, hogy őket annak birtokába bevezessék. (Leleszi levélt.)

CLXXIX. (Datum Viennae in Octava OO. SS. a. d. 1488°.) Mátyás király Székely Jakab rakerspurgi kapitányhoz De Comite autem Georgio (érti György zagoriai grófot Vitovicz János fiát, kit Crapina várában ostromoltatott.) hoc habeo, quod ne unam quidem festucam stramineam illum in regno nostro possidere amplius patiemur. Pro eo iam deinceps homine apud nos laborare supersedeas, nec imposterum pro eo quavis ratione intercedas, quoniam nihil omnino faciemus. Nam castra illa, modo e suis manibus eruere possemus, iret quocunque vellet, vel in nomine Djaboli; nihil certe de homine amplius curae susciperemus Jelenti neki továbbá, hogy a diaeta — valamely osztrák tartomány diaetája — Sz. Márton napra van kihirdetve; de oda csak úgy jelenjék meg, ha tőlök menevédet kap, mint ha megtagadnának, — nullo pacto ad illos concedas, quoniam sine dubio deciperent, nec periculum aliqua ratione evitare posses; ha azonban kap védlevelet, minden esetre menjen el azon diaetára.

(A bécsi csász. könyvt. kézírataiból.)

CLXXX. (Datum Bude feria 4-a prox. post festum b. Lucae Evang. a. d. 1490°.) II. Ulászló Kassa városához. Non dubitamus vos iam ex aliquot literis nostris intellexisse, quod nos . . . augustias vestras in quibus hoc tempore positi estis, probe cognouimus, easque cordi semper habemus. Ubi autem nunc nobis significastis, quod vos ultra duas ebdomadas Ciuitatem illam tueri nullo modo possetis, dicimus et vos pro Deo etiam ipso rogamus, ut non modo ad duas ebdomadas, verum etiam ad longius tempus illam et vos seruare velitis . . . certissimi sitis, quod vos nulla mundi via deseremus, sed infaltem vobis subuenire volumus. Már rendelt is, úgymond, se-reget segedelmökre, miért ismételve kéri, ösztönzi őket, legyenek tekintettel hürökre, becsületökre, s mindennel ellátott erős városukat, mely közvélemény szerint évekig ellentállni képes, ne hagyják, saját kárukra is, elszakasztatni az országtól. (Kassai leváltár.)

CLXXXI. (Geben zu Proderstorff im Veld an Sand Matheystag . . . im 1490^{tn}) Miksa római király tanúsítja, hogy midőn Sopron városát atyjától Fridrik császártól átvette s azt a hűségeskü letételére felszólította, kéretett légyen a polgárok által, hogy őket arra ne kényszerítse, hanem elégedjék meg egyszerű ígéretökkel, őket az eskü letétele alól fölmentette. A polgárok ígérete következőből állott: Daz sy niemant wider Vns aus der bemelten Stat weder vnser lannd noch lewt beschedigen wellen lassen, selbs auch nicht tun noch verhelffen, vnd besunder ytz in vnsern Kryegsleuffen in khainen Weg sie sullen auch dem zu Behem, wie vast er sich wider vnser gerechtigkeit mit krönung oder in ander wege in die Cron Hungern eindringt . . . khainen Ayd noch gehorsam tun Ob aber der Kunig von Behem mit seinem Anhang vnd hilf uns wider solhen der Kayserl. Maiestät vnd vnserm Vertrag In aimih pflicht oder hilf zetun mit gewalt zudringen vnderstünde, so sullen si sich mit allem Irem Vermügen weren vnd aufhaten. Wo In aber solchs zu swer werden wolt, alsdan mügen sy vnns vmb hilft vnd beystand anrueffen, so wellen wir Sy mit allem vnserm Vermügen . . . schirmen. Ha magokat így viselik, kereskedésöket Ausztriában minden módon biztosítja. (Sopron városi levéltár.)

III.
OKMÁNYOK
AZ ERDÉLYI TUDÓSTÁRSASÁGI IGYEKEZETEK
TÖRTÉNETEIHEZ.

1793—1845.

KÖZLI

SZILÁGYI SÁNDOR.

Erdélyi tudóstársasági igyekezetek.

Az alább következő s az erdélyi tudóstársasági igyekezetekre vonatkozó okleveleket, az egyetlen III-ik számúnak kivételével, (mely a kolosvári reform. főiskola birtokában levő eredetiből másoltatott le), tek. Mike Sándor úr volt szíves velem közleni. Az I. sz. eredeti fogalmazvány, a III. IV. V. VI. sz. mindnyájan eredetiek, a VII. VIII. XIII. XV. XVI. XVII. tek. Mike úr másolata az erdélyi főkormányszéki levéltárban levő eredetiből, a IX. XI. XII. eredetiek, a X. és XIV. számúak eredeti fogalmazványok. Ez oklevelek az erdélyi tudóstársasági igyekezeteknek mondhatni teljes képét állítják előnkbe, s ezért nevezetes műveltség-történeti fontossággal bírnak.

1.

Reflexiones circa planum erigendae societatis ad culturam linguae hungaricae destinatae :

1.) Institutum pro societate ad promovendam linguae hungaricae culturam augendamque objectorum tam naturalium quam moralium in hac patria existentium cognitionem erigenda directum, singulis patriae incolis perutile proficuumque fore, nemo est, qui dubitat, neque illud proinde laudibus meis indiget. Quum vero ambitus hujus instituti pro modernis temporum circumstantiis, ubi totus ferme Principatus parati aeris penuria jam laborare incipit, nimis late extensus esse comperiat, Planum hocce aliquantulum restringendum, et pro modulo virium nostrarum accommodandum consequenter ad tenuiora principia reducendum esse videtur; ut cum die et tempore majora fors incrementa dehinc obtinere queat. —

2.) Quod fundum pro subsistentia hujus societatis et in-

stituti destinatum attinet, inter fontes principaliores Taxam indigenatus numerari observo. Siquidem vero memoratus proventus singulas tres hujus Ppatus nationes aequali mensura concernat, tertialitatem harum Taxarum, nationi saxonicae competentem pro emendando et meliorando gymnasiarum suorum, Docentiumque statu vel ob fundorum necessariorum defectum vel nimiam eorum exiguitatem, desideratos majoris perfectionis gradus obtinere hucusque nequeuntium destinandam, manibusque Ejusdem consignandam esse censeo, humillimeque desidero, idque tanto fortiori ex argumento, quod hocce quaecumque Subsidium pro communi patriae emolumento ad erudiendos saxonicae quoque nationis cives convertendum esset, neque novercante nobis quoad fundorum distributionem adversa fortuna ab aliis etiam duabus Incl. nationibus pro novercis patriae filiis reputari velle videamur.

3.) Quoad 2-um operationis objectum hujus societatis ubi Capite I. inter primarium ejusdem scopum refertur: Ut lingua nationalis Hungarica in toto M. Transylvaniae Ppatu communis reddatur, occurrit mihi reflexio: media, quibus praemissum finem omnibus viribus obtinendum esse, societati injungitur, non sine fundamento alicujus superioritatis ne dicam despotismi speciem in reliquas hujus Pptus lingvas prae se ferre, saltem contradictionem aliquam involvere videntur. Constat enim manifeste, ut taceam haereditarias suae Mattis Sacrae Ditiones germanicas, maximam regni hungariae partem, totamque in Transylvania nationem saxonica, multaque extra gremium ejusdem sita loca, linguam germanicam ad maximum culturae gradum jam perductam loqui, quarum regionum incolae ad ediscendam linguam nunc primum melius excolendam et nec tanta suavitate aut energia praeditam ut linguae vel germanicae vel latinae praerogativam eripere possit, difficulter commovendi erunt. Pro evitanda itaque alicujus arrogantiae aut contradictionis imputatione; limites hujus instituti quodammodo strictius figendos esse existimarem.

Claudiopoli d. 21-a Mart. 1793.

Rosenfeld.

2.

Aranka felhívó levele.

Nagy érdemű Hazafi!

Hogy a nemzeti nyelvnek kipallérozása és kimivelése egy hazában igen hasznos és minden jó Hazafiakra s leányira nézve érzékeny dolog légyen, azt az Europai keresztyén nemzeteknek szembetűnő példái bizonyítják. Azok az okok, melyek ezt a munkát egy nemzetben szükségessé tették és teszik, igen sokak, és fontosok és olly világosok egyszersmind, hogy a ki ma azokat még is világosítani akarná; szinte olyan szükség felett való dolgot munkálna, mintha a délben tündöklő fényes napnak világát fáklyákkal akarná nevelni. Eben a nemes igyekezetben, a több pallérozott nemzetek között Európában csak a vitézségéről és nemes gondolkodása modjáról dicséretes magyar nemzett maradt hátra: az a nemzet melynek talán legnagyobb szüksége vagon arra. Mert a magyar nemzet és nyelv ugy szolván az egész föld kerekiségén, kiváltképen pedig Európában a sok hatalmas elágazott és népes nemzetek között, mint egy idegen földi ritka és szép planta egy kertben, mely a többinek ritkaságával, szépségével, hasznával díszére vagon, egyetlen egy, és legalább közel való szomszédai között, attyafia vagy ágazatja egy sincsen, azért nagyon szükséges és illendő, hogy ezen dicső nemzet kedves nyelvét az elveszéstől, zavarodástól, és a megromlástól őrizze; mert kebelébe sok idegen mindenféle nemzeteket fogadván be, és a nemzeti nyelvnek árván s miveletlenül való hagyattatása miatt, azoknak az idegen nemzeteknek nyelvek, s az által nemzeti különbségek is igen megerősödvén; ha a nemzet jól gondolkodik, szükség hogy már egyszer mintegy álmából felserkenvén tulajdon anyai nyelvét, és ez által magát is erősítse és a nemzeti nyelvet más kebelébe lévő mind lakosok mind jövények között közönségesebbé tévén, ez által az erős kötél által is — azokat magához szorítani s a mennyibe lehet magával egyesíteni lassan lassan igyekezék. Nem lehet azt is tagadni, hogy ámbár a magyar nyelv magában és természete szerint elég bőv, s a mint ma fenn áll, elég ép legyen is; mindazáltal

a tudományok, mesterségek, sőt társalkodásbéli szóokban is nagy fogyatkozása vagyon; melynek kipotlása a mivelő kezeket várja. Annál inkább mivel ezen a fogyatkozáson némely mostoha írók olyan módon kezdettenek a mi időnkben segíteni: hogy a magyar nyelvet abban a részben csaknem érthetlenné és a magyar könyvek olvasását unalmassá tették, sok csuda szókat és idéetlen majmolásokat elegyítvén abba. Hibák is csúsztanak a nyelvbe; kivált némely újabb könyvek által. Ugyanis az érdemes új íróknak tollai gyakorlatlanok lévén, hibákra hibákat tésznek kivált a fordításokban. Mások nem tudják jól a nyelvet, mivel nem anyjok és dajkájok tejével tanulták volt. Némelyeknek elméjük ereje a szép gondolatoknak szülésére gyenge, és azért a nyelvet huzzák, és farsarják, hogy annak erőltetéséből egy kis erőltetett elmésséget sajtoljanak, nevezetesen eme finnyás Írók a nyelvnek természeti tisztaságát és közönséges érthető szokott élésit unják, és azért idegen czifraságokat vadászván, a nyelvet nem illendő és uri hanem farsangi köntösbe öltöztetik. Mind ezek a magyar nyelvnek mivelését és segéltetését nem csak szükségessé teszik, hanem annak siettetését is kívánják.

Erre nézve jónak és szükségesnek itéltük addig is, míg egy országos társaság állhatna fel, Erdélyben a nyelvmívelésre egy kicsiny mintegy út készítő és probát tevő társaságocskát formálni; s azt továbbra — kivált azon az okon — nem halasztani, hogy a magyar nemzeti iskolák isten kegyelméből sok helyeken felállván, s majdan többeknek felállításához is reménység lévén, ezeknek érdemes közönséges tanítói a tiszta, jó és közönséges igaz izű nyelv eleinek előadásában segítséget végyenek, és abban a vélek való barátságos egyetértés által egyforma jó mód állíttassék fel mindenütt és közönségesen. Ugy vélekedünk pedig, hogy erre a célra egy társaság maga kötelességének legjobban meg felel: ha legelőbb is a nyelv eleit és mindeneknek előtte az ugynevezett Paradigmákat, a neveknek hajlásait s igéknek változásait s azoknak különböző formáit az alsóbb nemzeti iskolák számára igyekezik kidolgozni. Azután pedig mind azt cselekedni, a mi más nemzetek példája szerint egy nyelvnek jó kimívelésére és virágoztatására szükséges. Ha azon léssen tudniillik, hogy azoknak az

érdemes hazafiaknak buzgó fáradságokat, kik egy jó nyelvmester és szótár kiadásában dolgoznak, tehetségéhez képest segílli, hogy azok mind a nemzeti alsóbb és felsőbb iskoláknak mind a magyar nyelvet tanulni akaró idegeneknek segítségére elégségesek legyenek. Ha a tudományokra, mesterségekre és társalkodásra tartozó szóknak fogyatkozását, mind a divatjában levő nyelvből mind a régi és újabb magyar könyvekből, kéz írásokból, és a nyelv természetéből kipotolja; ha a jó fordításban utat mutat, ha a hibákat megjobbitja, ha a nyelvbéli különbségekben és helybéli szók rendiben az ugynevezett dialectusokban és provincialismusokban a jót kiválasztja s közönséges utasítást ad abban, hogy melyekkel szabad és illő közülok a könyvek írásában közönségesen élni s melyekkel nem, ha igyekezni fog az ékesen szólásnak eme veszett kútfejét bédugni, minéműek a Bendegúz apja idejébéli szók előhordása a mai szokott szók helyett s a paraszt konyhabélieknek feltalálások a tisztességesek helyett, az oknélkül való ujítások, a szók szokott élésének finnyás vagy hibás megváltoztatások, az ígék formáinak és változásainak az ujítás kedvéért, vagy tudatlanságból való szörnyű egybezavarások.

Ha igyekezni fog még is továbbá erejéhez képest, a jó elméket és munkás tollakat a jó izlésben és hasznos tárgyakra vezérelni, minéműek a haza földének, terméseinek, állapotjának, régi és uj történeteinek, szép, jó kidolgozása, az idegen nyelven való különbnél különb utazásoknak, régibb és újabb szép elmék darabjainak fordítása, a nevelésre, gazdaságra, mesterségekre tartozó külső országi találmányoknak, és jó rendtartásoknak Hazánkra s állapotunkra való szabása. És ha azon lészen, hogy erre nézve mind a külső szép könyveket, mind a hazabélieket egymásután, a szokott esmértető előadás, — ugynevezett Recensio — utján a közönséggel megismertesse.

Nem különben ha mind ezekről s más munkáiról a társaság az érdeemes közönségnek számot ad, és legelőbb is rendes munkáját szakaszos darabokban egymás után kiadja annak utánna esztendőnként az europai s hazai minden fővebb változásokrol egy Napló könyvet ugynevezett Journale, és melette egy külföldi forma jó izű kézbéli kalendariumot téssen közönségesé.

Hogy ezen módok által nem csak a nyelv maga lassan lassan a tökéletességnek nagyobb mértékére jusson; hanem egyszersmind természeti kellemetességei által az hazában azt cselekedje, hogy a magyar ne kénytelenítessék a maga nyelvét s annak idétlen terméseit szégyenleni, az idegeneknél pedig a nemzeti nyelv naponként kedvesebb, érdekesebb és közönségesebb lehessen.

Ennek a nemes igyekezetnek, a nyelvmívelésnek tudniillik, nem tökéletes módjáról; hanem a körülállásokhoz képest csak első megindulásáról, ilyen formán gondolkozik a társaság, a mint az érdekes közönségnek summáson eleibette, maga magának pedig pontonként bővebben eleibe irta, és ezután példáival is megbizonyítani kívánja. A nemes haza pedig bölcsen által fogja látni, hogy csak a mondottaknak végbe vitelére is okvetetlenül sokféle és költséges készültek szükségesek: az eddig kijött nyelvmestereket, szótárokat, régi és új magyar könyveket, kézírásokat, haza történeteinek kútfejeit, kronikáit, minden nyelveken való íróit, a régi és új idegen nyelveken lévő szép elmék darabjait, utazásokat, országok, tudományok, mesterségek, naponként való változásokról s állapotjokrol írott külföldi írásokat, magának meg kell szereznie, és erre magától elégtelen lévén, más jó hazafiainak segítségéhez kell fojamodnia. Azután a két nemes hazabeli jó elméket és munkás tollakat meg kell nyernie, melyek által magának tett kötelességének és a nemzet kívánságának eleget tehessen, sőt ha mind két rendbéli tehernek elviselésére elégséges volna is, a teherrel, a közjó felsegállításának dicsőssége elválhatatlanul egybe lévén köttetve, véteknek, és alacson irigységnek tartaná, abból a nemzet érdekes tagjait kizárni.

Megnyitja azért a Társaság ezt a dicsőségnek és becsületnek ajtaját a két nemes haza és egész nemzet előtt közönségesen, és annak minden érdekes hazafiait és leányait ha kiknek fog tetszeni, mint társaságbéli tagokat hogy a tisztességben részt végyenek arra kiterjesztett karokkal hívja, s hogy a teherben osztozni ne sajnálják, arra buzgó szeretettel kényszeríti. Tessék a hazának felajánlott nemes és alkalmas elméknek idejeket és tehetségeket velünk egybekötvén, édes terhünket könnyebbíteni, és mint magyar nemzetnek szeretetével

égő buzgó hazafiainak és leányainak könyv, kézírás, pénz, és munkabéli hathatós segedelmek által is hazájokhoz való szeretetek mértéke szerint, ezen dicsőséges igyekezetnek elősegélésével s munkájokkal majdan elenyészett neveket az haza kronikáiban halhatatlanokká tenni.

Nem kételkedünk semmit a két nemes haza édes fiaiban és leányaiban, hogy a mint ennek a köz jóra intézett ártatlan de hasznos igyekezetnek jelentését örömmel fogják venni, ugy annak elősegélésére rész szerint egy néhány órányi kötelességtől s mulatságtól üres idejeket kiszakasztani, rész szerint tehetségekhez képest valami áldozatocskát felajánlani nem sajnálandják. Mindazáltal mind a szüntelen folyó költségeknek kipotlására, mind pedig azért, hogy a társaságnak állapotját és tarsainknak számát tudván, magunkat ahhoz tudjuk tartani; jónak itéltük, hogy a fő rendeknek és jóltévőknek jóra való buzgóságokat meg nem kötvén, más minden hazafia és leánya, a ki a társaságba bé akar lépni, magát legalább öt N. forint letételével avassa bé, és azután is minden esztendőnként, azt a summát tegye le, jelentését és ajánlását Marosvásárhelyre Aranka György, vagy Abel Károly, vagy a kiknek inkább keze ügyében lészen, Kolosvárra, Cserei Farkas, vagy Fekete Ferencz atyánkfiai és társaik kezekben küldvén. A könyv szerző és más kevés jövedelmü munkás tudós társakra nézve pedig, ugy határoztuk, hogy ezek magokat, az elsőb-
bek ugyan eddig kiadott és ezután is kiadandó munkájoknak, a másod rendbéliek pedig egy egy szép könyvnek vagy kézírásnak beajánlásával is a meghatározott 5 N. forintoknak letétele nélkül beavathassák. Mi is részünkről kötelességünknek fogjuk esmérni, érdemes hazafi tarsainknak fojó munkáink első darabját minél hamarébb és azután a többit is ingyen megküldeni. M. Vásárhely, sz. Jakab havának 14-én 1794.

Aranka György
a társaság fő titok-
nokja annak nevéb.

3.

Gróf Teleki Pál felhívása az erd. Tud. Társ. ügyében.

Urak! Hazafiak!

Nézzünk szerte. Minden nép elétörekedik, mindenik is mozdul elé, a nemesebb kifejtődés útján, — ki gyorsabb ki lassabb lépéssel, a mint sorsa, szerencséje engedi. — Mozdulni is kell mindeniknek; a ki hátrálni nem akar; — a ki elő nem vergődik, a dicsőbbek hátra nyomják, mint minden tolongásban. Helybe - maradás nincs; de ha lehetne, ez is csak hátrahagyatás lenne.

Tett a mi népünk is, tett a magyar nemzet is élémenezt; de ki az, a ki el mondhatná, hogy sokkal többet nem tehetett volna több munkássággal?

Megtett élémenetelének nagyobb része kié? ugy e csak egy maroknyi emberé? — ugy e csak azoké a kik más nemzetek szekerére kaptak fel? a nagyobb résznek az egésznek értelme, ízlése hátra maradt: miért? azért hogy nem azon a nyelven terjedt az ismeretség a melyet közönségesen értettek. Vagynak ugyan, háládatos emlékezettel és méltó magasztalással kell megvallanunk, hogy vagynak a kik a szebb tudományt és ízlést nyelvünken is terjesztették, vagynak a kik derék fordításokat, mások a kik eredeti munkákat is adtak ki; vagynak Mecenasok is — kivált a tágasabb és tehetősebb magyar hazában; sok mindazon által a minek meg kellett volna jelenni nyelvünken, és meg nem jelent; sok az is a mi megjelent, de egy vagy más okból ki nem terjedt, — kevés olvasókra kapott. Ugyanazért vagyunk messze megelőzve, s hátra hagyva más nemzetektől.

Urak! Hazafiak! Az embert embernél nem a köntös nem a jószág, nem a szerencse ajándéki teszik előbbvalóvá; — semmi sem azok közül a mik inkább függenek másoktól, mint magunktól; az emberi legnemesebb tehetségeknek az észnek és ízlésnek kifejtődésében, gyarapodásában, és az ezekkel egyesülő nemes akaratban tettekbe kioldva áradva áll az ember nagysága!

Szép az egyenként való emberek előmenetele is! Szép,

díszes és hasznos, De mikor ezek arra is utat nyitnak, hogy a többi is a nemzet nagyobb része is előballaghasson az emberiség kifejtődésének mezején; ez az a mi fejekre nyomja az egyenként előhaladottaknak a dicsőség koszoruját és őket holtok után is élteti.

Minden nemzetnek mely még el nem enyészett saját nyelve van. Ez az a folyam, melybe úsznak mindnyájan: ez az a melyen az észnek és ízlésnek kincseit (a két Indiánál drágábbakat) mindenhez juttathatják. A kik más uton veszik, csak magoknak nyerekedtek, hacsak ők is ezen a köz uton másokra ki nem terjesztették, olyanok, mint a kik ál utakon lopják bé a kereskedés szereit.

Csak egyenként való megkülönözött személyek azok, valahányan e bűnbe esnek, melylyel nemzetjeket megtagadni láttatnak. Ugyan is valamint az idegen országok becses terméseit csak magunkért hozni bé az egoismusnak divatlansága, s a jó ízlésű ember, ha magát akarja is véllek könnyebbíteni, egyszersmind arra néz, hogy terjedjen az ő honjában is a szépnek esmérete, ízlése; szint ugy a mások nyelvén gyűjtött értelmet is főképen azért szerzi meg a jobb ember, hogy másokra is terjedjen hazájában; hogy részesüljenek mások is annak jóvoltából; azok tudni illik, a kikkel együttél, s a kiknek sorsától egészen soha sem választhatja el senki bűn nélkül a magáét. Ha elválaszthatnók is, csupa jégen épített ház lenne, melyet az első déli szél el süjjeszthetne.

Hazafiak! Illő is, szép is, más kimíveltebb népek nyelveit megtanulnunk; de nem azért hogy felekezetünk előtt értetlen hangon fecseghessünk, s büszkék legyünk avval a mi-ben semmi érdem nincs, hogy sokan nem értenek minket, hogy mi egymást csak egynéhányan értjük. Ez esztelen gondolat volna, és durva érzés; mert a Teremtő az érthető szollás tehetségét nem a mi hivalkodásunkra, hanem a gondolatok közlésére adta. Azért kell tanulnunk más nemzetek nyelvét, hogy azt a mit azoknak a magasabbra jutott elméi szépet jót hasznost feltaláltak, kiadtak, általvégyük, — felekezetünkkel — nemzetünkkel, megértessük; megéreztessek, hogy saját hazánk nemesebb kimívelődésének céljára fordítsuk. Ezt csak saját nyelvünken tehetjük meg. Igy tettek más nemzetek is, és

ezen az uton jutottak felsőbbségre. — A görögök Egyiptomból és Síríából a rómaiak a görögöktől és a sok nemzetekkel való viaskodásokból, Európának most fennálló nemzetei a régiektől, és egyik a másiktól (a mint az idők forgási egyiket a másiknál elébb fejtették ki, — s kinek egyben kinek másban juttattak felsőbb előmenetelt,) vették által a tudományt a mesterséget az ízlést, melyeknek szerencsés összekeveredéséből terem a derék erkölcsű emberben a bölcsesség.

Vegyük által hát mi is másoktól a mi szép a mi jó a mi nemes, de ne csak magunknak egy néhányon, mert nem csak magunkért vagyunk születve; végyük által más nyelvekből a tudományokat, a mesterségeket, a nemes ízlést, minden dicséretes találmányt és a magos érzeményt; de ne tartsuk elrejtett holt kincsnek, terjesszük ki azokra a kikkel a mennyei rendelés összekötött minket, terjesszük a mi nyelvünknek tágasan és könnyen hajózható tengerén az egész nemzetünkre.

1790-ben 91-ben a nemzetiségnek, s hazafiuságnak amaz emlékezete s felszerkenésekor, sok holmiről, s a többi között arról is gondoskodtak volt hazánk akkori képviselői, hogy magyar tudomány terjesztő társaság álljon fel, — s az egyik országos biztosságnak, melyre ennek alkotása módjáról bízták volt, hogy intézetet készítsen, kimutatták ennek a felállítandó társaságnak vég czélját, útasítást is szabtak volt eleibe. — Megindult a munkálodás, de az intézet tudunkkal soha sem készült el, vagy nem látott világosságot. — A mi kezdődött a felbuzdulás idejében, annak előmenetelét a meghülés gátolta; a mi belőlle kerekedett, nem sok. — Telei s nyarai vannak a közjóra törekedésnek, a nemes hazafiuságnak, — az őszt a tél követte, a tél pedig, a mit a tavasz kizöldít s megnevel, a mit a nyár gyarapít s az őszt megérlel, el szokta hervasztani. — Itt a tél a tavaszt igen hamar követte, a magos remény bimbói lehullottak a dértől. — Tett a közelebről mult időben is egy magyarnak buzgósága új mozdulatot; A Muzeumban becses darabok terjedtek ki. — A nagyobb magyar hazának szorgalmatos fia megpirított bennünket felyülmuló buzgóságaival; de ez az ujjabb munkálodás is félbe szakadott, a segedelmezésnek hijjánossága miatt, még mind tartanak a téli napok.

Hát örökösen tartson e ez a gyászos tél? soha se kö-

vesse tavasz? ha a mérges burjánokat a dér elfonyasztotta, egy okos ember sem sajnálja, de az ész és ízlés kimivelődésének virági, ezek a megbecsülhetetlen drága virágok, melyek a haza közjávára, a maradék hasznára, a király és a nemzet igaz dicsőségére a leggazdagabb termést ígérték, az egoizmusnak vagy az elaléltságnak sanyaru derei miatt soha se ujúl-hassanak ki? soha se jussanak gyümölcsözésre?

Minket a mennyei gondviselés jó fejedelemmel áldott meg; olyannal, a kiről fel se tehetjük hogy atyai jóvággyal ne mosolyogna megújítandó jó igyekezetünkre. A mi tehát elmulik, rajtunk mulik.

Hány ezereket nem vesztegettek némely tehetősebb hazafitársaink a dívatlanságra, és hívalkodásra? Hát a haza közjájának legsikeresebb munkálására semmi se jusson? A nemes lelkű ember a ki hazáját, s maradékját szívében hordozza, kész lesz a valóságos szükségéitől is elvonni hogy a köz előmenetelt felsegítse. Kiki magát fogja e részben kimutatni, hogy mit ér, — és mennyi becsületet érdemel a hazától. A köz vélekedést mely még a leghatalmasabbaknak is bírāja, a bírói székéből soha se lehet lebuktatni. Ez ellen a másokkal nem gondoló kevély hiában truczol, mert ennek az ítéletét s ítéletének következéseit meg nem gátolhatja! — A haza mosolygása s a maradék áldása olyan jutalmak, melyeket csak derék cselekedetekkel s megbizonyított nemes érzeményekkel lehet megszerezni! A ki ezeket megveti csekély ember. Most sokan vagyunk együtt: nem egész ország de az országnak nagy és tündöklőbb része. — Ébredjünk fel a tunyaságból, melybe a csekélyebb s magános indulatok altattak, serkenjünk fel az igaz jónak munkálására.

A pénz szűk, de nem olyan szűk mint 1790-ben 91-ben. Csak akaratunk légyen, öszvetehetünk annyit a mennyi egy magyar tudományos egyesülés felelevenítésére elegendő; készítsünk állítsunk fel egy olyan elrendelést, mely kötése, törvénye, légyen azoknak, a kik erre a nemes célra akarnak, most vagy a jövőben időben munkálkodni. Intézzük el azoknak összefüggését, válogassuk ki azokat a tárgyakat, melyeket a mi népünk culturájának mostani fokához képest legegységesebb kellene munkába venni. A pénzből, melyet öszveszerzünk

jutalmaztassuk meg a derék fordítókat, és egyéb műveseit az intézetnek. Bocsássuk magyar szárnyakra a magyar levegőben azokat az ártatlanul szép munkákat, melyek mihent megjelennek nyelvünken, mindjárt megkedveltetik magokat mindenekkel.— Legelőbb is azokat esmértetjük meg a régibb és újabb írók közül felekezetünkkel a kik classicusoknak tartatnak. Ezeknek becsét sok egymásra következő századok már régen megpecsételték: szép érzemények, mély és nemes gondolatokkal elegyednek azokban, s az értelmet és a szívet egyenlőleg táplálják. Azonban hónapos írásokhoz is lássunk. Válogassuk ki a német nyelven kijöttekből azokat, a melyek ehhez a néphez, ehhez a hazához leginkább illenek, a melyek a kisebb kifejtődésűeknek is érthetők legyenek, s a nyilatkozottabb elméknek is kedvesek. Végre egy szótárt és egy encyclopaédiát készítsünk, magyarországi felekezetünkkel összeállva, s egyeztessük meg a két országnak magyarságát, seperjük ki a nyelvből a fattyu szókat, rakjuk belé az ősieket vagy melyek jól vagynak az új időkben feltalálva. —

Kedvező időben újítjuk meg közjóra szánt igyekezetünket; fejedelmünk meg becsülhetetlen jóságán kívül még az is kívánt kimenetellel kecsegteti reménységünket, hogy él az a nagy férfi a kinek védelme s igazgatása alá ajánlották volt hazánk képviselői a magyar tudomány terjesztő egyesülést. Azt a nagy férfit tetézve érdemmel, tetézve királyi kegyelemmel, s a hazának tiszteletével, talán egyikért azért tartotta meg nekünk, sok betegeskedései közt, a leg főbb gondviselés, hogy ezen tiszta intézetnek munkába vételével is szaporítsa emlékezetének sugárait, a messze kinyuló századok előtt. —

Bizodalommal légyünk, és hogy hozzá foghassunk a dologhoz, tegyük meg sietve az első lépést. Gyüljünk össze barátságosan valamenyikünkhez, értsünk egyet, küldjünk egy tiszteséges követséget a mi közönségesen tisztelt fő kormányzónkhoz, — kérjük hogy gyűjtsön össze mindnyájunkat, a kik ebben a városban megjelenve vagyunk, a maga bölcs és szelíd előlülése alá ha rengeteg gondjai s temérdek foglalatossági engedik, ha pedig sokasodott dolgai erre nem engednék reáérkezését, vagynak itt jelen hazánk nagyjai közül olyanok a

kik közül valakit fő kormányzónk megbizhat, és a kinek akár-melyike is szívére fogja venni jó szándékunkat. Csak az első lépést megtegyük, a többi önként következik, s a maradéknak nagy szolgálatot teszünk. —

G. Teleki Pál
Cserei Miklós
Földvári Mihály
Sala Sámuel.

4.

Elnöki körlevél az erd. Tud. Társ. ügyében.

Munkába vétetvén az 1790—1791-beli Erdélyi országgyűlésén megállított, Magyar nyelvmevelő társaságnak nyomos felelevenítése, ez iránt a folyó hónap 25-én N. Mélt. gróf Banffi György Kormányzó urunk ö excellentiájához, mint a ki az említett társaság fő pártfogására a nevezett országgyűlése által megkérített, megbízott követek mentek fel, s egész tisztelettel nyilatkoztatták ki ohajtásokat, hogy a haza kívánságára ezen társaságnak állandó fenmaradása végett tanácskozó s elintézése iránt meghatalmazott gyűlést tartani méltóztatnék. Kormányzónk ö excellentiája hazafiui indulattal fogadta a követeket, s egy ily gyűlés előlülőjének maga helyett Mélt. gr. Haller Gábor kir. kincstartó úr ö excellentiáját nevezte ki. Ezen a társaság felelevenítése iránt meghatalmazott, a felséges királyi kormányzék, M. kir. tábla számos tagjaiból, több M. Fő ispányokból s más sok főbb úri hazafiakból állott gyűlést a tisztelt kir. kincstartó úr ö excellentiája máj. 26-án az ország házában megtartotta, mind a három vallásu itt lévő professoroknak jelenlétében, a hol megállítatott, hogy tehetős jó gondolkodásu hazafiak, s asszonyok kéreteknek meg egy ilyen, az ország köz boldogságát s dízét tárgyazó czélnak előmozdítására.

Az országházában mi választatván az ezután magát itt concentráló társaság előlülőjinek, ránk vagyon bizva hogy a társaság titoknokával együtt a jövő Augustus hó elejéig a kötelező leveleket egybegyűjtjük, hogy a midőn Augustus 20-án ismét tartandó nagy gyűlésnek az itt kinevezett maradandó

biztosság a társaság munkálódása módjáról a maga megállított planumát bé fogná adni, akkorra a társaság fundussát is tudni lehessen, mihez annak kiadásai most eleinte mérsékelteni fognak.

Tökéletesen megállítván a társaság, akkor a maga munkálkodási planumát nyomtatásban is fogja közölni, melyben minden fundáló, mely nevezettel a társaság tagjai közt a segítők megtiszteltetni fognak, bizonyossá tétetik arról, hogy a társaság a pénzek esztendei kiadásairól nyomtatásban számot fog adni.

Olyan nemes érzésűnek esmervén
 . . a ki ezen szent czélra bizonyosan kész leszen segedel-
 mével, közöljük a társaság által itten készített s helyesnek ta-
 lált kötelező leveleket, s kérjük, írja a kettő közül annak
 alája nevét s erősítse meg azt szokott pecsétjével a melyik
 szerént magát kötelezni tetszik s azt ide az egyik előlülöz
 visszaküldeni méltóztassék.

Előre tudósítást teszünk arról, hogy a midőn az említett munkálkodási planum közöltetni fog, akkor a most jövő Sz. István napjára tartozandó interest is, a társaság kinevezendő Perceptorának kezébe szolgáltatni méltóztassék, mivel a segítség esztendejének kezdete mostanra állítatott meg, hogy a begyülemdő pénzzel a társaság mindjárt valamely jó munkát kinyomattathasson, s szükséges egyéb kiadásait megtehesse. Kolosváratt 1819.

G. Teleki Pál mk.

Első elől üllő

G. Kemény Miklos mk.

Második elől üllő.

5.

Babb János oláh püspök levele.

Illustrissime domine S. R. Imperii Comes Domine gratiosissime Colendissime!

Gratioso illustritatis vestrae, qua Praesidis nomine subscriptis de 2-a Junij ac mihi hodie redditis quibus ad subsi-

dium pro erigenda et conservanda litteraria societate linguae Hungaricae culturam promotura ferendum multo argumentorum pondere provoco, eisque adnexis binis si placuerit subscribendis obligatorialibus litteris debita attentione et veneratione lectis, cum dolore rescribo me iis in circumstantiis versari, ut ad insinuatum scopum, etsi maxime impellat animus nihil conferre possim.

Pecuniam enim quam ego multa parsimonia singulari industria prioribus annis e proventibus hujus domini coadunavi, ad cleri mei prae paupertate vix onera cum officio pastoralis conjuncta supportare queuntis aliquale subsidium ac solatium publico fundo illatam et quae deinceps proveniret inferendam promissum esse illustritati vestrae rerum Transsylvanicarum omnium apprime perito longe notius est, quam, ut id longiore oratione exponere debeam.

Pium hoc meum propositum et salutare visum est omnibus et acceptatum, ad illud sancte exequendum totis contendo animi et corporis viribus, nihilque quod illud remoretur ex natura factorum me facere posse, vel ex prae laudatis litteris sat superque intelligo; alioquin necessaria prius, dein utilia ac tandem ubi his pro modulo satisfactum erit, svavibus procurandis operam dandam esse et rerum natura loquitur et omnes una mecum agnoscunt et confitentur. Quibus sic existentibus veniam a congenita Illustritatis vestrae aequanimitate facile me impetraturum confido, quod supra expositae sublimi intentioni obsecundare nequeam. Dum adclusa remitto, singulari venerationis cultu persevero.

Illustritatis vestrae

humillimus servus

Eppus Joannes Babb mp.

Illustrissimo domino sacri romani Imperii comiti Paulo Teleki, Domino singulari veneratione colendissimo.

Claudiopoli.

6.

Fogaras vidék hivatalos levele.

2219. Méltóságos Középi Biztosság!

A méltóságos biztosságnak az ujonnan felállított nemzeti nyelvmívelő társaság fundusának gyarapítása és kidolgozott tudományos tárgyakkal leendő nevelése dolgában a folyó 1819-dik esztendő Augustus hónapja 20-ról költ becses requisitióját szerencsénk volt a mai napon azzal a buzgó érzéssel elfogadni, a milyent egy valódi hazafi szokott érezni akkor, a midőn a haza napjainak fő ügyeletek alatt a nemzeti kimívelődés hajnalát újra látja derülni; de ezen becses requisitiójára sajnálva vagyunk kéntelenek a méltóságos biztosságnak aztot válaszolni hivatalosan: hogy ezen kicsiny vidék az ez előtt lefolyt egynéhány szük esztendők terhes környülállásai miatt sokkal tehetetlenebb állapotban vagyon, mintsem hogy az érdeklett hazafiui szent czélnak előmozdítására valamely pénzbeli segedelmet ajánlhatna; csakugyan a tisztség ezen tárgyat a közelebbről tartandó girás gyűlés eleibe fogja terjeszteni köztanácskozás végett, oly hathatós serkentéssel hogy a vidéki birtokosok és nemesek az érdeklett hazafiui szent czélnak előmozdítására mostani tehetségekhez képest bár mi keveset is ajánlani ne terheltessenek; mely dolognak miként lett kimenteléről a méltóságos biztosságot annak idejében hivatalosan tudósítani el nem mulasztjuk: lévén telyes tisztelettel

A méltóságos középi biztosságnak

engedelmes szolgálói

Béldi István. s. k.

Hamar István s. k.

S. Fő Notar.

Nemes Fogaras vidéke tisztségétől

A

Nemzeti nyelvmívelés tárgyában kirendelt Méltóságos
középi biztosságnak.

Hivatalból

Kolosvárott.

7.

Udvári cancellariai leirat a Tud. Társ. ügyében.

8747. 819.

Sacratissimae Cees. Reg. et Ap. Majestatis Domini Dni nostri clementissimi nomine Regio M. Ptus Tranniae Gubernio intimandum.

Comperto ex typis impressis invitatoriis literis horsum exaratis eo: in Transsylvania in sequelam pertractationum Diaetaliū Ao 1790. et 1791. societatem: Magyar nyelvmívelő-társaság vocatam, coaluisse, eamque publicas sessiones celebrare, et ad harum eminens Praesidium gubernatorem regium rogatum esse et per eum provinciam hanc praesidii Thesaurario regio delatam, pro localibus vero seu ordinariis praesidibus per dictam societatem comitem Paulum Teleki et comitem Nicolaum Kemény electos esse.

Cum autem hujusmodi societas debitam requirat organisationem; regium gubernium eo inviari:

1-o Ut casu in eo, si sessionibus societatis hujus nec gubernator nec Thesaurarius regius interesse posset, ad eas ex gremio suo gubernialem commissarium deleget, cujus erit, in objecta pertractationis societatis hujus invigilare, ac pro re nata reflexiones suas sine mora R. Gubernio repraesentare.

2-o Ut societas haec Protocollum sessionum suarum semper R.gubernio submittat, abinde cum occurrentibus animadversionibus horsum substernendum. Cui in reliquo altefata sua Majestas Gratia Caes. Reg. et Principali benigne propensa manet. Datum Viennae Austriae die 9. Julij 1819.

Samuel Teleki.

Ant. Wajna.

10542—11192. 1819. 3553. 1820.

8.

Ugyanonnan ugyane tárgyban.

10542. 1819.

Sacratissimae caesareo regiae et Apostolicae majestatis

domini domini nostri clementissimi nomine, Regio in magno Principatu Transylvaniae Gubernio intimandum.

In nexu benigni decreti aulici, quoad objectum societatis excolendae linguae hungaricae causa constitutae, sub 9-a Julij a.c. N-oque 2740 emanati regio gubernio ex positivo altissimo jussu committi; ut ante omnia Planum organisationis praeat-tactae societatis horsum submittat, ac interea donec desuper altissima suae majestatis Srmae Resolutio emanaverit, celebrationem sessionum ejusdem societatis sistat. Cui in reliquo al-
tefata sua Majestas gratia caesareo regia ac principali benigne propensa manet. Datum Wienae Austriae die 10. septembris 1819.

Sam. C. Teleki.

Ant. Wajna.

8747. 1819. 3553. 1820.

9.

Az erdélyi főkörmányszék levele Gróf Teleki Pálhoz.

10542

Sacrae Cao Regiae Ap. Mattis, M. Ppis Transylvaniae et Siculorum comitis D. D. nostri clementissimi nomine!

Illustrissime comes nobis observande! salutem et gratiae caeo regiae incrementum. Dignata est sua Majestas sacratissima medio benigni decreti regii sub 9-o Julij Nque Aulico 2740 a. c. exarati, quoad objectum societatis excolendae linguae hungaricae causa coalitae clementer praecipere 1mo ut cum hujusmodi societas debitam organisationem exigit, casu in eo, si sessionibus societatis hujus nec gubernator Regius, qui ad eminentem hujus Praesidium rogatus est, nec Thesaurarius regius cui provincia Praesidii per gubernatorem regium delata est, interesse posset, ad eas ex gremio suo regium hodie Gubernium Commissarium deleget, cujus erit in objecto pertractationis praefatae societatis invigilare ac pro re nata reflexiones suas sine mora regio gubernio repraesentare. 2-o Ut saepius laudata societas Protocollum sessionum suarum semper regio gubernio submittat, abhinc cum occurrentibus reflexioni-

bus eidem altefatae substernendum. In hujus altissimi jussus nexu dignata est eadem altefata medio alterius B. decreti regii sub 10. Nri. 2980. a. c. exarati, ulterius praecipere ut ante omnia Planum organisationis praeattactae societatis submittatur, ac interea etiam donec desuper altissima suae majestatis sacratissimae resolutio emanaverit, celebratio sessionum sistatur. In quorum benignorum decretorum obsequium committitur d. vestrae ut cointelligenter cum VPraeside comite Nicolao Kemény organisationis praeattactae societatis planum sine mora regio huic gubernio exhibeat, ac donec desuper altissima suae majestatis sacratissimae resolutio emanaverit, celebrationem sessionum ejusdem societatis sistere noverit. In reliquo altefata sua Majestas benigne propensa manet. E Regio Magni Pptus Transsylvaniae gubernio. Claudiopoli die 14 octobris 1819.

G.C. Banffy

Ladislaus Csedö Cancellar. mp.

Stephanus Gebbely. mp.

Külczim. Illustrissimo Comiti Paulo Teleki de Szék Cs. C. R. Ap. Mattis camerario et societatis excolendae lingvae hungaricae causa constituto Praesidi Nobis observando.

Ex Offo

Claudiopoli.

10.

Gr. Teleki Pál válasza a fökormányshékhez.

Felséges Királyi Fő Igazgató Tanács!

Tisztelettel vettem a felséges királyi fő igazgató tanácsnak e folyó esztendő és hónap 14-kén 10542. szám alatt költ kegyelmes rendelkezését, melyben az idén július 9-én és szeptember 10-én kiadott udvari rendelkezések következtében azt parancsolni méltóztatik, hogy az Erdelyi tudományos és magyar nyelvmívelő társaság planumát és jegyző könyvét ő felségéhez való felküldés végett a felséges királyi fő igazgató Tanácsnak beadjam.

Itt nyujtom bé mindakettőt a magan és a társaság titok-

noka aláírásával, a mit a társaság a maga nevében tétetni kívánt. M. Gróf Kemény Miklós úr hivatalos foglalatossági miatt jelen nem lehetvén, mint Második Elölülő, nevét alá nem írhatta.

Az illy hazai tudományos igyekezeteket cs. kir. fejedelmünk ö felsége kegyesen megerősítvén más tartományaiban is, tisztelő bizodalommal hiszem, hogy ezen az 1791-beli országgyűlésekor kezdett s most ujonnan folyamatba jönni kívánó magyar nyelvemelő Társaságot is, mely tiszta indulattal nyilvánosan a közjó elősegítését munkálná, ö felsége a maga királyi kegyelmébe fogadja. Alázatosan kérem azonban e hiedelem mellett a felséges királyi igazgató tanácsot, méltóztatásék ezen tarsaságnak ügyét a maga pártfogása alá ugy venni, hogy hathatós közbenjárása által ö felségének ohajtott megerősítő rendelete minél elébb kieszközöltethessék.

A felséges parancsolatnak engedelmeskedni kívánván, jelentem a felséges királyi fő igazgató tanácsnak, hogy a társaság üléseit, ö felsége további rendelkezésének elvárásáig, megszüntettem. Kolosvárott october 18-án 1819.

Mély tisztelettel vagyok stb.

11.

Pénztárnoki kimutatás.

A nemzeti tudományos és nyelvemelő társaság felállítására és gyarapítására önkéntesen ajánlott állandó capitalisoknak hiteles kiírása:

Positíók számai	Az önkéntes adakozók nevei.	Kötelező irások kelése ideje.	Az ajánlottsumma mennyisége.	
			frt.	kr
1-ső	Mltgos Groff Kemény Miklós úr Nga	Jun. 2-án. 1819	2000	—
2.	Mlgs Groff Teleki Pál úr ö Nga	Jun. 2-án. 1819.	2000	—
3.	Mgs Groff Kornis Mihály ur ö Nga	Jun. 2 án. 1819.	500	—
4.	Mgs Groff Gyulai Lajos úr ö Nga	Junius 11. 1819.	500	—
5.	Mgs Ugron István úr	Jun.15 én. 1819.	500	—
6.	Mgs Groff Csáki József úr ö Nga	Jun.15-én. 1819.	1000	—
7.	Mgs Cseri Farkas úr	Jul. 30-án. 1819.	200	—
17.	Mgs Groff Bethlen Zsuzsánna asz.	Jun.27-én.1819.	500	—
24.	Mgs Groff Bethlen Sándor úr Nga	Jul. 4-én. 1819.	500	—
27.	Mgs Groff Bethlen Gergely úr Nga	Jun 25-én. 1819.	1000	—
Állandó Capitalisok Summája			8700	

A nemzeti tudományos és nyelvmívelő társaság Jegyzőkönyvéből Kolosvárott October 18. 1819.

Kiadta Ágoston István mp.
az tit. Társaság Perceptora.

Ezen contractusokat a mai napon rendbe szedvén és általvén kedves néném M. grof Teleki Pálné ö Ngok a sub pos. 6. említett contractust MS Csáki József úrnak meg nem tanálnak, mert a mint én emlékezem a fundator grof úr Cze nak 1820. részint egybe hívásakor és . . . itelő széknek kiadatott, Kolosvárt Apr. 2-ik 1832. G.Kornis Mihály.

12.

Pénztárnoki kimutatás.

A nemzeti nyelvmívelő és tudományos társaság felállítására és gyarapítására önkéntesen életek végéig ajánlott kész pénzek hiteles feljegyzése :

Positíók számai	Az önkéntesen adakozók nevei.	A magok önkéntes ajánlások ideje.	Ezen ígéretek mennyisége.
8	Praefectus Bartalits János úr	Junius 2. 1819.	20 —
9	Báro Bánffi György úr ö Nga	Jun. 11. 1819.	30 —
10	B.Bánffi László úr ö Nga	Jun. 11. 1819.	30 —
11	Mtgs Bethlen Ferencz úr ö Nga	Jun. 14. 1819.	30 —
12	Báro Kemény Ferencz úr ö Nga	Jun. 16. 1819.	30 —
13	Mélt. Petr. Horváth Mihály úr	Jun. 18. 1819.	30 —
14	Métg. udvari consil. Székely Mihály	Julius 9. 1819.	60 —
15	Métg. Groff Bánffi Dénes úr ö Nga		60 —
16	Özv. Groff Mikes Jánosné As z.	Aug. 21. 1819.	100 —
17	Teks Bája István úr	Jul. 16. 1819.	12 —
19	Mlg. Vass Imre úr ö Nga	Jun. 21. 1819.	60 —
20	Tks Gyujtó István úr	Jul. 18. 1819.	60 —
21	Mgs Bartsai Lajos úr	Jul. 17. 1819.	20 —
22	Praef. Roltai Horváth Sámuel úr	Jul. 18. 1819.	30 —
23	Tks M. Doctor Gyarmathi Sámuel úr		12 —

Életek végéig esztendőnként fizetett pénzek
summája 584

A nemzeti Tudományos és nyelvmívelő Társaság jegyzőkönyvéből. Kolosvárott october 18. 1819.

Kiadta Ágoston István
az tit. Társaság Perceptora.

Ezen specificatióra nézve megjegyezni kívánom azt, hogy M. G. Bánffi Dénes úr az sub pos. 15 említett ajánlásá-

rol a mint én emlékezem semmi kötelező levelet nem adott.
Kolosvárt 2-a Apr. 1832.

G. Kornis Mihály.

13.

Főkormányzéki felirat az udvari Cancellariához.

11192. 1819.

Suae Majestati Ssmae.

Demisse hic advolutum Planum organisationis et Protocol-
collum societatis fine excolendae lingvae hungaricae coalitae,
una cum comitiva C. Pauli Teleki tamquam attactae societatis
Praesidis relatione Majestati vestrae Ssmae in homagiale Be-
nignorum d. d. 9-ae Julij ai c. Nroque aulico 2740 nec non :
10. septembris itidem ai c. et N. aulico 2980 emanatorum
decretorum regionum obsequium de genu substernere susti-
nemus.

Claudiopoli d. 25. Nov. 1819.

3. Dec. rev. Csedő Cancell.

Sub hoc N. ad fr. 3.

orig.

d. 29. Nov. 1819.

Vidit B. La : Apor.

14.

Gróf Teleki Pál folyamodványa a főkormányzékhez.

Nagy méltóságú Gróf és Gubernátor Úr,
Felséges Ki : Fő I. T. !

Az 1791-ik országgyűlése alkalmatosságával az excel-
lentiád fő pártfogása alatt törvényesen felállítotott magyar
nyelvmívelő és tudományos társaság a közelebb elenyészett
esztendőkbén szinte elhunyni látszatott, a midőn a tavalyi
Productionale forumnak folyamatja alatt, némely buzgó haza-
fiak azon társaságot az excellentiád kegyes engedelmével fel-
élesztetni törekedtenek. Parancsolt is excellentiád hogy e tárgy

nak megfontolására a hazafiak összegyűljenek, a G. Haller Gábor K. Kincstartó ur ö exja előlülése alatt, mely alkalmazhatósággal azon hazafi gyülekezetnek tetszett csekély személyemre bízni az azontul tartandó tudományos gyűléseknek rendes előlülését, mely hivatalt én nagy tisztelettel el is fogadtam. A felséges udvar rendelésénél fogva mind tartott üléseinknek jegyző könyveit, mind munkálódásunk planumát excellentiádnak s a felséges K. F. I. T.nak a F. udvarhoz leendő felküldés végett, alázatosan bé is nyújtottam. Minthogy pedig ezen igen hasznos tárgyban, melynek folytatása mind a szivet mind az elmét jóra formálhatja, még a felséges udvartól semmi kedvező válasz nem jött, alázatosan kérem Excellentiádat és a F. K. F. I. Tanácsot, méltóztassanak a fels. udvartól ki eszközölni hogy már jól indulni kezdett tudományos intézeteinket folytathassuk és erre a fels. udvar engedelmét megnyerhessük. A késő maradék nagy háládatossággal fogja mindenkör excellentiádnak és a F. K. F. I. Tanácsnak érzékeny szível köszönni hogy ezen ártatlan és szent czélhoz a hazának fiait vezette. Nagy tisztelettel maradtam Kolosvár 4-a apr. 1820.

béadatott a K. guberniumb.

7-a apr. 1820.

15.

A főkormányzék felterjesztése az udv. Cancellariához.
3553. 1820.

Repraesentationem comitis Pauli Teleki coalitae pro excolenda lingua hungarica societatis Praesidis pro continuanda ejusdem societatis sessionum celebratione indultum R. exoperari sollicitantis in nexu demissae relationis nostrae dd-o 25. Novembris anni proxime praeteriti sub No 11192 eidem altefactae in substrato submissae in advolutis originalibus humillime substernentes fide nunquam violabili perennamus.

Claudiopoli die 27. apr. 1820.

Venner mp.

ad fr. 1 in orig.

do 6. Junij rev. Csedő Cancell.

do 5. Maij 1820.

Vidi B. L. Ap. mp.

16.

Cancellariae leirat a főkormányhoz.

2508. 1820. 7970. 1820.

Sacratissimae caesareo Regiae et Apostolicae Majestatis domini domini nostri clementissimi nomine regio magni Principatus Transylvaniae Gubernio intimandum.

Relate ad repraesentationem regii gubernii sub 27. Apr. a. c. Nroq. 3553. exaratum, medio cujus petitum comitis Pauli Teleki societatis literariae quae fine excolendae linguae et literaturae hungaricae coaluit, Praesidis, pro indulgenda continuatione sessionum attactae societatis submisit, regium gubernium penes remissionem aclusi eo inviari ut semet eousque donec intuitu plani organisationis societatis literariae suae Matti ssmae substrati altissima resolutio edita fuerit, Decreto Aulico sub 10. Septembris anni 1819. Nroq. 2980. ad regium gubernium emanato conformet. Cui in reliquo altefata sua majestas gratia caesareo regia et Principali benigne propensa manet. Datum Viennae Austriae die 7. Julij 1820.

Samuel C. Teleki

Ant. Wajna.

17.

A főkormányshék leirata Gr. Teleki Pálhoz.

7970. 1820.

Comiti Paulo Teleki societatis fine excolendae Linguae et literaturae Hungaricae coalitae Praesidi.

Dignata est sua Majestas ssma medio benigni decreti regii sub 7-o July a. c. Nroque aulico 2508. circa petitum D. vestrae qua societatis literariae fine excolendae linguae et literaturae hungaricae coalitae praesidis pro indulgenda continuatione sessionum attactae societatis sub 4-a Apr. a. c. horum factum et ab hinc suae Matti ssmae humillime substratum clementer exarati, Regio huic gubernio committere ut semet eousque, donec intuitu plani organisationis societatis literariae eidem altefatae substrati altissima Resolutio edita fuerit, altis-

simae ordinationi sub 10-a Septembris a. 1819. Nroque aulico 2980. horsum emanati conformet. Quae altissima resolutio D. vestrae in nexu praecitati petiti sui, eo addito hisce perscribitur, ut semet praementionatae altissimae ordinationi abhinc sub 14. octobris Nroque Gubco 10542. a. 1819. D. vtrae intimatae conformet. Claudiopoli 21. Augusti 1820.

Exp. B. Josika 13. Sep.

12. Sept. rev. Csedő Cancell. Mich. C. Kornis. mp.

d. 11. Sept. 1820. Vidi C. Lázár mp.

18.

Kolosvárt Jan. 13-án 1845. tartatott rendszeres bizotmányi gyűlésben tartatott előadása G. Kemény Józsefnek.

A köz művelődést illető országos rendszeres jelenlegi bizotmánynak a többi között az is lévén feladatja, hogy azon módokat vegye tárgyalás és fontolás alá, melyek által egy a széptudományok gyarapítását, és a magyar nyelv művelődését előmozdító tudós társaságnak felállítása e hazában kivihető lenne — s e tárgy a mai gyűlésben fel is vétetvén — az a következő előleges tanácskozásra nyújtott alkalmat.

Valamint tagadhatatlan az, hogy egy jól alkotott, és ahhoz értő s megért szellemű egyénekből álló s nem különben illő hatáskörrel és a szükséges mindennemű segedelmekkel felruházott tudós társaság nem csak a köz műveltségre, de a nemzeti dicsősségre és jólétre is oly nagy befolyásu lehet, a minőt egy ország a jó törvényeken és bölc kormányon kívül egyéb intézeteiből alig várhat, ugy épen oly bizonyos az, egy ily nagyszerű tudós intézet és annak általa reménylett jótékony sikere állandóul csak is ugy alapíthatatik, ha az e czél elérhetésére okvetetlen megkivántató költségek és kiadások állandóul biztosítva vagynak, mert ezáltal nem csak a tudományos működések állandó sikere, de az egész intézetnek élete s léte is biztosíttatik és állandóvá tétetik.

Léteztek ugyan ez előtt is Erdélyben egyes kisebb tudós egyesületek, de azoknak léte csak egyes magános szeszélyeken nem pedig az elkerülhetetlen költségek fedezésére meg-

kivántató állandó és országosan biztosított forráson lévén alapítva, azoknak nem csak jótékony hatása de léte is az egyes és azokat alkotó egyéneknek szeszélyétől függött, s ennél fogva azok nem is lehettek állandók; és ez az oka hogy ilyes egyesületek alig születvén meg, nem sokára végső elhunytokat is érték.

Minden tudós egyesület (ha bár az egy ideig akár minő okokból is félbeszakasztott) a csupa eszmék és tudományok mezején igen könnyen regenerálhatja magát a köz oktatás, és a tudományok közlése által, de mint nagyszerű és állandó intézet nem működhetik oly sikeresen, és oly köz jótékonyul, sőt nem is létezhetik soká, ha azon források nincsenek állandóul biztosítva s alapítva, melyekből szükséges költségeit és munkálatait fedeznie kelletik. — A meggyőződésig méltánylotta ezen nézetet nemcsak Franciaország, midőn ama világszerte híres nemzeti tudományos Institutumi 172 rendes tagjainak fizetését az országos pénztárból állandóul kiadandónak határozta, de méltánylotta a szomszéd rokon magyar hazánk is, midőn az újabb időnkben tervezett országos tudós társaságot állandó és nagyszerű pénzforrásokra alapította.

Visszatekintvén mindazáltal erdélyi honunkra, szükséges előlegesen azt tudni és fontolóra venni, hogy országos rendeink egy ilyeteni tudós egyesület felállítása tárgyában mit tettek? és annak alapításáról netalán miként is gondoskodtak? mert csak is ezen tudás, és felvilágosítás után vétethetik azon lényeges és eldöntő kérdés elő, lehetséges e Erdélyben a jelenlegi időben, midőn t. i. még más egyéb elkerülhetetlen intézetek is (melyeknek sikeres alapítása annyi meg annyi pénz tömegeket kíván) szükségesek, egy nemzeti tudós egyesületet országosan létrehozni? vagy pedig nem maradhat e az reménylhető jobb s mentől előbbi időkre annál is inkább, mivel Magyarországon jelenleg is már létezik egy oly nemzeti nagyszerű tudós egyesület, a mely Erdélyt is sok rokon hazafi indulattal keblébe foglalván, csak ugyan Erdélyben is számos tagokat számlál.

Az 1790-ki erdélyi országgyűlése jegyzőkönyvének 131-dik toldalékos lapja szerint az ország rendei által már 1790-ben vala egy tudós társaság, főleg a magyar nyelv mivelődése

és gyarapítása tekintetéből indítványozva, és annak elkerülhetetlen pénzbeli segedelmezése és jövedelme a következő forrásokon alapíthatónak javaltatott u. m. 1) a jövő haza-fiusítások díján, 2) Báró Naláczi József által ajánlott 1000 ftos tőkepenzen, nem különben Marzipán tanácsos pénzbeli ajánlatán, és 3) azon természetmennyek árán, melyek II. József császár alatt a török háboru alkalmával a nemesség által a katonák szükségére adtak vala. Az ily pénzbéli fő forrásokon és a netalán még ahhoz járulandó egyes adakozásokon is tervezett tudós társaságnak alapítása s létre hozása az akkori rendek által a 45-ik törvény javallatban kéretett is a felségtől (lásd az 1790-ik országgyűlési jegyzőkönyv toldalékjának 54-dik lapját); de ezen tárgynak bővebb megfontolása és tervezése ö Felségének 1792-ben maj. 26-kán költ kegyelmes válasza által a tudományos tárgyak kidolgozására rendelt akkori rendszeres bizotmányra vala bízva (lásd az 1792-ki országgyűlése jegyzőkönyvének 109-dik lapját). Ennek következtében az akkori rendszeres bizotmány e tárgyat bővebb fontolás alá is vette, a mint ezt a következő című nyomtatvány bizonyítja: „Synopsis systematis generalis scholarum publicarum M. Principatus Tranniae excerpta e protocollis deputationis regnicolaris literariae e receptis nationibus et religionibus ordinatae“. — De mivel ezen kinyomtatott kivonatnak ily című szakaszában „Opinio deputationis de societate literaria hungarica“ a felállítandó tudós társaság fennebb említett szükséges pénzbéli forrásairól (a melyek nélkül az épenségesen nem is létezhetik) még emlékezet sincsen téve,— és mivel jelenleg ezen mostani országos rendszeres bizotmány az 1790-ben egy tudós társaság felállítására s alapítására indítványott pénzbéli források menységéről, és a jelen időkben való netaláni felvehetéséről kimerítő tudomást nem szerezhethet magának azon okból, hogy az 1790-dik rendszeres bizotmánynak e tárgyban jegyzőkönyvei munkálatai (operatuma) és az azokhoz tartozó irományok még eddig elő meg nem találtathattak, a szükséges irományok és adatok hiánya miatt pedig ugyanezen mostani rendszeres bizotmány e tárgyat lényeges tanácskozás alá sem veheti:— — — ennél fogva kéressék a főkormány, miszerént méltóztassék az illető felek és allhivatalok által a következők-

ről kimerítő tudósítást készíttetni, és azt azután az ezen rendszeres bizotmánynyal közölni.

1-ör. Báró Nalácz József által (a fennebbiek szerint) ajánlott 1000 forint befizetődött e? vagy vagyon e ezen pénzről kötelező levél?

2-szor. Marczipan tanácsosnak fentemlített pénzbeli ajánlata miből állott? s befizetődött e? s ha nem, az felvehető e már?

3-szor. Azon természetnyek ára, melyek II. József császár alatt a török háboru alkalmával a nemesség által a katonaság szükségére adattak vala, miből áll? minő mennyiségű? az eddig elé mire fordított? és általánosan véve ez a máii időben annyi esztendőket eltelte után egy tudós társaság alapítására követelhető e még?

Némely főkormányzéki hivatalos irományokból és némely nyomtatott könyvek megjelenéséből (milyenek „A magyar nyelv-mívelő társaság munkáinak I. darabja“ és az akkoron úgynevezett „philohistoriai“ társaság által való kiadása Schaeseus és Simigianus honi historiájának) tudatik ugyan, hogy egy tudós társaság felállításának 1790-ben országosan tett indítványozása következtében egy ilyes társaságnak két alosztálya u. m. a magyar nyelv-mívelő és hazai történeti (philohistoriai) szaka egy ideig nem csak létezett de munkálodott is, a mit a fentemlített könyveknek nyomtatásbani megjelenése is bizonyít: — de miképen állott légyen fel ezen akkori tudós társaság? minő pénzbeli forrásokra, vagy segedelmezésekre alapult légyen az? — s idővel csakugyan megszűnván ezen társaság, a netaláni pénzbeli tökéi mire fordítottak légyen? — azt a szükséges irományok hiánya miatt a mostani rendszeres bizotmány nem tudhatja, — s következőleg ezeknek előleges tudása nélkül jelenleg e tárgyban munkálatát s javallatát kimerítőleg nem is teheti meg, — kötelessége tehát e mostani rendszeres bizotmánynak ezen hiányokat a maga útján a lehetőségig kiegészíttetni és ez által magának a szükséges e tárgybani felvilágosításokat megszerezni.

Az erdélyi fő kormányzék levéltárában

5318, 1827. 5691, 1827. 6577, 1827. 7144, 1827. 7266, 1827. 7290, 1827. számok alatt lévő hivatalos irományokból kitetszik, hogy a felyebb is említett magyar nyelv-mívelő tár-

saság annak hajdani titoknoka Aranka György halálával megszűnt, és hogy ezen társaságnak jegyzőkönyvei, pénzbeli számadásai, sőt némely kézirati munkálatai is 1827-ben Jul. 24-kén a kolosvári rom. cath. lyceum könyvtárában tétettek le. — Mivel pedig 7290, 1827. fő kormányszéki szám alatti lajstromban az említett társaságnak irományai szám és tárgy szerint feljegyezve találtatnak, — és mivel ezen mostani rendszeres bizotmány csak ezen irományok áttekintete és használata után remélhet némileg felvilágosítást nyerni az iránt, hogy ezen társaság

- 1) mire alapult?
- 2) szükséges pénzbeli forrásai miből állhattak?
- 3) munkálataiban minő practikai kezeletet követett?
- 4) tudományos működéseit minő tárgyakra terjesztette ki?
- 5) egyes mellékes tudományos tárgyakban minő munkálatokat készített, vagy legalább megkezdett legyen? (mert azok egy netalán ujonnan alapítandó tudóstársaság által folytatandók lennének?)

És mivel mindezeknek előleges tudhatása nélkül ezen rendszeres bizotmány jelenleg tovább nem munkálkodhatik, ennélfogva — — kéressék meg a főkormány, hogy a sokszor említett magyar nyelv-mívelő hajdani társaságnak az 7290.1827.szám alatti lajstromba foglalt és 23. articulusban lévő minden irományai a kolosvári rom. cath. lyceum könyvtárából (a hová azok 1827-ben csak letétetve, nem pedig örökösen átadva valának) küldtessenek vissza, és ezen mostani rendszeres bizotmánnyal közöltessenek, hogy ez azokból az elkerülhetetlen szükséges netaláni felvilágosításokat némileg meríthesse.

A mi pedig az ez előtt létezett philohistoriai tudós társaságot illeti (melynek előleges indítványoztatása kitetszik az 1790-diki országgyűlése jegyzőkönyvének 134-dik potlék lapjából a) és b) alatt), mivel egy részről tudatik az, hogy annak elnöke akkori erdélyi főkormányzó gróf Bánfi György vala, más részről pedig tagadhatatlan az is, hogy minden általános országos tudós társaságnak egyik fő czélja az, hogy hazájának főleg historiai esmeretét is terjeszsze, és előmozdítsa: — — kéressék tehát a mostani fő kormányzónk ő excellentiája, hogy méltóztassék praesidialis levéltárában az ezen társaságot ér-

deklő és ott netalán feltalálható irományokat felkerestetni, és e rendszeres bizotmányyal közölni.

Továbbá mivel egy részről az 1790-diki országgyűlése jegyzőkönyvének 589. 590. és 610-dik lapjaiból s nem különben az 1792-diki országgyűlése jegyzőkönyvének 253. lapjából bizonyos az, hogy Ersébetváros és Szamosujvár a magyar nyelv gyarapítására (a mely a netalán újra felállítandó országos tudós társaságnak mindenestre egy fő tárgya lenne) és országos szükségekre 4000 aranyat ajánlván, mind a két város ennek telyesítése feltétele mellett a szabad királyi városok közé bevétetni határoztatott; — más részről pedig mivel ezen mostani rendszeres bizotmány előtt nem tudatik, béfizetődött e valódiképen is ezen ígért 4000 arany? — és ha igen, az mire fordítottatott? — — kéreessék tehát a fő kormány, hogy méltoztassék e tárgyban (kihallgatván az illető feleket s hivatalokat) egy kimerítő tudósítást készíttetni, s azt e rendszeres bizotmányyal közölni.

Nem különben az 1790-diki országgyűlése jegyzőkönyvének 657-dik lapjából kitetszvéen az, hogy 1790-ben Etienne András, és Vinkler Miklós olly feltétel alatt hazafiusítottak, hogy a magyar nyelv mívelésére felállítandó társaság számára 100, 100 aranyat fizessenek. — — Kérettessék tehát a fentisztezt fő kormánytól az az iránti bővebb felvilágosítás, vajjon ezen 200 darab arany az illető felek vagy azoknak maradékai által befizettetett-e? — s ha igen, az mire fordítottatott?

Végre 8747, 1819. 10542, 1819. 11192, 1819. 7970, 1820. főkormányszéki szám alatt lévő hivatalos irományokból kitetszvéen az, hogy a fennebb említett magyar nyelv mívelő társaság 1819-ben néhai gróf Teleki Pál, és Kemény Miklós rendes elnöksége alatt újra felállott s gyűléseket is tartott légyen ugyan, — de annak folytatása 1820-ban Jul. 7-kén 7970, 1820. fő kormányszéki szám alatt költ felsőbb rendelkezésnek következtében betiltatván, — ezen társaságnak minden irományai (1832-ben Apr. 2-kán Kolosvárt tartott nemes Kolosvár megyei girás gyűlés jegyzőkönyvének 58-dik pontja szerint 6374, 1832. kormányszéki szám alatt) azon megyének akkori főispányi hejtartója Gróf Kornis Mihály által a sokszor említett vármegye levéltárában étettek le, — mivel tehát

ugyanazon jegyzőkönyvnek 58-dik pontjából kitetszik hogy 1819-ben és talán már az előtt is a magyar nyelvvelő társaságnak újra való felállíthatására sok hazafiak által nevezetes ajánlások tétettek, ennél fogva kéressék a fő kormány arra, miszerint méltóztassék ezen említett és a Kolosvár megyei levéltárban letett irományokat felkérni, és azokat ezen mostani rendszeres bizotmányal az elkerülhetlen szükséges e tárgybani felvilágosítás és használás tekintetéből annál is inkább közölni, mivel nemes Kolosvár megye girás gyűlésének akkori határozata e tárgyban a volt (az említett jegyzőkönyvnek 58-ik száma alatt), hogy az Erdélyben netalán újra felállítandó ily szerű társaságnak a Magyarországnak már folyamatba lévő tudós társasággal való szorosabb egybekötése s a lehetőségig való egyesítése országgyűlése alkalmával az említett megye nevébe kéretessék. Grof Kemény József Biztossági tag, és rendes előadó.

A jegyzőkönyv számára méltóztassék tisztába és hozatassék azután hozzám aláírás és hitelesítés végett.

Kemény József.

Átadtam a czélra Lukács Ferencz úrnak.

IV.
ADALÉKOK A MAGYAR
TUDOMÁNY ÉS ISKOLA-TÖRTÉNETHEZ.

RÁTH K. ÉS RÉVÉSZ IMRE
AKAD. TAGOKTÓL.

I.

SOPRONI TUDÓSOK.

Közli: RÁTH KÁROLY.

a) *Született soproniak.*

Á.

Ádám Mátyás 1663. *Addmi Kristóf* 1668. *Artner Lipót Vilmos* 1798. *Artner Vilmos*, lásd Kubinyi Enchiridionját. 1624. *Artner Lipót* l. Vita Lackn. 61. l. *Asbóth János Gotfrid* 1783. Haynótzai Tanodai jegyzőkönyve II. 30.

B.

Barth János Konrád 1696. *Berghofer Mihály* (a Győri Székes templom Nagy Prépostja lett 1821-ben.) 1795.

C.

Conrád József, l. Oertel 20.l. 1779. *Cranier György*. Hayn. K. 41. Szechenyi Catal. Suppl. 1 r. 324. s az 1653. évről a Soproni Protestans házassági lajstrom 13. l. 1647. *Czepetz János Jakab*. Oertel 22. l. 1776.

D.

Deccard János Kristóf öregebb 1739. *Deccard János Kristóf* ifjabb 1761. *Deccard János Vilmos*. Haynótzai Tanodai jegyzők. II. 2. Oertel 12. 1745. *Dabner Ábrahám Egyed*. Szechenyi Catalog. és Vita Lackn. 1721. *Dobner János Endre* 1610. *Dobner Sebestyén Ferdinánd*. Kubinyi Enchiridion. 1726. *Dobner Richard Ferdinánd*, Haynotzi D. 43. 69. 83. *Donner János Zsigmond* 1784.

E.

Ebner János Lipót. Oertel 23. *Ebner Mihál* 1708. *Ebhardt György Zsigmond*. Haynótzai Tanodai jegyz. k. II. 24. és Oertel 15. *Ege József*.

Eisenreich György Lipót 1716. *Elhard* Kristóf 1721. *Elhard* János Kristóf. Haynótzai Tanodai j.könyv II. 27. és Oertel 17. 1756.

F.

Fautor vagy Gönner Márk. *Fischer* Pál 1664. *Fögglér* Keresztelő János 1661. *Fridelius* János 1661. *Fürst* János Mihál 1752. *Fürst* János Ádám. Oertel 18.

G.

Gabriel János Lipót 1761. *Gabriel* János Sámuel. Oertel 24. 1780. *Gabriel* Regina Zsuzsánna 1752. *Gensel* János Ádám. Haynótzai 30. 82. 1699. *Gruber* Ábrahám. Haynótzai 51. 113. Oertel 2. 1678. *Grünschnek* János Jakab 1784.

H.

Hajnótzai János Károly 1783. *Hajnótzai* Sámuel 1756. *Halasy* Mihál 1801. *Hartmann* János 1656. *Harnwolf* Mátyás. *Hocheneger* Lőrincz. A Tudományos Gyűjteményben Győr 1809-ki ostromát írta le. Rákosi népész. *Hochholtzer* Dániel 1748. *Hochholtzer* János Gotlieb 1792.

J.

Jarius József.

K.

- *Kalchbrenner* József. *Kastenholtz* Endre 1714. *Kastenholtz* Ehrenreich Vilmos. Hajnótzai Tanodai jegy. k. 154. 1745. *Kirchveger* Kristóf János Endre. *Kleinrath* József Gotlieb. Széch. Cat. Suppl. 1. 311. l. 1765. *Knogler* Károly. Hajn. Lex. 140 *Komáromy* János Péter. Hajn. 50. 169. 1714. *Kövesdi* János Károly, Hajnótzai Tanod. j k. 90 és Oertel 11. 1743. *Kropf* Sámuel. *Kussevitz* János.

L.

Lackner Kristóf. Kubinyi Enchirid. 1612. *Lang* Kristóf 1654. *Lang* Mátyás 1643. *Liebezeit* György Zsigmond. Oertel 4. Hajn. 10. 1713. *Lochner* János Endre. Kubinyi Enchirid. Hayn. Lex. 21. 68. 1666. *Löv* Endre. Oertel 3. Hayn. 53. 74. Halotti beszéd. 1682. *Löv* Károly Fridrik. Hajnótzai Tanod. j. k. 5. Oertel 5. és még Haynótzai Lex. 57. 81. 1721.

M.

Marton János 1803. *Metzger* János Henrik 1656. *Mock* Jakab. Bartholom. 95 l. és Kirchengeschichte 1. r. 138 l. *Müller* József. *Müller* Rudolf Mátyás. Hajn. Lex. 35. 1677. *Münch* Filep Sámuel 1742.

N.

Neuhold János Jakab. Hajnótzai Tan j. k. 4. Oertel 6. Hayn. Lex. 38. 1722.

O.

Oertel Gotfrid Ehrenreich. Oertel 21. 1775. *Oertel* János Károly 1780.

P.

Paintner Mihály 1798. *Pamer* Mihály. Vita Lackn. *Pfisterer* János. Hayn. Lex. 47. 74. 1643. *Pierer* Ferencz 1772. *Poch* György. Hayn. Lex. 64. 1639. *Poch* János Keresztély. Vita Lackn. *Pöckh* János Ignác. Oertel 25. *Puecher* Gáspár. Kirchengeschichte von Oedenburg 2 r. 362.l.

R.

Raits Sámuel. *Rathgeb* Mátyás 1678. *Rauch* Mátyás. Hayn. Lex. 54. 1649. *Raymund* János 1768. *Rhau* Filep. *Riedel* János Vilmos 1783. *Rosner* Mátyás. Hayn. Lex. 7. 31. 1666. *Rothe* Zsigmond Teofil. Hayn. Tanod. j. k. 92. Oertel 14. *Röschel* Keresztély János. Hayn. Lex. 23. Ribini II. 130. 1678. *Rusz* János Kristóf. Lásd Löw Endre felett mondott halotti beszédet és és Hayn. Lex. 89. 95. 1710.

S.

Sailer Vilmos Károly. Hayn. Tan. j. k. 27. Oertel 7. 1714. *Salzer* Ambrus. *Schaidhauer* János 1773. *Schätzel* Mihály. *Schmitth* Miklós 1747. *Scholz* Jeremiás. *Schubert* János András. Lex. Hayn. 19. 1662. *Schuler* János 1629. *Schwartz* János. Lex. Hayn. 20. 293. Kleines Nachricht. I. 127.l. II. 436.l. 1656. *Seelmann* Tódor Péter. *Sebestyén* N. 1620. *Serpilius* György 1693. *Serpilius* Keresztély. Hajnótzai Tanod. j. k. II. 1695. *Serpilius* Sámuel. Hajnótzai Tanod. j. k. 36. 1714. *Sowitsch* Kristóf 1656. *Stockinger* György. Hajnótzai Lex 35. 1656. *Stockinger* György Mihály. Oertel 8. 1728. *Streibig* József Antal 1724. *Szaka* István 1751. *Szerdahelyi* József.

T.

Tieftrunk Konrád Gotfrid. Hayn. Lex. 49. 88. 1695. *Tieftrunk* Konrád Lipót. Hayn. Tan. j. k. 24. és Lex. 50. 1727- *Toepler* Sámuel 4801. *Török* Mihály 1693. *Tremmel* Keresztély 1804. *Trogmayer* János Gotlib. Hayn. Tan. j. k. II. 19. Oertel 16. 1754. *Türk* János 1694.

U.

Ugróczy Mihály. Oertel 89. 1773. *Unger* Joachim 1622.

Z.

Zsolnay Sámuel. Oertel 26. de *Zuana* Kristóf Melchior. Oertel 1. Kleineres Nachr. 1 r. 181. l. Hayn. Lex. 32. 44. 1645. de *Zuana* Melchior Pál Jakab 1656.

W.

Walterstorfer Rudolf 1805. *Wilfinger* János Ernő 1796. *Wimmer* Endre 1784. *Wittnyédi* Pál 1661. *Wohlmuth* János Lipót 1748.

b) *Sopron megyeiek.***A.**

Artnér Keresztély Honorius Rusti-fi 1754. Nemeskéri *Ásboth* Ádám. I. Vita Lackn. Széplaki *Balog* György 1694. Nemeskéri *Balogh* István 1802. Beledi *Bárany* György. *Bogovits* Lőrincz 1755. Pulai *Bertalanfi* Pál 1750. Felső-Pulai *Büki* József István 1782. *Burgerth* Ferencz. 1770. oct. 4-n született Kis-Martonban (Eisenstadt.)

C.

Chernelházai *Chernel* Ferencz 1804. Babothi *Csernak* Sámuel 1642. Répce-Szemerei *Csontos* Ferencz 1795.

E.

Szakonyi *Ensel* János 1661. *Ethényi* Ferencz 1787.

F.

Kőhalomi *Fekete* Gergely 1798. Rusti *Fleischacker* Endre 1662. *Fuchs* Mátyás becskerekai orvos, Klingenbergi születés Ebner bizonyossága szerint, lásd Széch. Catal. I kötet 395. l. 1778. Nyéki *Fuchsjüger* István 1613.

G.

Likvándi *Golubits* Zosimus 1794. Pöttelsdorfi *Gruber* Ádám 1698. *Gödör* József.

H.

Rusti *Hackstock* János 1673. *Hevenesi* Gábor. Storberstorfi születés, a mint Gamaufot Tibolthi 1820. aug. 11-n bizonyossá tette. Peregyei *Horváth* Endre 1637. Sz. Miklósi *Horváth* György 1668. Undi *Horváth* György 1754. Nemeskéri *Honváth* Sámuel 1796. Rusti *Huszthy* Zakariás Gotlib 1777.

J.

Csepregi *Jósa* István 1778. Locsmáncsi *Jelenik* Mihály 1796. *Illyés* Pál. Geresdi lelkész „a Magyar Anyaszentegyházhoz“ írt költeményt, mely az 1822-ik évi Tudományos Gyűjtemény szeptemberi (kötetének) toldalékában megjelent. A Magyar Kurir 1822-ki tudósítása Enoch könyve kiadása felől.

K.

Nyéki *Kientzel* Ferdinánd 1708. Matterstorfi *Kietaibel* Pál. Nemeskéri *Kis* Imre 1798. Sz. Andrászi *Kis* János az agostai evangelicus superintendens már ekkor kezdett írni, lásd az 1823-ki Auróra toldalékát. 1789. Peresztegi *Kolarits* Joachim 1764. Nemeskéri *Kontor* János 1806. Széplaki *Kömives* Pál 1752. *Kunits* Ferencz. Szech. Cat. I. 637. lap 1753.

L.

Rusti *Lang* Kristóf, Bartholoméid. 143. l. és Hrabovszky levelét 1820. sept. 23-káról. Rusti *Lang* János 1681. Kis-Mártoni *List* Sámuel 1777.

M.

Meidinger Károly 1785. *Müller* József. Szech. Cat. Suppl. I. 389. l.

N.

Mesterházi *Nagy* János 1780. Felső Büki *Nagy* Lajos 1756. Jobaházi *Németh* Ádám 1767. Jobaházi *Németh* László 1795. Edvi *Németh* Pál 1790.

O.

Loosi *Odor* János 1663.

P.

Palkovits Endre. Szech. Cat. Suppl. I. 423. l. lugosi orvos és Ebner orvos correpetitora. Ebner bizonyítása szerint született Sigendorfban. 1778. *Peurbach* György meghalt 1461. purbachi születés. Tudományos Gyűjtemény 1829. 12 r. 87. l. *Pierer* Ferencz 1772. Rusti *Pirnstingel* 1643. Szil-Sárkányi *Pottyondy* Rafáel 1805.

R.

Reisinger Pál Jakab 1656. Oszlopi *Ribitz* György Rudolf 1729. Csepregi *Rosenmann* István 1791. Dörfli *Rosnak* Márton 1726.

S.

Sigendorfi *Schoretitz* Mihály a pathologia és orvosi tapasztalás tanára volt Nagy-Szombatban. Homo mitis et doctus, Ebner soproni

orvos bizonytsága szerint , ki neki tanítványa volt. 1765. Oszlipi *Szolarits* József Ferencz 1770. Csepregi *Stainsits* Antal 1745. Csepregi *Szabó* József 1793. Gróf *Széchenyi* Ferencz 1797. Felső-Szopori *Szili* János 1777.

T.

Tóth-Keresztúri *Tatai* Pál 1796. *Toppolics* N. sigendorfi születés, Dr. Ebner bizonytsága szerint. Sopron városa physicus. Csepregi *Turkovits* Mihály 1648.

V.

Kis-Martoni *Vagner* Márton 1778. *Walther* Mátyás pöttelsdorfi születés. Lásd: Dissertation unter den Typis impressa in 4-to című munkáját. Kis-Martoni. (Korántsem kell praedicatumnak tekinteni e helyneveket, hanem származási , születési helyök megnevezésének.) *Wekhoffer* Endre 1789.

b) Idegenek.

b) *Idegenek*. Itt csak azok adatnak elő , melyek az 1818. évi Tudományos Gyűjtemény 3. db 106. lapján nem találhatók fel *Beythe* István Superintendens. *Burgerth*. *Conrad* Endre Hayn. 95. és Oertel 13. *Ebhardt* Kristóf Szech. Cat. Tom. I. 300. 1. *Furlani* János Endre 1738. Hayn. 75. *Gaal*. *Galli* János Kristóf harkai lelkész 1658. *Gilszberth* János agendorfi népész 1791. *Gruber* Dániel. Hayn. 54. *Gabriel* Lajos. *Haydn*. *Kis* Lajos , a superintendens fia , magyar versek jelentek meg tőle az 1823-ki Hebe és Aurora zsebkönyvekben. *Kis* János a superintendens fia. 1. a Hebe Zsebkönyv 1823-ki toldalékját. *Knogler* Dániel. *Kövesdi* Pál 1656. *Küttel* György Sámuel. Oertel 10. *Löhner* Kristóf besztercei fi , harkai lelkész 1653. *Müller* György megyesi lelkész 1635. *Pillich* János. Szech. Cat. Suppl. II. *Pplgár* Incze soproni benze. *Raits* Péter. *Schubert* János. Szech. Cat. Tom. 1. 105. l. Art. Neuheller. *Seybold* Pál. *Tibolth* Mihály. Táblabíró, a Széchenyi országos könyvtár Catalogussának készítője.

Ezen tudósokat összeírta Gamauf Gotlib soproni evang. lelkész, a város levéltára, könyvek és egyéb emlékekből s az található „Denkwürdige Begebenheiten der Stadt Oedenburg“ című gyűjteménye XII. rész. (Miscellen V.) 138—150. lapjain. Mennyiben sorozhatók, és mi által érdemelték e nevek viselői mindnyájan a Gamauf által nekik adott „tudós“ címet, mindegyikre nézve nem világos.

II.

A JÉNAI EGYETEMBEN TANULT MAGYAROK S ER- DÉLYIEK NÉVSORA 1550—1850.

Közli: RÉVÉSZ IMRE *).

Anno salutis 1550. Rectore Scholae Victorino Strigelio.

Stephanus *Transylvanus Clausenburgensis.*

Rect. Johan. Wigando mansfeldense, Doct. s. theol. Anno 1569—1570.

Petrus *Blasy Muschnensis, Transylvanus.*

Anno 1577. Johannes Bruno Galószensis, Ungarus.

Rect. M. Joan. Zolmero A. 1589. Laurentius Denckh. Psoniensis.

Prorect. Ant. Varo. A. 1593. Joh. Schrembserus, Psoniensis Ungarus.

Rect. Ambr. Reusnero. A. 1594. Stephanus Kürty, Hungarus. Martinus Farkasdi, Hung.

Rect. Elia Reusnero A. 1599. Georgius Nusbaum Soproniensis Ung.

Rect. Amb. Reudenii A. 1599. Lucas Maurach, Psoniensis, Ung.

Rect. Virg. Pinggiczero A. 1604. Michael Schwer, Neocastrensis, Ungarus. Georgius Zech, Poesingensis, Ung. Mattheus Schwartz, Cassoviensis, Hung.

Rect. M. Joan. Zöllnero A. 1605. Georgius Sickl, Jauriensis, Pannoniae. Franc. Ampruster, Psoniensis Ung.

A. 1612. Joh. Goldfus, Cremnicensis. Pann. Minister. Eccles. in Niderlechs infer. Austr.

A. 1614. Christ. Teufel, Cassoviensis Pann.

1618. Ladislaus Nagy, Semproniensis Ung.

1621. Sig. Conrad. Deuerlin, Zipsensis.

1622. Barth. Blatzen, Zipsensis.

1627. Joh. Zablerus, Leutsovia, Ung.

1628. Joh. Krunus Cremn.

1631. Georgius Müller, Leutsoviae. Ung.

1633. Georg. Grad, Oedenburgensis Ung.

1639. Joh. Poladmius, Cassovia, Hung.

*) Az eredeti albumból kiírta Gruber József jénai egyetemi tanuló,

1645. Joh. *Thomae*, Zipsensis.
1647. Laur. *Bervetus*, Rupensis. Transylv.
1650. Joh. *Noscovius*, Waralio Hung.
1651. Sig. Car. *Wismar*. Psoniensis Hung.
1654. Andreas *Eckelius*, Bartfa, Pannon.
1655. Joh. *Tuchmacher*, Beela Scepusis. Pann.
1656. Andr. *Güntherus*, Caesareopoli. Hung.
1657. Casp. *Graffius*, Transylv. Claudiopolit. Nicol. *Soja*, Solna-Pannon. Joh. *Burius*, Liptavia Pannon. Joh. *Wittnyedi*, nobilis Pannon. Joh. *Losi*, Ungar. Jaurinensis. Joan Casp. *Hillerus*. Hung. Steinberg. Dan. *Herbertz*, Saxo-transylv.
1658. Math. *Heinzelius*, Brizna Ung. Joh. *Henricus*, Rosenberga. Hung. Jac. *Zabelerus*, Bartfa, Pannon.
1659. Joh. *Heinseli*, Nicopolis Pannon. Joh. Wilh. *Höflinger*, Neosolio Pannon. Dav. *Güntherus*, Hungar.
1660. Andreas *Helvigius*, Meburga-Saxo-Trans. Petrus *Wagnerus*, Teckino-Transylv. Georg. *Beltzellius*, Isulanus-Saxo-Transylv. Christ. *Mellinus*, Cremnizensis, Mont. Hung. Marcus *Francisci*, Corona, Transylv. Joann. *Paulini*, Schäsburg. Transylv. Joh. *Fabricius*, Cibinio, Transylv. Jos. Jul. *Heüringerus*, a Waldeg, Oedenburg. Ung. Joach. *Kabisius*, Streberdorfa, Hung. Christ. *Brückelint*, Psoniensis, Hung.
1661. Andr. *Belzelius*, Insulanus, Saxo-Trans. Petrus *Schulerus*, Mediensis, Saxo-Trans. Rud. *Firlbaum*, Psonio-Hung.
1662. Paulus *Walter*, Semp. Hung. Godofr. *Kirchschlager*, Cremnitzio, Hung. Mich. *Schöffenberg*, Sempronio. Hung. Barth. *Alanda*, Leutsovia, Hung.
1663. Joh. *Major*, Bartfensis, Hung. Matth. *Ádám*, Sempronio. Hung. Joh. *Cilikius*, Hung. Joh. *Fabricius*, Árva, Hung. Joh. Ehrenreich *Zögler* von Oedenburg. Joh. Ferd. *Behams*, Psoniensis. Mich. *Reus*, Sempronio, Hung.
1664. Joh. Frid. *Freudenhoffer*, Poson. Hung. Georg. Ferdinand *Eckard*, Sempronio, Hung. Georgi. *Gruber*, Vienna, Austr.
1665. Mich. Joann. *Kirsch*, Transylv. Matth. *Granovicenus*, Leutsovia, Hung. Joh. Jac. *Prisaman* a Nettig, Sempronio Hung. Andreas *Fabri*, Lüb. Hung. Timoth. Hilar. *Bincz*, Nov. Hung. Fried. *Fielbaum*, Poson. Hung.
1666. Joh. Baptist. *Nostitzinus*, Pann. Trenchiniens. Lucas *Herman*, Trans. Joh. *Jeremia*, Trans. Petrus *Hannius*, Trans.
1667. Georgius *Roth*, Pela, Hung. Joh. *Braun*, Caesareo foriensis Hung. Joh. *Storch*, Herregrundensis Ung. (gratis inscriptus est.)
1668. Joh. *Gribenthaler*, Hung. Joh. Andr. *Lochnerus*, Sempr. Hung.
1669. Mart. *Schicker*, Jaadensis, Trans.
1670. Joh. Andr. *Döbner*, Nov. Sempron. Hung. Valentinus

Schnell, Hung. Paul *Mareklovszky*, Hung. Joh. *Kleinvathius*, Rustio Hung. Joh. Wilhelm. Melchioris de *Zuanna*, Sempr. Hung.

1671. Paulus *Konvalinka*, Hung. Sagolcensis.

1672. M. Georg. Christ. *Stephani*, S. Georg. Hung. Thom. Ant.

Thuransky, Thurocio Hung. Dan. *Kasztner*, Modern, Hung.

1673. Andr. *Schönberger*, Poson. Hung. Mich. *Stegel*, Sempr. Hung.

1674. Joh. Georg. *Stephani*, Cremnicio, Hung.

1675. Math. *Langius*, Sempron. Ung. Joh. *Heilimenus*, (?) Bisztricz, Trans. Jerem. *Messerschmied*, Cremnicio, Ung. Jos. *Messerschmied*, Cremnicio. Ung. Dan. *Haslingerus*, Altenburgo, Hung.

1676. Georg. *Hertlerus*, Koberst, . . Hung. Georg. *Leidelius*, Sempron. Hung. Joh. Andr. *Sarrichauer*, Hung. Johann *Ferber*, Cremnicio. Hung. Joh. *Scholastici*, Ungarus. M. Daniel *Klesch*, N. K. P. L. Caes. S. S. Theolog. Baccalaureus, quondam eccl. Olass. in Hung. Pastor, et vicinarum Inspector, nunc exul pro nomine christi, jam Scholae Senator. Jen. Rector. d. 18. Aug. H. G. R. (honoris gratia.)

167°/₇. Christ. Dan. *Klesch*, Sempron. Pann. Joh. Theoph. *Till*, Posoniensis. Georg. Encus *Till*, Posoniensis. Joh. Chr. *Blankenauerus*, Poson. Hung. Christoph. *Schedius*, Modorensis, Hung. Elias *Ladiver*, Fel. Polna, Hung.

1677. Christian *Langsfeld*, Iglovia Hung. Mart. *Heldenreich*, Bartfens. Hung. Leop. *Artner*, Edenburgo, Hung. Mattheus *Reütter*, Schemnic. Hung. Sig. *Bertholdi*, Equ. Hungar. Georg. *Stenzel*, Puchovia Hung. Francis. *Bodus*, alias Horn. Hung. Melchior *Schmegner*, Gölniczo. Hung. Jak. *Graff*, Leutsov. Hung. Georg. Christof *Weisl*, Sopron. Hung.

167°/₈. Georg. *Gozelius*, Bellabanensis, Hung. Emer. *Fridwaldszky*, Hung. gratis. Mich. *Roth*, Nob. Hung. Joann. *Zacharides*, Montano-Neosol. Hung. Matth. *Rathgel*, Soproniensis, Hung.

1678. Ephraim *Kretschmor*, Leutschoviensis, Hung. Joh. Frid. *Sartorius*, Posonio Hung. Georg. *Schuschkavitz*, Liptoviensis Hung. Petrus *Creutzer*, Bisztricio Transylv.

1679. M. Christoph. *Klesch*, P. L. C. eccl. Georgio-montane in Comitatu Sup. Hung. Scepusiensi inter XIII. Coronae Poloniae oppignorata Oppida et XXII. regal Connst. Ass. et notar. Nunc exul. Christi, et hospes Jenae. Georg. Christoph. *Melchioris*, de Zecanna. Sempt. Hung. Joh. *Cantoris*, Cassa, Hung. Joh. *Schael*, Olasz. Hung. Mattheus *Stephani*, Beloban. Hung. Mart. *Clement*, Novisoliensis Hung.

1680. Febr.—Aug. — Georgius *Balogh*, Hung. (gratis) Dav. *Spirleiterger*, Leutsch. Hung. Tobias *Masnicius*, Hung. Ante Diaconus ecclesiae Illaviensis, nunc exul. indignus Christi. (honoris causa) Joh. *Simonides*, Hung. Quondam Scholae in libera (Collegio ?) et regia civitate Brizna Rector. t. t. Exul. (Honoris causa) Joh. Adam. *Hoffsteter*, Cremnitz. Hung. Elias *Greschnerus*, Neosol. Hung. Joh. *Klem*, Schönberg Transylv. Michael *Vonnerus*, Verdens. Trans. Dan. *Lany*, Marfodiens, Transylv.

168⁹/₁. Aug.—Febr. Paul Pater, Menhardo, Hung. M. Andr. Löwius, Sempr. Hung. Zach. Voledanus, Bachovio Hung. Joh. Asbot, Hegyfalvino Hung.

1681. Joh. Godofr. Simonis, Posoniensis, Hung. Elias Christian. Gartner, Gunza, Hung.

168¹/₂. Aug.—Febr. Christoph. Loechnerus, Sempronio. Hung. Elias Dan. Klesch, Hung. (non jurav. gratis.)

1682. Martinus Tutius, Kischenckio Trans.

1684. Gabriel Skaricza, Hung. Küfroiensis.

1685. Joh. Ad. Hartergg, Poson. Ung.

1686. Joh. Müllerus, Trans. Schäsburg. Joh. Christoph. Zuanna, Sempron. Pann. Andreas Gürtler, Leutschovia. Hung. Joh. Georg. Weitzer, Günzensis, Hung.

1687. Joh. Christoph. Thill, Poson. Hung. Mathias Kraus, Poson. Hung. Joh. Serpilius, Ung. Joh. Cenckner, Ung. Joh. Haim, Leutschov. Ung.

1688. Sam. Sartorius, Caesariof. Ung. Christian. Pfanschmidius, Hung. Leutschov. Wilh. Popradius, Belensis, Hung. Joh. Sculteti, Veterisolio. Hung.

1689. Christian. Budaeus, Leutschov. Hung. Adam. Popradius, Hung. Andr. Landing, Leutschov. Hung.

1690. Georg. Gross, Szászvarosino. Traus. Joh. Fuhrmann, Bistricio Trans. Joh. Conrad. Kalfus, Hung. Corbiensis.

169⁰/₁. Dan. Budaeus, a Budinflus (Budfalva?) Cibin. Ung. Matth. Stärtzer, Neosol. Hung. Joh. Frid. Neüheller, Sopron. Ung. Christian. Günther, Leutschov. Ung. Mich. Unger, Sempron. Ung.

169¹/₂. Elias Institoris, Tolna, Hung. (gratis). Elias Trångus, Leutschovia, Hung.

1692. Joh. Gottfr. Hamrich, Hung. Schemnitz. Mart. Pölsoczi, Rosnavia, Hung. M. Mich. Weber, Pösniga, Hung. Frid. Liefmannus, Cassov. Hung. Dan. Prospel, a Putschreh, Nob. Saennsiens Hung. Nic. Edelman, Zakoba, Hung. Joh. Chr. Henzeli, Neosol. Hung. Sam. Coryli, Thurocio, Pann.

169²/₃. Sam. Antoni, Baltñensis, Hung. Lad. Fodor, Markotükino, Hung. Aug. Lazarus, Hung. Leutschov.

1694. Sam. Mocser, Ginnensis, Hung.

1695. Joh. Ad. Gensenius, Sempr. Hung. Joh. Türcki, Sempron. Christian Joach. Schwab, Leutschov. Hung. Joh. Breyer, Leutschovia, Hung. Mich. Thays, Cibiniensis, Transylv.

1696. Andr. Krauss, Schäsburg, Trans.

169⁶/₇. Joh. Kisslinus, Cibin. Trans. Christoph. Fronius, Holzmingino, Trans. Dan. Martini, Modra, Hung.

1697. Joh. Christoph. Martius, Modra Hung. Matthias Ungerus, Sempronio Hung.

1698. Theoph. *Ranner*, Hung. Poseniens. Jos. *Bolthosch*, Corona, Trans. Joh. *Grafius*, Cibinio, Trans.

169⁸/₉. Dan. *Lippitzsch*, Bartfa, Hung. Andr. *Helvig*, Rupe, Trans. Mart. *Schüllerus*, Corona. Trans. Mich. *Wolf*, Puromonte, Trans. Joh. Conr. *Barth*, Sempronio, Pann. Georg. *Roth*, Leutschovia, Hung.

1699/1700. Ant. Nic. *Rosenkranz*, Hung. Joh. *Schmeitzel*, Corona, Trans. Andr. *Bognerus*, Corona, Trans. Leop. *Pamer*, Nob. Sempr. Hung.

1701. Joh. Nic. *Pauli*, Posonio, Hung.

170¹/₂. Steph. *Kezer*, de Lypoiz, Eperjes, Hung. Joh. Georg. *Kramer*, Sempronio, Hung. Joh. Conr. *Wohlmuth*, Sempron. Hung. Tob. Melch. *Engl*, Sempron. Hung.

1703. Joh. *Kövesdi*, Sempron. Hung.

170³/₄. Paul *Populszky*, Eperjesiens. Hung. Leop. *Adamus*, *Pauer*, Sempron. Hung.

1705. Abrah. *Török*, Sempron. Hung.

1706. Mart. *Ottelius*, Corona Trans. Steph. *Jeremias*, Cibin. Trans. Joh. *Fabricius*, Cibin. Trans. Andr. *Göchelius*, Cibin. Trans. Joh. Georg. *Vett*, Cibinio Trans. Valent. *Igel*, Corona Trans. Lucas *Colbius*, Corona Trans. Mich. *Ambrosy*, Kuszoghio, Hung. Vendelius *Mylius*, Corona Trans. Jos. *Schobelius*, Corona Trans.

1707. Georg. Ferd. *Pamer*, Sempr. Hung. Andr. *Richter*, Schemnitz. Hung. Mich. *Roth*, Eques Hung. Bartfens. Adam. *Zimmerman*, Eques Hung. Eperjes.

1708. Georg. *Bárdny*, Sempron, Hung.

170⁹/₁₀. Aug.—Febr. Leop. *Reichenhaller*, Sempr. Hung. Mart. *Vásonyi*, Hung. Veszprém. Comit. Paul *Benckner*, Corona Trans. Paul *Hüllick*, Hung. Rosnav. *Izdensky*, Hung. Eperjes. Joh. Theoph. *Windisch*, Poson. Hung. Joh. Georg. *Metzner*, Eperjes. Hung. Petr. *Burg*, Corona Trans. Friedr. Wilh. *Beer*, Poson. Hung.

1710. Febr.—Aug. Joh. Adam. *Kaiman*, Hung. Eperjes. Andr. *Ottlik*, Lib. Baro de Ozov. Pannon. Leop. Godofr. *Schmidegg*, Cremnicz. Hung. Alexander *Kray*, Késmarkino, Hung. Steph. *Bachmigyri*, Trenchin. Hung. Matthias *Marck*, Poson. Hung. Joh. Fridr. *Jaeger*, Kyrnensis, Hunnus. Joh. Matth. *Lichtenberger*, Kyrnens. Hunnus. Joh. Ad. *Stumm*, Kyrnens. Hunnus. Leop. *Mann*, Rust. Hung. Georg. *Schorf*, Rust. Hung.

1711. Aug. Leop. *Artner*, Hung. Sempron. Matthias *Meerwaldt*, Neosol. Hung. Joh. *Christiani*, Corona. Trans. Melch. *Szirmay*, de Szirma Eques Hung. Nagy Mihallyiens. Andr. *Szirmay*, de Szirma, Eques Hung. Nagy Mihallyiens. Adam. *Szirmay* de Szirma Eques Hung. Nagy Mihallyiens. Joh. *Treitmann*, Ung. Leutschov. Abrah. *Aegid. Dobnerus*, Sempr. Hung.

1712. Feb.—Aug. Nicol. *Richthausen*, Eques Hung. Joh. *Milleter*, Iglodiens. Hung. Andr. *Bröss*, Neosol. Hung. Mich. *Weisz*, Neosol. Pann. Joach. *Crandt*, Neosol. Pann. Jul. *Maschys*, Cremnic. Ung. Ferd.

Leop. *Maschgs*, Cremnic. Hung. Barthol. *Melas*, Schäsburg, Trans. Georg. *Czako*, v. Rosenfeld Coron. Equ. Trans. Mart. *Seewaldd*, Coron. Trans. Elias *Scüler*, Coron. Trans.

1713. Sig. Wilh. *Cochlates*, Cassov. Hung.

1714. Febr. Jac. *Eisenbleser*, Leutschov. Hung. Jo. Christoph. *Poch*. Sempron. Hung. Dan. *Körnerus*, Bistric. Trans.

1715. Febr. Sam. *Sellner*, Kesmark. Hung. gratis. Georg. Ad. *Kolb*, Modor. Hung. Christian. *Sixtius*, Czikmentelino Trans. Joh. *West*, Schäsburg, Trans. Andr. *Eckhardt*, Hammerdorffino, Trans. Petr. *Brenner*, Cibin. Trans. Joh. *Czeckelius*, Schönberg, Trans. Dan. *Kestner*, Cibin. Trans.

1716. Febr.—Aug. Mart. *Schobel*, Eperjes, Hung. Fridr. *Schultz*, Mesomanch. Hung. Joh. *Binder*, Cibin, Trans. Joh. *Joni*, Iglosz. Hung. gratis. Largamus *Czelder*, Wagendrüss, Hung. gratis. Andr. *Fuker*, Eperjes, Hung. Leonh. *Lazar*, Noricus. Georg. Aegid. *Artnet*, Sempr. Hung. Christian. *Schaerer*, Trans. Coron.

1717. Car. Frid. *Löv*, Semp. Hung. Sam. *Günther*, Hung. Leutschov. Georg. Christian *Matern*, Poson. Hung. Nic. Ad. *Schnaderbach*, Poson. Ung. Ad. Theoph. *Hennel*, Modren. Hung.

1718. Joh. *Schlosser*, Rupe, Trans. Paul. *Langius*, Nagy Schencio. Trans.

1719. Febr.—Aug. Mart. *Knogler*, Hung. Baccabaniens. Joh. *Fabri*, Neogradiens. Hung. Thom. *Hemethom*, Veterizolio, Hung. Joh. *Sartorius*, Jaurino, Hung. Mich. *Disanyi*, Hung. Brezo. — gratis. Joh. Car. de *Rosa*, Hung. — gratis. Joh. *Gritz*. Carpon. Hung. — gratis.

1721. Febr.—Aug. Joh. *Conradi*, Schenckino, Trans. Sim. *Roth*, Schäsburg Trans. Andr. *Kraus*, Schäsburg, Trans. Georg. *Theod. Kraus*, Schäsburg. Trans. Joh. Georg. *Vestay*, Gemnicia. Hung. Joh. *Hermann*, Trans. Hermannst. Joh. *Capp*, Trans. Hermannst. Mich. *Schlosser*, Trans. Rupens. Georg. *Poor*, Trans. Rupens. Joh. *Artzt*, Trans. Schäsburg. Luc. *Roth*, Schäsburg. Trans. Jac. *Torkos*, Jaurin. Hung. Joach. *Schnell*, Bisnicio, Trans. Dan. *Engeter*, Cibin. Trans. Pet. *Schatz*, Sabesiens. Trans. Laur. *Albrich*, Grosschenk. Trans. Andr. *Teutsch*, Coron. Trans. Andr. *Abrahami*, Trans. Andr. *Kislinus*, Trans. Joh. *Schütz*, Bistricio. Trans. Val. *Neidel*, Coron. Trans.

1722. Feb.—Aug. Joh. Georg *Förderreuter*, Rupe. Trans. Mart. *Simon*, Sabeso, Trans. Joh. Ludw. *Wahrman*, Cibin. Trans. Joh. *Szalkay*, Hung. Pomeran. Sam. *Hortzebini*, Nitrens. Hung. Wolfg. *Artnet*, Nobil. Hung. Elias *Miletz*, Thurocz. Hung.

1723. Christian. *Toczler*, Nob. Hung. Poson. Joh. *Kissling*, Trans. Cibin. Jo. *Lang*, Sabeso. Trans.

1723³/₄. Jo. *Leholtzscy*, Sarosiens. Hung. Sam. *Preise*, Roznav. Hung. Mich. *Draudt*, Corona. Trans.

1724. Barth. *Wolf*, Cibin. Trans. Joh. *Lutsch*, Cibin. Trans. Mich. *Zigler*, Cibin. Trans. Steph. *Hermann*, Cibin. Trans. ex Acad.

Wittberg. Georg. *Thomae*, Cibino. Trans. Georg. *Walther*, Bistric. Trans.

172⁴/₅. Nic. Alexius *Prileszky*, Nob. Hung. Steph. *Szenessi*, Hung. Mich. *Stein*, Nethusiens. Trans. Joh. *Tellmann*, Coron. Trans.

1725. Andr. *Kosztoláni*, Hung. Bars. Joh. Andr. *Segner*, Poson. Hung. Sam. *Zierner*, Bistric. Trans. Christian. *Ackermann*, Filletelkens. Trans.

172⁵/₆. Mich. *Zielmann*, Cibin. Trans. Mart. *Wanckhel*, Cibin. Trans.

1726. Joh. Georg. *Schüller*, Cibin. Trans. Andr. *Neubaur*, Bistricens. Trans. Godofr. *Schwarz*, Iglovia. Hung. Matheus *Koenig*, Varalio. Scepus. Hung. Paul. *Neidel*, Corona, Trans. Joh. *Wagner*, Corona, Trans. Paul. *Lang*, Corona. Trans. Mich. *Schulerus*, Schäsburg, Trans.

1727. Andr. *Umling*, Schäsburg. Trans. Joh. Andr. *Müller*, Sempr. Hung. Casp. *Reiss*, Hung. Scepus. Georgio Montanus. Andr. *Holveis*, Felsősjens. Hung. Ludw. *Rich*. Liebeczeis, Sempron. Hung. Mich. G. *Czekelius v. Rosenfeldt*, Cibin. Trans. Joh. *Zambo*, Hung. Pacensis, gratis.

1728. Jac. *Wallendörfer*, Cibin. Trans. Mart. *Kostwiler*, Schemnicio, Hung. gratis. Thom. *Roth*, de Királyfalva, Hung.

1729. Febr.—Aug. Joh. *Binzig*, Schaesburgo. Trans. Christian. *Francisci*, Coron. Trans. Albelius *Fronius*, Corona, Trans. Joh. *Krauss*, Grosschenkens. Trans. gratis. Georg. Jerem. *Haner*, Trans. Saxo. Nathan. *Schulerus*, Trans. Saxo. Andr. *Scharsius*, Media, Trans. Georg. *Lüw*, Cibin. Trans. Valent. *Prau*, Trans. Cibin.

1730. Febr. Georg. *Schobel*, Schaesburg. Trans. Elias *Trangus* Hung. Joh. Mich. *Fischer*, Poson. Hung. Andr. *Hann*, Media, Trans. Jo. *Gántz*, Sempron. Hung. Jo. *Henrici*, Schäsburg. Trans. Dan. *Schullerus*, Barany-Kutino Trans.

1731. Febr.—Aug. Joh. Mich. *Segner*, Pisonio, Hung. Mart. *Loew*, Cibin. Trans. Jo. Theophil. *Huber*, Pisonio, Hung. Dav. *Gömöri*, Rosnavia. Hung. Andr. *Gergjer*, Media, Trans. Mich. Christian. *Wellmann*, Media. Trans. Dan. *Homi*, Rupe. Trans. Sam. *Hermann*, Cassovia, Hung. Andr. *Jurak*, Felső-Kubino, Arvens. Hung.

1732. Joh. Mich. *Graff*, Pisonio, Hung. Sam. *Lyssowini*, Nagy-Palugya, Lypt. Hung. Joh. *Holneit*, Nagy-Palugya, Lypt. Hung. Andr. *Gross*. Leutschovia, Hung. Sam. *Meschedick*, Puchov. Hung. Dan. *Rhein*, Corona. Trans. Petr. *Bender*, Media, Trans. Petr. *Clomp* Corona. Trans.

1733. Febr.—Aug. Sigis. *Keler*, Bartfa, Hung. Joh. Georg. *Lippisch*, Bartfa, Hung. Andr. *Regis*, Cibin. Trans. Joh. Fridericus *Klein*, Bistricio. Trans. Dav. *Turcsani*, Hung. Laur. *Maerter*. Cibinio, Trans. Barth. *Klein*, Scepusio. Hung. Mich. *Klein*, Scepusio, Hung. Joh. *Saal*, Bistricio. Trans. Andr. *Roth*, Cibin. Trans. Joh. *Kaunn*, Cibin. Trans. Steph. *Cartmann*, Media, Trans. Joh. Gottl. *Schwarz*, Media, Trans. Mich. *Weidner*, Media, Trans. Mart. *Pupini*, Media. Trans.

1734. Febr.—Aug. Dan. *Bulyovszky*, Losoncino, Hung. Joh. *Pembeki*, Vetusolio, Zoliens. Hung. Nic. *Valentini*, Gömörino, Nagy-Szlabosens. Hung. Dan. *Femger*, Media Trans. Dan. *Andree*, Media, Trans. Sim. *Geiges*, Media, Trans. Joh. *Müller*, Cibin, Trans. Joh. *Sutoris*, Schenkens. Trans. Jac. *Binder*, Media, Trans.

1735. Febr.—Aug. Petr. *Ingarten*, Saxo, Trans. Mich. *Firek*, Leutschov. Hung. Dan. *Hochholzer*, Sempron. Ung. Johan. *Georg-Schiller*, Cibin. Trans. Paul. Car. *Klein*, Bistricio. Trans. Mich. *Jung*, Bistricio, Trans. Mich. *Hann*, Media, Trans. Sam. *Pez*, Media, Trans. Mich. *Graeff*, Media, Trans. Georg. *Andreae*, Schaesburg, Trans. Sam. *Cizeck*, Cibin. Trans.

1736. Joh. *Stuckhardt*, Cibin. Trans. Steph. *Clostus*, Corona, Trans. Steph. *Fronius*, Corona, Trans.

1737. Febr.—Aug. Joh. Sam. *Serpilius*, Sempron. Hung. Jo. Mich. *Wieland*, Ung. Pisoniens. Jos. Leop. *Wohlmuth*, Sempron. Hung. Dan. *Textorius*, Liptov. Hung. Tob. *Menzel*, Leutschovia, Hung. Jo. *Wultschner*, Schaesburg, Trans. Georg. *Ackner*, Trans. Szenavörösies. Mich. *Gottl. Thaysz*, Cibin, Trans. Georg. *Pilder*, Sabeso, Trans. Jo. *Werner*, Bistricio, Trans. Petr. *Hann*, Media, Trans. Mathias *Scheyer*, Sopron. Hung. Georg. *Holzcampff*, Hung. Iglo. Scepus. Jos. Sigism. *Kreysel*, Bartfa. Hung. Joh. *Schencker*, Trans. Schäsburg. Joh. *Bárány*, Hung. Com. Tolmens. Mart. Godof. *Cledius*, Trans. Corona. Georg. *Nagy*, Hung. Jaurin.

1738. Febr. 6. Martin *Reinisch*, Caesareopol. Hung. gratis. Dan. Mart. *Haner*, Media. Trans. Joh. *Gerger*, Castrif. Hung. Franc. *Keresztúri*, Hung. Castrif. Aug. 7. Mich. *Sander*, Media. Trans.

1739. Febr. 5—Aug. 6. Georg. *Mathie*, Corona Trans. Jos. *Steiler*, Cibin. Trans. gratis. Mich. *Blasius*, Trans. Rupens. gratis. Sam. *Krandy*, Eperjes, Hung.

1740. Febr. 11. Joh. Christian. *Resler*, Posonio. Hung. Georg. Christoph. *Jäbez*, Serpilius, Sempr. Hung. [Sig. Theophil. *Rothe*, Sempron. Hung. Joh. Car. *Kövesdi*, Sempron, Hung. Mart. *Kapp*, Cibinio, Trans. Mich. *Hitsch*, Birthalbin. Trans. And. *Schebesch*. Bogatsino, Trans. Thom. *Textoris*, Szénavörösin, Trans. Aug. 11. Paul. Paulinus *Kraus*, Schaesb. Trans. Georg. *Fellmann*, Schaesburg. Trans. Andr. *Steicher*, Cibin. Trans. Joh. *Graeser*, Media, Trans. Joh. *Gottl. Schobel*, Martima. Trans.

1741. Febr. 11. Matthias *Matschko*, Poson. Hung. Petr. *Rimner*, Corona, Trans. Mich. *Pfeiffer*, Caesareopol. Hung. Aug. 18. Ludov. Rud. *Dobner*, Sempron. Hung. Christian. Theoph. *Schneller*, Sopron. Hung.

1742. Febr. 8. Sam. *Haynoczi*, Szobotisch. Nitr. Hung. Dav. *Deschy*, Leutschov. Hung. grat. Aug. 9. Joh. *Salmen*, Syberuno, Trans. Andr. *Kochler*, Schäsburg. Trans. Dav. *Czako*, a Rosenfeld,

Trans. Franc. *Czako*, a Rosenfeld, equites. Trans. Paul. de *Khrestelo*, Coron. Trans. Barth. *Melas*, Schäsburg, Trans.

1743. Febr. 7. Sam. *Gassur*, Vetusolens. Hung. Joh. *Jobi*, Boddendorff. Trans. Jos. *Alésius*, Schäsburg. Trans. Jo. *Wolf*, Mediens. Trans.

1744. Febr. 6. Jo. Gottl. *Schuller*, v. Sonnenberg. Med. Trans. Steph. *Aerkeder*, Corona, Trans. Marth. *Albrich*, Cibin. Trans. Andr. *Schunn*, Cibin. Trans. Aug. 13. Steph. Job. *Szirmay* de Szirma, Abauj-vár. Hung. Jo. *Ribini*, Nitria, Hung. Mart. *Sonntag*, Kesmark. Hung. Greg. *Fabri*, Illossovia, Gömör. Hung. Joh. *Meilmerus*, Corona. Trans. C. Sam. de *Bruckenthal*, Trans. Hung. Car. Lud. *Lezius*, Schemnitz. Hung. Steph. *Goellner*, Grossschenken. Trans. grat. Dan. *Albrecht*, Cibin. Trans. Joh. *Dressnaudt*, Coron. Trans. Georg. *Seraphin* Grossschenk. Trans. Mich. *Nössner*, Gr. Schenck. Trans. Joh. *Bockes es* Fabeso, Trans. grat. Mart. *Conrad*, Sabeso. Trans. Jo. Theod. *Dietrich* Media, Trans. Jac. *Mylius*, Corona, Trans. Jac. *Scheinn*, Cibin. Trans. Joh. *Tartler*, Corona, Trans. Sim. *Decani*, Bistricio, Trans.

1745. Febr. 4. Mich. Traug. *Fronius*, Corona, Trans. Mich. *Beer*, Cibin, Trans. Sam. *Pfanschmidt*, Scepus. Hung. Joh. Georg. *Lang*, Poson. Hung. Typographus. Aug. 5. Georg. *Gebt*, Sabeso, Trans. Georg. *Tartler*, Corona, Trans. Petr. de *Seewaldt*, Equ. Transilv. Jos. Gottl. de *Seulen*, Equ. Tranrily. Georg. *Czultnerus*, Corona, Trans. Mart. *Pildner*, Rupe. Trans. Mich. *Wagner*, Cibin. Trans.

1746.—Febr. 10. Jos. Philipp. de *Rimayn*, Sempron. Hung. Jo. *Hivai*, Zoliens, Hung. Mich. *Binder*, Trans. Mich. *Schuler*, Nagyschenk, Trans. Andr. *Windt*, Scepus. Hung. Mich. *Neustädter*, Tyrnav. Hung. Paul. *Mess*, Cibin, Trans. Joh. *Perlicius*, Turociens. Hung. Dan. *Schobel*, Probsdorff. Trans. Sam. *Waller*, Cibin. Trans.

1746. Aug. 11. Jos. de *Sachenfels*, Cibin. Trans. Andr. *Zultner*, Rupe. Trans. Jo. *Tellmann*, Coron. Trans.

1747. Febr. 9. Andr. *Funck*, Cibin. Trans. Car. Sam. *Knogler*, Sempron. Hung. Elias Matthias *Fabricius*, Sempron. Hung. Jo. Theoph. *Trogmayer*, Sempron. Hung. Lucas *Rauss*, Corona, Trans. Jo. Gottl. *Reissner* de Reisenfels, Cibin. Trans. Jac. *Mangesius*, Ludosino, Trans. Dan. *Welther*, Media, Trans. Jos. *Schoenauer*, Media, Trans. Aug. 10. Mich. *Tallmann*, Laslino, Trans. Sim. *Wagner*, Corona, Trans. Sam. *Helner*, Felka, Scepus. Hung. Jo. *Weisz*, Leutschov. Hung. Mart. *Georgii*, Schenkin. Trans.

1748. Febr. 8.—Aug. 8. Sim. *Klein*, Cibin. Trans. Matheus *Hoch*, Media, Trans. Georg. *Hoffmann*, Rupe. Trans. Semigrat. Mart. Gottl. a *Seulen*, Trans. Laur. *Closius*, Corona, Trans. Matthias *Walther*, Media, Trans. Andr. *Platz*, Media, Trans. Georg. *Preidt*, Corona, Trans. Sam. *Bogner*, Corona, Trans. Carol. de *Lindenfels*, Belgrado, Hung.

1749. Febr. 6. Jos. Godof. *Gross*, Cibin. Trans. Petr. *Müller*, Corona, Trans. Valent. *Paulinus*, Media, Trans. Steph. Car. *Artzt*, Schäs-

burg. Trans. Aug. 7. Andr. *Caspari*, Media, Trans. Joh. *Stoltz*, Media, Trans. Mich. *Matthiae*, Media, Trans.

1750. Febr. 12. Petr. *Wolff*, Cibin. Trans. Mich. *Capesius*, Schenkin. Trans. Aug. 13. Georg. *Relandt*, Solmens. Trans. Car. de *Frankenstein*, Cibin. Trans. Mich. *Wagner*, Messdorff. Trans. Jo. Georg. von *Kesslern*, Cibin. Trans. Dan. *Filtsch*, Cibin. Trans. Sam. *Drozdiak*, Trenchin. Hung. Jo. *Tartler*, Coron. Trans. Jo. Mart. *Haner*, Media, Trans. Mich. *Capp*, Cibinio, Trans. Abr. Isac. *Sztranyovszky*, Cremnitz. Hung. grat. Georg. *Schenker*, Schäsburg. Trans. grat. Jos. *Benczur*, Árva, Hung.

1751. Febr. 11. Andr. Theod. *Conrad* von Heydendorf, Media, Trans. Jo. *Christiani*, Trans. ex civit. Rupens. Jo. *Sailler*, Cremnicz, Hung. Ad. *Farkas*, Tessanaicziens. Hung. Jo. Theoph. *Kunnerth*, Posonio, Hung. Jac. *Stolterfus*, Neusolio, Hung. Car. Fridr. de *Reissenfels*, Cibin. Trans. Georg. *Bachner*, Cibin. Trans. Jo. *Honterus*, Corona, Trans. Paul *Roth*, Corona, Trans. Sim. Petr. *Schnell*, Coron. Trans. Sam. *Bör*, Scepus. Leutschov. Hung. Aug. 13. Jo. *Artzt*, Schenckin, Trans. Jo. *Himisch*, Coron. Trans. Andr. *Francisci*, Gendorschens. Transylv.

1752. Febr. Jo. *Freund*, Corona, Trans. Jo. Herm. *Schmidt* a Scherferbach, Cibin. Trans. Georg. *Binder*, Schäsburg. Trans. Valent. *Frohnius*, Corona, Trans. gratis. Jo. *Clos*, Coron. Trans. Aug. 14. Christoph. *Kreplehner*, Poson. Hung. Andr. *Stock*, Cibin. Trans. Dan. *Koehler*, Schäsburg, Trans. Jos. *Duldner*, Schenckin. Trans. Mich. *Schuller*, Schäsib. Trans.

1753. Febr. 14. Lud. *Sontag*, Hung. Scepus. Igloviens. Dan. *Cerava*, Scepus. Hung. Georg. Sig. *Ebhardt*, Sempron. Hung. Christian. *Chernel*, Epperjesin. Ung. Jo. Georg. *Kessler*, Cibin. Trans. Aug. Samuel *Gantauf*, Günza, Hung.

1754. Febr. Wilh. Fridr. *Kreidemann*, Vienna, Austr. Jo. *Würtzler*, Hung. Bazingens. August. Jo. Elias *Veinert*, Epperjesin. Hung. Jo. Christoph. *Diccard*, Hung. Sempr. Jac. *Raab*, Corona, Trans. Andr. *Lani*, Bistric. Trans. plane grat. Jo. *Schelcker*, Trans. plane grat.

1755. Febr. Jo. *Procopius*, Szakoleza, Hung. Georg. *Schobel*, Corona, Trans. Mich. *Emyeter*, Coron. Trans. Mich. *Cyrilli*, Hung. Bartf. Aug. Emm. Godofr. *Hentschel*, Epperies. Hung. Luc. Jo. *Bremer*, Media, Trans. Petr. *Fackler*, Cibin. Trans. Jo. *Sixtius*, Schaesburg. Trans. Paul. *Petrowitzius*, Teuto. Lipesa, Liptov. Ung.

1756. Febr. Jo. Theoph. *Roesler*, Poson. Hung. Jo. Georg. *Schmid*, Hung. Rosnav. Aug. Jos. *Fornet*, Thuroczio, Hung. Paul. *Weineter*, Corona, Trans. plane grat.

1757. Febr. Car. Rud. *Ruckershausen*, Hung. Sempr. Lud. *Planck*, Hung. Christ. Ehrend. *Artner*, Hung. Aug. Sam. *Haynotii*, Sempron. Hung.

1758. Febr. Gab. *Institoris*, Mossóczy, Hung.

176⁰/₁. Aug.—Febr. F. Rauss, Trans. F. Chri. Schmid, Trans. Sam. Christoph. Ziegler, Trans. Jo. Onierth, Trans. Luc. Riemer, Trans. F. Christoph. Anders, Hung. Georg. Nagy, Hung. Jonath. Wietoris, Hung. Petr. Gloss, Hung. Semigrat. Adam. Philadelphi, Hung. Semigrat. Mich. Gottfr. Brenner, Trans. Thom. Risch, Trans. Sam. Fr. von Drauth, Trans. Sam. Sztanszovitz, Hung. Herr. Ott, Nob. Hung. Dan. Waechter, Hung. Dav. Wietoris, Hung. Sam. Kayser, Hung. Thom. Demian, Hung.

1761. Febr.—Aug. Georg. Farkas, Hung. Sam. Gottfr. Müller, Trans. Thom. Füllsch, Trans. Jos. Gottl. Neidel, Trans. Sig. Eutlhuber, Hung. Jos. Aug. de Draut, Trans. Matthias Oniert, Trans. F. Giebel, Trans. F. Fr. de Rosenfeld, Trans.

1761. Aug.—1762.—Febr. Mart. Urbanus, Hung. Franc. Pauer, Hung. Sam. Rosenaur, Hung. Jo. Ziegler, Trans. Sam. Fr. Nagy, Hung. Jo. Theophil. Ziegler, Trans. Mich. Bacco, Trans. Georg. Mich. Schultz, Trans. Mart. Artz, Trans. Dan. Graeser, Trans. gratis. Jo. Christ. Fleischer, Trans. Mich. Linsing, Trans. Andr. Engeter, Trans. Jo. Georg. Eckardt, Trans. Mattin. Rauss, Trans.

1762. Febr.—Aug. Jo. Paul. Klar, Hung. Jo. Trszryenszliy, Hung. Sam. Sonntag, Hung. Mart. Gottl. Fronius, Trans. Jo. Gottfr. Sztupkay Hung. Jo. Dietrich, Trans. Mich. Brantsch, Trans. Mich. Metsch. Trans. Petr. Fronius, Trans.

1762. Aug.—1763. Febr. Georg. Richter, Hung. Jo. Csernanszky, Hung. Andr. Herényi, Hung. Febr.—Apr. Mart. Dietrich, Trans.

1763. Aug.—1764. Febr. Andr. Lutgerus Kolver, Trans. Joh. Fr. Calisius, L. B. a Calisch. et Kis Birocz, Hung. Frid. Calisius, L. B. a Calisch. et Kis Birocz, Hung. Jac. Andr. Müller, Trans. Dan. Georg. Duldner, Trans. Andr. Mich. Omling, Trans.

1764. Febr.—Aug. Mich. Fleischer, Trans. Lucas. Jo. Schüler, Trans. Chr. Barth. Schüler, Trans.

176⁵/₆. Aug.—Febr. Mich. Goelner, Trans. Andr. Lassel, Trans.

1766. Febr. Jo. Reisz, Hung. Jo. Mich. Tauffer, Hung.

176⁶/₇. Aug.—Febr. Jo. Georg. Hertel, Trans. Paul. Gottl. Leonhard, Trans. Thom. Andr. Scharsius, Trans. Jo. Gottf. Schencker, Trans. Mich. Gottl. Hutter, Trans. Luc. Melas, Trans. Jo. Deibler, Trans. Jo. Waechter, Trans. Andr. Arn. Bell, Trans.

1767. Febr.—Aug. Michl. Theil, Trans. Sam. Semmelweis, Hung. Jos. Miskei, Hung. Leop. Schneider, Hung. Sig. Kiss, Hung. Em. Vidos, Hung. Steph. Toperczer, Hung. J. Godofr. Walter, Hung. Dan. Benkotzky, Hung. Mich. Conradt, Trans. Joan. Müller, Trans. Dan. Gottl. Müller, Trans. F. Binder, Trans.

176⁷/₈. Aug.—Febr. Sam. Schwamm, Trans. Joh. Lang, Trans. Joh. Georg. Kleinkauff, Trans. Luc. Rauss, Trans. Frid. Coroni, Hung. Jos. Oswald, Hung. Sam. Toepler, Hung. Theoph. Ruprecht, Hung. Sam. v. Wieland, Trans. Theoph. Freyler, Hung. Jo. Ernst. Willfinger, Hung. Jo. Krusznecz, Hung. Jo. Herdlitska, Hung.

176³/₉. Aug.—Febr. Christian. Ernst. Krüger, Hung. Joh. Wertzel, Trans. Jo. Clomp, Trans. Jo. Jeszenszki, Hung. Georg. Schulleck, Hung.

176⁹/₇₀. Aug.—Febr. Jos. Szakonyi, Hung. Sam. Donner, Hung. Matthias Harnnolff, Hung. Sam. Blasy, Hung. Steph. Deluse, Hung.

1770. Febr. Aug. Carl. Koehler, Hung. pl. gr.

177⁰/₁. Aug.—Febr. Steph. Gillany, Hung. pl. gr. Georg. Ackner, Trans. Jos. Sig. Liedemann, Hung. pl. gr. Mich. Fabricius, Hung.

1771. Febr.—Aug. J. Nicolaidēs, Hung. Mart. Steiner, Hung.

177¹/₂. Aug.—Febr. Jo. Mich. Zoller, Hung. pl. gr. Petr. Ambrosius, Hung.

1772. Febr.—Aug. Andr. Schlosser, Trans. Jo. Bollmann, Trans. Dan. Graeser, Trans.

177²/₃. Aug.—Febr. Matthias, Haintzel, Hung. Mich. Sontag, Hung. Andr. Lekenyei, Hung. Jo. Mudronyi, Hung. Adam. Pockomiczky, Hung.

1773. Febr.—Aug. Joh. Tartler, Corona. Trans. Jo. Clementis, Hung. Mich. Sillmann, Trans. Mich. Eusebius Rupe, Trans. Mich. Semian, Hung. Georg. Lazari, Hung. Mich. Stephani, Corona, Trans. Mich. Marienburger, Corona. Trans.

177³/₄. Aug.—Febr. Paul. Kmetoni, Hung. Andr. Maróthy, Hung. Jo. Terrayi, Hung. Paul. Weber, Trans.

1774. Febr.—Aug. Andr. Claudini, Hung. Paul Szalay, Hung. Dan. Mixadt, Hung. Andr. Latsny, Hung. Mart. Hamaliar, Hung. Mart. Marisek, Hung. Mart. Müller, Trans. Andr. Lehotzky, Hung. Georg. Lacsny, Hung. Jos. Franc. Ruhmbaum, Trans. Jo. Simonides, Hung. Jo. Toerek, Hung. Andr. Fabricius, Hung. Andr. Tutzenthaler, Hung. Jo. Novak, Trans.

177⁴/₅. Aug.—Febr. Lud. Leopold, Trans. Her. Chr. Müller, Trans.

1775. Febr.—Aug. Jo. Georg Budeus, Hung.

177⁵/₆. Aug.—Febr. Mich. Schmal, Hung. Jo. Poleretzky, Hung. Jos. Schingler, Hung. Mich. Szepesi, Hung.

1776. Febr.—Aug. Andr. Fridely, Hung. Jo. Mich. Schönfelder, Hung. Mich. Milecz, Hung.

177⁶/₇. Aug.—Febr. Mich. Jankovics, Hung. Andr. Gyetrcek, Hung. Jo. Klanicza, Hung.

1777. Febr.—Aug. Steph. Nicolaidēs, Hung. Jo. Kusmany, Hung. Andr. Stehlo, Hung. Gabr. Kortseck, Hung. Franc. Trentsansky, Hung. Jo. Rojko, Hung. Zach. Major, Hung. Sam. Mayor, Hung. Sim. Benj. Schobell, Trans. Steph. Knall, Trans.

1778. Febr.—Aug. Cr. Generscky, Hung.

1779. Febr.—Aug. Andr. Gunnesch, Trans. Sam. Letz, Trans. Jo. Roth, Trans.

— 177⁹/₈₀. Aug.—Febr. Dan. Boizko, Hung. Steph. Ickan, Hung. Steph. Fabri, Hung.

1780. Febr.—Aug. Steph. Andae, Trans. Georg. Czekelius, Trans.

Andr. *Petrus*, Hung. Steph. *Hosszú*, Hung. Jo. *Schmideg*, Hung. Chr. *Schuller*, Trans. Jo. Benj. *Graeser*, Trans. Andr. *Draser*, Trans. Jo. Georg. *Fleischer*, Trans. Mich. *Gaszy*, Hung.

178⁰/₁. Aug.—Febr. Sam. *Csernasky*, Hung. Jo. *Dorkovicz*, Hung. Jo. Mich. *Hlavats*, Hung. Sam. *Toperczer*, Hung. Ad. *Bodiczky*, Hung. Dan. *Mumhard*, Hung. Sam. *Waltersdorfer*, Hung. Georg. *Rabbay*, Hung.

1781. Febr.—Aug. Mich. *Schwartz*, Hung.

178¹/₂. Aug.—Febr. Jo. *Wallaszky*, Hung. Andr. *Scheint*, Trans. Dan. Chr. *Sander*, Trans. Paul. *Farossy*, Hung.

1782. Febr.—Aug. Mich. *Faroschy*, Hung. Dan. *Lehoczky*, Hung. Paul. *Teschlak*, Hung. Sam. *Fabriczius*, Hung. Paul. *Németh*, Hung. Matth. *Forster*, Hung. Dan. *Zacharides*, Hung. Jo. *Battenseiler*, (Hung.) Trans. Mich. *Ungar*, Trans. Jo. *Molnár*, Hung.

178²/₃. Aug.—Febr. Georg. *Benedicty*, Hung. Dan. *Stanislaides*, Hung. Sam. *Ambrosius*, Hung. Paul. *Stephanek*, Hung. Sam. *Sartoris*, Hung.

1783. Febr.—Aug. Jo. *Brosz*, Hung. Jo. *Scholtz*, Hung. Petr. Traug. *Graeve*, Trans. Jo. *Klatsany*, Hung. Paul. *Vzursan*, Hung.

178³/₄. Aug.—Febr. Georg. Mich. *Conrad*, Trans. Jo. *Krauss*, Trans. Georg. Fridr. *Balkes*, Trans. Sam. *Mühsam*, Trans.

1784. Febr.—Aug. Andr. *Thorwächter*, Trans. Mich. *Kramer*, Trans. Andr. Gottl. *Lani*, Trans. Mich. *Hay*, Trans.

1785. Febr.—Aug. Jo. *Schuster*, Trans. Georg. *Clompe*, Trans. Mart. *Stoltz*, Trans. Mich. *Zacharias*, Trans.

178⁵/₆. Aug.—Febr. Georg. Sam. *Brenner*, Trans. Jo. Godofr. *Ruffini*, Hung.

1786. Febr.—Aug. Jo. Gottl. *Hientz*, Trans. Car. *Keler*, Hung. Godofr. *Kolbenheyer*, Hung. Paul. *Demianyi*, Hung. Matthias *Meyer*, Hung. Georg. *Kellner*, Hung. Mich. *Wagner*, Hung. Paul. *Nadler*, Hung. Georg. *Mollitor*, Hung. Johan. *Rakovicz*, Modra, Hung. Franc. *Bercke*, Hung. Mich. *Szabo de Lipcse*, Hung. Petr. *Raits*, Hung. Paul. *Risz*, Hung. Joan. *Waltersdorfer*, Hung. Georg. *Haftl*, Hung. Paul. *Nagy*, Hung. Sam. *Kayser*, Hung. Mart. *Himesch*, Coronensis. Jo. Sam. *Dresser*, Trans. Andr. Gottl. *Myoz*, Trans. Jo. Andr. de *Keslern*, Trans. Joan. *Fabricius*, Trans. Mart. *Haupt*, Trans. Sim. Xti. *Mogesch*, Trans. Steph. *Schmidt*, Trans. Petr. *Ungar*, Trans. Jos. *Fabricius*, Trans. Mart. *Orendi*, Trans.

178⁶/₇. Aug.—Febr. Mart. *Roth*, Trans. Steph. *Sikos*, Hung. Benj. *Musculi*, Hung. Joh. *Musculi*, Hung. Sam. *Priewitzky*, Hung. Thom. *Tsisch*, Hung. Gottl. *Riemer*, Trans. Thomas. *Nussbaumer*, Trans. Paul. *Raits*, Hung. Jac. *Kollmann*, Trans. Joh. *Jobi*, Trans.

1787. Febr.—Aug. Mich. *Tekusch*, Hung. Joan. *Biely*, Hung. Adam. *Németh*, Hung. Steph. *Bologh*, Hung.

178⁷/₈. Aug.—Febr. Dan. *Kisch*, Hung. Sam. *Hencz*, Hung. Sam.

Fogler, Hung. Dan. *Kisch*, Trans. Joan. *Setz*, Trans. Joan. *Guist*, Trans. Dan. Jos. *Tellmann*, Trans.

1788. Febr.—Aug. Andr. *Farkas*, Hung. Andr. *Kralovanszky*, Hung. Mart. *Liedemann*, Hung. Andr. *Braxatoris*, Hung. Georg. *Furgyik*, Hung. Sam. *Dajnok*, Hung. Georg. *Bobok*, Hung.

178⁸/₉. Aug.—Febr. Gerson. *Waradj*, Hung. Petr. *Vidak*, Sclavoniens. Paul. *Farkas*, Hung. Sam. *Mialovics*, Hung.

1789. Febr.—Aug. Mich. *Kuna*, Hung. Paul. *Bartholomaeides*, Hung. Joh. *Grosz*, Hung.

178⁹/₉₀. Aug.—Febr. Jos. *Paulini*, Hung. Lucas. Jos. *Marienburg*, Trans. Georg. *Kolf*, Trans. Joh. *Benzur*, Hung. Dan. *Scholz*, Hung. Joh. Petr. *Roth*. Trans. Mart. *Lehotzky*, Hung. Georg. *Zaborszky*, Hung. Andr. *Krailich*, Hung.

1790. Febr.—Aug. Joan. *Fest*, Hung. Jo. Sam. *Hauser*, Hung. Jac. *Schmideg*, Hung. Bohuslaus *Tablicz*, Hung. Car. Sam. *Birmann*, Hung. Andr. Jac. *Richter*, Hung. Andr. *Salaky*, Hung.

179⁰/₁. Aug.—Febr. Sam. *Gegus*. Hung. Sam. *Fuchs*, Hung. Joan. *Waechter*, Cihin. Trans. Bernh. *Szabadi*, Hung. Sam. *Toperczer*. Hung. Sam. *Grentzner*, Hung. Gottl. *Czoppelt*, Trans. Paul. *Prugger*, Trans. Jos. *Györgyi*, Hung. Mart. *Polai*, Hung.

1791. Febr.—Aug. Jo. Mich. *Decani*, Trans. Gabr. *Machula*, Hung. Tobias. *Balyovsky*, Hung. Jo. Georg. *Koch*, Hung. Jo. *Guhr*, Hung. Dan. *Sonntag*, Hung. Sam. *Ruffini*, Hung. Mart. *Stamm*, Trans. Mich. *Metsch*, Trans. Mich. Jerem. *Maetz*, Trans. Jo. *Josephi*, Trans. Jos. Benj. *Helvig*, Trans. Mich. *Orendi*, Trans. Joan. *Friedsmán*, Trans.

179¹/₂. Aug. Febr. Jo. *Korossy*, Hung. Jonas *Bubenkins*, Hung. Andreas *Hutter*, Hung. Sam. *Schiller*, Hung. Mart. *Langk*, Hung. Mich. *Halasy*, Hung. Georg. *Gödör*, Hung. Adolf. *Liedemann*, Hung. Alexand. *Molnar*, Trans. Dan. *Reguli*, Hung. Joh. *Keblovsky*, Hung. Steph. *Agoston*, Hung.

1792. Febr. Aug. Mich. *Godra*, Hung. Joh. *Fogler*, Hung. Paul. *Zatroch*, Hung. Mart. *Koncsek*, Hung. Jo. *Karacs*, Hung. Steph. *Balogh*, Hung. Jo. Mich. *Thurner*. Hung. Georg. *Palkovics*, Hung. Paul. *Maller*, Hung. Steph. *Szilágyi*, Hung. Jo. Mart. *Pildner*, Trans. Andr. Mich. *Schmidt*, Trans. Georg. Theod. *Kraus*, Trans. Mich. *Hartman*, Trans. Joh. *Kenzeli*, Trans. Andr. *Paulini*, Hung. Jo. Georg. *Fandert*, Trans. Jo. *Zsoldos*, Hung. Joh. *Csessnok*, Hung. Andr. *Henter*, Trans. Andr. Jerem. *Stoltz*, Trans.

179²/₃. Aug. Febr. Paul. *Seybold*, Hung. Jo. *Kiss*, Hung. Mich. *Bartholomaeides*, Hung. Petr. *Ocsovszky*, Hung. Paul. *Magda*, Hung. Wilh. *Kálmán*, Hung. Jo. *Kramer*, Hung. Joh. *Fieger*, Hung. Carol. *Svajdler*, Hung.

1793. Febr.—Aug. Jo. *Winterlich*, Hung. Ladisl. *Potyond*, Hung. Paul. *Klaniczay*, Hung. Sam. *Rapherides*, Hung. Dan. *Zabrak*, Hung. Ladisl. *Milecz*, Hung. Mich. *Györi*, Hung. Andr. *Graeser*, Trans. Mich.

Romani, Trans. Petr. *Phleps*, Trans. Petr. *Bereczk*, Hung. Steph. *Gangol*, Hung.

179³/₄. Aug.—Febr. Andr. *Tartler*, Trans. Mich. *Teutsch*, Trans. Mich. *Zvaring*, Hung. Mich. *Kiss*, Hung. Sam. *Bányász*, Hung. Sam. *Neudherr*, Hung. Jo. Georg. *Strahner*, Hung. Jo. Christian. *Ritter*, Hung. Wilh. Jos. *Farius*, Hung. Jo. Mich.⁵ *Unger*, Hung. Andr. *Hittig*, Hung. Matthias. *Putz*, Hung.

1794. Febr.—Aug. Andr. *Zivara*, Hung. Dan. *Duba*, Hung. Georg. *Waechter*, Trans. Mart. *Neustädter*, Trans. Mich. *Jacobi*, Trans. Joan. *Weszther*, Hung. Andr. *Polumbini*, Hung. Emer. *Tatai*, Hung. Paul. *Galovics*, Hung. Joan. *Conrad*, Trans. Franc. *Somogyi*, Hung. Paul. *Balogh*, Hung. Joh. *Kálmán*, Hung. Joh. *Lendvai*, Hung.

179⁴/₅. Aug.—Febr. Paul. *Tóth*, Hung. Sam. *Onady*, Hung. Mich. *Nánási*, Hung. Jo. *Roth*, Trans. Joh. *Blanitzky*, Hung. Andr. *Lamer*, Hung. Paul. *Maketsék*, Hung. Lud. *Schnelleer*, Sempron. Hung. Joh. *Salzi*, Hung. Andr. *Méhi*, Molnár, Hung.

1795. Apr. 20. Emericus. Comes. de *Bethlen*, Transilvano Hungarus. Joh. *Antal*, Trans. Hung. Candidatus Theolog. E két név csak magában áll egy lapon, a *Bethlen* család címerével. (Kigyó, szájában almával, fején koronával, kék mezőben, — felül egy korona.)

1795. Febr.—Aug. Petr. *Bod*, Hung. Mich. *Saary*, Hung. Joh. *Antal*, Hung. Andr. *Haiffel*, Hung. Paul. *Bakay*, Hung. Carol. *Unger*, Hung. Mich. *Sculteti*, Hung. Joh. *Michalisz*, Hung. Dan. *Peter*, Polichino-Neograd, Hung. Dan. *Szentgyörgyi*, Hung. Andr. *Uzsin*, Hung. Ferd. Mich. *Martini*, Hung. Steph. *Kalmár*, Hung. Paul. *Wardj*, Hung. Jos. *Kalmár*, Hung. Emer. *Kádas*, Hung. Andr. *Ewa*, Hung. Blas. *Molnar*, Hung. Greg. *Toth*, Hung. Franc. *Borza*, Hung. Barth. *Gór*, Hung. Steph. *Eerez*, Hung.

179⁵/₆. Aug.—Febr. Steph. *Kaszap*, Hung. Jos. *Marron*, Hung. Steph. *Kajári*, Hung. Ferd. *Waschovszky*, Hung. Andr. *Berthel*, Hung. Simon. *Kemény*, L. B. Trans. Joh. de *Zeyk*, Trans. Paul. *Bodor*, Trans.

1796. Febr.—Aug. Sam. *Brediczky*, Hung. Steph. *Weresch*, Hung. Andr. *Szabó*, Hung. Dan. Jos. *Schuller*, Trans. Simon *Brandsch*, Trans. Dan. *Binder*, Trans. Joh. *Csola*, Hung. Benj. *Szokolai*, Hung. Joh. *Téglási*, Hung. Carol. *Lübeck*, Hung. Jos. *Jakab*, Hung. Jo. *Tellmann*, Hung. Mich. *Scholtess*, Hung. Lad. *Budaházy*, Hung. Sam. *Teleky*, Hung. Joh. *Körmöczy*, Trans. Joh. *Szilágyi*, Hung. Steph. *Czibany*, Hung.

179⁶/₇. Aug.—Febr. Car. Mart. *Gribusz*, Hung. Mich. *Nyiri*, Hung. Petr. *Tooth*, Hung. Steph. *Horvath*, Hung. Andr. *Goebbet*, Trans. Joh. *Gottschling*, Trans. Joh. Godofr. *Simonis*, Trans. Mich. *Heckenast*, Hung. Sam. *Greskovvits*, Hung. Sam. *Wöllffel*, Hung. Joh. *Tompa*, Trans. Sam. *Köteles*, Trans. Alex. *Filep*, Trans. Christ. Mich. *Heyser*, Trans. Dan. *Mihalik*, Hung.

1797. Febr.—Aug. Carol. *Kreyselmeyer*, Trans. Franc. *Vasvári*, Hung. Paul *Bartza*, Hung. Georg. *Fornet*, Hung. Andr. *Assman*, Dr

Med. Hung. Georg. *Karlo*, Hung. Jos. *Gál*, Hung. Ladisl. *Fab'au*, Oeri, Hung. Joh. *Angyan*, Hung. Franc. *Jetzernitzky*, Hung.

179⁷/₈. Aug.—Febr. Sam. *Szilágyi*, Hung. Mich. *Mickle* Hung. Franc. *Borsothy*, Hung. Mich. *Várady*, Hung. Sam. *Nagy*, Hung. Sam. *Wolf*, Trans. Sam. *Bachner*, Trans. Mich. *Starck*, Hung. Sam. *Podo*, Hung. Sam. *Küntzler*, Hung. Gabr. *Traittler*, Hung. Dan. *Huszár*, Hung. Georg. *Várady*, Hung. Steph. *Nagy*, Hung.

1798. Febr.—Aug. Andr. *Türök*, Hung. Ant. a *Pazmandy*, Hung. Paul. *Császári*, Hung. Andr. *Gál*, Hung. Joh. *Kádár*, Hung. Mich. *Szakács*, Hung. Andr. *Madarasz*, Hung. Joh. *Ötvös*, Hung. Andr. *Tatai*, Hung. Steph. *Stilssai*, Hung. Christoph. *Greissing*, Trans. Jo. *Zerbes*, Trans. Mart. *Fellmer*, Trans. Dan. *Kriebel*, Hung. Sam. *Theil*, Trans. Franc. *Elek*, Hung. Valentin *Kiss*, Hung. Mich. *Alvinczy*, Hung. Lad. *Brassay*, Hung.

179⁸/₉. Aug.—Febr. Joh. *Dányi*, Hung. Joh. Georg. *Koelderer*, Hung. Georg. *Fazekas*, Hung. Jos. *Koczán*, Hung. Jo. Petr. *Schuster*, Trans. Andr. *Dendler*, Trans. Theophil. *Auner*, Trans. Joh. *Bergleiter*, Trans. Dan. *Capesius*, Trans. Georg. *Capesius*, Trans. Steph. *Eitel*, Trans. Joh. *Hirling*, Trans. Mart. Gttl. *Ozay*, Trans. Mart. Gttl. *Roth*, Trans. Sam. *Benkő*, Hung. Joh. *Rocko*, Hung. Jos. *Gyen'sse*, Hung. Dan. *Zaborszky*, Hung. Georg. *Paul*, Trans. Christian. *Tremmel*, Hung. Christian. *Wiustinger*, Hung. Joh. *Holndonner*, Hung. Jos. *Kalchbrenner*, Hung. Joh. *Baranovszky*, Hung. Matth. *Liptay*, Hung. Sam. *Staritzkay*, Hung. Joh. *Karika*, Hung. And. *Vengeritzky*, Hung. Jos. *Arany*, Hung. Paul. *Buday*, Hung. Sam. *Vinze*, Hung. Jo. Mich. *Schwartz*, Hung. Petr. *Mar*, Hung.

1799. Febr.—Aug. Joh. *Szigesky*, Hung. Steph. *Sikos*, Hung. Mich. *Boszi*, Hung.

1799. Aug. 1800.—Febr. Car. Jos. *Nicolai*, Hung. Paul. *Schuschka*, Ung. Georg. *Freund*, Trans. Andr. *Wagner*, Trans. Luc. Jo. Georg. *Tekel*, Trans.

1801. Febr.—Aug. Geo. *Aescht*, Trans. Dan. *Jüngling*, Trans. Joh. *Spover*, Trans. Alex. *Sabo*, Hung. Joh. *Csanady*, Hung. Ladisl. *Szondy*, Hung. Paul. *Egressy*, Hung. Steph. *Szudi*, Hung. Jos. *Farkas*, Hung.

180¹/₂. Aug.—Febr. Steph. *Tóth*, Hung. Jos. *Ötvös*, Hung. Nicol. *Kulifai*, Hung. Sam. *Nagy*, Hung. Sam. *Szathmári*, Hung. Joh. *Patay*, Hung. Steph. *Languef*, Trans. Mich. *Barta*, Trans. David. *Benedek*, Trans. Steph. *Christoschy*, Kaltensteino. Hung. Jos. *Szokolay*, Hung. Joh. *Schneider*, Trans. Valer. *Wonner*, Trans. Joh. Geo. *Schobel*, Trans. Joh. *Laurentzii*, Hung. Matth. Fridr. *Leonhard*, Trans. Mich. *Klein*, Trans. Joh. Sam. *Dianovszky*, Hung. Jos. *Gottschling*, Trans. Steph. *Sajben*, Hung.

1802. Febr.—Aug. Steph. *Lukács*, Huug. Dan. *Ketschemeti*, Hung. Jos. *Jánosi*, Hung. Dan. *Halbschuch*, Hung. Jo. *Blosko*, Hung. Fridr. *Bader*, Hung. Sam. *Vári*, Hung. Mart. *Veress*, Hung. Paul. *Szabó*, Hung.

180³/₃. Aug.—Febr. Franc. a *Dobsa*, Hung. Andr. *Lautseck*, Hung.

Jos. Traug. *Klein*, Trans. Lucas Jos. *Melas*, Trans. Joh. Sam. *Gundhart*, Trans. Joh. Mart. *Gunmesch*, Trans. Sigism. *Horváth*, Hung. Joh. *Luthar*, Hung. Paul. *Körmendy*, Hung. Dan. Fridr. *Decani*, Trans. Alexius *Szabó*, Trans. Paul. *Wadas*, Trans. Steph. *Juga*, Hung. Petr. *Horváth*, Hung.

1803. Febr.—Aug. Dav. *Molnos*, Hung. Petr. *Vajda*, Hung. Franc. *Cserty*, Hung. Mich. *Barla*, Hung. Joh. *Illyés*, Hung. Georg. *Sándor*, Hung. Joh. *Fülzig*, Trans.

180³/₄. Aug.—Febr. Steph. *Német*, Hung. Steph. *Horváth*, Hung. Petrus *Székely*, Hung. Joh. *Farkas*, Hung. Mart. *Visky*, Hung. Petr. *Miselos*, Hung. Sam. *Keresztesy*, Hung. Joh. *Valentiny*, Hung. Sam. *Militovis*, Hung. Joh. Theophil. *Ziegler*, Trans. Sam. *Simon*, Hung. Sam. *Szathmáry*, Hung.

1804. Febr.—Aug. Joh. *Seberinyi*, Hung. Sam. *Jeszensky*, Hung. Mich. *Ivanisch*, Hung. Blas. *Zakots*, Hung. Andr. *Launer*, Hung. Joh. *Szladkay*, Hung. Steph. *Decky*, Hung. Joh. *Bajnóczi*, Hung. Blas. *Solyom*, Hung. And. *Stanjack*, Hung.

180⁴/₅. Aug.—Febr. Benj. *Mokri*, Hung. Jos. *Molnar*, Hung. Joh. *Szarka*, Hung. Joh. *Lamoss*, Hung. Sam. *Graeser*, Trans. Georg. *Battenseiler*, Trans. Jos. V. *Major*, Hung.

1805. Febr.—Aug. Mart. *Hamaljar*, Hung. Sam. *Baló*, Hung. Steph. *Hann*, Trans. Gabr. *Horváth*, Hung. Jac. *Melzer*, Hung.

180⁵/₆. Aug.—Febr. Gabr. *Vetsei*, Hung. Petr. *Szabó*, Hung. Joh. *Schnell*, Trans. Sam. *Reuss*, Hung. Sam. *Klement*, Hung. Mich. *Katona*, Hung. Steph. *Bodolai*, Hung. Fridr. Sam. *Schütz*, Hung. Adam. *Podhratzky*, Hung. Joh. *Petrovics*, Hung. Fridr. *Olert*, Trans. Jos. *Filtsch*, Trans.

1806. Febr.—Aug. Mich. *Bölöny*, Trans. Paul. *Bollesch*, Hung. Sam. *Filep*, Hung. Sam. *Szép*, Hung. Joh. *Körössy*, Hung. Joh. *Toth*, Hung. Steph. *Imre*, Hung.

1807. Febr.—Aug. Mich. *Kovács Martini*, Hung. Steph. *Ecsedi*, Hung. Matthias *Farkas*, Hung. Gabr. *Kovács*, Hung. Gabr. *Bökenyi*, Hung. Andr. *László*, Hung.

180⁷/₈. Aug.—Febr. Petr. *Szabó*, Hung. Mich. *Tobi*, Hung. Steph. *Varga*, Hung. Mich. *Molnár*, Hung. Paul. *Szalay*, Hung. Paul. *Novak*, Hung. Steph. *Bongh*, Hung.

1808. Febr.—Aug. Jos. *Szász*, Trans. Georg. *Bernthaler*, Hung. Mich. *Erdelszky*, Hung.

180⁸/₉. Aug.—Febr. Mos. *Szász*, Trans. Dan. *Szombathy*, Hung. Jos. *Olasz*, Hung. Gabr. *Esztergomi*, Hung. Sam. *Száráz*, Hung. Mich. *Ugróczy*, Hung.

181⁰/₁. Aug.—Febr. Christoph. *Schuh*, Hung. Steph. *Odor*, Hung. Dan. Jos. *Petrovitz*, Hung. Jo. *Fest*, Hung.

181²/₃. Aug.—Febr. Steph. *Káplí*, Hung. Jo. *Pántz*, Hung. Franc. *Kovács*, Hung. Georg. *Silvester*, Trans.

1814. Febr.—Aug. Jo. Dan. *Kestner*, Trans. Jo. Sam. *Hennrik*, Trans.

181¹/₂. Aug.—Febr. Sam. *Payt*, Hung. Georg. *Kutasy*, Hung. Jos. *Vánkody*, Hung. Imman. Gvil. *Schimko*, Hung. Paul. *Laitner*, Hung. Leop. *Petz*, Hung. Sam. *Fretska*, Hung. Sam. *Koricsanszky*, Hung. Jo. *Kresmer*, Hung. Jo. *Simonis*, Trans. Jos. *Rojko*, Hung.

1815. Febr — Aug. Guil. *Paulliny*, Hung. Gabr. *Gaber*, Hung. Sam. *Wachlats*, Hung. Paul. *Illyés*, Hung. Jos. Georg. *Binder*, Trans. Jos. Andr. *Schullerus*, Trans. Mich. Gttl. *Poretz*, Trans. Christoph. *Roth*, Trans. Jos. *Szabó*, Hung.

181³/₈. Aug.—Febr. Dan. *Abaffy*, Hung. Georg. *Müller*, Hung. Gregor. *Mispál*, Hung. Andr. *Jamriska*, Hung. Steph. *Valentiny*, Hung. Andr. *Czimer*, Trans. Jos. *Schneider*, Trans. Jo. *Evert*, Trans.

1816. Febr — Aug. Franc. Guil. *Schmidey*, Hung. Paul. *Restery*, Hung. Jo. *Chakupka*, Hung. Mich. *Biberauer*, Hung. Matth. *Haubner*, Hung. Jo. *Turcsányi*, Hung. Alex. *Lubath*, Hung. Sam. *Wladar*, Hung. Jo. *Horváth*, Hung.

181⁶/₇. Aug.—Febr. Gabr. *Malatidesz*, Hung. Joh. *Scultety*, Hung. Jo. *Pirovszky*, Hung. Sam. *Feirentsek* Hung. Aug. *Wimmer*, Hung. Jo. Fridr. *Himesch*, Trans. Jo. *Hartl*, Trans. Mart. *Reschner*, Trans. Dav. *Dniylanyi*, Hung. Steph. *Mikolay*, Hung. Lud. *Tschurl*, Hung. Jos. *Kiss*, Hung. Sam. *Skrabak*, Hung. Sim. Frid. *Gebauer*, Trans.

1817. Febr.—Aug. Andr. *Seberini*, Hung. Joh. *Goldberger*, Hung. Joh. *Benedicti*, Hung. Fridr. *Michaëlis*, Hung. Steph. *Kapcsándi*, Hung.

181⁷/₈. Aug.—Febr. Mart. *Kramer*, Hung. Jo. *Clementis*, Hung. Mich. Traug. *Müller*, Trans. Godofr. *Glandschek*, Trans. Sam. *Mazsáry*, Hung. Joh. *Kollár*, Hung. Lad. *Hetyési*, Hung. Paul. *Ocsovskyy*, Hung. Sam. *Zacher*, Hung. Car. *Ján*, Hung. Joh. *Madarász*, Hung. Joh. *Hoznik*, Hung. Sam. *Urbanyetz*, Hung. Joh. *Ruhman*, Hung. Andr. *Czener*, Hung. Paul. *Kaszay*, Hung. Sam. *Lucze*, Hung.

1818. Febr.—Aug. Georg. *Ország*, Hung. L. *Bánya*. Sam. *Jadtzko*, Hung. *Sziebnicz*. Georg. *Scholtz*, Hung. Német *Lipese*. Andr. *Niemandt*, Trans. Johan. *Henz*, Hung. Sam. *Sartori*, Hung. *Küsseneck*. Paul. *Zelenka*, Hung. *Czepléd*.

181⁸/₉. Aug.—Febr. Joh. *Feyer*, Hung. *Szentes*. Car. *Molnár*, Trans. *Kronstadt*. Mich. *Unger*, Trans. *Hermanstadt*. Car. *Mangesius*, Trans. *Matthias Lagler*, Hung. Car. *Weber*, Trans. *Grosschenck*. *Daniel Berger*, Trans. *Bistritz*.

1828. Febr. Joh. *Homolya*, Ung. *Nyiregyháza*. Jos. *Benczur*, Ung. *Vanyarcz*. ? Franc. *Nadler*, Hung. *Kesmark* Joh. *Krausz*, Ung. *Nicolar*. Dan. *Martiny*, Ung. *Neusol*.

1828. Aug. *Theod. Wittchen*, *Kakas-Lomnicz*. Ung. *Carl. Braxatoris*, Ung. *Karpfen*. Dan. *Dianisska*, Ung. *Theisholz*. Car. Aug. *Rabe*, Ung. *Pressburg*. Car. *Kuszniany*, Ung. *Brezno-Bánya*. Lad. *Dianovskyy*, Ung. *Beluja*. Steph. *Liptak*, Ung. *Theisholz*. Paul. *Lastarfer*, Ung. *Oedenb*. *Mathias Kirchkampff*, Ung. *Oedenburg*. Mich. *Soltesz*, *Mengsdorf*. Ung. Joh. Georg. *Klein*, *Leutsch*. Ung.

1829. Febr. Adam. *Philadelphi*, Ung. Libeth. Sam. *Kuzma*, Ung. Báth. Ludv. *Szloboda*, Ung. Oedenburg. Jo. *Ludmann*, Ung. Leuthchov. Paul. *Teichengrüber*, Ung. Jolsva. Joh. *Pesko*, Ung. K. Lomnitz. Joh. *Dvonts*, Ung. Brezno Bánya. Ludv. *Schuhajda*, Ung. Selmeecz. Mich. *Jezsovitz*, Ung. Bogyantz. Mich. *Manhardt*, Ung. Oedenburg.

1829. Aug. Carl. *Schneider*, Ung. Oedenburg. Jos. *Keblovitz*, Ung. Nagy-Lak. Carl. *Kuntzius*, Ung. Váralja. Joh. *Ragulik*, Neustadt, a. d. Waag. Dav. *Freytag*, Ung. Poprád. Ludv. *Gally*, Ung. Szuhány.

1830. Febr. Andr. *Vengeritzky*, Ung. Bodony.

1830. Aug. Fridr. *Lani*, Siebenb. Bistricz. Joh. *Liskai*, Ung. Csetnek. Andr. *Vandrak*, Ung. Csetnek. Paul. *Némethy*, Ung. Miskolecz.

1831. Febr. Emer. *Demjan*, Ung. Sz. Péter. Ludvig. *Blasy*, Ung. Aszód. Joh. *Szabada*, Ung. Poprád.

1831. Aug. Dav. *Hrabovsky*, Ung. Dömölk.

1832. Febr. Joh. *Jachmann*, Ung. Leibitz.

1832. Aug. Sam. *Balilan*, Ung. Radvan.

183⁵/₆. Aug.—Febr. Sam. *Steiner*, Hung.

1836. Febr.—Aug. Jac. *Hönel*, Ung.

1837. Febr. Alb. Aug. *Fuchs*, Hung.

1838. Febr.—Aug. Gustav *Szeberinyi*, Hung. Carl. *Jeszensky*, Hung. Joh. *Kosztá*, Hung. Sam. *Lörintsek*, Hung.

183⁸/₉. Aug.—Febr. Nath. *Hoznek*, Hung. Andr. *Dianovszky*, Hung. Carl. *Kellner*, Hung.

1839. Febr. Mich. *Elefant*, Hung.

183⁹/₁₀. Aug.—Febr. Jonath. *Haberedus*, Hung. Joh. *Philippy*, Hung. Gottfr. *Geduly*, Hung. Ludv. *Teichengrüber*, Hung. Joh. *Breznyk*, Ung. Andr. *Sthelo*, Ung. Car. *Jeszenszky*, Ung. Paul. *Bogyay*, Ung.

1840. Febr. Henr. *Schmidt*, Pressburg.

1840. Aug. Paul. *Birnbröner*, Hung. Dan. *Kitska*, Hung. Joh. *Weiss*, Hung.

1841. Febr. Mart. *Bodeczky*, Hung. Joh. Ludv. *Kunz*, Hung. Carl. *Raphamides*, Hung.

184¹/₂. Aug.—Febr. Joh. *Klein*, Hermanst. Sam. *Schiro*, Padár, Hung. Joh. *Lorintschek*, Lavino-Bánya, Hung. Andr. *Chatvas*, Kövi. Hung. Lud. Aug. *Haan*, Csaba, Hung. Joh. Vict. *Matos*, Hunsdorf. Hung.

1842. Febr.—Aug. J. Aug. Carl. *Boór*, Pest. Ung.

184²/₃. Aug.—Febr. Carl. *Kuzma*, Almás. Hung. Jo. *Liptay*, N. Olaszi, Hung. Sam. *Szamet*, Felka, Hung. Sam. *Zsirko*, Baka Török, Hung. Jo. *Sárkány*, Egyház. Hung. Jonath. *Csipkay*, Tissoltz, Ung. Paul. *Reguly*, Klenotz, Hung. Mich. *Kotller*, Mexhard. Hung. Jo. *Masznyik*, Aszód, Hung.

184³/₄. Carl. *Sahr*, Ung. Presburg. Jos. *Heifurt*, Ung. Eperjes. Philosoph. Georg. *Zarnaviczky*, Ung. Vag-Ujhely. Georg. *Kanka*, Ung. Német. Gurab. Joh. *Mikulas*, Ung. Aszód. Sam. *Sárkány*, Ung.

Egyház. Ludv. Theod. *Grossmann*, Ung. Bacabánya. Joh. *Pflzner*, Presburg. Joh. *Ámbrosy*, Ung. Schemnitz. Sam. *Csecsetka*, Neusol. Ung.

1844. Ludv. *Teichengrüber*, Jolsva, Ung.

184 $\frac{4}{5}$. Mich. *Márton*, Ung. Güns. Joh. *Marcsek*, Kesmark. Ung.

1845. Joh. *Materny*, Ung. Gölnicz.

184 $\frac{6}{6}$. Steph. *Csapli*, Ung. Cserge. Joh. *Oberth*, Sibenb. Mediass. Joh. *Szeberényi*, Ung. Schemnitz. Joh. *Stehlo*, Ung. Petrovác. Carl. *Stuhr*, Ung. Deveris. Sam. *Jakuwits*, Ung. Miava.

1846. Math. *Ulber*, Oedenb. Ung. Leo. *Fleischhacker*, Ung. Oedenburg. Joh. *Fabry*, Ung. Leibitz. Car. *Dobronyovsky*, Ung. Péteri. Carl. *Barovsky*, Ung. Pionicza. Ludv. *Lichard*, Ung. Libethen. Petr. *Jamritska*, Ung. Klenotz. Carl. *Máday*, Ung. Kesmark.

184 $\frac{6}{7}$. Gottl. *Birrman*, Ung. Presburg. Mich. *Novak*, Ung. Schemnitz. Gedeon. *Horiczky*, Ung. Pilis.

1847. Joh. *Mikolay*, Ung. Topporecz. Georg. *Soltész*, Ung. Tóth-Komlós. Karl. Ludv. *Sándor*, Ung. Redova. Jul. *Glatz*, Ung. Presburg. Philos. Mich. *Pittner*, Ung. Schemnitz. Petr. Paul. *Goldperger*, Ung. N. Szalatna.

184 $\frac{7}{8}$. Joh. *Belak*, Ung. Szokoly. Paul. *Haynocy*, Ung. Skalicz. Georg. *Schmidt*, Ung. Dacso-Lam. Gust. *Poszvék*, Ung. Oedenburg. Carl. *Halenay*, Ung. Neusol. Gust. *Schaffer*, Ung. Rosoneau. Aug. *Schech*. Ung. Jols. Joh. *Pelargus*, Ung. Pápa. Steph. *Linberger*, Ung. Oedenburg. Paul. *Gerengay*, Ung. Kralocz. Paul. *Rell*, Ung. Felső. Tisovnik. Sig. *Dlhányi*, Ung. Csővár. Pos. Com.

1848. Carl. *Neumann*, Ung. Aszód. Fridr. *Fizely*, Ung. Theisholz.

184 $\frac{8}{9}$. Mich. *Szalagyi*, (Lauf) Ung. Topperg? Alex. *Szabó*, Ung. Alsó-Bükk.

18 $\frac{19}{50}$. Joh. *Schneeberger*, Ung. Oedenb. Joh. *Tillisch*, Ung. Einsiedel.

185 $\frac{0}{1}$. Fridr. *Fleischhacker*, Ung. Pinkafeld. Christian. Fridr. *Bergman*, Ung. Oedenb.

185 $\frac{1}{2}$. Carl. *Roth*, Ung. Güns. Theol.

1852. Steph. *Palcsó*, Ung. Kesmark. Jos. *Gruber*, Ung. Sárvár. Gustav. *Unger*, Ung. Hobendorf.

Öszv. 1660 egyén.

III.

A BÁZELI EGYETEMBEN TANULT MAGYAROK NÉV- SORA 1600—1852.

Közli R É V É S Z I M R E.

1600. Mathias *Basilides*.
1624. Samuel *Várady*.
1626. Benedictus *Bakay* Cassovino.
1633. Mich. Fábri *Dobraviczai*.
— Franc. *Bini*, Szigethi.
1658. Mich. *Rimaszombati*.
1662. Sam. *Samaraeus*.
1666. Georg. *Szilágyi*.
1673. Joh. *Békés Horváti*.
1674. Joh. *Copis* de Kálló.
— Thom. *Veresgyházi* de Debreczen.
1698. Thom. *Krizbai*, Transylv.
1705. Daniel *Illés*, Patakino.
1717. Steph. P. *Görgei*.
1722. Steph. *Kecskeméti*, Madino.
1726. Andr. *Beregyi*, Sáros Patakino.
— Georg. *Gergey*.
1728. Mich. *Dusicza*.
1731. Georg. *Zagoni*.
1732. Joh. *Szőke*, Debrecino.
— Georg. *Maróthi*, Debrecino.
1741. Joh. *Kun*, Kocsieno.
1745. Steph. *Szoboszlai*.
— Mich. *Szalacsi*, Debrec.
— Gabr. *Solymosi*.
1746. Mich. *Horváth*.
— Steph. N. *Dioszeghinus*.
— Steph. P. *Vasvári*.
1747. Sam. *Kun*, Sz. Miklósi.
— Joh. *Komáromi*, Papensis.
— Joh. *Szitha*, Karoliens.
— Mart. *Molnos*, Borsodiens.
1748. Math. *Tsepel*.
1749. Gregorius *Pál*, Cumans-Ungarus.

1749. Caspar. *Frück*.
 — Paul. *Nocskel*.
 — Joh. *Nest*.
1750. Steph. *Pap*, Szathmarnémetiensis.
 — Francis. *Török*.
 — Franc. *Horváth*.
 — Aron *Keszi*.
1751. Mich. *Birta*.
 — Georg. *Szelek*, Debrec.
1752. Joh. *Polgári*.
 — Paul. *Fodor*, Debrec.
1753. Mich. *Éiro*, Matkane.
1754. Jos. *Lászky*.
 — Steph. *Eorsóthy*.
 — Joh. *Gál*.
 — Paul. *Lisznyai*.
1755. Sam. *Némethi*, Debrec.
 — Gregor. *Dömök*.
 — Joh. *Szabó*.
 — Jos. *Vitéz*, com. Cuman.
1756. Steph. *Molnár*, civis Debrecin.
 — Franc. *Ujfalusi*.
 — Steph. *Földvári*, Földvariens.
 — Joh. *Mogyorósi*.
1757. Joh. *Paksi*, Szathmári.
1759. Franc. *László* de Dálnok.
 — Steph. *Farkas*.
 — Joh. *Patskai* Debr.
 — Math. *Setét*.
 — Steph. *Somodi*, Szaladiens.
 — Franc. *Fodor*, Kocsiens.
1760. Jos. *Kovács*.
 — Mich. *Tarczali*, Comit. Szaboles.
 — Sam. *Szokolay*, Com. Komárom.
 — Sam. *Csontos*, Com. Pestiens.
 — Andr. *Kármán*, Nob. Losoncin.
 — Joseph. *Kármán*.
1761. Daniel *Héczei*, Com. Albens.
 — Sam. *Miklós*, Com. Veszprém.
 — Sam. *Végh-Veresmarfi*, Com. Pest.
 — Joh. *Nagy*, Nob. Com. Strigoniens.
 — Jos. *Keresztúri*, Com. Szathmár.
 — Paul. *Eötvös*, Com. Bihariens.
 — Emer. *Keszeg*, Nob.
 — Mich. *Nagy*, Debrec.

1762. Alex. *Füredi*, Com. Csongr.
 — Georg. *Szaniszló*, Nob. Abaujvár.
 — Steph. *Lukácsi*, Nob.
 — Mich. *Villás*, Com. Bihar, stud. Debrec.
 — Alex. *Vincze*, nob. Pest. Stud. Debreczen.
 — Mich. *Dobrai*, nob. C. Pest.
 — Sam. *Keresztúri*, Com. Szathmár.
 — Jos. *Szentgyörgyi*, Com. Honthens.
1763. Georg. *Szikszai*, Békésiens.
 — Georg. *Kovács*, Szathmár.
 — Steph. *Tuba*, Veszprém.
 — Sam. *Keresztes*, nob. Com. Albens.
1767. Franc. *Vonza*, Biri, Debrec.
 — Joh. *Szombati*, nob.
 — Sam. *Tóth Kabai*, Debrec.
 — Ladisl. *Biró*, Debrec.
 — Steph. *Velési*, Debrec.
 — Franc. *Hunyadi*, Debrec.
 — Steph. *Csegei*, Debrec.
 — Mart. *Szilágyi*, Debrec.
 — Steph. *Papp*, Debrec.
 — Joh. *Török*, Budai.
 — Mich. *Paxi*, de Szathmár.
 — Steph. *Fórián*,
 — Mich. *Cserepes*.
1768. Mich. *Orosz Pápai*, Debrec.
 — Steph. *Szöke*, Debrec.
 — Joh. *Szép*, Debrec.
 — Joh. *Etser*, Debr.
 — Steph. *Ervös*, Debr.
 — Joh. *Dombi*, Debrec.
 — Steph. *Mátéh*, Debrec.
 — Franc. *Imreh*, Debrec.
1769. Mich. *Nagy*, Debreczen.
 — Steph. *Borbély*, Debr.
1770. Steph. *Nagy*, Debr.
 — Joh. *Pöllyá*, Debr.
 — Joh. *Szilaki Borisza*, Debr.
1771. Franc. *Saary*.
1772. Emeric. *Bako*, ex Colleg. Debrec.
 — Adamus F. *Hollósy*.
 — Jos. Csulszakános *Sulyak*.
1773. Mart. *Bereczky*, Debrec.
 — Jos. *Horváth*.
 — Paul. *Szőnyi*, Vásárhely.

1773. Mich. *Tege* de Konkoly, Debrec.
 — Jos. F. *Szilahi*.
1774. Mich. *Komádi*, Debr.
 — Alex. *Barta*.
 — Benjam. N. *Szikszaí*.
 — Sam. *Héczey*.
 — Dan. *Ercsei*.
1775. Joh. *Pápai*.
 — Mich. *Benedek*, Dorogino.
 — Steph. *Szigethy*.
 — Moses *Böjte*.
 — Jos. *Galamb*.
 — Sam. *Szentiványi*, Makaduno.
1776. Joh. *Cstki*.
 — Sam. *Biszonyi*.
 — Joh. *Kálmán*.
 — Adam *Almási*.
 — Mich. *Toth*.
 — Steph. *Letse*.
 — Joh. *Szabó*.
1777. Joh. *Szilágyi*.
 — Steph. *Megyasszoviensis Molnár*.
 — Georg. *Kassai*.
 — Adam. *Nagy Putnoki*.
1778. Benedict. *Szabó*.
 — Paul. *Vadász*.
1779. Steph. B. *Nagy*, Debrec.
 — Andr. *Fodor*, Kardszag.
 — Sam. *Gál*, Szoboszló.
1780. Dan. *Illés*, Patakino.
 — Steph. *Domján*.
 — Mich. *Blatek*, Debrec.
 — Sam. *Mindszenti*.
1781. Sam. *Tunyogi*.
 — Georg. *Végh*, Patakin.
1782. Georg. *Olasz*.
 — Mich. *Budai*.
1786. Jos. *Szász* .
1789. Cornelius *Vitályos*.
1792. Jos. *Kosdi*.
1797. Jos. *Nagy*, Debrec.
1847. Gottl. *Polster* .
1852. Joh. Georg. *Rácz*.
 — Joh. *Schráncz*.
- . Öszvesen 168 egyén.

K I S E B B K Ö Z L É S E K.

PODHRADCZKY JÓZSEFTŐL.

1. *Szántói Bech Péter* 1517-dik évi eredeti végrendeletében e kitételeket olvastam: „Item de semitis fratris mei in pratis existentibus lego matri mee tres *Hold* vocatas. Item Equum unum *coloris Hola*, ac *Subam*, et duo *Hazuka* lego ad manus Nicolaj Bogadij.“ —

2. *Sikátor*. Borsod megye faluja a szentpéteri járásban, mely ekép iratik le e megyének némely 1736-dik évi leírásában: „Sikátor — iniectus profundae valli, ex qua nuspiam patet exitus, sed qua in-
tiatur, ea egrediendum est via.“ sat. E leírásból kiderül, mi legyen a a sikátor. Némely, 1680-ban november 29-kén, Peregzenen menesztett levélben mondatik: „Sinier varallyan — Czismadia István háza — kinek egy felől szomszedgia Szabo Mihaly haza, mas felől az Uy Uczan menő Sikator.“

3. *A kassai templomban levő fölírás:*

„Anno t̄ domini t̄ Millesimo t̄ Quadringentesimo t̄ Quad-
ragesimo t̄ In die t̄ Kathedre t̄ beati t̄ Petri t̄ Apli t̄ circa
auroram;

In Castro Comaron t̄ ex pclarissima t̄ Regu t̄ prosapia t̄
videlic t̄ dno t̄ Alberto t̄ Romanor t̄ hungarie t̄
Boemie dal

macie t̄ Croacie t̄ Rege t̄ ac dna Elisabeth eorde; t̄
Regnor t̄ Regina t̄ olim filia t̄ Invictissimi t̄ prin-
cipis et dni domi

Sigismundi t̄ Ronor t̄ Imperatoris t̄ natus t̄ est Glorio-
sissimus t̄ pnceps dnus t̄ Ladislaus t̄ verus t̄ Rex
et t̄ et heres,

In t̄ successionem t̄ horm t̄ Regnor t̄ et ducatum t̄
hereditarie t̄ possiden. Eodem eciam t̄ anno t̄ In t̄
festo t̄ penthecostes *)

Sacra t̄ Regni t̄ Hungarie t̄ Corona t̄ omni t̄ cum t̄
sollennitate t̄ in alba t̄ Regali t̄ legitime t̄ coro-
natus.“

Renov. Anno 1766.

Az első betű sárga; a sor hat.

*) Május 15-kén.

4. *Sajó-Lúd Borsodban.*

Az itt volt Pál-remeték temploma kisdéd szentegyház, bent bal felén a földön fekszik egy sírkő, melynek betűi és czímere már elkoptak. A monostor sem nagy, az oratorium mellett levő szobának éjszaki falára késsel vagy egyéb eszközzel kivágott ime versek ötöltek szemembe :

„Poenitet a primo sensim tepuisse calore ;
 Poenitet antiquam deseruisse Fidem !
 Quid iuivit tentare nefas , quid florida iuventae
 Vota sequi ? castum quid temerare chorum ?
 Omnia transierant : sed non poena omnibus una
 Transiit , aut etiam transiit omne malum.“

Ki volt legyen e vezeklő szerzetes, nem tudatik.

5. *Nyárs-ardói templom Sárosban.*

Délre néző ajtaja fölött e fölírás áll : „Hoc edificiu fact. est. an. D^o: M. \ddot{t} 40°. azaz : 1540. Az írás goth betűkből áll.

Bent a templom evangeliumi oldalán :

DEMETRIUS. DE NVAS. DE. DOC. EPS SACTVARIEN. VICARI ^o . ECLIE. STRIGONIEN. ARC ^{HI} . DIAC ^{ON} ^o . NITRIEN. Z. CANO. STR.
--

fölötte látszik a nemzetségi czímer, egy nyárssal keresztül vert szarvak. — Egykor tehát a nyársat *nyásnak* nevezték ; innen *nyásfa* : inauris. — A fölírás ekkép olvasandó : Demetrius de Nvas, Decretorum Doctor, Episcopus Sanctuariensis. vicarius ecclesie Strigoniensis, Archi Diaconus Nitriensis et Canonicus Strigoniensis.